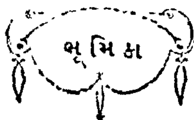
વર્ણન પણ મૂકવામાં આવેલું છે. પ્રસ્તાવનાકાર વાત્સલ્ય-વારિધિ પરમશાસનપ્રભાવક – શાસ્ત્રવિશારદ – કવિરત્ન પ. પૂ. આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્દવિજય અમૃતસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રી, સંપાદક પૂ૦ પંન્યાસ શ્રીવિબુધવિજયજી ગણી મ૦ શ્રી તથા પ્રેરક પૂ૦ પંન્યાસ શ્રીવિનોદવિજયજી ગણીમ૦ શ્રીનો વંદના પૂર્વક આભાર માનીએ છીએ. તદુપરાંત ભૂમિકાલેખક ને પ્રુફસંશોધક પંડિત કપુરચંદ રણછોડદાસ વારૈયાનો સહાયક સદ્‌ગૃહસ્થોનો અને મુદ્રક ભાવનગર આનંદ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસના માલીક હરિલાલ દેવચંદ શેઠનો પણ આભાર માનીએ છીએ.

सम्यग्दर्शनशुद्धं यो ज्ञानं विरतिमेव चाप्नोति ।
दुःखनिमित्तमपीदं तेन सुलब्धं भवति जन्म ॥ १ ॥

અનંત ઉપકારી શ્રી વીતરાગ ભગવંતોએ મનુષ્યજન્મની મહત્તા બતાવતાં ફરમાવ્યું છે કે—આ મનુષ્યજન્મ, સમ્યગ્દર્શનથી શુદ્ધ જ્ઞાન અને ચારિત્ર મેળવી શકાય છે, તેથી જ જન્મ એ દુઃખનું કારણ હોવા છતાં આ જન્મને ઉત્તમ ગણાવ્યો છે.

સમ્યગ્દર્શન અને સમ્યગ્જ્ઞાન એક-બીજા સાથે સંકળાયેલા છે. જ્યાં સુધી સમ્યગ્દર્શન ન હોય ત્યાં સુધીનું બધું જ જ્ઞાન અજ્ઞાન કહેવાય છે અને જે સમયે સમ્યગ્દર્શન પ્રાપ્ત થાય તે સમયે જ જે જ્ઞાન હોય તે બધું સમ્યગ્જ્ઞાન કહેવાય છે, કારણ કે તે જ્ઞાન આત્માભિમુખ બને છે, [illegible]

વાચક મહાનુભાવો આ ગ્રંથોનો સૂક્ષ્મદૃષ્ટિથી અભ્યાસ કરી-સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રમાં આગળ વધી સ્વ-પર કલ્યાણ સાધો, એવી અંતરની અભિલાષા,

વારૈયા સદન
પાલિતાણા
તા. ૨૨-૮-'૫૪

લિ. સંઘસેવક
કપુરચંદ રણછોડદાસ વારૈયા

દ્રવ્યસહાયક

સદ્‌ગૃહસ્થોની શુભ નામાવલિ

રૂપિયા	નામ	ગામ
૧૦૦૦)	પાટણ-પ્રતિષ્ઠાસ્મૃતિ નિમિત્તે શ્રી મણીયાતી પાડાના જૈન સંઘ તરફથી	પાટણ, ઉ૦ ગુજરાત
૧૦૦૦)	સ્વ. શા ગુણેશમલજી વનાજી તથા તેમના સ્વ. સુપુત્ર ઉત્તમભાઈના સ્મરણાર્થે, શા ગુણેશમલજીના ધર્મપત્ની ધર્મીબાઈ તરફથી	માંડાણી (સિરોહી) રાજસ્થાન-મારવાડ
૧૦૦૦)	શા વાલચંદ પ્રતાપચંદજી પારેખ તરફથી	ખીમેલ રાજસ્થાન-મારવાડ
૫૦૦)	શા હીમ્મતમલ ગુલાબચંદજી રાજવત તરફથી	ખીમેલ રાજસ્થાન-મારવાડ
૫૦૧)	સ્વ. સુપુત્ર કાન્તિલાલના સ્મરણાર્થે શા હેમરાજજી હંસરાજજી વરાડાવાળા તરફથી	સિરોહી રાજસ્થાન મારવાડ
૩૫૧)	વિ. સં. ૨૦૨૪ની સાલના શ્રીપર્યુષણા મહાપર્વના પ્રસંગે પૂ. આ. શ્રીમદ્ વિજય સુશીલસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીની પુણ્ય નિશ્રામાં	રામસીન રાજસ્થાન મારવાડ

શા બાબુલાલજી મંછાજીના ધર્મપત્ની
ભૂરીબાઈએ કરેલ સિદ્ધિતપની સ્મૃતિ
નિમિત્તે ભૂરીબાઈ તરફથી

૨૫૧) વિ સં. ૨૦૨૪ની સાલના શ્રી પર્યુષણા — દામણીન
મહાપર્વના પ્રસંગે પૂ. આ. શ્રીમદ્ વિજય- — રાજસ્થાન
સુશીલસૂરીશ્વરજી મ શ્રીની શુભનિશ્રામાં — મારવાડ
શા ફુલચંદ બુધાજીના ધર્મપત્ની નરબા
બાઈએ કરેલ સોળ ઉપવાસની સ્મૃતિ
નિમિત્તે, શા ફુલચંદ બુધાજી તરફથી

૨૫૧) વિ. સં. ૨૦૨૪ની સાલના શ્રીપર્યુષણા — દામણીન
મહાપર્વના પ્રસંગે પૂ આ. શ્રીમદ્ વિજય — રાજસ્થાન
સુશીલસૂરીશ્વરજી મ શ્રીની પુ.ય નિશ્રામાં — મારવાડ
શા બાબુલાલજી જુહાજીના ધર્મપત્ની
વજુબાઈએ કરેલ દસ ઉપવાસની સ્મૃતિ
નિમિત્તે શા બાબુબાઈ જુહાજી તરફથી

૨૫૧) શ્રી મંગળનાથજીની પેઢી તરફથી ગુડાબાલોતરા
રાજસ્થાન મારવાડ

૨૫૧) વિ. સં. ૨૦૨૫ની સાલમાં દેલવાળા પૂ. — આબાદ
આ. શ્રીમદ્ વિજયરામસૂરીશ્વરજી મ. — રાજસ્થાન
શ્રીના આજ્ઞાવર્તિની પૂ સાધ્વી શ્રીમનો — મારવાડ
હરશ્રીજીએ કરેલ સમાસી તપની સ્મૃતિ
નિમિત્તે શા જવાનમલ તારાચંદજી
તરફથી.

૧૫૧)	વિ. સં. ૨૦૨૨ની સાલના શ્રીપર્યુષણા મહાપર્વમાં પૂ. આ. શ્રીમદ્ વિજય-સુશીલસૂરીશ્વરજી મ.શ્રીની શુભ નિશ્રામાં મહેતા મદનરાજજી વદન-રાજશ્રીએ ચોસઠ પહોરી પૌષધમાં કરેલ અઠ્ઠાઈતપની સ્મૃતિ નિમિત્તે મહેતા મદનરાજજી તરફથી.	ખીમેલ રાજસ્થાન મારવાડ
૧૦૧)	વિ. સં. ૨૦૨૨ની સાલના શ્રીપર્યુષણા મહાપર્વ પ્રસંગે પૂ. આ. શ્રીમદ્ વિજય સુશીલસૂરીશ્વરજી મ.શ્રીની પુણ્ય નિશ્રામાં શા વાલચંદજી માન-મલજી ખીમાવતના ધર્મપત્નીએ કરેલ માસખમણની તપશ્ચર્યાની સ્મૃતિ નિમિત્તે શા વાલચંદજી માનમલજી ખીમાવત તરફથી	ખીમેલ રાજસ્થાન મારવાડ
૧૦૧)	વિ. સં. ૨૦૨૨ના શ્રી પર્યુષણ મહા-પર્વમાં પૂ. આ. શ્રીમદ્‌વિજયસુશીલ સૂરીશ્વરજી મ.શ્રીની શુભ નિશ્રામાં શા લાલચંદજી માનમલજી ખીમાવત તથા તેમનાં ધર્મપત્ની ઉમરાવબાઈએ કરેલ ૧૫ ઉપવાસની સ્મૃતિ નિમિત્તે શા લાલચદજી માનમલજી ખીમાવત તરફથી.	ખીમેલ રાજસ્થાન મારવાડ
૧૦૧)	વિ. સં. ૨૦૨૨ની સાલના શ્રીપર્યુષણા	ખીમેલ

મહાપર્વમાં પૂ. આ. શ્રીમદ્ વિજય- રાજસ્થાન
સુશીલસૂરીશ્વરજી મ.શ્રીની પુણ્ય મારવાડ
નિશ્રામાં શા જવાનમલજી દલીચંદજી
કોઠારીના ધર્મપત્ની ચુંદરબાઈએ કરેલ
અઠ્ઠમ તપની સ્મૃતિ નિમિત્તે શા જવા-
નમલજી દલીચંદજી કોઠારી તરફથી.

૧૦૧) વિ. સં. ૨૦૨૩ની સાલના શ્રીપર્યુષણા ખીમેલ
મહાપર્વમાં પૂ. આ. શ્રીમદ્ વિજય- રાજસ્થાન
સુશીલસૂરીશ્વરજી મ.શ્રીની શુભ મારવાડ
નિશ્રામાં શા ભેરુમલજી ચમનાજી
પારેખના ધર્મપત્ની લક્ષ્મીબાઈએ કરેલ
અઠ્ઠાઈ તપની સ્મૃતિ નિમિત્તે શા
શાન્તિલાલ ભેરુમલજી પારેખ તરફથી.

૧૦૧) શા બસ્તીમલ ઉમેદમલજી પારેખ ખીમેલ
તરફથી રાજસ્થાન-મારવાડ

૧૦૧) વિ. સં. ૨૦૨૪ કાર્તિક શુદ ત્રીજને સિરોહી
દિવસે પૂ. આ. શ્રીમદ્ વિજયસુશીલ- રાજસ્થાન
સૂરીશ્વરજી મ.શ્રીની શુભ નિશ્રામાં મારવાડ
સિરોહીમાં શા પરમચંદજી શીશી-
મલજી સિંઘીએ નાણ સમક્ષ વિધિપૂર્વક
સ્વીકારેલ બારવ્રતની સ્મૃતિ નિમિત્તે
શા. પરમચંદજી શીશીમલજી સિંઘી
તરફથી.

૧૦૧)	વિ. સં. ૨૦૨૫ના માગશર [પોષ] વદ છઠને દિવસે જસવંતપુરામાં પૂ. આ. વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીની શુભ નિશ્રામાં શા શંકરલાલ હંસાજીએ નાણ સમક્ષ વિધિપૂર્વક ઉચ્ચરેલ બાર-વ્રત તથા તેમનાં ધર્મપત્ની કાન્તાબાઇએ ઉચ્ચરેલ બ્રહ્મચર્યવ્રતની સ્મૃતિ નિમિત્તે શા શંકરલાલ હંસાજી તરફથી.	જસવંતપુરા રાજસ્થાન મારવાડ
૭૫)	શા અમરચંદ શિવરાજજી સીંઘીના સ્મરણાર્થે તેમનાં ધર્મપત્ની બબીબાઈ તરફથી.	સિરોહી રાજસ્થાન
૫૧)	શા લાલચંદ સુરતાજી તરફથી	રામસીન રાજસ્થાન–મારવાડ.

શ્રી મહાવીર જિનેશ્વર પ્રાર્થના અષ્ટક

રચયિતા: પૂ. આ૦ શ્રી સુશીલસૂરીશ્વરજી મહારાજ.

[રાગ- ચમન ક્યાફ નામ નિશાન]

ૐ જય શ્રી મહાવીર પ્રભો! વર્દ્ધમાન શ્રીવીર વિભો!
ૐ જય શ્રી મહાવીર પ્રભો!, વર્દ્ધમાન શ્રીવીર વિભો.
ૐ જય૦ [૧]

શાસનનાયક શિવસુખદાયક, વિઘ્નવિનાશક દેવ;
શક્રાદિસુરાસુરેન્દ્રસે સેવિત, નરનરેન્દ્રસે દેવ.
ૐ જય૦ ૨]

કેવલ દર્શન ધારક તુંહી, કેવલજ્ઞાની તુંહી,
દોષ અઢારહ રહિત તુંહી હૈ, આઠ કર્મસે શૂન્ય તુંહી.
ૐ જય૦ [૩]

તીર્થંકર પદ પુરંદર તુંહી, સિદ્ધ બુદ્ધ શુદ્ધ તુંહી,
તરન તારન નીરંજન તુંહી, વીતરાગ ભી તુંહી.
ૐ જય૦ [૪]

અજર અમર અકલંક તુંહી હૈ અવિચલ અવિનાશી;
અનંતગુણી તુંહી અંતરયામી, શ્રી અરિહંત યશી.
ૐ જય૦ [૫]

જગચિંતામણી જગગુરુ તુંહી, માતા પતા જગ તુંહી;
જગબન્ધુ કૃપારસસિન્ધુ, જગજનત્રાતા તુંહી.
ૐ જય૦ [૬]

જનમનરંજન નાથ નિરંજન, નિરુપાધિક તુંહી;
પતિતપાવન પરઉપકારી, વાંછિતપુરક તુંહી.
ૐ જય૦ [૭]

સુશીલ સેવક અર્જ કરત હૈ, સમ્યક્ત્વ સંયમ દીએ;
કર્મ હટાકર હમકો જિનેશ્વર!, કેવલ મુક્તિ સુખ દીએ.
ૐ જય૦ [૮]

શ્રી જૈસલમેર તીર્થ સ્તવન

કર્તા-પૂ. આ. શ્રી વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મહારાજ

[શોભા મોરાદેશની થારે કહું - એ રાગ]

શોભા જૈસલમેરકી થી રે કહું,
    દેખા જૈસલમેર ગઢ દેદાર;
જાઉં વારી રે, પાર્શ્વનાથ ભેટ્યાના વધામણાં. (અચલી)

પ્રભુ ચિંતામણી પાર્શ્વનાથકા
    દેખા મંદિર સુંદર મનોહાર,
જાઉં વારી રે, પાર્શ્વનાથ ભેટ્યાના વધામણાં [૧]

સંભવ - શીતલ -શાન્તિનાથકા
    દેખા મંદિર અષ્ટાપદ સુખકાર,
જાઉં વારી રે પાર્શ્વનાથ ભેટ્યાના વધામણાં. [૨]

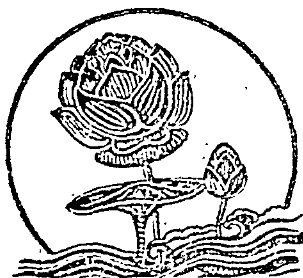
ચંદ્રપ્રભ ઔર આદિનાથકા,
    દેખા મંદિર મહાવીર કિનારા,
જાઉં વારી રે. પાર્શ્વનાથ ભેટ્યાના વધામણાં. [૩]

છ હજાર ને છમો જિનબિંબ,
    મોહે જિનેશ્વરકે દરબાર,
જાઉં વારી રે. પાર્શ્વનાથ ભેટ્યાના વધામણાં. [૪]

જિનવરદર્શન – પૂજન કરકે,
હર્ષ પાવે સહુ નર નાર,
જાઉં વારી રે. પાર્શ્વનાથ ભેટયાના વધામણા. [૫]

જન્મ સફળ હુઆ આજ મેરા,
હુઇ તીર્થયાત્રા આનંદકાર,
જાઉં વારી રે. પાર્શ્વનાથ ભેટયાના વધામણા. [૬]

સુશીલ સેવક વિનતિ સુનકે,
પ્રભો ! આપો મોક્ષ સુખ અપાર,
જાઉં વારી રે, પાર્શ્વનાથ ભેટયાના વધામણા. [૭]

। શ્રી વરકાણાજી તીર્થ સમીપવર્તી મુંડારામાં
શાસનપ્રભાવનાપૂર્વક મહામહોત્સવ સહિત થયેલ છે.

ાશ્રી-શાસ્ત્રવિશારદ, સાહિત્યરત્ન અને કવિભૂષણ એ
ાલંકૃત છે. તથા પ્રખરવક્તા અને લેખપટુ તરીકે
નિદ્ધ છે.

ાશ્રીને-શ્રી જૈસલમેર તીર્થમાં પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ
ીસંઘે ' જૈન દિવાકર ' એ પદવી અલંકૃત કરેલ છે

ાશ્રી-બાલબ્રહ્મચારી, ૩૯ વર્ષના નિર્મલ દીક્ષા
ા, અને વ્યાકરણ-ન્યાય-સાહિત્ય-છંદ-કોશ-આગમ
નેક શાસ્ત્રોના જ્ઞાતા છે. તથા પ્રશાન્ત, સૌજન્યમૂર્તિ,
ી, સચ્ચારિત્રશીલ, ક્રિયાપાત્ર અને જ્ઞાનધ્યાનાદિકમા

-વિદ્યમાન ૪૫ આગમના યોગોદ્વહન વિધિ
ી નવપદજી મહારાજની ઓળી, વીશસ્થાનક
ાન તપની ૩૩ ઓળી અને તીર્થપ્રિયાલ
ધિ સહિત ૯૯ યાત્રા આદિ કરેલ છે
ત્રતા પણ વિધિપૂર્વક કરેલી છે.

ય પ્રસ્થાનની પણ વિધિપૂર્વક
છે.

પાટનગર ઉદયપુરમાં પિતાશ્રીની સમ્મંત અને હાજરી સહિત મહામહોત્સવપૂર્વક થયેલી છે.

જેઓશ્રીની વડીદીક્ષા–વિ. સં. ૧૯૮૮ ના મહા શુદ પાંચમ (વસંતપંચમી) ના દિવસે પ. પૂ. શાસનસમ્રાટ્ શ્રીમદ્ વિજયનેમિસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના વરદહસ્તે, મહા-ગુજરાતમાં આવેલ શ્રી સેરીસા તીર્થમાં નૂતન જિનમંદિરમાં શ્રી સેરીસા પાર્શ્વનાથ પ્રભુના પ્રવેશ પ્રસંગે ચાલી રહેલા બૃહદ્નંદ્યાવર્ત પૂજન યુક્ત મહામહોત્સવ પૂર્વક થયેલ છે.

જેઓશ્રીની ગણિપદવી–વિ. સં. ૨૦૦૭ ના કાર્તિક વદ છઠના દિવસે પ. પૂ. આચાર્યવર્ય શ્રીમદ્ વિજયલાવણ્ય-સૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના વરદહસ્તે, સૌરાષ્ટ્રમાં આવેલ વેરાવળ બંદરમાં તેઓશ્રીના ગુરુવર્ય પૂજ્ય મુનિપ્રવર શ્રી દક્ષવિજયજી મ. શ્રીની સાથે સોળ દિવસના મહામહોત્સવપૂર્વક થયેલી છે.

જેઓશ્રીની પંન્યાસપદવી–વિ. સં. ૨૦૦૭ ના વૈશાખ શુદ ત્રીજ (અક્ષયતૃતીયા) ના દિવસે સ્વ. પૂ. શાસનસમ્રાટ્ના સમુદાયના આઠ પૂજ્યપાદ આચાર્ય મહારાજાદિ વિશાલ સાધુ સમુદાય, સાધ્વી સમુદાય અને શ્રાવક–શ્રાવિકાદિ જૈન–જૈનેતર પ્રજાની સમક્ષ, સ્વ. સમુદાયના પંદર ગણિવરોની સાથે રાજનગર અમદાવાદમાં મહામહોત્સવપૂર્વક થયેલ છે.

જેઓશ્રીની ઉપાધ્યાય અને આચાર્યપદવી–વિ. સં. ૨૦૨૧ ના મહા શુદ ત્રીજના દિવસે ઉપાધ્યાય પદવી અને પાંચમ (વસંત પંચમી)ના દિવસે આચાર્ય પદવી, પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના વરદહસ્તે, રાજસ્થાનાન્તર્ગત મરૂધરદેશમાં આવેલ સુપ્રસિદ્ધ શ્રી રાણકપુરજી

બે બોલ

ઉદ્યમી પુરુષ ઉત્તમ ભૂમિમાં ઉત્તમ ધાન્યનું બીજ વાવેતર કરે તો અનેકગણું ધાન્ય પ્રાપ્ત કરે છે, તેવી જ રીતે અત્યુત્તમ સાત ક્ષેત્રોમાં ન્યાયોપાર્જિત દ્રવ્ય વાપરવાથી આત્મા પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય બાંધે છે, તેના યોગે આત્માને ઉત્તરોત્તર સુગતિની પ્રાપ્તિ, વિપુલ સમૃદ્ધિ અને પરંપરાએ સિદ્ધિગતિ–મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય છે.

પ. પૂ૦ આચાર્યદેવ શ્રી વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મહારાજશ્રીએ એ અત્યુત્તમ સાત ક્ષેત્રો સંબંધી ટૂંકમાં પણ સુંદર માહિતી આપી છે.

સાતે ય ક્ષેત્રોનું અલગ અલગ વર્ણન, તે અંગેનો જાણવા યોગ્ય ઈતિહાસ, પૂર્વના જ્ઞાની ભગવંતોના જુદા જુદા ગ્રંથોમાંથી સાત ક્ષેત્ર અંગેના સાક્ષીપાઠો આપવા પૂર્વકનાં વર્ણનો આપી આ લઘુ પુસ્તિકાને એક સુંદર પુસ્તિકા બનાવેલ છે.

વાચકો આ વિવેચન સાદ્યંત મનનપૂર્વક વાંચી, સાત ક્ષેત્રોનું સ્વરૂપ સમજી, તે તે ક્ષેત્રોની સુંદર આરાધના કરી પોતાનું જીવન સમુજ્જવલ બનાવે એ જ અભ્યર્થના.

લિ૦

પાલિતાણા
સં. ૨૦૨૦ માગશર વદિ ૮
તા. [illegible]

કપૂરચંદ રણછોડદાસ વારૈયા
સંપાદક
શ્રી જૈન [illegible] મંડળ.

ॐ ह्रीँ श्रीँ अर्हं नमः

અત્યુત્તમ સાત ક્ષેત્રો

અનાદિ અને અનંત એવું આ વિશ્વ-જગત છે. તેમાં વર્તી રહેલા ધર્મોમા સર્વશ્રેષ્ઠ જૈનધર્મ છે

તેના દેવ સર્વજ્ઞ વીતરાગી-જિનેશ્વર-તીર્થંકરો છે. તેના ગુરુ પંચમહાવ્રતધારી સદ્ધર્મોપદેશક શ્રમણ-સાધુઓ-મુનિઓ છે અહિંસા, સંયમ અને તપ એ ત્રિવેણીના સંગમ રૂપ એ ધર્મ છે

તેમાં અત્યુત્તમ સાત ક્ષેત્રો પ્રતિપાદન કરવામાં આવ્યાં છે. જેનાં નામ નીચે પ્રમાણે છે.

[૧] જિનબિંબ [જિનમૂર્તિ] [૨] જિનમંદિર [જિનચૈત્ય, જિનભવન] [૩] જિનાગમ [૪] સાધુ [૫] સાધ્વી [૬] શ્રાવક અને [૭] શ્રાવિકા.

શાસ્ત્રમાં એ સાતેયને ક્ષેત્ર તરીકે સંબોધ્યાં છે.

જેમ ક્ષેત્રમાં બીજનું વાવેતર કરવામાં આવે છે, તેમ આ સાતેય ક્ષેત્રમાં ન્યાયથી ઉપાર્જન કરેલ ધનનું બીજ વાવેતર કરવાનું હોય છે.

શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે—

" जिनभवने जिनबिम्बे, जिनागमे जिनवरस्य वरसङ्घे।
विहितसदानिजवित्तः, स एव पुरुषोत्तमो लोके ॥ १ ॥ "

જિનેન્દ્રના ચૈત્યને વિષે, જિનેન્દ્રની પ્રતિમા વિષે, જિનેન્દ્રે કહેલા આગમને વિષે તથા જિનેશ્વરના (સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, અને શ્રાવિકા રૂપ) ચતુર્વિધ શ્રેષ્ઠ સંઘને વિષે જે મનુષ્ય નિરંતર પોતાના વિત્તનો (ધનનો) વ્યય કરે છે. તેજ લોકમાં ઉત્તમ પુરુષ છે. (૧)

વળી કહ્યું છે કે :–

" रम्ये हर्म्ये तीर्थनाथस्य बिम्बे,
श्लाघ्ये सङ्घे पुस्तके च प्रशस्ते ।
एतत्क्षेत्र्यां सत्तमं वित्तबीजं,
भव्यैरुप्तं मोक्षलक्ष्मीं प्रसूते ॥२॥

શ્રી જિનેન્દ્રદેવનું મનોહર મંદિર, પ્રશસ્ત જિનબિંબ, ચતુર્વિધ સંઘ, અને સમ્યગ્જ્ઞાનના પુસ્તક રૂપ ઉત્તમ ક્ષેત્રમાં ભવ્ય જીવોએ વાવેલું ધન બીજ, મોક્ષલક્ષ્મી આપે છે (૨)

[illegible]નીજનોએ ભક્તિ અને શ્રદ્ધાપૂર્વક આ સાતેય ક્ષેત્રોમાં પોતાના ધનનું વાવેતર (ખર્ચ) અવશ્ય કરવું જોઈએ.

[illegible] આને વિશેષ ધર્મ તરીકે જણાવવામાં આવ્યું છે કે–

" [illegible]नैः [illegible], गृहिणां निरूपितः ।
[illegible] यथा [illegible] दीनानुकम्पनम् ॥ "

(धर्मसंग्रह मूळगाथा ६९.)

એ અતિચારો વિના (બારે) વ્રતોનું આચરણ એટલે પાલન કરવું તે ગૃહસ્થનો વિશેષ ધર્મ છે. વળી સાત-ક્ષેત્રોમાં ધન ખર્ચવું-વાપરવું, દીન દુઃખીજીવોની અનુકંપા કરવી તે પણ ગૃહસ્થનો વિશેષ ધર્મ છે (૬૯) ,,

મહાપુરુષો એ સાતક્ષેત્રમાં ધન વાપરવાનો સદુપદેશ આપતાં જણાવે છે કે—

" चैत्यप्रतिमापुस्तकवेदश्रीसङ्घभेदरूपेषु ।
क्षेत्रेषु सप्तसु धनं, वपेद्भूरिफलाप्तये ॥ "
[आचारोपदेश, वर्ग ६, श्लो० ९]

દેરાસર, પ્રતિમા, આગમ અને ચતુર્વિધ શ્રી સંઘ (એટલે સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકા) રૂપ સાત ક્ષેત્રમાં, અધિક ફળ પ્રાપ્ત કરવા માટે ધનને વાવવુ અર્થાત વાપરવું. (૯)

ધર્મીજનોએ અહર્નિશ લાભ લેવા માટે એ સાતેય સેત્રમાં ધનનો સદ્વ્યય કરવાનો હોય છે.

તે આ પ્રમાણે—

[૧] જિનબિમ્બ (જિનમૂર્ત્તિ : એ જૈનોના વીતરાગ દેવાધિદેવનું પ્રતિક છે. ભવ્યાત્માઓને ભવસિન્ધુ તરવા માટે અને મુક્તિકિનારે પહોંચવા માટે અદ્વિતીય નૌકા-જહાજ સમાન જિનબિંબ જિનમૂર્તિ પરમ આલંબનરૂપ છે.

ધર્મીજનોએ શ્રી જિનેશ્વરદેવની વિશિષ્ટ લક્ષણથી સમલંકૃત અને જોતાં જ સર્વને અતીવ આનંદ આહ્લાદ

દેવના દર્શનની પ્રાપ્તિ થઈ અને મહાન લાભ થયો. તે જ પ્રમાણે અવારનવાર વારંવાર જિનદર્શનથી સંસ્કાર પડતાં આત્માને અત્યંત લાભ થાય છે.

[૩] શાશ્વતચૈત્ય-એટલે અનાદિકાળથી ઉર્ધ્વલોકમાં અધોલોકમાં અને તિર્ચ્છાલોકમાં (અર્થાત્ સ્વર્ગ-મૃત્યુ-પાતાલમાં) રહેલાં શાશ્વતા જિનમંદિરોમાં ત્રણેય કાળ માટે જે જિનમૂર્તિઓની અસ્તિતા વિદ્યમાનતા છે તે 'શાશ્વતચૈત્ય' કહેવાય છે.

આ રીતે જિનબિંબો (ચૈત્યો) ત્રણ પ્રકારે જાણવાં. પ્રાણ-પ્રતિષ્ઠા-અંજનશલાકા દ્વારા શ્રી વીતરાગદેવના સ્વરૂપનો આરોપ કરાએલ એ જિનબિંબોના દર્શન-વંદન પૂજનાદિકથી અનેક ભવ્યાત્માઓ ભવસિન્ધુથી તર્યા છે, તરે છે અને તરશે એ નિશ્ચિત છે.

જિનમૂર્તિ ભરાવવાનું ફળ-

જેના પ્રબળ પુણ્યોદય હોય છે એ જ ભવ્યાત્મા શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનની મૂર્તિ ભરાવી શકે છે.

જિનમૂર્તિ ભરાવનાર-કરાવનાર ભવ્યાત્મા તીર્થંકર થાય છે. ઇન્દ્ર થાય છે અને છેવટે મોક્ષને પણ પામે છે.

આ જ વાતની સાક્ષી નીચે જણાવેલા બન્ને શ્લોકો પૂરી રહ્યા છે. જુઓ—

"સુવર્ણરત્નમયીં, સ્ફાટિકમયીમપિ ।
કારયેદર્હતાં મૂર્તિં, સ ચ તીર્થંકરો ભવેત્ ॥"

[આચારોપદેશ, વર્ગ ૬, શ્લોક ૨૨]

જે (ભવ્ય જીવ) સોનાની, ચાંદીની, રત્નની, પત્થરની કે માટીની અરિહંત ભગવાનની મૂર્તિ કરાવે છે તે તીર્થંકર થાય છે. (૧૨)

"अङ्गुष्ठमात्रामपि यः, प्रतिमां परमेष्ठिनः ।
कारयेदाप्य शक्रत्वं, स लभेत् परमं पदम् ॥"
[आचारोपदेश, वर्ग ६, श्लो० १३]

જે (ભવ્ય જીવ) અંગુઠાના પ્રમાણ જેવડી પણ પરમાત્માની મૂર્તિ કરાવે છે તે ઇન્દ્રપણાને પામી પ્રાંતે પરમપદ–મોક્ષને પામે છે. (૧૩)

ધર્મીજનોએ એ જિનબિંબ-જિનમૂર્તિરૂપ ક્ષેત્રમાં ધનનું વાવેતર અવશ્ય કરવું જોઈએ દશ દષ્ટાંતે દુર્લભ એવા મળેલ મનુષ્યભવની સાર્થકતા એમાં છે. આત્માનો ઉત્કર્ષ અને મોક્ષ પણ એમાં જ છે.

જૈનધર્મના અત્યુત્તમ સાત ક્ષેત્રો પૈકીનું આ પ્રથમ-પહેલું ક્ષેત્ર છે.

[૨] જિનમંદિર, (જિનચૈત્ય, જિનભવન) એ જૈનોનું પવિત્ર ધામ છે, સ્થાવર તીર્થ છે, ઉત્તમ શિલ્પ-સ્થાપત્યાદિકનો નમુનો છે, કર્મનિર્જરાનું કેન્દ્ર છે, આત્માને પરમાત્મા બનાવવા માટે અને શિવપુરીમાં જવા માટે પરમ આલંબનરૂપ છે.

આ જિનમંદિર રૂપ ક્ષેત્રમાં ધર્મીજનોએ ધનનું વાવેતર અવશ્ય કરવું જોઈએ.

જે જમીનમાં હાડકાં આદિ અમંગલ કોઈ પણ ચીજ-વસ્તુરૂપ શલ્ય ન હોય તે જમીનમાં, શાસ્ત્રમાં જણાવેલ વિધિ મુજબ પૃથ્વીકાયાદિ ષટ્કાય જીવોની રક્ષા-યતના જયણા કાળજી રાખીને તથા શિલ્પી-સલાટ વગેરે કારીગરો અને અન્ય મજુરો વગેરેને તેની ઇચ્છા કરતાં પણ અધિક મહેનતાણું આપવાપૂર્વક જિનમંદિર બંધાવરાવવું.

જ્યાં જ્યાં શ્રી જિનેન્દ્રદેવોના જન્મકલ્યાણક, દીક્ષા કલ્યાણક, કેવલજ્ઞાન કલ્યાણક કે નિર્વાણ કલ્યાણકના સ્થાનકો હોય, પવિત્ર તીર્થભૂમિઓ હોય કે ઉંચા પર્વતોની ટોચો હોય, ત્યાં ત્યાં જિનમંદિર બંધાવવા.

જેમ શ્રી સંપ્રતિ મહારાજાએ નગરે-નગરે, ગામે-ગામે અને સ્થાને-સ્થાને નૂતન જિનમંદિરો બંધાવ્યાં તેમ મહર્દ્ધિક શ્રીમંતોએ ગગનચુંબી ભવ્ય જિનમંદિરો-જિનાલયો-દેહરાસરો બંધાવવાં.

જેઓ પાસે ધનસંપત્તિ-વૈભવ વિપુલ હોય અને ભાવનાશીલ હોય તેને તો શ્રી ભરત ચક્રવર્તીની જેમ, શ્રી સંપ્રતિ મહારાજાની જેમ, વિમલશાહ અને વસ્તુપાલ તેજપાલ મંત્રીઓની જેમ, ધરણાશાહ જેવા શ્રીમંતોની જેમ ત્રિલોકદીપક મનોહર *જિનપ્રાસાદો બંધાવવાં.

જેને ધનસંપત્તિ-વૈભવ વિપુલ ન હોય તેણે તો પોતાની

---

* પોતાની પાસે ધનસંપત્તિ ભારી હોય તો ભરત મહા-[illegible] જેમ, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] સોનાનું [illegible] હોય. [illegible] [illegible] અને [illegible] પણ તેવા જ હોય.

સંપત્તિ અનુસાર ઓછામાં ઓછા ખર્ચવાળું પણ નાજુક જિનમંદિર બંધાવવું.

રત્નમય સેંકડો તોરણ-કમાનોથી સમલંકૃત હોય, વિશાલ કોટ-કાંગરા હોય, સુંદર પૂતળીઓની રચનાથી થાંભલાઓ શણગારેલા હોય, ઇત્યાદિક ઉત્તમ શોભાયુક્ત મજબૂત બાંધણીવાળું હોય

વળી જેમાં કપૂર, કસ્તૂરી, અગર વગેરે સળગતાં સુગંધી ધૂપોનો ધુમાડો આકાશમાં ઉછળતો જોઈ જાણે 'આ વાદળ છે' એમ માની આનંદથી નૃત્ય કરતા એવા મયૂરાદિકના મધુર કેકારવ શબ્દો સંભળાઇ રહેલા હોય

વળી જ્યાં ચારેય પ્રકારનાં માંગલિક વાજીત્રોના અવાજથી આકાશ ગાજી ઉઠતું હોય. દેવદૂષ્ય વિગેરે વિવિધ વસ્ત્રોના ચંદ્રુઆ અને તેમાં જડેલા મોતીઓથી યુક્ત તથા મોતીઓના લટકતા ગુચ્છાવાળું હોવાથી અતીવ શોભતું હોય

વળી જ્યાં ઉંચે ચડતો, નીચે ઉતરતો, ગીતગાન કરતો, નૃત્ય કરતો, આનંદથી કૂદતો અને સિંહનાદ કરતો એવો માનવનો સમુદાય મંદિરના મહિમાની અનુમોદના કરતો આનંદ પામતો હોય

વળી તેમાં ચિતરાવેલાં ચિત્ર વિચિત્ર આશ્ચર્યકારક ચિત્રોને જોઇ જોઈને દર્શન કરવા આવેલા સર્વ લોકો આશ્ચર્ય પામતા હોય.

વળી જે ચામર, છત્ર, ધ્વજાદિક અલંકારોથી અલંકૃત હોય-જેના મનોહર શિખરો ઉપર મોટી ધ્વજાઓ ફરકતી હોય, અને તેમાં બાંધેલી ઘુઘરીઓના અવાજથી દિશાઓ ગુંજારવ કરતી હોય.

જ્યાં દર્શનના કૌતુકથી આકર્ષાયેલા દેવો, દાનવો અને અપ્સરા-

જે જમીનમાં હાડકાં આદિ અમંગલ કોઈ પણ ચીજ-વસ્તુરૂપ શલ્ય ન હોય તે જમીનમાં, શાસ્ત્રમાં જણાવેલ વિધિ મુજબ પૃથ્વીકાયાદિ ષટ્કાય જીવોની રક્ષા-યતના જયણા કાળજી રાખીને તથા શિલ્પી-સલાટ વગેરે કારીગરો અને અન્ય મજુરો વગેરેને તેની ઇચ્છા કરતાં પણ અધિક મહેનતાણું આપવાપૂર્વક જિનમંદિર બંધાવરાવવું.

જ્યાં જ્યાં શ્રી જિનેન્દ્રદેવોના જન્મકલ્યાણક, દીક્ષા કલ્યાણક, કેવલજ્ઞાન કલ્યાણક કે નિર્વાણ કલ્યાણકના સ્થાનકો હોય, પવિત્ર તીર્થભૂમિઓ હોય કે ઉંચા પર્વતોની ટોચો હોય, ત્યાં ત્યાં જિનમંદિર બંધાવવા.

જેમ શ્રી સંપ્રતિ મહારાજાએ નગરે-નગરે, ગામે-ગામે અને સ્થાને-સ્થાને નૂતન જિનમંદિરો બંધાવ્યાં તેમ મહર્દ્ધિક શ્રીમંતોએ ગગનચુંબી ભવ્ય જિનમંદિરો-જિનાલયો-દેરાસરો બંધાવવાં.

જેની પાસે ધનસંપત્તિ-વૈભવ વિપુલ હોય અને ભાવનાશીલ હોય તેને તો શ્રી ભરત ચક્રવર્તીની જેમ, શ્રી સંપ્રતિ મહારાજાની જેમ, વિમલશાહ અને વસ્તુપાલ તેજપાલ મંત્રીઓની જેમ, ધરણશાહ જેવા શ્રીમંતોની જેમ વિશાલકાય મનોહર *જિનપ્રાસાદો બંધાવવાં.

જેની ધનસંપત્તિ-વૈભવ વિપુલ ન હોય તેણે તો પોતાની

---

* [illegible] ધનસંપત્તિ સારી હોય તો [illegible] મહા- [illegible] જેમ, [illegible] સોનાનું [illegible] [illegible] તેમાં જ હોય.

સંપત્તિ અનુસાર ઓછામાં ઓછા ખર્ચવાળું પણ નાજુક જિનમંદિર બંધાવવું.

રત્નમય સેંકડો તોરણ-કમાનોથી સમલંકૃત હોય, વિશાલ કોટ-કાંગરા હોય, સુંદર પૂતળીઓની રચનાથી થાંભલાઓ શણગારેલા હોય, ઇત્યાદિક ઉત્તમ શોભાયુક્ત મજબૂત બાંધણીવાળું હોય

વળી જેમાં કપૂર, કસ્તૂરી, અગર વગેરે સળગતાં સુગંધી ધૂપોનો ધુમાડો આકાશમાં ઉછળતો જોઈ જાણે 'આ વાદળ છે' એમ માની આનંદથી નૃત્ય કરતા એવા મયૂરાદિકના મધુર કેકારવ શબ્દો સંભળાઇ રહેલા હોય

વળી જ્યાં ચારેય પ્રકારનાં માંગલિક વાજીંત્રોના અવાજથી આકાશ ગાજી ઉઠતું હોય. દેવદૂષ્ય વિગેરે વિવિધ વસ્ત્રોના ચંદુઆ અને તેમાં જડેલા મોતીઓથી યુક્ત તથા મોતીઓના લટકતા ઝુમ્છા વાળું હોવાથી અતીવ શોભતું હોય

વળી જ્યાં ઉંચે ચઢતો, નીચે ઉતરતો, ગીતગાન કરતો, નૃત્ય કરતો, આનંદથી કૂદતો અને સિંહનાદ કરતો એવો માનવનો સમુદાય મંદિરના મહિમાની અનુમોદના કરતો આનંદ પામતો હોય

વળી તેમાં ચિતરાવેલાં ચિત્ર વિચિત્ર આશ્ચર્યકારક ચિત્રોને જોઇ જોઇને દર્શન કરવા આવેલા સર્વ લોકો આશ્ચર્ય પામતા હોય.

વળી જે ચામર, છત્ર, ધ્વજાદિક અલંકારોથી અલંકૃત હોય-જેના મનોહર શિખરો ઉપર મોટી ધ્વજાઓ ફરકતી હોય, અને તેમાં બાંધેલી ઘુઘરીઓના અવાજથી દિશાઓ ગુંજારવ કરતી હોય.

જ્યાં દર્શનના કૌતુકથી આકર્ષાયેલા દેવો, દાનવો અને અપ્સરા-

જે જમીનમાં હાડકાં આદિ અમંગલ કોઈ પણ ચીજ-વસ્તુરૂપ શલ્ય ન હોય તે જમીનમાં, શાસ્ત્રમાં જણાવેલ વિધિ મુજબ પૃથ્વીકાયાદિ ષટ્કાય જીવોની રક્ષા-યતના જયણા કાળજી રાખીને તથા શિલ્પી-સલાટ વગેરે કારીગરો અને અન્ય મજુરો વગેરેને તેની ઇચ્છા કરતાં પણ અધિક મહેનતાણું આપવાપૂર્વક જિનમંદિર બંધાવરાવવું.

જ્યાં જ્યાં શ્રી જિનેન્દ્રદેવોના જન્મકલ્યાણક, દીક્ષા કલ્યાણક, કેવલજ્ઞાન કલ્યાણક કે નિર્વાણ કલ્યાણકના સ્થાનકો હોય, પવિત્ર તીર્થભૂમિઓ હોય કે ઉંચા પર્વતોની ટોચો હોય, ત્યાં ત્યાં જિનમંદિર બંધાવવા.

જેમ શ્રી સંપ્રતિ મહારાજાએ નગરે-નગરે, ગામે-ગામે અને સ્થાને-સ્થાને નૂતન જિનમંદિરો બંધાવ્યાં તેમ મહર્દ્ધિક શ્રીમંતોએ ગગનચુંબી ભવ્ય જિનમંદિરો-જિનાલયો-દેરાસરો બંધાવવાં.

જેની પાસે ધનસંપત્તિ-વૈભવ વિપુલ હોય અને ભાવનાશીલ હોય તેને તો શ્રી ભરત ચક્રવર્તીની જેમ, શ્રી સંપ્રતિ મહારાજાની જેમ, વિમલશાહ અને વસ્તુપાલ તેજપાલ મંત્રીઓની જેમ, ધરણશાહ જેવા શ્રીમંતોની જેમ વિશાલકાય મનોહર *જિનપ્રાસાદો બંધાવવાં.

જેને ધનસંપત્તિ-વૈભવ વિપુલ ન હોય તેણે તો પોતાની

---

* [illegible] ધનસંપત્તિ ભારી હોય તો ભરત મહારાજાની જેમ, [illegible] જિનાલયો [illegible] સોનાનું [illegible] હોય, [illegible] અને [illegible] પણ તેવાં જ હોય.

સુંદર જિનમંદિર-જિનભવન બંધાવે, તે ઉત્તમ મતિને કરનારા એવા આત્માઓ તો મહાધન્ય છે જ. (અર્થાત્ તેઓ મહાધન્યવાદનો પાત્ર છે) (૨)

બનાવેલ જિનમંદિરના નિભાવ માટે પણ બનાવનારે નિજધન-લક્ષ્મીનો યથાશક્ય સદ્વ્યય કરવો જોઈએ. રાજા-મહારાજાદિ જેવા વિશિષ્ટ પુરુષોએ તો જિનમંદિર બંધાવ્યા પછી તેના નિભાવ માટે વિપુલ ધન-ભંડાર, નગર-શહેર, ગામ, અમુક પરગણું કે અમુક ગોકુલ વગેરેનું દાન કરવું જોઈએ.

આ સિવાય બનાવેલાં જે જિનમંદિરો જીર્ણ થયેલાં હોય કે પડી ગયેલા હોય તેને પણ સદ્વ્યય દ્વારા સમરાવવાં જોઈએ, જીર્ણોદ્ધાર કરાવવા જોઇએ.

તદુપરાંત જે જિનમંદિરો કે જિનતીર્થો અન્યોએ કબજે કરેલાં હોય, અથવા નષ્ટ-ભ્રષ્ટ થયેલા હોય, તો તે સર્વેનો પણ સમુદ્ધાર અવશ્ય કરવો કરાવવો જોઇએ.

જિનચૈત્ય કરાવવાનું ફળ

જિનમંદિર-જિનચૈત્ય-જિનભવન કરાવનાર ભવ્યાત્મા મંદિરના જેટલા પરમાણુ હોય તેટલા પલ્યોપમ પર્યંત દેવ થાય છે.

એ વાતની સાક્ષી નીચેનો શ્લોક પૂરી રહ્યો છે જુઓ-

"चैत्यं यः कारयेद् धन्यो जिनानां भक्तिभावतः ।
तत् परमाणुसङ्ख्यानि, पल्यान्देव सुरो भवेत् ॥"
[आचारोपदेश, वर्ग ६, श्लो० १०]

જે (ભવ્યાત્મા) ભક્તિપૂર્વક શ્રી જિનેશ્વરદેવનું મંદિર કરાવે છે તે (ભવ્યાત્મા), તે જિનમંદિરના જેટલા પરમાણુઓ હોય તેટલા પલ્યોપમ સુધી દેવ થાય. (૧૦)

વળી આ સમ્બન્ધમાં કહ્યું છે કે—

"रम्यं येन जिनालयं निजभुजोपात्तेन कारापितं,
मोक्षार्थं स्वधनेन शुद्धमनसा पुंसा सदाचारिणा।
वेद्यं तेन नरामरेन्द्रमहितं तीर्थेश्वराणां पदं,
प्राप्तं जन्मफलं कृतं जिनमतं गोत्रं समुद्योतितम्॥"
[कुमारपालप्रबन्ध, पत्र ९०]

જે સદાચારી પુરુષે પોતાના બાહુબળથી પ્રાપ્ત કરેલ પૈસા વડે કરીને નિર્મળ ચિત્તથી મોક્ષને માટે રમણીય જિનમંદિર કરાવ્યું, તેને નરેન્દ્રો અને દેવેન્દ્રો વડે કરીને પૂજાએલી તીર્થંકરની પદવી વેદવા યોગ્ય થાય છે, અર્થાત્ તીર્થંકરપદ પ્રાપ્ત થાય છે, તેણે જન્મનું ફળ મેળવ્યું, જિનમત કર્યો એટલે શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનની આજ્ઞા પાળી, અને પોતાના ગોત્રને અજવાળ્યું. (૧૦)

જીર્ણોદ્ધારનું ફળ

નૂતન જિનમંદિર કરાવવામાં જે પુણ્ય બંધાય છે તેના કરતાં જીર્ણોદ્ધાર કરાવવાથી આઠગણું પુણ્ય બંધાય છે.

તેને માટે કહ્યું છે કે—

"नवीनजिनगेहस्य, विधाने यत् फलं भवेत्।
तस्मादष्टगुणं पुण्यं, जीर्णोद्धारेण जायते॥"
[कुमारपालप्रबन्ध, पत्र ९१]

નવું જિનમંદિર કરાવવાથી જે પુણ્ય ફળ થાય, તેના કરતાં જીર્ણોદ્ધાર કરાવવાથી આઠગણું પુણ્ય થાય છે (૧૧)

વળી આ સમ્બન્ધમાં કહ્યું છે કે—

"जीर्णोद्धारः कृतो येन, विभवेन सुचारुणा ।
जिनाज्ञा पालिता तेन, क्लेशाऽकूपारपारदः ॥"

[उपदेशतरङ्गिणी]

જેણે પોતાના સારા વૈભવવડે કરીને જીર્ણોદ્ધાર કર્યો. તેણે સંસારના કલેશરૂપી સમુદ્રથી પાર પમાડનારી એવી જિનેન્દ્ર પ્રભુની આજ્ઞા યથાર્થ પાળી, અર્થાત્ શ્રીજિનેશ્વર ભગવાનની આજ્ઞાનું યથાર્થ પરિપાલન કર્યું છે

એ પ્રમાણે ધર્મીજનોએ જિનમંદિર રૂપ ક્ષેત્રમાં ધનનું વાવેતર અવશ્ય કરવું જોઇએ.

જૈનધર્મના અત્યુત્તમ સાત ક્ષેત્રો પૈકીનું આ દ્વિતીય-બીજું ક્ષેત્ર છે.

[૩] જિનાગમ-એ જૈનોના મહાન શાસ્ત્ર છે. અર્થ રૂપે સર્વજ્ઞ તીર્થંકર કથિત અને સૂત્રરૂપે ગુણવંત ગણધર ગુંથિત છે. મંત્રરૂપ છે. વિશ્વના સર્વ ભાવોનો વિવેક કરાવનાર છે. સુદેવ-સુગુરુ-સુધર્મ વગેરેને ઓળખનાર છે. સંસારસાગર તરવા માટે નૌકા-જહાજ સમાન છે. દીપકની જેમ પ્રકાશ કરનાર અને મોક્ષનો માર્ગ બતાવનાર છે.

ધર્મીજનોએ આ જિનાગમરૂપ ક્ષેત્રમાં ધનનું વાવેતર અવશ્ય કરવું જોઇએ.

એ દુઃષમા નામના પાંચમા આરારૂપ વર્તમાન કાળમાં કાળના વશથી દિન-પ્રતિદિન બુદ્ધિની મંદતાદિના કારણને લઈને 'જિનાગમ-જિનવચન' ઉચ્છેદ રૂપમાં પરિણામ પામશે, એમ સમજીને મહાજ્ઞાની એવા પૂર્વ મહર્ષિ પુરુષોએ જિનાગમને પુસ્તકારૂઢ કર્યું છે.

જુઓ—

(૧) શ્રી વીરનિર્વાણ સંવત ૧૬૦ માં ચૌદ પૂર્વધારી આર્યસ્થૂલભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજની અધ્યક્ષતામાં, આચાર્ય શ્રી પાટલીપુત્રનગરમાં પડેલ બાર વર્ષના ભયંકર દુકાળ પછી ગીતાર્થ અને શાસ્ત્રજ્ઞાની એવા હજારો મુનિ-મહાત્માઓની વિદ્યમાનતામાં પહેલી આગમવાચના થઇ.

જેમાં ૧૧ અંગોની વ્યવસ્થિત સંકલના કરવામાં આવી. તથા ૧૨ મા અંગની વ્યવસ્થાની તૈયારી કરવા પૂર્વક તેને સુરક્ષિત રાખવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો. આ વાચના 'પાટલીપુત્રી વાચના' કહેવાય છે.

(૨) શ્રી વીરનિર્વાણ સંવત ૨૪૫થી ૨૯૧ ના કાળમાં ઉજ્જૈન નગરીમાં શ્રી સંપ્રતિ મહારાજાની શુભપ્રેરણા અને પ્રાર્થનાથી દશપૂર્વધારી આચાર્ય શ્રી આર્યસુહસ્તિ-સૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીની અધ્યક્ષતામાં બીજી આગમવાચના થઇ. જેમાં [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કરવામાં આવી.

(૩) શ્રી વીરનિર્વાણ સંવત ૩૦૦ થી ૩૩૦ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] મહામેઘવાહન મહારાજા શ્રી ખારવેલની વિનંતિથી શ્રી કુમારગિરિ

પર્વત ઉપર આચાર્ય શ્રી સુસ્થિતસૂરીશ્વરજી મ૦ અને આચાર્ય શ્રી સુપ્રતિબદ્ધસૂરીશ્વરજી મ૦ની અધ્યક્ષતામાં વાચક શ્રી ઉમાસ્વાતિજી મ૦ આદિ અનેક ગીતાર્થ મુનિમહાત્માઓની વિદ્યમાનતામાં ત્રીજી આગમવાચના થઈ. તેમાં ૧૧ અંગ અને દશ પૂર્વોની વ્યવસ્થિત સંકલના કરવામાં આવી.

(૪) શ્રી વીરનિર્વાણ સંવત ૫૯૨ લગભગ મધ્યભારતમાં આવેલ દશપુરનગર–મંદસૌરમાં આચાર્ય શ્રી આર્યરક્ષિતસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીએ સ્વ-પ્રધાન શિષ્યોની મતિમંદતાના કારણને લઈને સર્વ આગમોને દ્રવ્યાનુયોગ, ચરણકરણાનુયોગ, ગણિતાનુયોગ અને ધર્મકથાનુયોગ એ ચારે અનુયોગમાં વિભક્ત કર્યા. એ ચોથી આગમવાચના થઈ.

(૫) શ્રી વીરનિર્વાણ સંવત ૮૩૦ થી ૮૪૦ લગભગ આચાર્ય શ્રી સ્કંદિલસૂરીશ્વરજી મ૦ની અધ્યક્ષતામાં મથુરાનગરીમાં સૌરાષ્ટ્રમાં આવેલ વલભીપુર (હાલ-વળા) માં પડેલ બારવર્ષના ભયંકર દુષ્કાલના કારણથી નષ્ટપ્રાય થનાર શ્રુતજ્ઞાનનું અનેક ગીતાર્થ આચાર્ય મહારાજાઓ અને હજારો મુનિમહાત્માઓની વિદ્યમાનતામાં વ્યવસ્થિતરૂપે સંકલન કર્યું. એ પાંચમી આગમવાચના થઈ. આ વાચના સ્કંદિલી વાચના નામથી પ્રસિદ્ધ થઈ, અને મથુરામાં થયેલ હોવાથી તે માથુરી વાચના કહેવાય છે.

જ્યારે મથુરામાં આચાર્ય શ્રી સ્કંદિલસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીની અધ્યક્ષતામાં માથુરીવાચના યોજાઈ ત્યારે સૌરાષ્ટ્રમાં આવેલ વલભીપુર (હાલ-વળા) નગરમાં આચાર્ય શ્રી નાગાર્જુનસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીની અધ્યક્ષતામાં પણ શ્રમણ-

સંઘની વિદ્યમાનતામાં દુષ્કાળમાં ભૂલાઇ ગયેલા આગમનો ઉદ્ધાર કરવાનું શરૂ કરાયેલું. જે જે આગમપાઠ યાદ હતા તે સર્વે વ્યવસ્થિત કરવામાં આવ્યા. તદુપરાંત જે ભૂલાઇ ગયેલા હતા તે સ્થળે પૂર્વાપરના સમ્બન્ધપૂર્વક વ્યવસ્થિત કરાયા.

આ વાચના નાગજુંની વાચના નામથી પ્રસિદ્ધ થઇ, અને વલભીપુરમાં સંપન્ન થયેલ હોવાથી તે વાલભી વાચના કહેવાય છે.

(૬) વીર નિર્વાણ સંવત ૯૮૦ માં આ૦ શ્રી દેવર્દ્ધિગણિક્ષમાશ્રમણ મહારાજશ્રીએ વારંવાર થનાર દુષ્કાળના કારણે નષ્ટ થઇ રહેલ શ્રુતજ્ઞાનની મૌલિક પરંપરાને સજીવન અને ચિરસ્થાયી રાખવા માટે અનેક ગીતાર્થ આચાર્યો આદિની વિદ્યમાનતામાં સર્વની સમ્મતિપૂર્વક સમસ્ત ઉપલબ્ધ આગમ સાહિત્યને વલ્લભીપુરમાં (વળામાં) તાડપત્રો ઉપર લિપિબદ્ધ-પુસ્તકારૂઢ કરાવ્યું.

જેમાં ૮૪ આગમોનું સંકલન થયું. આ છઠ્ઠી આગમવાચના પણ પુનઃ વલ્લભીપુરનગરમાં જ થઈ.

૮૪ આગમમાંથી આજે આપણી પાસે ૪૫ આગમ વ્યવસ્થિત રૂપે વિદ્યમાન છે.

આ રીતે ભૂતકાળમાં પૂર્વ મહર્ષિપુરુષોએ આગમ આદિને પુસ્તકારૂઢ કર્યું છે.

વર્તમાન કાળમાં એ જિનાગમ સેવામાં મનનું ચાલેતર રહેવામાં જિનાગમમાં બહુમાનવાળા ધર્મશ્રેષ્ઠીઓએ તે જિનાગમોને આરસપાષાણાદિ ઉપર તથા તામ્રપત્રાદિ ઉપર કોતરા-

વવાં જોઇએ. તેમજ તેનાં પુસ્તકો પણ લખાવવાં જોઇએ. તદુપરાંત વસ્ત્રો (રત્નો-સુવર્ણ-મોતી) વગેરેથી તે પુસ્તકારૂઢ શ્રુતજ્ઞાનની બહુમાનપૂર્વક પૂજા-ભક્તિ આદિ અવશ્ય કરવું જોઇએ.

જિનાગમનું મહત્ત્વ

જગતમાં શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનના આગમશાસ્ત્રનું મહત્ત્વ અનેરૂં અને અનોખું છે. એનું જ કારણ સાચું છે. તે અંગે કહ્યું છે કે—

"जन्म–जरा–मरणभयैरभिद्रुते व्याधिवेदनाग्रस्ते ।
जिनवरवचनादन्यत्र नास्ति शरणं क्वचिल्लोके ॥"

[प्रशमरति॰, श्लो॰ १५२]

જન્મ, જરા અને મરણના ભયથી વ્યાપ્ત અને વ્યાધિ-વેદનાથી ગ્રસ્ત એવા લોકને વિષે શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનના વચન થકી અન્યથા કયાંઇ શરણ નથી. (૧૫૨)

વળી આ સમ્બન્ધમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે—

"प्रत्यक्षतो न भगवानृषभो न विष्णु–
रालोक्यते न च हरो न हिरण्यगर्भः ।
तेषां स्वरूपगुणमागमसम्प्रभावात्,
ज्ञात्वा विचारयथ कोऽत्र परापवादः ॥"

[लोकतत्त्वनिर्णय, श्लो॰ २१]

પ્રત્યક્ષપણે ભગવાન ઋષભદેવ દેખાતા નથી, વિષ્ણુ પણ દેખાતા નથી, શંકર પણ દેખાતા નથી, બ્રહ્મા પણ

દેખાતા નથી, પરંતુ તેમના પ્રરૂપેલા આગમો પ્રત્યક્ષ છે તેના પ્રભાવથી તેમનું સ્વરૂપ અને ગુણ વિગેરે જાણીને તમેજ વિચાર કરો કે કયા દેવ સત્ય છે? આવી પરીક્ષા કરવામાં પરનો અપવાદ કઇ રીતે લાગી શકે? (૨૧)

જિનાગમ સેવા—ભક્તિનું ફળ

શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનના આગમ સેવાભક્તિનું ફળ પણ અનુપમ અને અદ્ભુત છે. જુઓ—

"ये लेखयन्ति जिनशासनपुस्तकानि,
व्याख्यानयन्ति च पठन्ति च पाठयन्ति ।
शृण्वन्ति रक्षणविधौ च समाद्रियन्ते,
ते मर्त्यदेवशिवशर्म नरा लभन्ते ॥"

[कुमारपालप्रबन्ध, पत्र २३-२४]

જેઓ જિનશાસનના પુસ્તકો લખાવે છે, તેનું વ્યાખ્યાન કરે છે, ભણે છે, ભણાવે છે, સાંભળે છે, અને એ પુસ્તકોની રક્ષા કરવામાં સારી રીતે આદરભાવ રાખે છે; તેઓ મનુષ્ય, દેવ અને મોક્ષનું સુખ પામે છે. (૬૪)

"लेखयन्ति नरा धन्या ये जिनागमपुस्तकम् ।
ते सर्वं वाङ्मयं ज्ञात्वा, सिद्धिं यान्ति न संशयः ॥"

[कुमारपालप्रबन्ध, पत्र २३]

જે ભાગ્યશાળી મનુષ્યો જિનાગમ ગ્રંથોને લખાવે છે, તેઓ સર્વ શાસ્ત્રના જાણકાર થઇને સિદ્ધિગતિને પામે છે, તેમાં સંદેહ નથી (૬૫)

"न ते नरा दुर्गतिमाप्नुवन्ति, न मूकतां नैव जडस्वभावम् ।
नैवाऽन्धतां बुद्धिविहीनतां च, ये लेखयन्त्यागमपुस्तकानि ॥"

[कुमारपालप्रबन्ध, पत्र ९४]

જેઓ આગમ-ગ્રંથોને લખાવે છે, તે મનુષ્યો દુર્ગતિ મૂંગાપણું, જડતા, અંધપણું અને બુદ્ધિરહિતપણાને પામતા નથી. (૬૪)

આજ વાતનું સમર્થન અલ્પ ફેરફાર સાથે નીચેના શ્લોકથી પણ જાણી શકાય છે. જુઓ—

"न ते नरा दुर्गतिमाप्नुवन्ति,
न मूकतां नैव जडस्वभावम् ।
न चान्धतां बुद्धिविहीनतां च,
ये लेखयन्तीह जिनस्य वाक्यम् ॥१॥"

જે પુરુષો જિનાગમને લખાવે છે તે પુરુષો દુર્ગતિ પામતા નથી, મુંગા થતાં નથી, જડસ્વભાવવાળા-મૂઢ થતા નથી, આંધળા થતા નથી તથા નિર્બુદ્ધિપણાને-મૂર્ખતાને પામતા નથી. (૧)"

માટે જિનાગમો લખાવવાં એ શ્રેયસ્કર છે. વળી જિનાગમ ભણવામાં, ભણાવવામાં અને ભણનારાઓને પુસ્તકાદિ સાધનોની સહાયતા કરવામાં આત્માને કેવો સર્વોત્તમ લાભ થાય છે એ નીચેના શ્લોકથી સમજી શકાશે.

"पठति पाठयते पठतामसौ,
वसन-भोजन-पुस्तकवस्तुभिः ।
प्रतिदिनं कुरुते य उपग्रहं,
स इह सर्वविदेव भवेन्नरः ॥१॥

એ જૈનધર્મના અત્યુત્તમ સાત ક્ષેત્રો પૈકીનું આ ચતુર્થ-ચોથું ક્ષેત્ર છે.

(૫) સાધ્વી-એ પણ જૈનધર્મની શ્રમણી-ભિક્ષુણી-આર્યા-સતી-ગુરુણીઓ છે. જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર રૂપી રત્નત્રયીને ધારણ કરનારી હોવાથી, તેઓની પણ ધર્મીજનોએ સાધુઓની જેમ સેવા-ભક્તિ કરવી જોઈએ. તેઓને યથોચિત આહાર ઔષધ, વસ્ત્ર, પાત્ર વગેરે આપવાં. ઉતરવા રહેવા માટે સુરક્ષિત સ્થાન આપવું. ભણવા-ભણાવવા માટે પુસ્તકાદિ સાધનો આપવાં. પોતાની પુત્રીઓ વગેરેને તેઓની પાસે રખાવી દીક્ષા અપાવવી. સંયમોચિત વસ્તુઓ આપી તેમની સેવા પણ કરવી. ઇત્યાદિ.

એ રીતે ધર્મીજનોને મોક્ષના સાધનરૂપ રત્નત્રયીના ધનવાળી એવી સાધ્વીઓ રૂપી ક્ષેત્રમાં સ્વ-ધનનું વાવેતર કરવું ઉચિત જ છે.

એ જૈનધર્મના અત્યુત્તમ સાત ક્ષેત્રો પૈકીનું આ પંચમ-પાંચમું ક્ષેત્ર છે.

(૬) શ્રાવક-'ધર્મનું શ્રવણ કરે તે શ્રાવક કહેવાય છે.' આ અંગે કહ્યું છે કે—

" संपत्तदंसणाई, पइदियहं जइजणा सुणेइ य ।
सामायारिं परमं, जो खलु तं सावगं बिंति ॥१॥ "

[પંચાશ પ્ર૦, શ્રા૦ ધર્મવિધિ૦ ૨]

જેને સમ્યગ્દર્શનાદિ પ્રાપ્ત થયું હોય, અને જે સાધુ-ભગવંતોના મુખથી ઉત્તમ સામાચારીને નિરંતર સાંભ-

-શ્રાવકનાં કર્તવ્યો વગેરેને હંમેશાં શ્રવણ કરે અર્થાત્ સાંભળે, તેને નિશ્ચયપૂર્વક 'શ્રાવક' કહેવાય છે. (૧)

આજ વાતનું વિશેષ સમર્થન નીચેના શ્લોકથી પણ જણાય છે. જુઓ—

" श्रद्धालुतां श्राति पदार्थचिन्तनाद् ,
धनानि पात्रेषु वपत्यनारतम् ।
किरत्यपुण्यानि सुसाधुसेवना-
दथापि तं श्रावकमाहुरञ्जसा ॥ १ ॥

જે આજે પણ પદાર્થોના ચિંતવનથી શ્રદ્ધાળુપણાને દૃઢ મજબૂત કરે છે, સર્વદા સુપાત્રોમાં ધનને વાવે છે અને ઉત્તમ એવા સાધુઓની સેવાથી પાપને વિખેરે છે, તેને 'શ્રાવક' કહેવાય છે. (૧)

વ્રતધારી મહાશ્રાવકના સમ્બન્ધમાં પણ કહ્યું છે કે–

" एवं व्रतस्थितो भक्त्या, सप्तक्षेत्र्यां धनं वपन् ।
दयया चाऽतिदीनेषु, महाश्रावक उच्यते ॥१॥"

એ પ્રમાણે વ્રતોમાં રહેલો (વ્રતધારી) એવો શ્રાવક (જિનાબિમ્બાદિ) સાતક્ષેત્રોમાં ભક્તિથી તથા અત્યંત દીન દુઃખીઆઓમાં દયાથી પોતાના ધનને વાપરતા 'મહાશ્રાવક' કહેવાય છે.

એવા મહાશ્રાવકો કે શ્રાવકો પ્રતિદિન દેવ-ગુરુની ભક્તિ કરવાવાળા હોય છે. શ્રમણ-સાધુઓના ઉપાસકો, શ્રી નમસ્કાર મહામંત્રના સ્મારકો ધર્મશ્રદ્ધાવંતો અને સાધર્મિક છે.

સાધર્મિકપણાના યોગે સાધર્મિકના સમાગમમાત્રથી પણ આત્માને મહાન્ પુણ્ય બંધાય છે, તો પછી સાધર્મિકપણાને અનુરૂપ તેઓની સેવા-ભક્તિ અંગે તો કહેવાનું જ ?

એમ સમજી ધર્મીજનોએ તેઓની સેવા-ભક્તિ વગેરેનો લાભ લેવાના ઉદ્દેશથી જ્યારે પોતાના ઘરે પુત્ર-પુત્રી આદિના જન્મદિવસનો પ્રસંગ હોય કે લગ્ન વગેરેના પ્રસંગ હોય અથવા ધાર્મિક કોઈપણ પ્રસંગ હોય ત્યારે તેઓને પણ આમંત્રણ આપવું. ઉત્તમ પ્રકારના ભોજન-તંબોલ આપવાપૂર્વક વસ્ત્રાભરણાદિકથી પણ સન્માન કરવું. સંકટના પ્રસંગમાં પોતાનું ધન ખર્ચીને પણ તેઓનાં સંકટને દૂર કરવાં. નિર્ધન થયેલાઓને પોતાનું ધન આપીને પણ ધનવાન બનાવવા. ધર્મશ્રદ્ધાદિમાં મંદ થયેલાઓને ધર્મશ્રદ્ધાદિમાં સ્થિર કરવા. ધર્મકાર્યમાં પ્રેરણાદ્વારા ઉત્સાહિત કરવા. વાચના પૃચ્છના પરાવર્તના અનુપ્રેક્ષા સ્વાધ્યાય એ પાંચ પ્રકારના કર્તવ્યોમાં યથાયોગ્ય જોડવા.

તદુપરાંત પોતાની શક્તિ અનુસાર સર્વસાધારણ પૌષધશાળા કે ઉપાશ્રય વગેરે કરાવવા. ઇત્યાદિ.

એ પ્રમાણે કરવામાં આવતાં [illegible] ધર્મીજનોને વાત્સલ્યનું આસેવન થાય છે. તેથી ઘણો જ લાભ મળે છે. નમ્રભાવ અને સજ્જનતા પ્રગટ થાય છે. એ જૈનધર્મના અનુષ્ઠાન [illegible] હોય છે.

(૩. [illegible] દેવ-ગુરુ-[illegible], [illegible]-[illegible] જ્ઞાન-દર્શન-[illegible], [illegible], [illegible] [illegible] છે.

શ્રાવકક્ષેત્રની જેમ આ શ્રાવિકાક્ષેત્રમાં પણ ધર્મીજનોએ ન્યૂનતા વિના પોતાના ધનનું વાવેતર કરવું જોઇએ.

સધવા કે વિધવા સર્વ શ્રાવિકાઓની પ્રતિ શ્રાવકની જેમ સાધર્મિકપણાથી ધર્મીજનોએ નિજ હૃદયમાં માન રાખવું, અને તેઓની સેવા-ભક્તિ અવશ્ય કરવી.

તેથી પણ લાભની પ્રાપ્તિ થાય છે. એ જૈનધર્મના અત્યુત્તમ સાત ક્ષેત્રો પૈકીનું આ શ્રાવિકા સાતમું ક્ષેત્ર છે

આ જિનબિંબાદિ સાતક્ષેત્રોમાં ધર્મીજનોએ પોતાના ધનનો સદ્વ્યય કરવા ઉપરાત દીન-દુ:ખીઆઓની દયા. આદિ અનુકંપાનો પણ લાભ લેવો જોઇએ.

જેઓ કર્મવશાત્ આંધળા, પાંગળા, બહેરા, લુલા, લંગડા થયેલા છે. રોગથી ઘેરાયેલા છે દીન દુઃખીઆઓ છે. તેઓના પ્રતિ અનુકમ્પા અવશ્ય કરવી જોઇએ. તેઓને ભક્તિથી નહિ પણ દયામાત્રથી ધન, અન્ન (ખોરાક-ભોજન) વસ્ત્ર, અને ઔષધ વિગેરે જે આપવાં તે અનુકમ્પા કહેવાય છે.

જ્યારે જિનબિમ્બાદિ સાત ક્ષેત્રમાં ભક્તિ-બહુમાન પૂર્વક યથાયોગ્ય દાન કરવાનું હોય છે, ત્યારે દીન-દુઃખીયા વગેરેને તો પાત્ર કે કુપાત્રનો વિવેક કર્યા વિના તેમજ કલ્પ્ય કે અકલ્પ્યનો પણ વિચાર કર્યા સિવાય માત્ર અનુકંપાબુદ્ધિથી જ દાન કરવાનું હોય છે. ધર્મીજનો માટે એ પણ ઉચિત-વ્યાજબી જ છે.

ધનવાન પુરુષે સંપ્રતિ મહારાજાની જેમ ધર્મના સાતે ક્ષેત્રમાં ધન વાવવું-વાપરવું જોઇએ.

જે અંગે કહ્યું છે કે—

" क्षेत्रेषु सप्तस्वपि पुण्यपुष्टये,
वपेद्धनं सम्प्रतिराजवद् धनी।
कृषीवलः केवलशालितण्डुलान्,
वपेत किं योऽखिलसस्यलालसः॥ "

ધનવાન પુરુષે સંપ્રતિ રાજાની જેમ પુણ્યની પુષ્ટિને માટે ધર્મના સાતે ક્ષેત્રોમાં ધન વાવવું-વાપરવું યોગ્ય છે. જેમકે સમગ્ર ધાન્યની ઇચ્છાવાળો ખેડુત શું એકલા શાલિચોખાનેજ પોતાના ક્ષેત્રમાં વાવે છે? ના, સર્વ ધાન્ય વાવે છે.

સાત ક્ષેત્રમાં ધન નહીં વાપરનાર પ્રતિ.

જેની પાસે ધન છે, છતાં સાતક્ષેત્રમાં તેનો સદ્વ્યય નથી કરતો તે શું પરભવમાં ધન સાથે લઈ જશે?

એ જ વાતનું સમર્થન કરતો શ્લોક નીચે પ્રમાણે છે.

" क्षेत्रेषु नो वपसि यत् सदपि स्वमेतद्—
यातासि तत् परभवे किमिदं गृहीत्वा।
तस्यार्जनादिजनिताघचयार्जितात्ते,
भावी कथं नरकदुःखभराच्च मोक्षः॥ "

(અધ્યાત્મ કલ્પદ્રુમ, અધિકાર ૪, શ્લોક [illegible])

ભાવાર્થ: જો તારી પાસે ધન છે છતાં તું (સાત) ક્ષેત્રમાં વાપરતો નથી, ત્યારે શું તું પરભવમાં ધનને [illegible] સાથે લઈ જવાનો છે?

વિચાર કર કે દ્રવ્ય પ્રાપ્ત કરવા વિશેષથી થયેલા પાપસમૂહથી મેળવેલાં નારકીનાં દુ:ખોમાંથી તારો મોક્ષ (છુટકારો) કેમ થશે ? (૭)

એમ સમજીને હે પ્રાણી ! તારી પાસે ધન છે તેનો સાતે ક્ષેત્રમાં સદ્વ્યય કરવા પૂર્વક પુણ્ય ઉપાર્જન કરતો જા. મળેલ લક્ષ્મીનો લ્હાવો લેતો જા. તેથી મનુષ્યજન્મને સફળ કરતો જા.

સાત ક્ષેત્રમાં ધન વાપરવાનું ફળ–

અત્યુત્તમ એ જિનબિંબાદિ સાત ક્ષેત્રમાં ધનનો સદ્વ્યય કરવાથી કેવું સુંદર ફળ મળે છે ? એ જ વાત નીચેનો શ્લોક સ્પષ્ટ જણાવી રહ્યો છે. જુઓ—

"तस्यासन्ना रतिरनुचरी कीर्तिरुत्कण्ठिता श्रीः,
स्निग्धा बुद्धिः परिचयपरा चक्रवर्त्तित्वऋद्धिः ।
पाणौ प्राप्ता त्रिदिवकमला कामुकी मुक्तिसंपत्,
सप्तक्षेत्र्यां वपति विपुलं वित्तबीजं निजं यः ॥"

[सिन्दूरप्रकरण, श्लोक० ८०]

જે મનુષ્ય પોતાના વિપુલ ધનરૂપી બીજ સાત ક્ષેત્રમાં વાવે છે, તેની પાસે રતિ–સમાધિ આવીને ઉભી રહે છે. કીર્ત્તિ તેની દાસી થાય છે, લક્ષ્મી તેને માટે ઉત્કંઠિત બને છે, બુદ્ધિ તેના ઉપર સ્નેહ રાખે છે. ચક્રવર્તીપણાની ઋદ્ધિ તેના પરિચયમાં આવે છે, સ્વર્ગની લક્ષ્મી તેના હાથમાં પ્રાપ્ત થાય છે, અને મોક્ષલક્ષ્મી તેની કામના-ઈચ્છા કરે છે. (૮૦)

ઉપસંહાર

જૈનધર્મમાં જણાવેલ એ જિનબિમ્બાદિ સાતક્ષેત્રો અત્યુત્તમ હોવાથી, તેમાં ધર્મિજનો-ધર્માત્માઓ પ્રતિદિન પોતાના ધનનો સદ્વ્યય કરી મહાન્ પુણ્ય ઉપાર્જન કરે, જીવનને ધન્ય બનાવે, સર્વત્ર યશકીર્ત્તિને પ્રસરાવે, અને મનુષ્યજીવનની સફળતા કરવાપૂર્વક સદ્ગતિના ભાગી બને એ જ શુભેચ્છા.

લેખક—

પૂ० શાસનસમ્રાટ્—સૂરિચક્રવર્તિ—તપોગચ્છાધિપતિ આ० શ્રીમદ્ વિજયનેમિસૂરીશ્વરજી મ० શ્રીના પટ્ટાલંકાર વ્યાકરણ વાચસ્પતિ-શાસ્ત્રવિશારદ કવિરત્ન આ० શ્રીમદ્ વિજયલાવણ્યસૂરીશ્વરજી મ०શ્રીના પટ્ટધર વ્યાકરણરત્ન-કવિદિવાકર શાસ્ત્રવિશારદ શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના પટ્ટધર સાહિત્યરત્ન શાસ્ત્રવિશારદ કવિભૂષણ આ. શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસૂરિ.

વીર સં. ૨૪૯૫, વિક્રમ સં. ૨૦૨૫

વૈશાખ વદિ ૬ ને બુધવાર તા. ૭-૫-૧૯૬૯

[ઉ० ગુજરાત-પાટણ શહેરના મણીયાતી પાડામાં આવેલ આમૂલચૂલ જીર્ણોદ્ધાર કરાવેલ શ્રી ઋષભદેવ જિન-મંદિરના મૂળનાયક શ્રી ઋષભદેવ ભગવાન આદિ જિન-બિંબોની પ્રતિષ્ઠાનો શુભ દિવસ.]

સ્થળ :—

પાટણ આગમનો ઉપાશ્રય,

ઉત્તર ગુજરાત

॥ शुभं भवतु श्रीसङ्घस्य ॥

પ્રાર્થના રૂપે

મૈત્રી આદિ ચાર ભાવના

રચયિતા–પૂ. આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મહારાજ

[મૈત્રી ભાવનું પવિત્ર ઝરણું–એ રાગમાં]

[૧]

સર્વ વિશ્વના એ સર્વ જીવોનું,
શુભ થાઓ એમ ઇચ્છું હું;
દુઃખી ન થાઓ કોઈ પણ પ્રાણી,
એ મૈત્રી ભાવના ભાવું હું.

[૨]

ગુણીજનોના શુભ ગુણો જોઈ,
સાનંદ હું નાચી રહું;
પ્રમોદ ભાવના હૈયે ધરીને,
ગુણીના એ ગુણો ગ્રહું.

[૩]

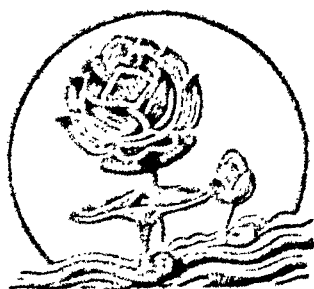
દુઃખી જીવોના દેખી દુઃખને,
દૂર કરવાને ઇચ્છું હું;
એવી કરુણા ભાવના ભાવું,
દયાનદીમાં ન્હાવું હું.

[૪]

નિર્ગુણી એવા જીવોની ઉપરે,
કરું ઉપેક્ષા વૃત્તિ હું;
માધ્યસ્થ ભાવના ભાવી હું તો,
જિન આજ્ઞામાં મગન રહું.

[૫]

ચાર ભાવના એ નિત્ય સમરતાં,
વિનાશ કર્મનો કરું હું;
સંયમ સાધી કેવલ પામી,
સુશીલ શિવવધૂ વરું હું.

પાટનગર ઉદયપુરમાં પિતાશ્રીની સમ્મતિ અને હાજરી સહિત મહામહોત્સવપૂર્વક થયેલી છે.

જેઓશ્રીની વડીદીક્ષા–વિ. સં. ૧૯૮૮ ના મહા શુદ પાંચમ (વસંતપંચમી) ના દિવસે પ. પૂ. શાસનસમ્રાટ્ **શ્રીમદ્ વિજયનેમિસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના** વરદહસ્તે, મહા-ગુજરાતમાં આવેલ શ્રી સેરીસા તીર્થમાં નૂતન જિનમંદિરમાં શ્રી સેરીસા પાર્શ્વનાથ પ્રભુના પ્રવેશ પ્રસંગે ચાલી રહેલા બૃહદ્નંદ્યાવર્ત પૂજન યુક્ત મહામહોત્સવ પૂર્વક થયેલ છે.

જેઓશ્રીની ગણિપદવી–વિ. સં. ૨૦૦૭ ના કાર્તિક વદ છઠના દિવસે પ. પૂ. આચાર્યવર્ય **શ્રીમદ્ વિજયલાવણ્ય-સૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના** વરદહસ્તે, સૌરાષ્ટ્રમાં આવેલ વેરાવળ બંદરમાં તેઓશ્રીના ગુરુવર્ય પૂજ્ય મુનિપ્રવર શ્રી દક્ષવિજયજી મ. શ્રીની સાથે સોળ દિવસના મહામહોત્સવપૂર્વક થયેલી છે.

જેઓશ્રીની પંન્યાસપદવી–વિ. સં. ૨૦૦૭ ના વૈશાખ શુદ ત્રીજ (અક્ષયતૃતીયા) ના દિવસે સ્વ. પૂ. શાસનસમ્રાટ્ના સમુદાયના આઠ પૂજ્યપાદ આચાર્ય મહારાજાદિ વિશાલ સાધુ સમુદાય, સાધ્વી સમુદાય અને શ્રાવક–શ્રાવિકાદિ જૈન–જૈનેતર પ્રજાની સમક્ષ, સ્વ. સમુદાયના પંદર ગણિવરોની સાથે રાજનગર અમદાવાદમાં મહામહોત્સવપૂર્વક થયેલ છે.

જેઓશ્રીની ઉપાધ્યાય અને આચાર્યપદવી–વિ. સં. ૨૦૨૧ ના મહા શુદ ત્રીજના દિવસે ઉપાધ્યાય પદવી અને પાંચમ (વસંત પંચમી)ના દિવસે આચાર્ય પદવી, પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવ **શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના** વરદહસ્તે, રાજસ્થાનાન્તર્ગત મરૂધરદેશમાં આવેલ સુપ્રસિદ્ધ શ્રી રાણકપુરજી

તીર્થ તથા શ્રી વરકાણાજી તીર્થ સમીપવર્તી મુંડારામાં અભૂતપૂર્વ શાસનપ્રભાવનાપૂર્વક મહામહોત્સવ સહિત થયેલ છે.

તેઓશ્રી-શાસ્ત્રવિશારદ, સાહિત્યરત્ન અને કવિભૂષણ એ પદવી સમલંકૃત છે. તથા પ્રભાવક્તા અને લેખક તરીકે પણ સુપ્રસિદ્ધ છે.

તેઓશ્રીને-શ્રી જેસલમેર તીર્થમાં પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ પ્રસંગે શ્રીસંઘે ' જૈન દિવાકર ' એ પદવી સમર્પણ કરેલ છે.

તેઓશ્રી-બાલબ્રહ્મચારી, ૩૯ વર્ષના નિર્મલ દીક્ષા પર્યાયવાળા, અને વ્યાકરણ-ન્યાય-સાહિત્ય-છંદ-કોશ-આગમ વગેરે અનેક શાસ્ત્રોના જ્ઞાતા છે. તથા પ્રચાર, સૌજન્યમૂર્તિ, પ્રતિભાશાળી, સચ્ચારિત્રશીલ, ક્રિયાપાત્ર અને જ્ઞાનધ્યાનાદિમાં સદા લીન છે.

તેઓશ્રીએ-વિદ્યમાન ૪૫ આગમના યોગોદ્વહન વિધિપૂર્વક કરવા પૂર્વક શ્રી નવપદજી મહારાજની ઓળી, વીશસ્થાનક તપની આરાધના, વર્ધમાન તપની ૩૩ ઓળી અને તીર્થાધિરાજ શ્રી સિદ્ધગિરિરાજની વિધિ સહિત ૯૯ યાત્રા આદિ કરેલ છે. ચોવીહારો છઠ્ઠ કરીને સાત યાત્રા પણ વિધિપૂર્વક કરેલી છે.

તદુપરાંત સૂરિમંત્રના પંચ પ્રસ્થાનની પણ વિધિપૂર્વક ઓળી સહિત સમ્યગ્ આરાધના કરી છે.

તેઓશ્રીને-પ્રતિદિન ૧૦૮ વાર સૂરિમંત્રનો અખંડ જાપ અપ્રમત્તપણે ચાલુ છે. તેમજ સાત સ્મરણ-જિનપંજર સ્તોત્ર-બૃહચ્છાન્તિ સ્તોત્ર-શ્રી પાર્શ્વનાથ મંત્રાધિરાજ સ્તોત્ર-શ્રી ઋષિમંડલ સ્તોત્ર-શ્રી તત્ત્વાર્થાધિગમ સૂત્ર-શ્રી શત્રુંજય

લઘુકલ્પ અને શ્રી ગૌતમસ્વામિ અષ્ટક આદિનો સ્વાધ્યાય પણ અદ્યાવધિ ચાલુ જ છે.

જેઓશ્રીએ–નાના–મોટા ૧૦૮ ગ્રંથનું સર્જન કરેલ છે। નાની–મોટી ૫૬ પુસ્તિકાઓ તો પ્રકાશિત કરેલ છે. અન્ય પણ પ્રકાશિત થતી જાય છે. વળી અનેક ગ્રંથોનું સંશોધન અને સંપાદન કાર્ય પણ કરેલ છે.

જેઓશ્રીના સદુપદેશથી શ્રી કાપરડાજી તીર્થમાં 'સમવસરણ મંદિર' તૈયાર થયેલ છે, અને શ્રી બ્રાહ્મણવાડજી તીર્થમા ' શ્રી વર્દ્ધમાન જિનાગમ મંદિર ' તૈયાર થનાર છે.

વળી જેઓશ્રીના સદુપદેશથી શ્રી જૈસલમેર પંચતીર્થીનો જીર્ણોદ્ધાર ચાલી રહ્યો છે.

જેઓશ્રી–ના વરદહસ્તે શ્રી મુછાળા મહાવીર તીર્થમાં, શ્રી કાપરડાજી તીર્થમાં અને શ્રી જૈસલમેર તીર્થમાં પ્રતિષ્ઠા પરમ શાસનપ્રભાવનાપૂર્વક થયેલ છે.

તદુપરાંત સિરોહી, સાદડી, રાણી, ખુંડાળા, ગૂઢા–બાલોતા, અંદોર, મનોરા, જોધપુર, અને નાંદાણા, [નંદનપુર] તીર્થમાં પણ પ્રતિષ્ઠા શાસનપ્રભાવનાપૂર્વક થયેલ છે. ખીમેલમાં અંજનશલાકા અને પ્રતિષ્ઠા અનુપમ શાસનપ્રભાવનાપૂર્વક થયેલ છે.

ઉત્તર ગુજરાત–પાટણ શહેરમાં મણીયાતી પાડામાં પ્રતિષ્ઠા પરમશાસનપ્રભાવનાપૂર્વક થયેલ છે.

જેઓશ્રીના સદુપદેશથી અને જેઓશ્રીની શુભનિશ્રામાં ખોડચી છરીપાળતો સંઘ શ્રી કાપરડાજી તીર્થનો અને

શ્રી રાણકપુરજીની પંચતીર્થીનો શાસનપ્રભાવનાપૂર્વક નીકળેલ છે. ખીમેલથી અને વીજોવાથી પણ છરીપાળતો સંઘ શ્રી રાણકપુરજી પંચતીર્થીનો જેઓશ્રીની શુભ નિશ્રામાં નીકળેલ છે.

વળી સિરોહીથી છરીપાળતો સંઘ શ્રી આબુજી તીર્થનો જેઓશ્રીની પુણ્ય નિશ્રામાં નીકળેલ છે.

જેઓશ્રીની શુભ નિશ્રામાં સાંડેરાવ અને નાણાગામમાં ઉપધાન તપ સુંદર થયેલ છે

જેઓશ્રીની પુણ્યનિશ્રામાં શ્રી કાપરડાજી તીર્થમાં શ્રી કાપરડાજી તીર્થ મંદિર જીર્ણોદ્ધાર અને પ્રતિષ્ઠાને થયેલ પચાસ વર્ષનો ‘ સુવર્ણ જયંતિ મહોત્સવ ’ શાનદાર અનુપમ શાસનપ્રભાવનાપૂર્વક ઉજવાયેલ છે.

જેઓશ્રી જ્યાં જ્યાં વિચરે છે ત્યાં ત્યાં પણ શાસન પ્રભાવક અનેક ધાર્મિક કાર્યો કરાવવાપૂર્વક પ્રાભાવિક પ્રવચનાદિ દ્વારા અનુપમ શાસનપ્રભાવના કરી રહ્યા છે

જેઓશ્રીના—સંસારી પિતાશ્રી અને સંયમ અવસ્થાના ગુરુ, સ્વ. શાસનસમ્રાટ્ પરમપૂજ્ય આચાર્ય મહારાજાધિરાજ શ્રીમદ્ વિજયનેમિસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના શિષ્યરત્ન—વંદન-વયસ્થવિર પૂ. મુનિરાજ શ્રી સંયમવિજયજી મ. ઘણી સુંદર આરાધના કરવાપૂર્વક સ્વર્ગવાસ થયેલ છે.

જેઓશ્રીના—સંસારી વડીલ બંધુ અને સંયમ અવસ્થાના ગુરુ, સ્વ. [illegible] પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવશ્રી શ્રીમદ્

વિજયલાવણ્યસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના પ્રધાન પટ્ટધર વ્યાકરણરત્ન-શાસ્ત્રવિશારદ – કવિદિવાકર – દેશનાદક્ષ – શાસનપ્રભાવક પૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ. શ્રી અનુપમ શાસનની પ્રભાવના કરી રહ્યા છે.

જેઓશ્રીની–સંસારી નાની બ્હેન અને સંયમ અવસ્થાના સાધ્વી; સ્વ. શાસનસમ્રાટ્ના સમુદાયના સ્વ. પરમવિદુષી પૂ. સાધ્વી શ્રી પ્રભાશ્રીજી મ. શ્રીના શિષ્યા–બાલબ્રહ્મચારિણી–વિદ્યાનુરાગિણી પૂ. સાધ્વીશ્રી રવીન્દુપ્રભાશ્રીજી મ. પણ સંયમની સુંદર આરાધના કરી રહ્યા છે.

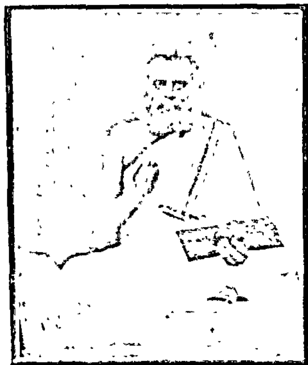
જેઓશ્રીના–વિદ્યમાન શિષ્યરત્નો પૂ. પંન્યાસ શ્રી વિબુધવિજયજી ગણી, પૂ. પંન્યાસ શ્રી વિનોદવિજયજી ગણી, પૂ. મુનિ શ્રી વર્દ્ધમાનવિજયજી મ., પૂ. મુનિ શ્રી જીતેન્દ્રવિજયજી મ., પૂ. મુનિ શ્રી દેવભદ્રવિજયજી મ. તથા પૂ. મુનિ શ્રી શાલિભદ્રવિજયજી મ. આદિ છે.

તથા પ્રશિષ્યો–પૂ. મુનિ શ્રી રમણિકવિજયજી મ. અને પૂ. મુનિ શ્રી વિમલચંદ્રવિજયજી મ. આદિ છે.

એ સર્વે શાસનશોભામાં અભિવૃદ્ધિ કરી રહ્યા છે.

शासनसम्राट् सूरिचक्रचक्रवर्ति-सर्वतन्त्रस्वतन्त्र बालब्रह्मचारी
[illegible] तीर्थोद्धारक-पूज्यपाद - आचार्यमहाराजाधिराज

श्रीमद् विजयनेमिसूरीश्वरजी महाराजसाहेब ।

શ્રી કાપરડાજી તીર્થમાં 'સુવર્ણજયંતિ મહોત્સવ'ના શુભ પ્રસંગ ઉપર પધારવા માટે ત્યાંની કમિટિના પ્રેસીડેન્ટ શા. તેજરાજજી બંસાલી સેક્રેટરી શા પારસમલજી સરાફ તથા શા. ખેતુલીંદજી મહેતા આદિ સજ્જનો આવ્યા બાદ પુનઃ અત્ર આવીને અત્યંત આગ્રહપૂર્વક વિનંતિ કરતાં પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયપદ્મસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીની અનુમતિપૂર્વક પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ તેનો સ્વીકાર કર્યો. ત્રીજને દિવસે શા૦ મુળચંદ જેરાજજી ભમત તરફથી પૂજા પ્રભાવના સહિત ભણાવવામાં આવી. ચોથને દિવસે પાલીથી ચાવડી પધાર્યા.

સિરોહીમાં પ્રવેશ અને અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવનો પ્રારંભ—પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિ મહા સુદ પાંચમ (વસંત પંચમી) ને દિવસે સિરોહી પધારતાં શ્રી સંઘે સામૈયું કર્યું. શ્રી હીરસૂરીશ્વરજી જૈન ઉપાશ્રયમાં પધાર્યા બાદ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીનું વ્યાખ્યાન થયું. અંતે પ્રભાવના થઈ એ જ દિવસે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીની શુભ નિશ્રામાં, વાડાવાળા શા૦ વસંતકુમાર તારાજી તરફથી શા૦ અમનાજી મામાજીએ શ્રી જીરાવલા પાર્શ્વનાથ ભગવાનના મંદિરમાં 'અષ્ટાહ્નિકા-મહોત્સવ' શરૂ કરાવ્યો. તેમાં નવાણું અભિષેકની પૂજા પણ ઠાઠમાઠ પૂર્વક સુંદર ભણાવાઈ. પ્રતિદિન પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીનું પ્રવચન, તથા પૂજા-પ્રભાવના-આંગી-ભાવના થયેલ.

મહા સુદ નોમે પૂ૦ આ૦ શ્રી વિજય પ્રેમસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રી આદિ પધારતાં બન્ને આચાર્યોનું મધુર સંમીલન થયું. સંઘમાં આનંદ પ્રસર્યો.

સિરોહીથી શ્રી કાપરડાજી તીર્થ તરફ વિહાર—પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસ્વરજી મ૦ શ્રી આદિએ મહા (ફાગણ) વદ ત્રીજને દિવસે સિરોહીથી શ્રી કાપરડાજી તીર્થ તરફ વિહાર કર્યો.

ત્રીજ કોલર તીર્થમાં કરી, ચોથે (સિરોહી) પાલડી પધાર્યા. પાંચમે પાલડીથી પોસાલીયા જતાં રસ્તામાં પૂ૦ પં૦ શ્રી ચંદનવિજયજી ગણી પૂ૦ પં૦ શ્રી વિબુધવિજયજી ગણી, મુ૦ શ્રી વર્ધમાનવિજયજી, મુ૦ શ્રી વિકાસવિજયજી, મુ૦ શ્રી અમૃતવિજયજી, મુ૦ શ્રી રત્નશેખરવિજયજી, મુ૦ શ્રી અભયશેખરવિજયજી, મુ૦ શ્રી રમણિકવિજયજી તથા મુ૦ શ્રી કુંદનવિજયજી આદિ મળતાં સર્વને આનંદ થયો.

પાંચમ પોસાલીયા કરી છઠને દિવસે શિવગંજ પધાર્યા. શ્રી સંઘે સામૈયા પૂર્વક પ્રવેશ કરાવ્યો. પીપળીવાળી ધર્મશાળામાં પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીનું વ્યાખ્યાન થયું. સ્વ૦ પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયનીતિસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના સમુદાયના પૂ૦ પં૦ શ્રી મંગલવિજય મ૦ શ્રી આદિ તથા સ્વ૦ પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્વિજયધર્મસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના સમુદાયના મુ૦ શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી મ૦ શ્રી આદિનું સુભગ સંમીલન થયું. સાતમે એક ભાઈ તરફથી પંચકલ્યાણકની પૂજા ભણાવવામાં આવી.

આઠમે પૂ૦ આ૦મ૦ આદિ સુમેરપુર પધાર્યા. નુમે સ્થિરતા કરવા પૂર્વક દશમે સુમેરપુરથી વિહાર કરી ખિવાન્દી પધારતાં પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિનું શ્રીસંઘે ભાવભીનું ભવ્ય સામૈયું કર્યું. વિદ્યાનુરાગી પૂ૦ આ૦ શ્રી

જિનેન્દ્રસૂરિજી મ૦ આદિ પણ સંઘ સાથે સામે પધારતાં સર્વેને આનંદ થયો. બન્નેનું સુભગ સંમીલન થયું. પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજય સુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીનું મંગલ પ્રવચન થયા બાદ પૂ૦ આ૦ શ્રી જિનેન્દ્રસૂરિજી મ૦ આદિએ વિહાર કર્યો શ્રીસંઘના અત્યંત આગ્રહથી પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી એ અમાસ સુધી સ્થિરતા કરી. પ્રતિદિન પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના પ્રવચનનો શ્રીસંઘે સારો લાભ લીધો, અને ૨૦૨૫ ની સાલનું ચાતુર્માસ કરવા માટે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીને વિનંતિ કરી. ફાગણ સુદ એકમને દિવસે ભિવાન્ડીથી વાંકલી પધારતાં શ્રીસંઘે બેન્ડ સહિત સુંદર સામૈયું કર્યું. પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીનું મંગલપ્રવચન થયું. બીજને દિવસે વ્યાખ્યાન બાદ બપોરે શ્રીસંઘે ચાતુર્માસની વિનંતિ કરી ત્રીજને દિવસે વાંકલીથી તખતગઢ પધારતા સપરિવાર પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીનું શ્રીસંઘે સામૈયું કર્યું. ત્રીજ અને ચોથ બન્ને દિવસ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના પ્રવચનનો શ્રીસંઘે લાભ લીધો. પાંચમે તખતગઢથી વિહાર કરી કોસીલાવ પધાર્યા

ભિમાડામાં વડીદીક્ષા—સાંથી ગામના ભિમાડા પધારતા શ્રીસંઘે સામૈયું કર્યું. ત્યાં ઉપધાન પ્રભાવક પ૦ પૂ૦ આચાર્ય પ્રવર શ્રીમદ્વિજયલાવણ્યસૂરીશ્વરજી ગુરુમહારાજ શ્રીના સમાધિ સ્થાનની સ્પર્શના કરવા પૂર્વક જિનમંદિરે દર્શનાદિ કરી, ત્યારબાદ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી ભિમાડાનિંક ઉપાશ્રયમાં પધાર્યા. શ્રીસંઘની આગ્રહ વિનંતિથી ફાગણ સુદ દશમ સુધી સ્થિરતા કરી તથા દશમને દિવસે મુનિરાજ શ્રી મનોહરવિજયજી મ૦ના નૂતન શિષ્ય મુનિશ્રી મહેન્દ્રવિજયજીને 'વડીદીક્ષા' આપવામાં આવી. એ પ્રસંગે ભિમાડા નિવાસી શા૦ નૂતનચંદજી છગનાજીએ

૧૦૫ મણ ઘીની ઉછામણી બોલવા પૂર્વક નૂતન શિષ્યને કપડો વહોરાવ્યો હતો અને પ્રભાવના કરી હતી. તેમજ બપોરના પણ પ્રભાવના યુકત પૂજા ભણાવી. વિહાર કરી અગિયારસના દિવસે ખિમાડાથી વિરામી પધાર્યા. ત્યાં પણ ચાતુર્માસની વિનંતિ થઈ.

બારસે વિરામીથી વિહાર કરી ખીમેલ પધાર્યા. ત્યાં પણ શ્રીસંઘે સામૈયું કર્યું. પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી ના વ્યાખ્યાન બાદ પ્રભાવના કરવામાં આવી. તેરસે ખીમેલથી રાનીસ્ટેશન પધારતાં શ્રીસંઘે સામૈયું કર્યું. પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીનું પ્રવચન થયું. ફાગણ શુદ ૧૪ (ચોમાસી ચૌદશ) ત્યાં કરી, પુનમે રાનીગામ પધારતાં શ્રીસંઘે સામૈયું કર્યું. પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના વ્યાખ્યાન બાદ શ્રીસંઘે પ્રભાવના કરી. ફાગણ (ચૈત્ર) વદ એકમે વ્યાખ્યાન બાદ, પુર્વે પુ૦ આ૦ મ૦ શ્રીની પ્રેરણાથી ત્યાંની ભાખરી ઉપર લેવાએલ વિશાલ બંગલામાં શ્રી જિનમંદિરાદિકના નિર્માણ માટે પુનઃ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ સદુપદેશ આપ્યો. શ્રી સંઘને પણ એ વાત સારી લાગી.

બીજને દિવસે રાનીગામથી વિહાર કરી ચાચોરી પધારતાં શ્રીસંઘે સામૈયું કર્યું. પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી નું વ્યાખ્યાન થયું. બપોરે પૂજા પ્રભાવના સહિત ભણાવવામાં આવી.

ત્રીજને દિવસે ખોડ પધારતાં શ્રીસંઘે સામૈયું કર્યું. પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીનું વ્યાખ્યાન થયું. બપોરે સંઘવી લાલચંદ પ્રતાપચંદજી તરફથી પૂજા પ્રભાવના યુક્ત ભણાવવામાં આવી.

પાંચમે મુ૦ શ્રી ઋદ્ધિચંદ્ર વિ૦ મ૦નું વ્યાખ્યાન થયું. તે દિવસે પણ પ્રભાવના સહિત પૂજા ભણાવવામાં આવી.

છઠ્ઠને દિવસે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિ ખોડથી વિહાર કરી ગુંદોજ પધાર્યા આઠમ સુધી સ્થિરતા કરી આઠમને દિવસે શા૦ મોહનલાલ પ્રેમચંદજી તરફથી પ્રભાવના સહિત પૂજા ભણાવવામાં આવી ગુંદોજના સંઘે પણ ચાતુર્માસની વિનંતિ કરી

નૌમને દિવસે ગુંદોજથી વિહાર કરી દાભાસાની પાડે સ્થિરતા કરી. ગુંદોજથી અને પાલીથી સંઘના સદ્ગૃહસ્થો વંદનાર્થે આવ્યા.

દશમને દિવસે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિ પાલી પધાર્યા શ્રીસંઘે આવવીનું સામૈયું કર્યું. પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયધામચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના વિદ્વાન્ શિષ્યરત્ન પંન્યાસજી મુક્તિવિજયજી ગણિવરાદિનું સુભગ સંમીલન થયું. પ૦પૂ૦આ૦મ૦ શ્રી અને પૂ૦ પંન્યાસજી મ૦ એ બન્નેનું પ્રવચન થતાં શ્રી સંઘમાં અતીવ આનંદ પ્રવર્ત્યો.

અગીયારસના દિવસે સપરિવાર પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ સર્વમન્દિરના દર્શનાદિ આનંદ કર્યાં.

શ્રી કાપરડાજી તીર્થમાં પ્રવેશ-પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિએ દ.સપુ (પોષ) વદ બારસે પાલીથી વિહાર કર્યો. બારસ નીંબલી તેરસ સરદાર સમંદ, ચૌદસ રૂપાવાસ અને અમાસ ગ્યારસી વિહરતા કરી, પોષ સુદ એકમને ગુરુવારના દિવસે શાસનપ્રભાવક પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી, મુ૦ શ્રી ઋદ્ધિચંદ્રવિજયજી, મુ૦ શ્રી મનોહરવિજયજી, મુ૦ શ્રી

ચંદ્રશેખરવિજયજી, મુ૦ શ્રી પ્રમોદવિજયજી અને મુ૦ શ્રી શ્રમણકલ્પવિજયજી આદિ સહિત શ્રી કાપરડાજી તીર્થમાં પધારતાં શ્રી કાપરડા તીર્થ વ્યવસ્થાપક કમિટિ તથા સ્વર્ણજયંતિ સમારોહ સમિતિ તરફથી સ્વાગત સામૈયું કરવામાં આવ્યું.

ઉત્તર ગુજરાતમાં આવેલ સુપ્રસિદ્ધ પ્રાચીન પાટણ શહેરમાં મણીયાતી પાડામાં આમૂલચૂલ જીર્ણોદ્ધાર કરાવેલ શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનના મંદિરમાં નૂતન પરિકર સહિત પ્રાચીનશ્રી ઋષભદેવ આદિ જિનબિંબોની પ્રતિષ્ઠા માટે ચોથીવાર આવેલ શ્રી સંઘના ડેપ્યુટેશનની વિનંતિનો પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીએ સ્વીકાર કરતાં શ્રી આદીશ્વર ભગવાન અને શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની જય બોલાવવામાં આવી.

સ્વર્ણ જયંતિ મહોત્સવનો પ્રારંભ—સ્વ૦ શાસનસમ્રાટ્ જગદ્ગુરુ પ૦ પૂ૦ આચાર્ય પુરંદર શ્રીમદ્ વિજયનેમિસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રીના સદુપદેશથી પ્રાચીન એ શ્રી કાપરડાજી તીર્થનો જીર્ણોદ્ધાર કરવામાં આવેલ હતો. તેની મહા મંગલકારી પ્રતિષ્ઠા પણ વિ. સં. ૧૯૭૫ની સાલના મહા શુદ પાંચમ (વસંત પંચમી)ના દિવસે મહા મહોત્સવપૂર્વક એ જ પ૦ પૂ૦ શાસનસમ્રાટ્ ગુરુ ભગવંતના વરદ હસ્તે કરવામાં આવી હતી. એ પ્રતિષ્ઠાને પચાસ વર્ષ પૂર્ણ થયેલ હોવાથી, તેનો ‘પ્રતિષ્ઠા અર્ધશતાબ્દિ પુણ્ય સ્મૃતિ સમારોહ—સ્વર્ણ જયન્તિ મહોત્સવ’ એ જ શાસન સમ્રાટ્ સમુદાયના સુપ્રસિદ્ધ શાસન પ્રભાવક પરમ પૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય સુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રીની શુભ નિશ્રામાં વિ૦ સં૦ ૨૦૨૫ની સાલના ચૈત્ર શુદ

ચોયને શનિવારના દિવસે મહા આડંબરપૂર્વક શરૂ કરવામાં આવ્યો. શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનના વિશાલકાય ઉંચા મંદિરને અને નૂતન સમવસરણ મંદિરને રોશની આદિથી ખૂબ જ શણગારવામાં આવ્યું. ધાર્મિક વિવિધ દ્રશ્યોની રચનાઓ સુંદર કરવામાં આવી. વિશાલકાય અનેક મંડપો ધ્વજ અને તોરણાદિકથી સુશોભિત ઊભા કરવામાં આવ્યા. પૂજા ભાવના માટે પાલીની સંગીત મંડળી પણ આવી પહોંચી. પ્રતિદિન પૂજા-ભાવનામાં જૈન-જૈનેતર વિશાલ આમ જનતા સારો લાભ લેવા લાગી.

સ્મૃતિ મંદિરનું ઉદ્ઘાટન-પૂ૦ પં૦ શ્રી સુકિતવિજયજી ગણિવરની નિશ્રામાં પાલીવાળા શા૦ જસવંતરાજજી સંઘવીએ કાઢેલો છરી પાળતો સંઘ ચૈત્ર શુદ પૂનમને રવિવારના દિવસે શ્રી કાપરડાજી તીર્થના આવી પહોંચતાં શાસનશોભામાં અભિવૃદ્ધિ થઇ

બપોરે વિજયમુહૂર્તે નૂતન બનાવેલ ધર્મશાળાના વિશાલ ચોકમાં શણગારવામાં આવેલ વિશાલ મંડપમાં શાસનપ્રભાવક પં૦ પૂ૦ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીની આજ્ઞાથી પૂ૦ પં૦ શ્રી સુકિતવિજયજી ગણિવરાદિ ૧૩ સાધુઓ, ૨૭ ઉપરાંત સાધ્વીઓ અને બહુ હજાર ઉપરાંત ભાઈ-બ્હેનો સહિત શ્રીસંઘ એકત્રિત થયો. મંડપમાં ઉપાડવામાં [illegible] [illegible] સંગીતમય સાથે પૂર્વક પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીને અર્પણ કરી. ત્યારબાદ સ્વર્ગવતિ [illegible] મંદિરમાં મૂર્તિને સ્થાપિત કરી [illegible] [illegible] સંઘ દ્વારા લેવું ઉદ્ઘાટન વિધિ અને સ્થાપિત કરેલ

શ્રીસંઘની સાગ્રહ વિનંતિથી બેન્ડના મધુર નાદે ૫૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ કર્યું. ત્યારપછી મંત્રી શ્રી પારસમલજી સરાફ, જવાહરલાલ દફતરી, શ્રી માનચંદ ભંડારી, જયપુરવાળા હીરાલાલ વૈદ્ય આદિના વક્તવ્ય થયાં. ત્યારબાદ પૂ૦ પં૦ શ્રી મુક્તિવિજયજી ગણિવરનું અને પુ૦ મુનિરાજ શ્રી મનોહરવિજયજી મ૦નું પ્રવચન થયું. પ્રાંતે પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીએ સર્વ મંગલ કર્યું. પૂજા ભણાવવામાં આવી તથા તે દિવસે વરઘોડો કાઢવામાં આવ્યો, અને સાધર્મિક વાત્સલ્ય કરવામાં આવ્યું.

છઠને દિવસે પણ પૂજા અને ભાવનાદિનો કાર્યક્રમ સુંદર થતાં એ સ્વર્ણ જયંતિ મહોત્સવની શાસનપ્રભાવના સાથે નિર્વિઘ્ન પૂર્ણાહુતિ થઇ.

સાતમથી શાશ્વતી ચૈત્રી ઓળી તથા શ્રી સિદ્ધચક્ર મહાપૂજન સહિત મહોત્સવ પણ ૫૦ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીની શુભ નિશ્રામાં આ જ તીર્થમાં શા૦ કેવલચંદ, ભંવરીલાલ આદિ તરફથી હતો અને તે અંગે તેમના તરફથી શ્રીસંઘ આમંત્રણ પત્રિકા પણ પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી.

સંયોગવશાત્ ઉત્તર ગુજરાતમાં આવેલ પાટણ શહેરમાં પ્રતિષ્ઠાના પ્રસંગને લઇને ૫૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ને સપરિવાર વિહાર કરવો પડયો. એ ચૈત્રી ઓળીનો મહોત્સવ પૂ૦ પં૦શ્રી મુક્તિવિજયજી ગણિવરની નિશ્રામાં ઉજવાયો.

પાટણ તરફ વિહાર

૫૦ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીએ પાટણ પ્રતિષ્ઠા પ્રસંગે જલ્દી

પહોંચવા માટે શ્રી કાપરડાજી તીર્થથી ચૈત્ર સુદ સાતમને મંગળવારે ઉગ્ર વિહાર શરૂ કર્યો ચૈત્ર સુદ અગીયારસે પાલી પહોંચતાં ત્યાંના શ્રી સંઘે ચાતુર્માસની વિનંતી કરી. ચૈત્ર સુદ તેરસે ખોડમાં શ્રમણ ભગવાન મહાવીર પરમાત્માનો જન્મ કલ્યાણકનો ભવ્ય વરઘોડો પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીની શુભ નિશ્રામાં કાઢવામાં આવ્યો તેમાં જૈન-જૈનેતર સર્વેએ સારો લાભ લીધો પૂજા પણ ભણાવવામાં આવી. ચૈત્ર સુદ પુનમે રાનીસ્ટેશને પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીની શુભ નિશ્રામાં બન્ને જિનમંદિરે પૂજા ભાવના સહિત ભણાવવામાં આવી ચૈત્ર વદ બીજે શિવગંજ પધારતા પૂ૦ પં૦ શ્રી ભદ્રંકરવિજયજી ગણિવરાદિ, પૂ૦ મુ૦ શ્રી નિરંજન વિજયજી મ૦ આદિ તથા પૂ૦ મુ૦ શ્રી પુણ્યાનંદવિજયજી મ૦ આદિનું સુભગ સંમીલન થયું ચૈત્ર વદ પાંચમે સિરોહી પધારતા પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયદાનસૂરીશ્વરજી મ૦ મ૦ આદિનું સુભગ સંમીલન થયું. દશમને દિવસે અમદાવાદ, પાલી, વાંકલી અને લાસના સંઘનું ડેપ્યુટેશન ચાતુર્માસની વિનંતિ માટે સિરોહી આવતા અને વિનંતિ કરતા, અમદાવાદ બિરાજતા સમય-ધર્મ-રક્ષક મુનિરાજ શ્રી ચંદ્રપ્રભવિજયજી મ૦ની શારીરિક અસ્વસ્થતાના કારણે તેમજ અન્ય કોઈ વિશિષ્ટ કારણની છુટ રાખીને પાલીવાળાને ચાતુર્માસની જય બોલાવવા અર્થે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ જણાવતાં, પાલીવાળાએ ચાતુર્માસની જય બોલાવી. બીજ દિવસે પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્વિજયનેમીસૂરીશ્વરજી મ૦ આદિએ ગુજરાત તરફ વિહાર કર્યો

[illegible]
[illegible]

ને વૈશાખ શુદ ચોથને દિવસે જુનાડીસા પધાર્યા. ત્યાં સંયમ-વય સ્થવિર પ૦પૂ૦આ૦ શ્રીમદ્ વિજયભદ્રસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રી તથા પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયૐકારસૂરીશ્વરજી મ૦ આદિનું સુભગ સંમીલન થયું. ત્યાંથી આસેડા-ગઢ સાસમ થઇને વૈશાખ શુદ સાતમે શ્રી મેત્રાણા તીર્થે પધાર્યા. ત્યાંથી કલાણા થઈને નુમને દિવસે શ્રી ચારુપ તીર્થે પધાર્યા. ત્યાં પાટણના નગરશેઠ સારાભાઇ નગીનદાસ આદિ વંદનાર્થે આવ્યા. દશમે પાટણ જૈનબોડીંગમાં પધાર્યા. ત્યાં અનેક ભાઇ-બ્હેનો વંદનાર્થે આવ્યા.

પાટણમાં પ્રવેશ—મારવાડમાં અનુપમ શાસન પ્રભાવના કરવા પૂર્વક આચાર્યપદવીથી સમલંકૃત થયેલા એવા શાસ્ત્રવિશારદ-સાહિત્યરત્ન-કવિભૂષણ શાન્તમૂર્ત્તિ પ૦ પૂ૦ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રી, મુ૦ શ્રી રત્નશેખરવિજયજી, મુ૦ શ્રી અભયશેખરવિજયજી અને મુ૦ શ્રી શાલિભદ્રવિજયજી આદિ સહિત વૈશાખ શુદ અગીયારસને સોમવારના દિવસે સવારે પાટણ શહેરમાં પધારતાં શ્રીસંઘે બેન્ડ સહિત ભાવભીનું ભવ્ય સામૈયું—સ્વાગત કર્યું. પાટણ બિરાજતાં ડહેલાવાળા પૂ૦ ઉ૦ શ્રી ભુવનવિજયજી મ૦ શ્રીના વિદ્વાન્ શિષ્યરત્ન મુનિરાજ શ્રી મહાનંદવિજયજી મ૦ તથા મુ૦ શ્રી જયશેખરવિજયજી મ૦ આદિ સામે આવ્યા. શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ ભગવાનના મંદિરે દર્શનાદિ કરી, સ્થળે સ્થળે ગહુંલીઓ થવા પૂર્વક અક્ષતાદિકથી વધાવાએલા પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિ ધ્વજા-તોરણ-મંડપાદિકથી શણગારેલ મણીયાતી પાડામાં થઇને સાગર ગચ્છના ઉપાશ્રયે પધાર્યા. વ્યાખ્યાન પીઠ પર બિરાજ્યા બાદ, ધાર્મિક શિક્ષક શા૦ ચંદુલાલ ભુદરદાસે

જ્યારે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના આદર્શ જીવનનો ટૂંકમાં પુણ્ય પરિચય વર્ણવ્યો ત્યારે સકલ શ્રી સંઘ અનુમોદના પૂર્વક નાચી ઉઠ્યો. ત્યારપછી પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ મંગલાચરણ કરવા પૂર્વક સુંદર પ્રવચન કર્યું બાદ પ્રભાવના કરવામાં આવી. પ્રતિદિન પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના પ્રાભાવિક પ્રવચનનો લાભ શ્રીસંઘ આનંદ લેવા લાગ્યો

મહોત્સવનો પ્રારંભ અને પ્રતિષ્ઠા—પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીની પુણ્ય નિશ્રામાં શ્રી સંઘના અનેરા ઉત્સાહપૂર્વક વૈશાખ શુદ તેરસને બુધવારના દિવસે મહા મહોત્સવનો પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો પાટણવાળા અમૈયા મનુભાઇ શાહે પૂજામાં અને ભાવનામાં ભક્તિરસ સારો જમાવ્યો

એ જ દિવસે માવવાડથી ઉગ્ર વિહાર કરવા પૂર્વક સ્વ૦ પરમશાસન પ્રભાવક પ૦ પૂ૦ આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ વિજયલાવણ્યસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રીના વિદ્વાન્-વ્યાખ્યાતા શિષ્યરત્ન પૂ૦ મુનિરાજ શ્રી મનોહરવિજયજી મ૦ તથા મુ૦ શ્રી પ્રમોદકરવિજયજી પધારતાં સર્વને આનંદ થયો. પ્રતિદિન પ્રભુજીની લાખેણી આંગીના દર્શન કરવા માટે અને સાબરમતીના ઉપાશ્રયમાં સુપ્રસિદ્ધ ધર્મા-શાહિ-બકરજીના પૂર્વભવયુક્ત ચમત્કાર જીવનની કરેલી ચલચિત્ર-વાળી આબેહુબ સુંદર રચના જોવા માટે માનવ મહેરામણ ઉભરાવા લાગ્યો. પૂજા અને ભાવના પણ પ્રતિદિન ચાલુ રાખવામાં આવ્યાં

વૈશાખ શુદ ચૌદશે—કુંભસ્થાપના, જ્વારારોપણ અને દીપકસ્થાપના કરવામાં આવી

વૈશાખ શુદ પુનમે—પૂર્ણ નંદ્યાવર્ત પૂજન—[illegible]

ખેમચંદ ત્રીભોવનદાસ તથા શેઠ પોપટલાલ જેચંદ તરફથી સુંદર ભણાવાયું. પ્રભાવના કરવામાં આવી. આ દિવસથી પ્રાચીન મૂળનાયક શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનની ભવ્ય મૂર્તિમાંથી અમી ઝરવું શરૂ થયું.

વૈશાખ વદ બીજે–નવગ્રહ પૂજન, દશદિક્પાલ પૂજન, અષ્ટ મંગલ પૂજન અને લઘુનન્ધાવર્ત પૂજન કરવામાં આવ્યું.

વૈશાખ વદ ત્રીજે—નમિઉણ પૂજન શા૦ મણીલાલ ગભરુચંદ તરફથી સુંદર ભણાવાયું. તથા શ્રીફળના પ્રભાવના પણ એમના તરફથી કરવામાં આવી.

વૈશાખ વદ ચોથે—ધ્વજદંડ, કલશ અભિષેક, ચૈત્યાભિષેક, અઢાર અભિષેક તથા નૂતન પરિકર પ્રતિષ્ઠા આદિ કરવામાં આવેલ.

વૈશાખ વદ પાંચમે—ચૈત્ય પ્રતિષ્ઠા તથા જલયાત્રાનો ભવ્ય વરઘોડો કાઢવામાં આવ્યો. તેમાં છ રથ પાટણના, એક રથ ચાણસ્માનો, એક રથ ધીણોજનો અને એક રથ હારીજનો એમ કુલ નવ રથ હતા. ઇન્દ્રધ્વજ–પાલખી–મોટરો–બગીઓ–ઘોડાગાડીઓ આદિ વિશાલ પ્રમાણમાં હતાં. પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી આદિ, પૂ૦ ઉ૦ શ્રી ભુવનવિજયજી મ૦શ્રી આદિ અને પૂ૦ પં૦ શ્રી આદિ વિશાલ સાધુ સમુદાય, વિશાલ સાધ્વી સમુદાય અને હજારો જૈન ભાઈ–બહેનો હતાં. બે બેન્ડોના સુરોથી ગાજી ઉઠેલો વરઘોડો જોઈને પાટણની વિશાલ આમ જનતાએ ભૂરિ અનુમોદના કરી હતી આ પ્રસંગે પાટણનો કાપડ બજાર રંગબેરંગી વિવિધ સાડીઓ આદિથી સુંદર શણગારવામાં આવ્યો હતો.

વૈશાખ વદ છઠને બુધવારના દિવસે સવારે શુભ લગ્ને શ્રીસંઘના અનેરા ઉત્સાહપૂર્વક એઓના મધુર નાદે શાસનપ્રભાવક પ૦ પૂ૦ આચાર્યદેવે નૂતન પરિકર યુક્ત પ્રાચીન મનોહર મૂલનાયક શ્રી ઋષભદેવ ભગવાન આદિ અનેક જિનબિંબોની અનુપમ શાસન પ્રભાવના સાથે સુંદર મંગલકારી પ્રતિષ્ઠા કરી. મૂળનાયક શ્રી ઋષભદેવ ભગવાન પાટણના નગરશેઠ સારાભાઈ નગીનદાસે પધરાવ્યા. બાકીના ભગવાનો અનેક સદ્ગૃહસ્થોએ પધરાવ્યા. [illegible] પણ પૂ૦ ઉ૦ શ્રી ભુવનવિજયજી મ૦ આદિ અને પૂ૦ પં૦ શ્રી જયંતવિજયજી મ૦ આદિ અનેક સાધુ મહાત્માઓ અને અનેક સાધ્વીજી મહારાજાઓ પધારેલા. બપોરે બૃહદ્ અષ્ટોત્તરી સ્નાત્ર નગરશેઠ સારાભાઈ નગીનદાસ તરફથી સુંદર ભણાવવામાં આવ્યું તેમજ તેમના તરફથી શ્રીફળની પ્રભાવના કરવામાં આવી. એ દિવસે સાધર્મિક વાત્સલ્ય પણ એમના તરફથી જ થયું. વૈશાખ વદ સાતમને ગુરુવારે સવારે પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિ ચતુર્વિધ સંઘ બેન્ડ વાજા સહિત પંચાસરા શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુના દર્શનાદિ કરી, ખજૂરીવાળી પાડાના પ્રતિષ્ઠા કરાવેલ શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનના મંદિરે પધારતાં, બગીમાં બેઠેલ શેઠિયા નગરશેઠ સારાભાઈ નગીનદાસે બગીમાંથી ઉતરીને વિધિપૂર્વક જિનમંદિરનું દ્વારોદ્ઘાટન કર્યું. ચતુર્વિધ સંઘ દર્શન—ચૈત્યવંદનાદિ કરી [illegible] ઉપાશ્રયે પધાર્યો. પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ માંગલિક સંભળાવ્યા બાદ પૂ૦ ઉ૦ શ્રી ભુવનવિજયજી મહારાજે, પૂ૦ પં૦ શ્રી જયંતવિજયજી મહારાજે, પૂ૦ મુ૦ શ્રી મહાનંદવિજયજી મહારાજે, પૂ૦ મુ૦ શ્રી હરિભદ્રવિજયજી મહારાજે તથા પૂ૦ મુ૦ શ્રી મનોહરવિજયજી મહારાજે પ્રવચન કર્યું. ત્યારબાદ [illegible],

કાન્તિલાલભાઈએ તથા જયંતિલાલભાઈ આદિએ પ્રાચીન એ જિનમંદિરના નવ્ય નિર્માણથી લઈને અનુપમશાસન પ્રભાવના પૂર્વક નિર્વિઘ્ન ઉજવાએલ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવનું સંક્ષિપ્ત વર્ણન કરવા પૂર્વક સર્વનો આભાર માન્યો.

ત્યારપછી નગરશેઠ સારાભાઈએ પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીને કમ્બલિકા વહોરાવી હતી. તથા શ્રીસંઘે નગરશેઠ સારાભાઇ નગીનદાસને, શેઠ મણીલાલ ગભરુચંદને તથા શા૦ કાન્તિલાલભાઇ આદિને બહુમાન તરીકે માળા પહેરાવી તદુપરાંત પ્રતિષ્ઠાવિધિ માટે આવેલા અમદાવાદવાળા વિધિકારક શેઠ મોહનલાલ વાડીલાલભાઈ આદિને પણ માળા પહેરાવી. નમિઉણ પૂજન ભણાવવા માટે આવેલા ડભોઈવાળા વિધિકારક શા૦ હીરાલાલભાઈને પણ પૂર્વે માળા પહેરાવવામાં આવેલી. પ્રાંતે પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ સર્વમંગલ કર્યા બાદ પ્રભાવના કરવામાં આવી. બપોરે સત્તરભેદી પૂજા પણ પ્રભાવના સહિત ભણાવવામાં આવી. પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી આદિનાં મણીયાતી પાડાના શ્રીસંઘના અતિ આગ્રહથી અનેક ઘરે પગલાં થતાં ગહુંલીઓ અને જ્ઞાનપૂજન કરવા પૂર્વક પ્રત્યેક ઘરે માંગલિક સાંભળવાનો શ્રી સંઘને સારો લાભ મળ્યો.

વૈશાખ શુદ તેરસે મહોત્સવનો પ્રારંભ થયો અને વૈશાખ વદ સાતમે અનુપમ શાસન પ્રભાવનાપૂર્વક નિર્વિઘ્ન પરિપૂર્ણ થયો. એ દરમ્યાન મણીયાતી પાડામાં પ્રતિદિન બન્ને ટંકનું સાધર્મિક વાત્સલ્ય જુદા જુદા સદ્ગૃહસ્થો તરફથી કરવામાં આવ્યું.

પરમ શાસન પ્રભાવક પ૦ પૂ૦ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્

વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીની શુભ [illegible]
શ્રી સ્તુદિવપુર-પાટણ નગરમાં અદ્ભુ[illegible]
પૂર્વક ઉજવાએલ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ પ્ર[illegible]
સુવર્ણાક્ષરે અંકિત રહેશે

આઠમના દિવસે પણ શ્રી સંઘને [illegible]
શ્રીના પ્રભાવિક પ્રવચનનો સુંદર લ[illegible]
ચાતુર્માસ અંગે સાગ્રહ વિનંતિ કરી.

આપુરમાંમાં પ્રવેશ અને વિહાર–
શનિવારે સવારે શુભ સવિત શ્રી [illegible]
ભગવાનના દર્શનાદિ કરી તથા નૂતન
માંગલિક સંભળાવી, પ. પૂ. આ. મ. [illegible]
વિહાર કરી ભખાના પધાર્યા

ત્યાંથી દશમને દિવસે જન્મભૂ[illegible]
શ્રીસંઘે ઘણા જ ઉત્સાહપૂર્વક [illegible]
ભવ્ય સામૈયું-સ્વાગત કર્યું. [illegible]
અક્ષતાદિકથી વધાવવામાં આવ[illegible]
પાર્શ્વનાથ જિનમંદિરે દર્શનાદિ [illegible]
પૂ. આ. મ. શ્રીજીનું પ્રભાવક [illegible]
અતીવ આનંદપૂર્વક ચાતુર્માસ [illegible]
તરફથી પ્રભાવના કરવામાં [illegible]
પૂજા પૂજન ભણાવવામાં આવ[illegible]
પ. પૂ. આ. મ. શ્રીની [illegible]
અષાઢ પ્રભાવના સહિત પૂજા [illegible]
શાહિબ દર્શનાદિ કરી [illegible]
[illegible] "નૂતન [illegible]

શ્રી સંઘને પ્રેરણા આપી. બારસના દિવસે વ્યાખ્યાતા પૂ૦ મુ૦ શ્રી મનોહરવિજયજી મ૦ના વ્યાખ્યાનનો શ્રી સંઘને સારો લાભ મળ્યો. તેરસે સવારના પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીએ શ્રીશંખેશ્વરજી મહાતીર્થની યાત્રા કરવા માટે વિહાર કર્યો.

શ્રી શંખેશ્વરજી મહાતીર્થમાં પ્રવેશ, દીક્ષા અને વડીદીક્ષા—પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી આદિએ તેરસે કંબોઇ તીર્થની યાત્રા કરી હારીજ અને અમાસ મુજપર કરી, જેઠ શુદ એકમને શનિવારના દિવસે શ્રી શંખેશ્વરજી મહાતીર્થમાં પધારતાં પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીનું પેઢી તરફથી સામૈયું કરવામાં આવ્યું. પાંચમ સુધી સ્થિરતા થતાં પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી, મુ૦ શ્રી મનોહરવિજયજી, મુ૦ શ્રી અક્ષયશેખરવિજયજી, મુ૦ શ્રી શાલિભદ્રવિજયજી અને મુ૦ શ્રી શ્રમણકલ્પવિજયજીએ શ્રી શંખેશ્વરજી પાર્શ્વનાથનો અઠ્ઠમ વિધિપૂર્વક કર્યો. મુ૦ શ્રી રત્નશેખરવિજયજીએ ત્રણ દિવસનો જાપ કર્યો. સાથે પધારેલ પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજય પ્રતાપસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના શિષ્યરત્ન મુ૦ શ્રી મહેન્દ્રવિજયજી સિવાય પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયભક્તિસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના સમુદાયના પૂ૦ પં૦ શ્રી સુબોધવિજયજી ગણિ મ૦ શ્રીના શિષ્યરત્ન મુ૦ શ્રી લબ્ધિવિજયજીએ તથા તેમના નૂતન શિષ્ય મુનિશ્રી ચંદ્રશેખરવિજયજીએ પણ વિધિપૂર્વક અઠ્ઠમ કર્યો. જેઠ શુદ પાંચમને બુધવારના દિવસે પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ ગુજરાતમાં આવેલ બોડેલીના રહેવાસી ભાઇજીભાઈ [ભાઇલાલ ભાઇ] ભગાભાઇને ધામધૂમ પૂર્વક નાણ સમક્ષ વિધિપૂર્વક દીક્ષા આપી મુનિશ્રી ધર્મરત્નવિજયજી નામ રાખી પોતાના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા.

તથા પૂ૦ મુ૦ શ્રી હર્ષવિજયજી મ૦ના નૂતન શિષ્ય મુનિશ્રી ચંદ્રોદયવિજયજીને વિધિપૂર્વક વડીદીક્ષા આપી. પ્રભાવના કરવામાં આવી તથા પૂજા ભણાવવામાં આવી.

આ પ્રસંગે પાયચંદગચ્છીય પૂ૦ મુનિરાજ શ્રી મુક્તિચંદ્ર વિ૦ મ૦ આદિ તથા વિદ્યાનુરાગી પૂ૦ આ૦ શ્રી જિનેન્દ્રસૂરિજી મ૦ના શિષ્યરત્ન પૂ૦ મુ૦ શ્રી પદ્મવિજયજી મ૦ આદિની પણ વિદ્યમાનતા હતી.

જેઠ સુદ છઠને ગુરુવારના દિવસે પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ સપરિવાર રાજસ્થાન-મારવાડ તરફ વિહાર કર્યો

મારવાડ તરફ વિહાર—

જેસડા-સમી-રૂન-મઘાપુરા-સિદ્ધોરી-ખિમાણા કરીને જેઠ સુદ તેરસને ગુરુવારના દિવસે પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી સપરિવાર ભીલડીયાજી તીર્થે પધાર્યા.

ત્યાંથી પથુરા-નવાડીસા-ગઢવાડા-ડુંગરાવાડા-પેપરાવાડા-ભાટ્રી થઈને જેઠ (પ્રથમ અષાઢ) વદ ૫ને બુધવારના દિવસે મંડાર પધાર્યા.

આ પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના પ્રવચન બાદ શ્રીસંઘે ચાતુર્માસની વિનંતિ કરી

ત્યાંથી છઠના દિવસે વિહાર કરી વરમાણ થઈને શ્રી જીરાવલાજી તીર્થે પધાર્યા.

ત્યાંથી દત્તાણી-માકેદાણી-મેરમંડવાડા-બેડા-ડુંગરપુર થઈને શ્રી પાલીઠ તીર્થે પધાર્યા

ત્યાંથી જેઠ (પહેલા અષાડ) વદ ૧૧ને મંગલવારના દિવસે જાવાલ પધારતાં પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયદક્ષ-સૂરીશ્વરજી ગુ૦ મ૦ શ્રી આદિનું સુભગ સંમિલન થયું.

પાલી ચાતુર્માસ કરવાનો પૂર્ણ વિચાર હોવા છતાં, સંયમ–વયસ્થવિર મુનિપ્રવર શ્રી ચંદ્રપ્રભવિજયજી મ૦ શ્રીની શારીરિક સ્થિતિ અસ્વસ્થ હોવાના કારણે, પાલીની ચાતુર્માસની વિચારણા સ્થગિત કરીને જાવાલ શ્રી સંઘના અત્યંત આગ્રહથી પૂ૦ બન્ને આચાર્ય મ૦ શ્રીને જાવાલ ચાતુર્માસ કરવા માટે વિનંતિ સ્વીકારવી પડી.

પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજય સુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રી આદિએ પ્રથમ અષાઢ શુદ બીજને મંગલવારે જાવાલથી વિહાર કર્યો.

બીજે સવારે ગોડીજી અને સાંજના પુનક પધાર્યા. ત્રીજને દિવસે રામસીન પધારતાં શ્રી સંઘે બેન્ડ યુક્ત સામૈયું કર્યું. અનેક ગહુંલીઓ થઈ. પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીનું પ્રવચન પૂર્ણ થયા બાદ શ્રી સંઘે વિશેષ સ્થિરતા કરવા સાગ્રહ વિનંતિ કરી. તેનો પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ સ્વીકાર કર્યો. સ્થિરતા દરમ્યાન પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના પ્રવચનાદિકનો લાભ શ્રી સંઘને મળવા લાગ્યો. અવારનવાર શ્રી સુપાર્શ્વનાથ ભગવાનના મંદિરમાં જુદા જુદા સદ્‌ગૃહસ્થો તરફથી પ્રભાવના સહિત પૂજાઓ પણ ભણાવવા લાગી.

પ્રથમ અષાઢ (દ્વિતીય અષાઢ) વદ નુમને મંગલ-વારના દિવસે પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ સપરિવાર ચાતુર્માસાર્થે જાવાલ તરફ વિહાર કર્યો. નુમ પુનક કરી

દશમે ગોડીજી પધાર્યા. ચૌદશે વિહાર કરી ખરસુર પધાર્યા. ત્રણ દિવસ સ્થિરતા કરી. શા૦ કેશરીમલજી ધુપાજી તરફથી પ્રભાવના સુક્ત પૂજા ભણાવવામાં આવી. દ્વિતીય અષાઢ સુદ એકમને મંગલવારના દિવસે પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ શ્રી વર્ધમાન તપની ૩૨ મી ઓળી શરૂ કરી. સાંજના ખરસુરથી વિહાર કરીને જાવાલની બહાર આવેલ શ્રી જૈન અંબાજીની વાડીમાં પધાર્યા આ બાજુ જાવાલ ગામમાંથી પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી ગુ૦ મ૦ શ્રી આદિ પધારતાં, બન્ને પૂ૦ આ૦ મ૦નું સંમિલન થયું. શ્રી સંઘના સદ્ગૃહસ્થો વંદનાર્થે પણ આવી પહોંચ્યા.

વિ. સં. ૨૦૨૫ની સાલમાં જાવાલમાં કરેલ ચાતુર્માસની ટુંક નોંધ.

ચાતુર્માસ પ્રવેશાદિ

વિ૦ સં૦ ૨૦૨૫ની સાલના દ્વિતીય અષાઢ સુદ બીજને ગુરુવારના દિવસે પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીએ તથા પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીએ, પૂ૦ પં૦ શ્રી ચંદનવિજયજી ગણિ, પૂ૦ પં૦ શ્રી વિનોદવિજયજી ગણિ, પૂ૦ મુ૦ શ્રી ચંદ્રકાન્તવિજયજી મ૦, પૂ૦ મુ૦ શ્રી કીર્તિચંદ્રવિજયજી પૂ૦ મુ૦ શ્રી ઇન્દ્રવિજયજી મ૦, પૂ૦ મુ૦ શ્રી મહેન્દ્રવિજયજી મ૦, પૂ૦ મુ૦ શ્રી રત્નશેખરવિજયજી મ૦, પૂ૦ મુ૦ શ્રી દેવચંદ્રવિજયજી મ૦, પૂ૦ મુ૦ શ્રી ચંદ્રશેખરવિજયજી મ૦, પૂ૦ મુ૦ શ્રી અમરશેખરવિજયજી મ૦, પૂ૦ મુ૦ શ્રી

પ્રમોદવિજયજી મ૦, પૂ૦ મુ૦ શ્રી શાલિભદ્રવિજયજી મ૦, પૂ૦ બાલમુનિ શ્રી પ્રભાકરવિજયજી મ૦ તથા પૂ૦ મુ૦ શ્રી ધર્મરત્નવિજયજી મ૦ સહિત, જાવાલમાં ચાતુર્માસાર્થે પ્રવેશ કરતાં શ્રી સંઘે સામૈયું કર્યું.

પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીએ મંગલ પ્રવચન કર્યા બાદ, પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીએ વ્યાખ્યાન આપ્યું. શ્રી સંઘ તરફથી પ્રભાવના કરવામાં આવી તેમજ બપોરે ઉપાશ્રયમાં પંચકલ્યાણકની પૂજા ભણાવવામાં આવી.

પૂ૦ પં૦ શ્રી ચંદનવિજયજી ગણી, પૂ૦ મુ૦ શ્રી સ્ફાદ્વચંદ્રવિજયજી મ૦ અને પૂ૦ મુ૦ શ્રી જીતેન્દ્રવિજયજી મ૦ એ ત્રણ ઠાણા માંડાણી ચાતુર્માસાર્થે અને પૂ૦ સા૦ શ્રી જયાશ્રીજી મ૦ના વિશાલ સમુદાયમાંથી પાંચ ઠાણા બરલુટ ચાતુર્માસાર્થે પધારતાં જાવાલમાં ૧૩ ઠાણા સાધુ મહારાજના અને ૨૫ ઠાણા સાધ્વી મહારાજના ચાતુર્માસાર્થે બિરાજતાં શ્રી સંઘમાં આનંદ પ્રવર્ત્યો.

આ દિવસે શ્રી સંઘમાં સારા પ્રમાણમાં આયંબિલ થયાં.

પ્રતિદિન પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના પ્રવચનનો શ્રી સંઘને સુંદર લાભ મળવા લાગ્યો.

પ્રતિદિન પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીએ શરૂ કરેલ શ્રી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની વાચનાનો લાભ પદ પૂ૦ સાધુ મહાત્માઓને સુંદર મળવા લાગ્યો.

વડીદીક્ષા અને બ્રહ્મચર્યવ્રતની પ્રતિજ્ઞા

દ્વિતીય અષાઢ શુદ ૧૦ ને ગુરુવારના દિવસે બન્ને

(૪) પૂ૦ મુ૦ શ્રી પ્રમોદવિજયજીએ શ્રી વીશ સ્થાનકતપની ઓળી કરી.

(૫) પૂ૦ મુ૦ શ્રી શાલિભદ્રવિજયજીએ નવ ઉપવાસ કર્યા. તદુપરાંત શ્રી વર્ધમાન તપની ૬-૭-૮મી ઓળી કરી.

(૬) પૂ૦ બાલમુનિ શ્રી પ્રભાકર વિ૦એ શ્રી નવપદજીની ત્રીજી ઓળી કરી.

(૭) પૂ૦ મુ૦ શ્રી ધર્મરત્ન વિ૦એ શ્રી નવપદજીની પહેલી ઓળી કરી.

(૮) પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયરામસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રી (ડેહલાવાળા)ના આજ્ઞાવર્તિની સા૦ શ્રી મનોહર શ્રીએ કરેલ અઠ્ઠમ તપની આરાધનામાં પોતાના મસ્તક પરથી ભારવટ્ટુપે નાગદેવ પડયો તથા તેમણે ક્ષમાથી તપ કર્યો

પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયકસ્તૂરસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના આજ્ઞાવર્તિની સા૦ શ્રી જયાશ્રીજીએ શ્રી વર્ધમાન તપની ૩૩ મી, સા૦ દર્શનશ્રીજીએ ૫૮ મી, ગુણવંતાશ્રીજીએ ૨૪ મી, અને સા૦ લલિતાશ્રીજીએ ૩૧-૩૨ મી ઓળી કરી. સા૦ શ્રી કમલપ્રભાશ્રીજીએ ચોથા વર્ષી તપ ચાલુ રાખેલ.

પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજય શાન્તિચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના આજ્ઞાવર્તિની સા૦ શ્રી ભદ્રપ્રભાશ્રીજીએ અઠ્ઠાઈ કરી.

પ૦ પૂ૦ શ્રીમદ્ વિજયદેવેન્દ્રસૂરીશ્વરજી મ૦ (ડેહલાવાળા)ના આજ્ઞાવર્તિની સા૦ શ્રી નયનાશ્રીજીએ શ્રી વર્ધમાન તપની ૧૨ મી, સા૦ મનોરંજનાશ્રીએ ૧૨ મી, સા૦ શ્રી વજ્રસેનાશ્રીએ ૭૬-૮૦મી અને સા૦ શ્રી

(૩) પૂ૦ બાલમુનિ શ્રી પ્રભાકર વિ૦એ 'उत्तराध्ययन' અને 'आचारांग' એ બન્ને સૂત્રના યોગ કર્યા.

(૪) પૂ૦ મુ૦ શ્રી રામચંદ્ર વિ૦ મ૦ના શિષ્યરત્ન પૂ૦ મુ૦ શ્રી અમૃત વિ૦એ પણ 'उत्तराध्ययन' અને 'आचारांग' એ બન્ને સૂત્રના યોગ કર્યા.

(૫) પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના આજ્ઞાવર્તિની સાધ્વી શ્રી જયાશ્રીજી મ૦ તથા સાધ્વી શ્રી લાવણ્યશ્રીજી મ૦ની શિષ્યાઓ સા૦ શ્રી વીરપ્રભાશ્રીએ, સા૦ શ્રી પીયુષપૂ જીએ, સા૦ શ્રી નયપ્રજ્ઞાશ્રીજીએ, સા૦ શ્રી કોટીગુણાશ્રીએ તથા સા૦ શ્રી કલ્પપૂર્ણાશ્રીએ 'उत्तराध्ययन' અને 'आचारांग' એ બન્ને સૂત્રના યોગ કર્યા.

પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના આજ્ઞાવર્તિની સા૦ શ્રી જયપ્રભાશ્રીએ પણ "आचारांग" સૂત્રના યોગ કર્યા.

તપની આરાધના—

(૧) પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીએ શ્રી વર્ધમાન તપની ૩૨–૩૩ મી ઓળી કરી.

(૨) પૂ૦ મુ૦ શ્રી રત્નશેખર વિ૦ એ શ્રી વર્ધમાન તપની નવમી ઓળી કરી. તદુપરાંત એક ધાનના ૨૫ આયંબિલ કર્યાં.

(૩) પૂ૦ મુ૦ શ્રી દેવભદ્ર વિ૦ એ શ્રી વર્ધમાન તપની ૨૭ મી ઓળી કરી.

ઉદમાં પણ પૂ૦ પં૦ શ્રી વિનોદવિજયજી ગણી, પૂ૦ મુ૦ શ્રી દેવભદ્રવિજયજી તથા પૂ૦ મુ૦ શ્રી પ્રમોદવિજયજી પધારતાં શ્રી સંઘમાં આનંદ પ્રવર્ત્યો. તેઓશ્રીની શુભ નિશ્રામાં શ્રી પર્યુષણા મહાપર્વની સુંદર આરાધના થઈ. માંડવીમાં પણ ચાતુર્માસ રહેલા તપસ્વી પૂ૦ પં૦ શ્રી ચંદનવિજયજી ગણી, વ્યાખ્યાનકાર પૂ૦ મુ૦ શ્રી સર્વોદયચંદ્રવિજયજી તથા પૂ૦ મુ૦ શ્રી જિતેન્દ્રવિજયજી મની નિશ્રામાં શ્રી પર્યુષણા પર્વાધિરાજની આરાધના સારી થઈ

જણાવતા—શ્રાવણ (ભાદરવા) વદ અગીયારસે તથા ભાદરવા સુદ બીજે દરેક તપસ્યા સમ્પન્ન થયા પાયમે પૂ૦ મુ૦ શ્રી શાલિભદ્રવિજયજીના નવ ઉપવાસના તથા સા૦ ભદ્રગુપ્તાશ્રીજીની અઠ્ઠાઈના પારણાનો લાભ લેવા માટે સંઘવી સોમચંદજી ચેનાજીએ ઉછરંગ ઘીયાથી આદેશ લઈ બેન્ડ વાજે બન્ને પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ આદિ ચતુર્વિધ સંઘનાં પોતાના ઘરે પગલા કરાવ્યા. જ્ઞાનપૂજન કરી વાસક્ષેપ નંખાવી અને માંગલિક શ્રવણ કરવા પૂર્વક પ્રભાવના કરી.

શ્રી પર્યુષણા પર્વાધિરાજના પ્રસંગે વિવિધ વિશેષ તપશ્ચર્યા અઠ્ઠમ સુધી કરનાર સર્વે ભાઈ બહેનોને પારણું શા૦ મોકમચંદ પન્નાલાલે કરાવ્યા.

દેવદ્રવ્યાદિકમાં પણ ઉપજ સારી થઈ. છઠ્ઠે દિવસે [illegible] આદિ [illegible] આવ્યા. બાકીના સર્વે તપસ્યા સુખ રહ્યાં.

ચંદનાર્ષે અનેક [illegible] સંઘ ઉપર [illegible] પૂર્ણાહુતિ પ્રભાવના કરવામાં આવી.

આઠમને દિવસે ૫૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીનું પ્રવચન થયું. તથા નુમને દિવસે ૫૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજય સુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીનું વ્યાખ્યાન થયું. એ દિવસે વંદનાર્થે આવેલ ખીમેલ સંઘ તરફથી ઘર દીઠ લાડવાની પ્રભાવના કરવામાં આવી. તદુપરાંત ખીમેલ મહિલા મંડળે ખીમેલ સંઘ તરફથી પૂજા સુંદર ભણાવી.

આસો માસની ઓળીની આરાધના

આસો માસની શાશ્વતી ઓળીની આરાધના ચતુર્વિધ સંઘમાં સારી થઈ. છૂટા આયંબિલો પણ ઘણા જ સારા પ્રમાણમાં થયાં. પ. પૂ. આ. મ. શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ.શ્રીએ નવેપદના વર્ણન પૂર્વક શ્રીપાલ ચરિત્રના પ્રવચનનો સુંદર લાભ આપ્યો. પાંચે જિનમંદિરે પ્રભુજીને ભવ્ય આંગી રચવામાં આવી.

દીવાળી પર્વની આરાધના

દીવાળી પર્વની પણ આરાધના ચતુર્વિધ સંઘે સારી કરી. ૫ પૂ. આ. શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ.શ્રીએ દીવાળી પર્વના પ્રવચનનો સારો લાભ આપ્યો. પ્રભુજીને ભવ્ય આંગી રચવામા આવી.

નૂતન વર્ષનું માંગલિક પ્રવચન

વીર સં. ૨૪૯૬ તથા વિક્રમ સં. ૨૦૨૬નું નૂતન વર્ષ કાર્તિક શુદ એકમને સોમવારે શરૂ થયું. એ દિવસે શ્રીસંઘને માંગલિક પ્રવચન કરવા પૂર્વક શ્રી ગૌતમસ્વામીજીનો

રાજ પ પૂ આ. શ્રીમદ્ વિજયદયાસૂરીશ્વરજી મ શ્રીએ સંભળાવ્યો. શ્રી ગૌતમસ્વામિરાસ પ પૂ આ. શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ શ્રીએ સંભળાવ્યું. તથા આત્મસ્મરણ પૂ પં શ્રી વિનોદવિજયજીગણીએ સંભળાવ્યા એક સ્વામીભાઈ તરફથી પૂજા ભણાવવામાં આવી તથા પાંચે જિનમંદિરે મનોહર આંગી રચવામાં આવી

જ્ઞાનપંચમીની આરાધના

કાર્તિક સુદ પાંચમ (જ્ઞાનપંચમીને) દિવસે પાંચ ઢગલે જ્ઞાન ગોઠવવામાં આવ્યું પ પૂ આ શ્રીમદ્ વિજયદયાસૂરીશ્વરજી મ શ્રીએ જ્ઞાનપંચમીની મહત્તાપૂર્વક વરદત્ત ગુણમંજરીના કથાનક સહિત સુંદર પ્રવચન કર્યું જૈન ઉપાશ્રયમાં ગોઠવેલ જ્ઞાનની સન્મુખ બન્ને પ પૂ આચાર્ય મ શ્રીએ ચતુર્વિધ સંઘ સહિત દેવવંદન કર્યું

છઠને દિવસે પૂજા ભણાવવામાં આવી તથા પ્રભુજીને આંગી રચવામાં આવી

ચાતુર્માસ પરાવર્તન

કાર્તિક સુદ પુનમને દિવસે બન્ને પ પૂ આચા શ્રી આદિ ૧૩ ઠાણાએ તથા સાધ્વીજીના ૨૫ ઠાણાએ શા. અમનલાલજી ચમનાજીના તરફથી ચાતુર્માસ પરાવર્તન વાજતે ગાજતે કર્યું તેમના ઘરે પ પૂ. આ શ્રીમદ્ વિજયદયાસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીએ કાર્તિક પૂર્ણિમાની મહત્તા પ્રવચન દ્વારા વર્ણવી. પછી પ્રભાવના કરવામાં આવી બપોરની વાદિએ બન્ને પ. પૂ. આચાર્ય મહારાજાદિ ચતુર્વિધ સંઘ સહિત દર્શનાર્થે પધાર્યા [illegible]

ઋષભદેવ મહાવીર સ્વામી આદિ જિનબિંબનાં દર્શનાદિ કર્યા બાદ શ્રી શત્રુંજય મહાતીર્થનાં ૨૧ ખમાસણાં દેવામાં આવ્યાં. બન્ને પ. પૂ. આ. મ. શ્રીના સદુપદેશથી ભાવુકો તરફથી શરું કરાયેલ દશવર્ષીય ભાતાની યોજના દ્વારા સર્વ ભાઇ-બ્હેનોને લાડવા-સેવનું ભાતુ આપવામાં આવ્યું. જુદા જુદા ભાઇઓ તરફથી પાંચે જિનમંદિરે પ્રભુજીને આંગી રચવામાં આવી.

દીક્ષા મહોત્સવ

પૂ૦ બન્ને આચાર્યદેવોની શુભ નિશ્રામાં કાર્તિક [માગશર] વદ ૧૩ને દિવસે દીક્ષા નિમિત્તે અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવનો પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો. માગશર શુદ છઠને રવિવારના દિવસે અંબાજીની વાડીમાં ડેલાવાળા પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્વિજયરામસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના આજ્ઞાવર્ત્તિની પૂ૦ સાધ્વીશ્રી મનોહરશ્રીજીના શિષ્યા તરીકે જાવાલ નિવાસી શા૦ રીખવદાસજી ચંદ્રાજીના ધર્મપત્ની ભૂરીબાઇને દીક્ષા આપી સા૦ શ્રી ભદ્રપૂર્ણાશ્રીજી તરીકે, શા૦ રીખવદાસ છગનલાલના માતુશ્રી જડાવીબાઇને દીક્ષા આપી સા૦ શ્રીવિનયપૂર્ણાશ્રીજી તરીકે, તથા શા૦ બાબુલાલ દેવીચંદજીના માતુશ્રી મગનીબાઈને દીક્ષા આપી સા૦ શ્રી મહાયશાશ્રીજી તરીકે જૈન-જૈનેતર વિશાલ માનવ મેદનીના અનેરા ઉત્સાહ સહિત રમ્ય નાણમાં પધરાવેલ પ્રભુજીની સમક્ષ વિધિ પૂર્વક જાહેર કરવામાં આવ્યા. પ્રભાવના કરવામાં આવી. સાધર્મિક વાત્સલ્ય પણ ત્રણેના સંસારી કુટુમ્બીઓ તરફથી કરવામાં આવ્યું. આ પ્રસંગે બન્ને પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી આદિ સોળ ઠાણાઓ અને સિરોહીથી પધારેલ

પૂ૦ મુ૦ શ્રી ભુવનવિજયજી મ૦ આદિ બે ઠાણાઓ હતાં પૂ૦ સાધ્વીજીના ચાલીશ ઉપરાંત ઠાણાઓ હતા આ પ્રસંગના માનોના પણ બાઈ-બ્હેનો સારા પ્રમાણમાં આવેલ હતા. અમદાવાદથી પૂજા ભણાવવા આવેલ સંગીતકાર વાસુદેવે દીક્ષાનું ગીત સુંદર ગાયું હતું તથા મહિલા મંડળે પણ દીક્ષાનો ગરબો સુંદર ગાયો હતો.

બન્ને પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના વરદહસ્તે થયેલ સર્વે દીક્ષાઓની ખૂબ અનુમોદના થઈ હતી તેમ જ દીક્ષાના ઉપકરણોની ઉપજ થઈ હતી

ભીનમાલ તરફ વિહાર

માગશર સુદ છઠને દિવસે જ જાવાલથી બપોરે પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીએ સપરિવાર ભીનમાલ શ્રીસંઘની વિનંતિનો સ્વીકાર કરેલ હોવાથી ભીનમાલ તરફ વિહાર કર્યો

છઠને ખારૂટ અને સાતમ મોબતનગર કરી, આઠમે રામસીન પધારતા શ્રીસંઘે સામૈયું કર્યું પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના પ્રવચનનો સુંદર લાભ શ્રીસંઘને મળ્યો

નોમને દિવસે મુન્દડા પધાર્યા જુંઝી પધારતા શ્રીસંઘે સામૈયું કર્યું. પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના પ્રવચનબાદ શ્રીસંઘે પ્રભાવના કરી.

ભીનમાલમાં પ્રવેશ અને મહોત્સવ

માગશર સુદ અગિયારસને [મૌન એકાદશી] ને શુભ-વારના દિવસે ૧૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી સપરિવાર પધારતાં શ્રી સંઘે ભવ્યાતિભવ્ય સ્વાગત-સામૈયું કર્યું. પૂ૦ ગુરુ

શ્રી વીરવિજયજી મ૦ સામે આવ્યા. અનેક ગહુંલીઓ થઇ. જિનમંદિરે દર્શનાદિ કર્યા બાદ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી ઉપાશ્રયે પધાર્યા. વિશાલ જનતા સમક્ષ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીએ "મૌન એકાદશીની મહત્તા" ઉપર સંક્ષિપ્ત સુંદર પ્રવચન કર્યું. પ્રાંતે પ્રભાવના કરવામાં આવી. પૂ૦ પંન્યાસશ્રી ભુવનવિજયજી ગણિવરાદિનું સંમિલન થયું.

ભીનમાલમાં ચાતુર્માસ રહેલ તપાગચ્છીય પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયરામસૂરીશ્વરજી ડહેલાવાળાના આજ્ઞાવર્ત્તિની પૂ૦ સા૦ શ્રીકલ્પલતાશ્રીજી અને અંચલગચ્છીય પૂ૦ સા૦ શ્રી કનકપ્રભાશ્રીજી હતાં. તેમાંથી પૂ૦ સા૦ શ્રી કલ્પલતાશ્રીજીએ કરેલ ૧૩ મહિનાના મૌનની પૂર્ણાહુતીનો દિવસ પણ આજ મૌનએકાદશીનો હતો. તે નિમિત્તે ત્રણ છોડના ઉજમણા સહિત અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવ ચાલુ હતો.

બારસના દિવસે ૧૦૦૧ રૂપિયાની ઉછામણી બોલનાર શા૦ ગમનીરામજી કેવલચંદજીને ત્યાં ચતુર્વિધ સંઘ સહિત પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી વાજતે ગાજતે પધાર્યા. શા૦ ગમનીરામજીના ધર્મપત્ની અંકીબાઇએ ગહુંલી કરવા પૂર્વક જ્ઞાનપૂજન કર્યું. પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીએ મંગલાચરણ સંભળાવ્યા. બાદ, પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીની આજ્ઞાથી સા૦શ્રી કલ્પલતાશ્રીજીએ તેર મહિનાનું મૌન છોડયું. પ્રાંતે અંકીબાઇ તરફથી પતાસાની પ્રભાવના કરવામાં આવી.

તેરસના દિવસે પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીની શુભ નિશ્રામાં શ્રી સિદ્ધચક્ર મહાપૂજન ભણાવવામાં આવ્યું.

આવેલ તાર કરેલ દેવવંદનાદિ

આજ તેરસના દિવસે જાવાલમાં શાસનસમ્રાટ્ જગદ્ગુરુ

પૂ૰ પૂ૰ આ૰ શ્રીમદ્વિજયનેમિસૂરીશ્વરજી મ૰શ્રીના સંયમ વયસ્થવિર શિષ્યરત્ન પૂ૰ મુનિરાજ શ્રી ચંદ્રપ્રભવિજયજી મ૰શ્રી બપોરે વિજયમુહૂર્તે સમાધિ સહિત કાળધર્મ પામ્યાનો તાર આવતાં બોટાદમાં સાથે ચાતુર્માસ કરેલ પોતાના સંસારી પિતાશ્રી મુનિરાજના માત્ર સાત દિવસના વિયોગથી પૂ૰ આ૰ મ૰શ્રીને અત્યંત દુઃખ થયું.

અંતે પૂ૰ આ૰ મ૰શ્રીએ પં૰ શ્રી ભુવનવિજયજી ગ૰ તથા મ૰ શ્રી મહિમાવિજયજી મ૰ તપસ્વી મુનિરાજશ્રી ભુવનવિજયજી મ૰ તથા મુ૰ શ્રી સંભવવિજયજી મ૰ મુ૰ શ્રી વીરવિજયજી મ૰ મુ૰ શ્રી અમૃતવિજયજી મ૰ તથા કુમારશ્રમણ મુ૰ શ્રી અભયઘોષવિજયજી મ૰ અને મુ૰ શ્રી શાલિભદ્રવિ૰ મ૰ શ્રી ધર્મરત્નવિ૰ મ૰ આદિ ચતુર્વિધ સંઘ સહિત દેવવંદન કર્યું. બોટાદ પૂ૰ આ૰ શ્રીમદ્ વિજયદર્શનસૂરીશ્વરજી મ૰શ્રી તથા સંઘ ઉપર દિલગીરીનો તથા સ્વર્ગસ્થ આત્માને શાન્તિ અર્પતા તાર કરવામાં આવ્યો તે નિમિત્તે પુનમે પ્રભાવના સહિત પૂજા ભણાવવામાં આવી તેમજ ઢોરો વિગેરેને સો રૂપિયાનું ઘાસ નાખવામાં આવ્યું. તેમજ પૂ૰ આ૰ મ૰શ્રીની શુભ નિશ્રામાં સ્વર્ગસ્થના ગુણાનુવાદની સભા રાખવામાં આવી.

બોટાદમાં ગુણાનુવાદની સભા—

પૂ૰ આ૰ શ્રીમદ્વિજયનંદનસૂરીશ્વરજી મ૰શ્રી આદિએ ભાદરવા (બીજા) વદ એકમે પાળિયાદથી બોટાદ તરફ વિહાર કર્યો. ખાનપરા-ઝાંઝરી-ગુન્દા-રાણપુર-લોકનગર [illegible] કરી સાથે બોટાદ પધાર્યા. એજ દિવસે પૂ૰ આ૰ શ્રીમદ્ વિજયકસ્તૂરસૂરીશ્વરજી મ૰શ્રી તથા પૂ૰ આ૰ શ્રીમદ્વિજય

શ્રી વીરવિજયજી મ૦ સામે આવ્યા. અનેક ગહુંલીઓ થઇ. જિનમંદિરે દર્શનાદિ કર્યા બાદ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી ઉપાશ્રયે પધાર્યા. વિશાલ જનતા સમક્ષ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીએ "મૌન એકાદશીની મહત્તા" ઉપર સંક્ષિપ્ત સુંદર પ્રવચન કર્યું. પ્રાંતે પ્રભાવના કરવામાં આવી. પૂ૦ પંન્યાસશ્રી ભુવનવિજયજી ગણિવરાદિનું સંમિલન થયું.

ભીનમાલમાં ચાતુર્માસ રહેલ તપાગચ્છીય પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયરામસૂરીશ્વરજી ડહેલાવાળાના આજ્ઞાવર્ત્તિની પૂ૦ સા૦ શ્રીકલ્પલતાશ્રીજી અને અંચલગચ્છીય પૂ૦ સા૦ શ્રી કનકપ્રભાશ્રીજી હતાં. તેમાંથી પૂ૦ સા૦ શ્રી કલ્પલતાશ્રીજીએ કરેલ ૧૩ મહિનાના મૌનની પૂર્ણાહુતીનો દિવસ પણ આજ મૌનએકાદશીનો હતો. તે નિમિત્તે ત્રણ છોડના ઉજમણા સહિત અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવ ચાલુ હતો.

બારસના દિવસે ૧૦૦૧ રૂપિયાની ઉછામણી બોલનાર શા૦ ગમનીરામજી કેવલચંદજીને ત્યાં ચતુર્વિધ સંઘ સહિત પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી વાજતે ગાજતે પધાર્યા. શા૦ ગમનીરામજીના ધર્મપત્ની અંકીબાઇએ ગહુંલી કરવા પૂર્વક જ્ઞાન પૂજન કર્યું. પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીએ મંગલાચરણ સંભળાવ્યા. બાદ, પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીની આજ્ઞાથી સા૦શ્રી કલ્પલતાશ્રીજીએ તેર મહિનાનું મૌન છોડયું. પ્રાંતે અંકીબાઇ તરફથી પતાસાની પ્રભાવના કરવામાં આવી.

તેરસના દિવસે પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીની શુભ નિશ્રામાં શ્રી સિદ્ધચક્ર મહાપૂજન ભણાવવામાં આવ્યું.

આવેલ તાર કરેલ દેવવંદનાદિ

આજ તેરસના દિવસે નવાલમાં શાસનસમ્રાટ્ જગદ્ગુરુ

પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયનેમિસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રીના સંયમ વયસ્થવિર શિષ્યરત્ન પૂ૦ મુનિરાજ શ્રી ચંદ્રપ્રભવિજયજી મ૦શ્રી બપોરે વિજયમુહૂર્તે સમાધિ સહિત કાળધર્મ પામ્યાનો તાર આવતાં જાવાલમાં સાથે ચાતુર્માસ કરેલ પોતાના સંસારી પિતાશ્રી મુનિરાજના માત્ર સાત દિવસના વિયોગથી પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીને અત્યંત દુઃખ થયું

પ્રાંતે પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીએ પં૦ શ્રી ભુવનવિજયજીગણી તથા મ૦ શ્રી મહિમાવિજયજી મ૦ તપસ્વી મુનિરાજશ્રી ભુવનવિજયજી મ૦ તથા મુ૦ શ્રી સંજમવિજયજી મ૦ મુ૦ શ્રી ધીરવિજયજી મ૦ મુ૦ શ્રી અમૃતવિજયજી મ૦ તથા કુમારશ્રમણ મુ૦ શ્રી અભયઘોષવિજયજી મ૦ અને મુ૦શ્રી શાલિભદ્રવિ૦ મ૦ શ્રી ધર્મરત્નવિ૦ મ૦ આદિ ચતુર્વિધ સંઘ સહિત દેવવંદન કર્યું. જાવાલ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રી તથા સંઘ ઉપર દિલગીરીનો તથા સ્વર્ગસ્થ આત્માને શાન્તિ અર્પતા તાર કરવામાં આવ્યો. તે નિમિત્તે પુનઃ પ્રભાવના સહિત પૂજા ભણાવવામાં આવી તેમજ સાતે ક્ષેત્રોને સો રૂપિયાનું દાન નાખવામાં આવ્યું. તેમજ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીની શુભ નિશ્રામાં સ્વર્ગસ્થના ગુણાનુવાદની સભા રાખવામાં આવી.

જાવાલમાં ગુણાનુવાદની સભા—

પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રી આદિએ જાવાલ (શિવ) [illegible] થી [illegible] વિહાર કર્યો. [illegible] થઈ [illegible]. એમ [illegible] પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રી તથા પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજય

શ્રી વીરવિજયજી મ૦ સામે આવ્યા. અનેક ગહુંલીઓ થઇ. જિનમંદિરે દર્શનાદિ કર્યા બાદ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી ઉપાશ્રયે પધાર્યા. વિશાલ જનતા સમક્ષ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીએ "મૌન એકાદશીની મહત્તા" ઉપર સંક્ષિપ્ત સુંદર પ્રવચન કર્યું. પ્રાંતે પ્રભાવના કરવામાં આવી. પૂ૦ પંન્યાસશ્રી ભુવનવિજયજી ગણિવરાદિનું સંમિલન થયું.

ભીનમાલમાં ચાતુર્માસ રહેલ તપાગચ્છીય પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયરામસૂરીશ્વરજી ડહેલાવાળાના આજ્ઞાવર્ત્તિની પૂ૦ સા૦ શ્રીકલ્પલતાશ્રીજી અને અંચલગચ્છીય પૂ૦ સા૦ શ્રી કનકપ્રભાશ્રીજી હતાં. તેમાંથી પૂ૦ સા૦ શ્રી કલ્પલતાશ્રીજીએ કરેલ ૧૩ મહિનાના મૌનની પૂર્ણાહુતીનો દિવસ પણ આજ મૌનએકાદશીનો હતો. તે નિમિત્તે ત્રણ છોડના ઉજમણા સહિત અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવ ચાલુ હતો.

બારસના દિવસે ૧૦૦૧ રૂપિયાની ઉછામણી બોલનાર શા૦ ગમનીરામજી કેવલચંદજીને ત્યાં ચતુર્વિધ સંઘ સહિત પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી વાજતે ગાજતે પધાર્યા. શા૦ ગમનીરામજીના ધર્મપત્ની અંકીબાઇએ ગહુંલી કરવા પૂર્વક જ્ઞાન પૂજન કર્યું. પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીએ મંગલાચરણ સંભળાવ્યા. બાદ, પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીની આજ્ઞાથી સા૦શ્રી કલ્પલતાશ્રીજીએ તેર મહિનાનું મૌન છોડયું. પ્રાંતે અંકીબાઇ તરફથી પતાસાની પ્રભાવના કરવામાં આવી.

તેરસના દિવસે પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીની શુભ નિશ્રામાં શ્રી સિદ્ધચક્ર મહાપૂજન ભણાવવામાં આવ્યું.

આવેલ તાર કરેલ દેવવંદનાદિ

આજ તેરસના દિવસે સવારમાં શાસનસમ્રાટ્ જગદ્ગુરુ

પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્વિજયનેમિસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રીના સંયમવયસ્થવિર શિષ્યરત્ન પૂ૦ મુનિરાજ શ્રી ચંદ્રપ્રભવિજયજી મ૦શ્રી બપોરે વિજયમુહૂર્તે સમાધિ સહિત કાળધર્મ પામ્યાનો તાર આવતાં અમદાવાદમાં સાથે ચાતુર્માસ કરેલ પોતાના સંસારી પિતાશ્રી મુનિરાજના માત્ર સાત દિવસના વિયોગથી પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીને અત્યંત દુઃખ થયું.

પ્રાંતે પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીએ પં૦ શ્રી ભુવનવિજયજીગણી તથા મ૦ શ્રી મહિમાવિજયજી મ૦ તપસ્વી મુનિરાજશ્રી ભુવનવિજયજી મ૦ તથા મુ૦ શ્રી ભાનવિજયજી મ૦ મુ૦ શ્રી ધીરવિજયજી મ૦ મુ૦ શ્રી અમૃતવિજયજી મ૦ તથા કુમારશ્રમણ મુ૦ શ્રી અભયદેવવિજયજી મ૦ અને મુ૦ શ્રી ચારિત્રચંદ્રવિ૦ મ૦ શ્રી ધર્મરત્નવિ૦ મ૦ આદિ ચતુર્વિધ સંઘ સહિત દેવવંદન કર્યું. બાદ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રી તથા સંઘ ઉપર દિવંગતોનો તથા સ્વર્ગસ્થ આત્માને શાન્તિ અર્પતો તાર કરવામાં આવ્યો. તે નિમિત્તે પુણ્યે ધ્યાનના સહિત પૂજા ભણાવવામાં આવી. તેમજ સારો વિવેકને સો રૂપિયાનું [illegible] આવ્યું. તેમજ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીની શુભ નિશ્રામાં દરરોજ સ્વના ગુણાનુવાદની સભા રાખવામાં આવી.

અમદાવાદમાં ગુણાનુવાદની સભા—

પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્વિજયનંદનસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રી આદિએ અષાઢ (શુદ) ૧૧ [illegible] વિહાર કર્યો. [illegible] સહિત [illegible] પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રી તથા પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્વિજય[illegible]

સુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીની શુભ નિશ્રામાં સ્વર્ગસ્થ સંયમ-વય સ્થવિર મુનિરાજશ્રી ચંદ્રપ્રભવિજયજી મ૦શ્રીના ગુણાનુવાદની સભા રાખવામાં આવી. તેમાં બન્ને પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીનું અને સાહિત્યપ્રેમી પૂ૦ મુનિરાજશ્રી નિરંજનવિજયજીમ૦નું પ્રવચન થયા બાદ, પં૦ ભૂરમલજી શર્મા તથા ભીનમાલવાળા જૈન ડોકટર દુધરાજજી આદિએ, પણ સ્વર્ગસ્થના ગુણાનુવાદના ભાષણો સમયોચિત કર્યાં. જાવાલ શ્રીસંઘે પણ સ્વર્ગસ્થ મુનિરાજના અંગે શાન્તિસ્નાત્ર યુક્ત અષ્ટાહ્નિકા-મહોત્સવ કરવાનો નિર્ણય કર્યો.

શ્રી ગોડીજી તીર્થમાં મેળો, પોષ દશમીની આરાધના અને અઢાર અભિષેકાદિક મહોત્સવ—

માગશર (પોષ) વદ સાતમે પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રી૦ આદિ જાવાલથી વિહાર કરી મોબતનગર પધારતાં શ્રીસંઘે બેન્ડ યુક્ત સામૈયું કર્યું. નોમને દિવસે પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્વિજય સુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રી આદિ પણ જાવાલથી વિહાર કરી મોબતનગર પધાર્યા. ત્યાંથી બન્ને પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી આદિ શ્રીગોડીજી તીર્થે બેન્ડ યુક્ત વાજતે ગાજતે પધાર્યા. પૂ૦ આ શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રીના પ્રવચનનો શ્રીસંઘને લાભ મળ્યો. દશમને દિવસે શ્રી ગોડીપાર્શ્વનાથના મેળામાં ચાર હજાર ઉપરાંત ભાઈ—બ્હેનો આવ્યા. બન્ને પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીની શુભ નિશ્રામાં પ્રતિવર્ષની જેમ ધ્વજા ચઢાવવામાં આવી. પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના સદુપદેશથી તૈયાર થયેલ શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનના દશ ભવના પટોના તથા શ્રી પાર્શ્વનાથ આદિ સર્વ ભગવાનોના

વિધિપૂર્વક સુંદર પ્રકાર અભિષેક શ્રી સંઘ તરફથી કરવામાં આવ્યા. વરાડાવાળા શા૦ પ્રતાપચંદજી સોમચંદ તરફથી પૂજા-પ્રભાવના-આંગી તથા સ્વામીવાત્સલ્ય કરવામાં આવેલ. પોષ દશમીના ત્રીજે દિવસે વિધિપૂર્વક [illegible] અને પારણું પણ શા૦ પ્રતાપચંદજી સોમચંદ તરફથી આરાધકોને કરાવવામાં આવ્યાં. બારસને દિવસે પોખતનગરના જિન-મંદિરમાં પણ વિધિપૂર્વક અઢાર અભિષેક કરાવવામાં આવ્યા. બન્ને સ્થળે અમદાવાદવાળા શાહ વાડીભાઈ ફુલચંદ વિધિકારક હતા સંગીતકાર શા૦ ચંદ્રમણજી [illegible]વાળા હતા.

સુવર્ણતીર્થમાં પૂજા અને સાધર્મિવાત્સલ્ય—

પોષ સુદ એકમે બન્ને પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિ પોખતનગરથી વરાડા પધારતાં ઓળીએ સામૈયું કર્યું પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયકસ્તૂરસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના વ્યાખ્યાનનો લાભ સુંદર લાભ લીધો.

બીજને દિવસે બન્ને પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિ સુવર્ણ-તીર્થમાં વરાડા સંઘ સાથે પધારતાં શા૦ પ્રતાપચંદજી સોમચંદ વરાડાવાળા તરફથી પૂજા ભણાવવામાં આવી અને સાધર્મિવાત્સલ્ય પણ કરવામાં આવ્યું.

ચોથને દિવસે બન્ને પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિ [illegible] પધારતાં [illegible] ઓળીએ સામૈયું કર્યું. પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્-વિજયકસ્તૂરસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીએ માંગલિક સંભળાવ્યા બાદ પ્રભાવના કરવામાં આવી. [illegible] [illegible] પૂજા [illegible] વિધિપૂર્વક [illegible]

આવ્યો. પ્રાંતે બન્ને પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિ પાછા વરાડા પધાર્યા.

છઠના દિવસે વરાડાથી બપોરે વિહાર કરી બન્ને પૂ૦ આ૦ મ૦ આદિ દેલંદર પધાર્યા. સાતમે પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્-વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રીના વ્યાખ્યાનનો શ્રીસંઘને લાભ મળ્યો બપોરે બન્ને પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી આદિ મંદ-વાડીયા પધારતાં શ્રીસંઘે સામૈયું કર્યું. પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રીના વ્યાખ્યાનનો શ્રીસંઘને લાભ મળ્યો.

આઠમે બન્ને પૂ૦ આ૦ શ્રી આદિ જાવાલ પધાર્યા.

જાવાલમાં દશ દિવસનો મહોત્સવ

શાસન સમ્રાટ્ના સંયમ-વયસ્થાવર શિષ્યરત્ન પૂ૦ મુનિરાજશ્રી ચંદ્રપ્રભવિજયજી મ૦શ્રી માગશર શુદ તેરસે જાવાલમાં જ કાળધર્મ પામ્યા હતા. તેમની ભક્તિ નિમિત્તે શ્રીસંઘ તરફથી બન્ને પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીની શુભ નિશ્રામાં પોષ શુદ બારસથી શાન્તિસ્નાત્ર અને અઢાર અભિષેક સહિત દશ દિવસનો મહોત્સવ શરુ કરવામાં આવ્યો. ગામના ચારે જિનમંદિરમાં તથા બહાર અંબાજીની વાડીમાં આવેલ જિનમંદિરમાં અઢાર અભિષેક કરવામાં આવ્યા. જલયાત્રા રથ-ઇન્દ્રધ્વજાદિ યુક્ત વરઘોડો કાઢવામાં આવ્યો. પ્રતિદિન પૂજામાં પ્રભાવના કરવામાં આવી, અને પોષ (મહા) વદ છઠને બુધવારના દિવસે શાન્તિસ્નાત્ર સણાવવામાં આવ્યું. તેમ જ સાધર્મિવાત્સલ્ય પણ કરવામાં આવ્યું.

પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી સાથે સંમિલન થયું. ચૈત્ર સુદ સાતમે પધારેલ પ્રસિદ્ધવક્તા પૂ૦ મુનિરાજ શ્રી ચંદ્રશેખરવિજયજી મ૦ આદિનું પણ સુભગ સંમિલન થયું

ચૈત્રીઓળીની આરાધના અને મહોત્સવ—

પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીની શુભ નિશ્રામાં ચૈત્રીઓળીની સુંદર આરાધના વિધિ પૂર્વક શરૂ થઈ. શા૦ રમેશકુમાર ધરમચંદજી આંબાણીવાળા તરફથી શ્રી સિદ્ધચક્રમહાપૂજન સહિત અષ્ટાહ્નિકા-મહોત્સવ શરૂ કરવામાં આવ્યો નવે દિવસનાં આયંબિલ શા૦ ઓગડમલ નેમાજી ચોમાજી શિરોહીવાળા તરફથી શરૂ કરાવવામાં આવ્યા. દશમના દિવસે પૂ૦ આ૦ શ્રી નિપુણપ્રભસૂરિજી મ૦ આદિ પણ પધારતાં શાસનશોભામાં અભિવૃદ્ધિ થઈ.

પૂ૦ બન્ને આચાર્ય મ૦ શ્રીના, પ્રસિદ્ધવક્તા પૂ૦ મુનિશ્રી ચંદ્રશેખરવિજયજી તથા મધુરા પૂ૦ મુનિશ્રી મનોહરવિજયજી મ૦ના વ્યાખ્યાનનો સુંદર લાભ શ્રીસંઘને મળતા રહ્યા.

ચૈત્ર સુદ તેરસના દિવસે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર ભગવાનના જન્મ કલ્યાણકની ભવ્ય ઉજવણી સુંદર પ્રકારે થઈ. પ્રભુના જીવનના વિવિધ પ્રસંગો [illegible] ગોઠવવામાં આવ્યા. [illegible]

શ્રીમદ્‌વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ૦શ્રી પૂ૦ મુ૦શ્રી ચન્દ્રશેખર-વિજયજી મ૦ તથા પૂ૦ બાલમુનિશ્રી પ્રભાકરવિજયજી મ૦ આદિએ ગુજરાત તરફ વિહાર કર્યો.

મારવાડ—ગઢસિવાના શ્રીસંઘનું ડેપ્યુટેશન ચાતુર્માસ વિનંતિ માટે આવતાં પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્‌વિજયસુશીલસૂરી-શ્વરજી મ૦શ્રી આદિની ચાતુર્માસની જય બોલાવવામાં આવી. સ્વ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્‌વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના સમુદાયના પૂ૦ પં૦ શ્રી પ્રકાશવિજયજી ગણી મ૦ નું સંમિલન થયું.

સાધ્વી શ્રી ભૂપેન્દ્રશ્રીજી કાળધર્મ પામ્યા—

ફાગણ (ચૈત્ર) વદ એકમના દિવસે સિરોહીમાં ચાતુર્માસ કરેલ સ્વ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયસિદ્ધિસૂરી-શ્વરજી મ૦ શ્રીના સમુદાયના આજ્ઞાવર્તિની પૂ૦ સા૦ શ્રી ભૂપેન્દ્રશ્રીજી સમાધિપૂર્વક કાળધર્મ પામ્યા.

સ્વ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયલાવણ્યસૂરીશ્વરજી ગુરુમહારાજશ્રીની સ્વર્ગવાસ તિથિ ફાગણ (ચૈત્ર) વદ નોમની હોવાથી, તે નિમિત્તે તથા કાળધર્મ પામેલા સા૦ શ્રી ભૂપેન્દ્રશ્રીજી નિમિત્તે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીની શુભ નિશ્રામાં શ્રી ઝીરાવલાજી પાર્શ્વનાથ ભગવાનના મંદિરમાં પંચકલ્યા-ણકની પૂજા ભણાવવામાં આવી. આંગી રચવામાં આવી તથા પ્રભાવના કરવામાં આવી.

સ્વ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના સમુદાયના પૂ૦ પંન્યાસ શ્રી હેમેન્દ્રવિજયજી ગણી આદિનું તથા પૂ૦ મુ૦ શ્રી પુંડરિકવિજયજી મ૦ આદિનું

પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી સાથે સંમિલન કર્યું
પધારેલ મંડળમાં પૂ૦ મુનિરાજ શ્રી
મ૦ આદિનું પણ સુખદ સંમિલન કર્યું.

ચૈત્રીઓળીની આરાધના અને

પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીની શુભ નિશ્રા[illegible] સુંદર આરાધના વિધિ પૂર્વક થઇ રહી. [illegible] તરફથી શ્રી [illegible] સહિત અષ્ટાહ્નિકા-મહોત્સવ થઇ રહ્યો [illegible] દિવસનાં આયંબિલ શાહ [illegible] શિરોહીવાળા તરફથી થઇ [illegible] દિવસે પૂ૦ આ૦ શ્રી નિપુણપ્રભસૂરિજી [illegible] પધારતાં શાસનપ્રભાવનામાં અભિવૃદ્ધિ [illegible]

પૂ૦ બન્ને આચાર્ય મ૦ [illegible] મુનિશ્રી ચંદ્રોદયવિજયજી [illegible] મનોહરવિજયજી મ૦ના [illegible] ને મળવા આવ્યા.

[illegible]

ચૈત્ર (વૈશાખ) વદ અગીયારસે અને બારસે એક જૈનશિક્ષક તરફથી પૂજા ભણાવવામાં આવી અને પ્રભાવના કરવામાં આવી.

અષ્ટાહ્નિકા-મહોત્સવ અને કુમારિકા યશોદાબેનની દીક્ષા

કુમારિકા યશોદાબ્હેનની દીક્ષા નિમિત્તે શા૦ ખૂબચંદ જુવાનમલજી રોહિડાવાળા તરફથી તેરસના દિવસથી અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવ શરુ કરવામાં આવ્યો. સિરોહીમાં પ્રથમ જ વાર કુમારિકાની દીક્ષા થતી હોવાથી શ્રીસંઘમાં અને આમજનતામાં અતીવ ઉત્સાહનું સુંદર વાતાવરણ જામ્યું. વૈશાખ શુદ ચોથના દિવસે સવારે સ્ટેટબેન્ડ અન્ય બેન્ડ-રોઇડાનું જૈન બેન્ડ-ઈન્દ્રધ્વજ-રથ-હાથી-ઘોડા મોટરો આદિ સહિત વર્ષીદાનનો ભવ્ય વરઘોડો કાઢવામાં આવ્યો. બપોરે દીક્ષાર્થીબ્હેનને શ્રીસંઘ તરફથી માનપત્ર આપવામાં આવ્યું. રાત્રે રોઇડાની સંગીત મંડળીનો પોગ્રામ રાખવામાં આવ્યો.

વૈશાખ શુદ પાંચમને રવિવારના દિવસે સવારે પૂ૦ બન્ને આચાર્ય મ૦ શ્રીની શુભ નિશ્રામાં શુભમાં બંધાવેલ વિશાલકાય મંડપમાં ચાર હજાર ઉપરાંત માણસોની હાજરીમાં નાણમાં પધરાવેલ પ્રભુજીની સમક્ષ દીક્ષા વિધિની ક્રિયા શરૂ કરવામાં આવી. કુમારિકા યશોદાબ્હેનને દીક્ષા આપી ડેલાવાળા પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્‌વિજયરામસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના આજ્ઞાવર્તિની પૂ૦ સા૦ શ્રી કંચનશ્રીજી રંજનશ્રીજીના શિષ્યા નૂતન સાધ્વીશ્રી યશઃપ્રભાશ્રીજી તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યા. એ સમયે નૂતન સાધ્વીજીના સંસારી પિતા-માતાએ બ્રહ્મચર્યની પ્રતિજ્ઞા કરી. આ પ્રસંગે તપસ્વી

પૂ૦ શ્રી ભુવનવિજયજી મ૦ આદિની વડી દીક્ષા પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના સમુદાયના સાધુઓની પણ હાજરી હતી. પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્વિજયસુદર્શન-સૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના વરદ હસ્તે ભિરોટીમાં સંવેગ આ કુમારિકાની દીક્ષાની શાસનપ્રભાવના પૂર્વક જય જય અનુમોદના થઈ. દીક્ષાના ઉપકરણની ઉછામણી પણ હજારની થઈ. માતે શા૦ બાબુલાલજી પુનમચંદજી તરફથી ગામની પ્રભાવના કરવામાં આવી.

મંડાર ગામમાં શ્રી ઋષભદેવભગવાનની પ્રતિષ્ઠા નિમિત્તે પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્વિજયસુદર્શનસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીએ સાંજના પાંચ વાગે મંડાર તરફ વિહાર કર્યો.

મંડારમાં મહોત્સવ અને પ્રતિષ્ઠા—

પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્વિજયસુદર્શનસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રી આદિ ઠાણા-સાથે ચૈત્ર વૈશાખ શુદ સાતમના દિવસે મંડાર ગામમાં પધારતાં શ્રીસંઘે ભાવભીનું સામૈયું કર્યું. ત્યારથી પૂ૦ મુનિરાજશ્રી મહિમાવિજયજી મ૦ આદિ સાથે સાથે આવ્યા. પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના આગમન બાદ શ્રીસંઘ તરફથી પ્રભાવના કરવામાં આવી. પ્રથમ દિવસે કુંભસ્થાપના આદિ હોવાથી પહેલી નોકારશી નવકારશી પૂજન કરવામાં આવ્યું અને બીજી નોકારશી પૂજનાદિ શ્રી જલયાત્રાદિ સર્વ કાર્યોને અનેક ભાવિકો કરતાં હતા.

દશમના દિવસે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના પ્રવચન બાદ ... મંડારના શ્રીસંઘે ...

ચૈત્ર (વૈશાખ) વદ અગીયારસે અને બારસે એક જૈનશિક્ષક તરફથી પૂજા ભણાવવામાં આવી અને પ્રભાવના કરવામાં આવી.

અષ્ટાહ્નિકા-મહોત્સવ અને કુમારિકા યશોદાબેનની દીક્ષા

કુમારિકા યશોદાબ્હેનની દીક્ષા નિમિત્તે શા૦ ખૂબચંદ જુવાનમલજી રોહિડાવાળા તરફથી તેરસના દિવસથી અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવ શરુ કરવામાં આવ્યો. સિરોહીમાં પ્રથમ જ વાર કુમારિકાની દીક્ષા થતી હોવાથી શ્રીસંઘમાં અને આમજનતામાં અતીવ ઉત્સાહનું સુંદર વાતાવરણ જામ્યું. વૈશાખ શુદ ચોથના દિવસે સવારે સ્ટેટબેન્ડ અન્ય બેન્ડ-રોઇડાનું જૈન બેન્ડ-ઈન્દ્રધ્વજ-રથ-હાથી-ઘોડા મોટરો આદિ સહિત વર્ષીદાનનો ભવ્ય વરઘોડો કાઢવામાં આવ્યો. બપોરે દીક્ષાર્થિબ્હેનને શ્રીસંઘ તરફથી માનપત્ર આપવામાં આવ્યું. રાત્રે રોઇંડાની સંગીત મંડળીનો પોગ્રામ રાખવામાં આવ્યો.

વૈશાખ શુદ પાંચમને રવિવારના દિવસે સવારે પૂ૦ બન્ને આચાર્ય મ૦ શ્રીની શુભ નિશ્રામાં શુભમાં બંધાવેલ વિશાલકાય મંડપમાં ચાર હજાર ઉપરાંત માણસોની હાજરીમાં નાણમાં પધરાવેલ પ્રભુજીની સમક્ષ દીક્ષા વિધિની ક્રિયા શરૂ કરવામાં આવી. કુમારિકા યશોદાબ્હેનને દીક્ષા આપી ડેલાવાળા પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્વિજયરામસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના આજ્ઞાવર્તિની પૂ૦ સા૦ શ્રી કંચનશ્રીજી રંજનશ્રીજીના શિષ્યા નૂતન સાધ્વીશ્રી યશઃપ્રભાશ્રીજી તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યા. એ સમયે નૂતન સાધ્વીજીના સંસારી પિતા-માતાએ બ્રહ્મચર્યની પ્રતિજ્ઞા કરી. આ પ્રસંગે તપસ્વી

દિવસે અષ્ટોત્તરી સ્નાત્ર મહોત્સવ પૂર્વક સુંદર વિધિ સહિત શ્રી હીરસૂરીશ્વર જૈન ઉપાશ્રયમાં ભણાવવામાં આવ્યું. ક્રિયાકારક તરીકે અમદાવાદથી વાલભાઈ ફુલચંદ ખાસ આવેલા.

સાંજના ૪ વાગે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિએ શ્રી ભામણવાડજીતીર્થ તરફ વિહાર કર્યો

શ્રી ભામણવાડજી તીર્થમાં ખાતમુહૂર્ત

છઠના દિવસે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિ શ્રી ભામણવાડજી તીર્થમાં પધાર્યા. પૂર્વે થયેલ વિરોધીના આનુકૂલ્યમાં પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના સદુપદેશથી શ્રીસંઘે ભામણવાડજી તીર્થમાં નૂતન 'શ્રી વર્ધમાનજિનાગમ મંદિર' બનાવવાની યોજના કરી હતી. તેમજ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીની પ્રેરણાથી 'શ્રી વર્ધમાન જિનમંદિર નિર્માણ સમિતિ' નિમવામાં આવી હતી

વૈશાખ (જેઠ) વદ સાતમને બુધવારના દિવસે એક શાસનપ્રભાવક પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીની શુભનિશ્રામાં શ્રી ભામણવાડજીતીર્થમાં શ્રી વર્ધમાનજિનાગમ મંદિરનું ખાતમુહૂર્ત શા૦ રવિચંદજી ઉદયચંદજી વાઘોસણાવાળાએ ૧૦૦૧ ... ની ઉછામણી પૂર્વક જૈન વિધિથી કર્યું. આ પ્રસંગે તપસ્વી પૂ૦ મુનિરાજશ્રી કુશલવિજયજી મ૦ પધા-રેલ. ખાતમુહૂર્તની વિધિ અમદાવાદથી આવેલ વિધિકારક વાલભાઈ ફુલચંદે વિધાને કરાવી. શેઠ કલ્યાણજી પરમા-નંદજી પેઢીના મેનેજર સહિત ટ્રસ્ટીઓ તથા ... મંદિરનો પ્લાન જોઈ પસંદ કર્યો. સાંજના પાંચ વાગે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિએ સિરોહી તરફ વિહાર કર્યો. આદિ સિરોહી પધાર્યા.

ઠાકોર આદિ વ્યાખ્યાન બાદ પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી આદિ ચતુર્વિધ સંઘ અને ઠાકોર આદિ સાથે શા૦ પ્રેમચંદજી ધનાજીને ત્યાં વાજતે ગાજતે પધાર્યા. જ્ઞાનપૂજન કર્યા બાદ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ માંગલિક સંભળાવ્યું. પ્રાંતે પ્રભાવના પણ કરવામાં આવી. બપોરે રથ-ઇન્દ્રધ્વજ-ઘોડા-મોટર સહિત જલયાત્રાનો વરઘોડો કાઢવામાં આવ્યો.

વૈશાખ શુદ અગિયારસ ને રવિવારના દિવસે શુભ મુહૂર્તે શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનની પ્રતિષ્ઠા પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ મંત્રોચ્ચારપૂર્વક શાસનપ્રભાવના સહિત કરી. બપોરે અષ્ટોત્તરીસ્નાત્ર ભણાવવામાં આવ્યું. સાધર્મિવાત્સલ્ય પણ થયું.

આ પ્રસંગે ક્રિયાકારક તરીકે જાવાલવાળા શા૦ પુનમચંદજી સુમેરપુર-અંબિકા પ્રેસના માલિક આવેલા. પૂજા ભણાવવા માટે સિયાણાથી સંગીતકાર શા૦ ઇન્દ્રમલજી આવેલા. દસ હજાર ઉપરાંત આવક થયેલ.

બારસના દિવસે પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી આદિએ સિરોહી તરફ વિહાર કર્યો.

સિરોહીમાં મહોત્સવ

જાવાલ-ગોઈલી થઈને પૂ૦ આ૦શ્રી આદિ તેરસની સાંજના સિરોહી પધાર્યા. શા૦ અમરચંદજી શિવલાલજી સિંધીના વેવાઈ તેમના કુટુમ્બીઓ તરફથી અષ્ટોત્તરી સ્નાત્ર યુક્ત અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવ અગીયારસથી શરુ કરવામાં આવેલ ને કુંભસ્થાપના કરેલ. પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીની શુભ નિશ્રામાં વૈશાખ (જેઠ) વદ પાંચમને સોમવારના

૨૦૦૧ પણ ઘીની ઉછામણીપૂર્વક જન વિધિથી થયું. અન્ય અન્ય શિલાઓ અન્ય અન્ય ભાગ્યશાળીઓએ ઘીની ઉછામણીપૂર્વક સ્થાપન કરી સર્વમળી આઠ હજાર ઉપરાંત રૂપિયાની આવક થઈ. મેઘરાજાએ પણ આકાશમાંથી જલધાર વરસાવેલ હોવાથી ખારો પણ પાણીથી ભિંજાયો અને પથ્થરની શિલાઓ દેખાયો. વિધિમાટે અમદાવાદથી આવેલ વિધિકારક [illegible] વાડીભાઈ દુલચંદ ઘીયાએ શિલાસ્થાપનની ક્રિયા સુંદર કરાવી. સૌને આનંદ થયો. આરતી ઉપરાંત ભાગ્યો [illegible]. પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ શા૦ [illegible] વગેરે આદિને આ કાર્ય પૂર્ણ ન થાય ત્યાં સુધી એકાદ ચીજ-વસ્તુના ત્યાગની પ્રતિજ્ઞા કરાવી.

આવતા પાંચ વાગે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિએ શ્રી આબુજીના તીર્થની યાત્રાના તરફ વિહાર કર્યો.

દેવકરમાં મહોત્સવ

[illegible] ફાગણ [illegible] દિવસે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિ ઠાણાના પ્રવેશ વખતે [illegible] પધારતાં [illegible] સામૈયું થયું. પૂ૦ મુનિરાજ શ્રી પુષ્પવિજયજી મ૦ આદિ સામૈયામાં પધાર્યા. [illegible] થયું.

શા૦ પુનમચંદજી [illegible] મહોત્સવ [illegible] દિવસે [illegible] પૂ૦ આ૦ શ્રી વિજયનંદનસૂરિજી મ૦ આદિનું [illegible] થયું. [illegible]

દેવવંદન

ભાવનગરમાં ગચ્છાધિપતિ પ૦ પૂ૦ આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્‌વિજયોદયસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રી વૈશાખ વદ ૧૧ની રાતના ૧૧-૩૦ લાગે સમાધિપૂર્વક કાળધર્મ પામ્યાના સમાચાર ચૌદશે મળતાં પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીની નિશ્રામાં પ૦ પૂ૦ આચાર્યવર્ય શ્રીમદ્‌ વિજયનંદનસૂરીશ્વર મ૦ શ્રી ઉપર ભાવનગર તાર કરવામાં આવ્યો તથા પત્ર લખવામાં આવ્યો. પૂ૦ મુનિરાજ શ્રી ભુવનવિજયજી મ૦ તથા પૂ૦ મુ૦ શ્રી સંભવવિજયજી મ૦ દેવવંદન કરવા શ્રી હીરસૂરીશ્વરજી જૈન ઉપાશ્રયમાં પધારેલ.

જેઠ શુદ સાતમના દિવસે સ્વ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રી વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના સમુદાયના પૂ૦ મુનિશ્રી ધર્માનંદવિજયજી મ૦ આદિ પધારતાં સંમિલન થયું. તેમજ સ્વ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્‌ વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના સમુદાયના પૂ૦ મુ૦ શ્રી જયંતવિજયજી મ૦ આદિનું પણ સંમિલન થયું.

આઠમને દિવસે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિએ શ્રી બામણવાડજી તીર્થ તરફ વિહાર કર્યો નોમને દિવસે શ્રી બામણવાડજી તીર્થમાં પધાર્યા

શ્રી બામણવાડજી તીર્થમાં શિલારોપણ—

જેઠ શુદ ૧૧ ને સોમવારના દિવસે પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્‌ વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીની શુભ નિશ્રામાં શ્રી બામણવાડજી તીર્થમાં શ્રી વર્દ્ધમાન જિનાગમ મંદિરનું શિલારોપણ શા૦ સમરથમલ મોતીચંદજી પીંડવાડાવાળાએ

દિવસથી ‘અષ્ટાહ્નિકા-મહોત્સવ’ શરૂ કરવામાં આવ્યો. પ્રતિદિન વ્યાખ્યાનમાં અને પૂજામાં પ્રભાવના થવા લાગી. જેઠ (અષાઢ) વદ ૧૧ ને સોમવારના દિવસે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીની નિશ્રામાં શા૦ ઉદયચંદજી રેવાજીએ નાણ મંડાવી પ્રભુ સમક્ષ ચતુર્થ બ્રહ્મચર્ય વ્રત ઉચ્ચર્યું. એ દંપતીની ભાવના વધવાની થઈ બારસના દિવસે વ્યાખ્યાન બાદ સંઘ સાથે વાજતે ગાજતે પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી આદિ શા૦ પુખરાજ તારાચંદજીના ઘરે પધાર્યા. જ્ઞાનપૂજન અને પૂ૦ આ૦શ્રીનું માંગલિક પ્રવચન થયા બાદ શા૦ પુખરાજજીએ સજોડે પાંચ તિથિ બ્રહ્મચર્ય પાલનની પ્રતિજ્ઞા કરી વધુ પાત પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીના સદુપદેશથી કોઈ પણ તીર્થનો છ'રી પાળતો સંઘ અમારા તરફથી ન નીકળે ત્યાં સુધી ઘી નહીં ખાવાની પણ પુખરાજજીએ સજોડે પ્રતિજ્ઞા કરી શાસનની પ્રભાવના કરવામાં આવી. નૂતન જિનમંદિર નિર્માણ માટે શ્રીસંઘને પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીએ પ્રેરણા આપી

આવો શુભ પ્રસંગ વિજયનગરમાં ઉપસ્થિત થવાથી શ્રીસંઘમાં અનેરો આનંદ વર્ત્યો.

તેરસને દિવસે પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી આદિ વિજયનગરથી વિહાર કરી આકલાસ પધાર્યા. અહીં શ્રીસંઘને પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીના વ્યાખ્યાનનો લાભ મળ્યો.

ચૌદસને દિવસે રામપુરા પધાર્યા ત્યાં પણ શ્રી સંઘને પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીના પ્રવચનનો લાભ મળ્યો. [illegible] પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીની નિશ્રામાં [illegible] પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રીએ સંઘને ઉપદેશ કરીને નૂતન જિનમંદિર નિર્માણ માટે શ્રી સંઘને પ્રેરણા આપી.

પ૦ પૂ૦ આચાર્યવર્ય શ્રીમદ્ વિજય[illegible]-
સૂરીશ્વરજી મ૦શ્રીએ વિક્રમ સં. ૨૦૨૧માં
[illegible]માં કરેલ ચાતુર્માસની ટૂંક નોંધ

ચાતુર્માસ-પ્રવેશ

વીર સં. ૨૪૯૧ તથા વિક્રમ સં. ૨૦૨૧ની સાલમાં [illegible] શ્રી સંઘની આગ્રહ ભરી વિનંતીને સ્વીકારી, પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્વિજય[illegible]સૂરીશ્વરજી મ૦ સાહેબ, પૂ૦ પં૦ શ્રી વિનોદવિજયજી ગણી, પૂ૦ મુ૦ શ્રી જિતેન્દ્રવિજયજી, પૂ૦ મુ૦ શ્રી મનોહરવિજયજી પૂ૦ મુ૦ અમૃતવિજયજી, પૂ૦ મુ૦ શ્રી [illegible]વિજયજી, પૂ૦ મુ૦ શ્રી દેવભદ્રવિજયજી, પૂ૦ મુ૦ શ્રી [illegible]વિજયજી, પૂ૦ મુ૦ શ્રી પ્રમોદવિજયજી, પૂ૦ મુ૦ શ્રી શાલિભદ્રવિજયજી તથા પૂ૦ મુ૦ શ્રી [illegible]વિજયજી સહિત અષાઢ સુદ [illegible] રવિવારના દિવસે [illegible]માં ચાતુર્માસ પ્રવેશ કરતાં [illegible]

પૂ૦ મુ૦ શ્રી મનોહરવિજયજી મહારાજે સ્વ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્ વિજયોદયસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીના નિર્મળ સંયમ જીવનનો તથા અનેક સદ્ગુણોનો પરિચય શ્રોતાવર્ગને કરાવ્યો હતો. સંગીતકાર શ્રી ગોવિંદચંદજી મહેતાએ પણ સ્વર્ગસ્થ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી અંગે અવસરોચિત ગાયન ગાયું હતું. સંગીત મંડળીનો કાર્યક્રમ થયા બાદ, મહાવીર જયંતિનો ઠરાવ શ્રીસંઘ તરફથી કરવામાં આવ્યો હતો જેને પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ સમર્થન કર્યું હતું.

આ દિવસે આગમસૂત્ર વંચાવવા અંગે વરઘોડો કાઢવામાં આવ્યો હતો રાતના મંડળીનો કાર્યક્રમ રહ્યો હતો.

સૂત્રવાંચન અને શ્રી સિદ્ધચક્રમહાપૂજન

શ્રાવણ સુદ દશમને બુધવારના દિવસે સવારે વ્યાખ્યાનમાં પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ શ્રી ઉપાસકદશાંગ સૂત્ર અને શ્રી વિક્રમચરિત્ર વાંચવા માટે ઉછામણી બોલનાર સદ્ગૃહસ્થે વહોરાવ્યું હતું. પછી જ્ઞાનપૂજનાદિ થયા બાદ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીજીએ શ્રી ઉપાસકદશાંગસૂત્રનો તથા શ્રી વિક્રમચરિત્રનો પ્રારંભ કર્યો હતો. પછી પ્રભાવના કરવામાં આવેલ. બપોરના વિજય મુહૂર્તે શ્રી સિદ્ધચક્રમહાપૂજન ભણાવ્યું હતું. મંડળીનો પણ કાર્યક્રમ સારો રહ્યો હતો.

ભક્તિભરી નાટક

શ્રાવણ સુદ દશમે ગુરુવારના દિવસે શ્રી જૈન [illegible] શ્રી જૈન [illegible]

(ભાદરવા) વદ આઠમથી શ્રી ગોડીજી પાર્શ્વનાથ ભગવાનના મંદિરમાં 'અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવ' શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. [illegible] રાખવામાં આવ્યો હતો

૧ મહાપર્વની આરાધના—

પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીની પુણ્યનિશ્રામાં શ્રીસંઘમાં મહા પર્વની અનુપમ આરાધના થઈ હતી. દેવદ્રવ્ય તથા જ્ઞાનદ્રવ્યાદિકની ઉપજ પણ સારી થઈ હતી. ભાદરવા શુદ પાંચમે તપસ્વીઓના પારણાનો લાભ શા [illegible] પ્રતાપચંદે લીધો હતો.

મોટીકાવાસમાં શ્રીસંઘમાં પર્વાધિરાજની આરાધના પૂ૦ મુનિશ્રી મનોહરવિજયજી મ૦ની નિશ્રામાં સુંદર થઈ હતી.

મોટીકાવાસમાં મહોત્સવ—

ભાદરવા શુદ પાંચમે મોટીકાવાસમાં અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવનો પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો હતો. તેમાં શાન્તિસ્નાત્ર ભણાવવામાં આવ્યું હતું. [illegible] તથા [illegible] સંગીત મંડળી સાથે આવ્યા હતા. [illegible] આવ્યો હતો. કાર્યક્રમ સુંદર રહ્યો હતો.

મ૦ શ્રીની [illegible] ભાદરવા શુદ આઠમથી [illegible] મુનિશ્રી મનોહરવિજયજી [illegible] હતો.

બ્હેનોએ તૈયાર કરેલ ધાર્મિક 'ધનલક્ષ્મી નાટક' સુંદર ભજવ્યું હતું. તેમાં ગુઢાથી સંગીતમંડળી સાથે પૂજા ભણાવવા માટે આવેલ સંગીતકાર ગોવીંદચંદજી મહેતાએ સુર પુરાવ્યો હતો. સિવાના યુવક મંડળ વ્યવસ્થામાં વ્યવસ્થિત રહ્યું હતું. શ્રી સંઘે શિક્ષિકા બ્હેનની તથા ધનલક્ષ્મી નાટક ભજવનાર બ્હેનોની કદર પારિતોષિક આપવા દ્વારા કરી હતી.

તપશ્ચર્યા

૧ શ્રીનમસ્કાર મહામંત્રના તપની વિધિપૂર્વક આરાધનામાં અનેક ભાઇ–બ્હેનો જોડાયા હતા. નવે દિવસનાં એકાસણા જુદા જુદા સદ્ગૃહસ્થો તરફથી કરાવવામાં આવ્યાં હતાં.

૨ સવા લાખ નવકાર મંત્રનો જાપ ખીરના એકાસણાથી કરવામાં પણ અનેક ભાઈ–બ્હેનો જોડાયા હતા.

૩ અક્ષયનિધિ તપની આરાધનામાં પણ અનેક ભાઇ–બ્હેનો હતાં. પ્રતિદિન એકાસણાની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી.

૪ શ્રી પર્યુષણા મહાપર્વમાં પૂ૦ મુનિશ્રી શાલિભદ્રવિજયજીએ તથા પૂ૦ મુનિશ્રી શ્રમણકલ્પવિજયજીએ અઠ્ઠાઈની તપશ્ચર્યા કરી હતી.

ખરતરગચ્છીય સાધ્વીશ્રીએ માસખમણની તપશ્ચર્યા કરી હતી. તેમ જ સંઘમાં ૧૫–૧૧–૯–૮–૭–૬–૫–૪–૩ ઉપવાસોની તપશ્ચર્યા સારા પ્રમાણમાં થઈ હતી.

અષ્ટાહ્નિકા-મહોત્સવ

સાધ્વીજીના માસખમણની તપશ્ચર્યા નિમિત્તે શ્રાવણ

દ્રવ્યસદ્‌ભાવના—

પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના સદુપદેશથી શ્રીસંઘે અન્ય સ્થળોમાં દ્રવ્યની સદ્‌ભાવના કરી હતી તે આ પ્રમાણે— રૂપિયા ૧૧૦૦૧) શ્રી બાબુપનાલાલજી તીર્થમાં તૈયાર થનાર શ્રી વર્ધમાન જિનાગમ મંદિરમાં.

,, ૧૦૦૦૧) શ્રી જેસલમેર તીર્થમાં જીર્ણોદ્ધારમાં.
,, ૧૦૦૦૧) શ્રી જોધપુર ખેતુભાગના જિનમંદિરમાં
,, ૫૫૦૧) શ્રી કાપરડાજી તીર્થમાં
,, ૧૦૦૬) ભીમાસર-જીર્ણમંદિરમાં

નૂતનવર્ષારંભ-માંગલિક—

વીર સં. ૨૪૯૩ તથા વિક્રમ ૨૦૨૩ કાર્તિક શુદ ૧ સોમને શનિવારના દિવસે સર્વોને પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ માંગલિક સંભળાવ્યું, પૂ૦ પં૦ શ્રી મનોહરવિજયજી ગણિવરે સ્તવન અને શ્રી ગૌતમસ્વામી રાસ, તથા પૂ૦ મુનિરાજ શ્રી મનોહરવિજયજી મહારાજે શ્રી ગૌતમસ્વામીનો સ્તોત્ર સંભળાવેલ હતાં.

જ્ઞાનપંચમીની આરાધના—

પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીની શુભ નિશ્રામાં જ્ઞાનપંચમીની આરાધના ચૌવીસ ઠાણાપૂર્વક જ્ઞાન ભક્તિ દેવવંદન પૂર્વક થઈ હતી

સૂત્રવાંચન પ્રારંભ—

કાર્તિક શુદ ૫ સોમને શુભવારના દિવસે વ્યાખ્યાનમાં

પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્વિજય સુશીલસૂરીશ્વરજી મ. કૃત પ્રકાશિત થયેલી પુસ્તિકાઓ.

અ. નં.	નામ	કિંમત
(૧)	શ્રી મહાવીર સ્તવનમાલા	
(૨)	શ્રી મહાવીર–છત્રીશી	
(૩)	શ્રી નૂતન તીર્થ-સ્તવનમાલા	
(૪)	સ્તુતિ–ચોવીશી (દ્વિતીયાવૃત્તિ)	
(૫)	નૂતન જિનસ્તુતિ-સ્તવનાદિ સંગ્રહ (પાંચ વિભાગમાં)	૦–૩૦
(૬)	રાત્રિભોજનનો નિષેધ	૦–૩૧
(૭)	પરમાર્હત મહાકવિ શ્રી ધનપાલ (જીવન–ચરિત્ર)	૦–૫૦
(૮)	ચૈત્યવંદન ભાષ્યનો છંદોબદ્ધ ભાષાનુવાદ (વિવેચન સહિત)	૦–૫૦
(૯)	શ્રી વર્દ્ધમાન જિનસ્તોત્ર–દીપિકા (શબ્દાર્થ-સ્પષ્ટાર્થ સહિત)	૦-૨૫
(૧૦)	શ્રી સિદ્ધગિરિ પંચાશિકા (આ સિદ્ધગિરિજી મહાતીર્થના ચૈત્યવંદનો, સ્તવનો, સ્તુતિઓ અને દુહાઓના સંગ્રહ સહિત)	૦–૫૦
(૧૧)	શ્રી હેમશબ્દાનુશાસન સુધા (પ્રથમવિભાગ) [શ્રી સિદ્ધહેમ વ્યાકરણોપયોગી અપૂર્વ ગ્રંથ]	૫–૨૫

પ. પૂ. આ. શ્રીમદ્વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ.શ્રી
કૃત અન્ય અન્ય ગ્રંથોના પ્રકાશિત થયેલા

અ...નુ...વા...દ

[૧] વાદિક શિરોમણિ પૂ૦ આ૦ શ્રી સિદ્ધસેનદિવાકર સૂરીશ્વરજી મ૦ કૃત 'દ્વાત્રિંશદ્ દ્વાત્રિંશિકા' ગ્રંથનો અનુવાદ: (૧-૨-૩-૪-૫ દ્વાત્રિંશિકા (છપાશે)

[૨] તાર્કિકશિરોમણિચક્રચૂડામણિ પૂ૦ આ૦ શ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રી કૃત 'શાસ્ત્રવાર્તા સમુચ્ચય' ગ્રંથનો સંક્ષિપ્ત અનુવાદ: (૧-૨-૩ સ્તબક છપાશે)

[૩] પરમાર્હત મહાકવિ શ્રી ધનપાલ કૃત 'તિલકમંજરી' ગ્રંથનો અતિ સંક્ષિપ્ત અનુવાદ: (અપૂર્ણ)

(૨૬) काव्यानुशासनम् [अवचूरिसहितम्]	૨-૫૦
(૨૭) આત્મજાગૃતિશતક	૦-૨૫
(૨૮) અમીઝરણાં	
(૨૯) શ્રી ગુરુવંદન ભાષ્યનો છંદોબદ્ધ ભાષાનુવાદ [વિવેચનાદિ યુકત]	૧-૨૫
(૩૦) આત્મિક પ્રશ્નોત્તરી	૧-૦૦
(૩૧) સ્યાદ્વાદવિંશિક-અર્થ	૦-૩૧
(૩૨) જિનકલ્યાણ સ્તુતિ ચતુર્વિંશતિકા	૦-૨૫
(૩૩) તીર્થવંદના-પંચાશિકા	૦-૨૫
(૩૪) શુભનામ સ્મરણ સ્તોત્ર	૦-૨૫
(૩૫) શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર-દ્વાત્રિંશિકા	૦-૨૫
(૩૬) સંઘોપમા સ્તવ-બત્રીશી	૦-૨૫
(૩૭) શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર=પંચાશિકા	૦-૨૫
(૩૮) શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર-મૌક્તિકમાળા	૧-૦૦
(૩૯) શ્રી પ્રશ્નોત્તર-રત્નમાળા	૧-૦૦
(૪૦) સ્યાદ્વાદની સર્વોત્કૃષ્ટતા	૧-૫૦
(૪૧) સુશીલ સાહિત્ય સંગ્રહ	૩-૫૦
(૪૨) પ્રગુરુદેવ વિરહગીત	૧-૨૫
(૪૩) ભાવના સારાંશ	૦-૨૫
(૪૪) ભાવના સમુચ્ચય	૧-૧૨
(૪૫) રત્નની માળા [વિભાગ પહેલો]	૩-૧૨
(૪૬) સ્યાદ્વાદરત્નની સિદ્ધિ	૧-૨૫

卐 श्री मंगलेश्वरजी पार्श्वनाथाय नमः 卐

प० पू० श्री नेमि लावण्य दक्ष सुशील सद्गुरुभ्यो नमः।

जैनधर्मदिवाकर मरुधरदेशोद्धारक प० पू०
जैनाचार्य श्रीमद् विजयसुशीलसूरीश्वरजी म० सा० के
चरण कमलों में

अभिनन्दन पत्र समर्पित

परम वंदनीय पू० आचार्यदेव !

इस विश्व में चलती एक सर्व सामान्य बात है प्रत्येक व्यक्ति सुख की कामना रखता है। दुःख की लहरों को पाना कोई नहीं चाहता। पुष्प की इच्छा तो सभी करते हैं किन्तु कांटों की आवश्यकता कोई नहीं रखता। गुलाब के फूलों की सेज पर सोना स्वभाव है किन्तु कांटों की ओर देखना [illegible] कांटों पर चलने वाले तो विरले व्यक्ति ही निकले हैं। अवरोधों व दुःखदायक विषम परिस्थितियों को दूर करना ऐसे साहसी लोगों को आत्मनिर्भर बनाता है। आप हमारे मालवे में ऐसा ही आदर्श उदाहरण हैं। गत ११ वर्षों से अपूर्व कष्ट सहन कर हजारों [illegible] [illegible]

[૪] કલિકાલસર્વજ્ઞ પૂ
મ૦ શ્રી કૃત 'કા
(પ્રથમાધ્યાયનો).

[૫] 'न्यायसमुच्चय न्याय

[૬] પરમાર્હંત શ્રી કુમાર
निन्दाद्वात्रिंशिका'નો

[૭] 'श्री गौतमस्वाम्यष्टकः'

[૮] 'श्री चैत्यवन्दन-चोवीस

પ૦ પૂ૦ આચાર્ય
વિજયસુશીલસૂરી
સંપાદિત

(૧) 'धातुरत्नाकर' ગ્રંથનો પ
[દ્વિતીયાવૃત્તિ] તથા આ

(૨) 'कृत्प्रत्ययानां मदायन्त्रम्'

(૩) 'द्वात्रिंशद् द्वात्रिंशिका' टीक
[प्रथमा, द्वितीया, तृतीया,

(૪) 'शास्त्रवार्तासमुच्चयः' वृत्ति
[प्रथमविभागः, द्वितीयवि

(૫) 'न्यायसमुच्चयः' टीकायुक्तः

(૬) धात्वनुशासनम् वृत्तियुक्तम्

धर्मप्रभावक !

जैसलमेर तीर्थ के मंदिरों का जीर्णोद्धार कार्य भी आपश्री के सदुपदेश से व आप ही की शुभ निश्रा में चालू हुआ है। जिस का करीब २० लाख का इस्टीमेन्ट है। पावन नाडली तीर्थ में भी आपश्री के सदुपदेश से आगम मन्दिर बन रहा है। जिसमें ४५ आगमों को ताम्र पत्र पर लिखा जायगा। ऐसे अपूर्व तीर्थ प्रभावक कार्य आपश्री के सदुपदेश से हो रहे हैं। अनेक स्थानों से आपश्री तीर्थयात्राओं का छ'रीपालक संघ लेकर भी गये हैं। केसरी से आया हुआ यह छ'रीपालक संघ भी आपश्री के सदुपदेश का ही फल है। ऐसा परम सौभाग्य हमें प्राप्त हुआ था और इसीलिये हम धन्य मानते हैं। आपश्री की तीर्थ प्रभावना देखकर हम बहुत प्रभावित हो रहे हैं। इतना सब आपश्री के गुणों को देखकर गुणानुमोदन करने के लिये शब्द कम पड़ते हैं अतः हम सब [illegible] श्री संघ समस्त [illegible] आपश्री को "तीर्थ प्रभावक" के पद से विभूषित कर के आनंद अनुभव करते हैं। हम शासनदेव से प्रार्थना करते हैं कि हमारे तीर्थ प्रभावक पू० गु० आचार्यश्री जी दीर्घ आयुष्य प्राप्त करके शासन की विशेष सेवा करें। हम [illegible] पू० आचार्यश्री के चरण कमलों में आदरपूर्वक यह विनती करते हैं कि आपश्री [illegible]

में जहां जिनवाणी के वर्षा के अभाव से धर्म के बीज खतम होने से आये थे। वहां पर आपश्री का ध्यान गया। आपने इस प्रदेश को पुनः धर्म के पोधो से नवपल्लवित करने की भावना को दृढ़ बना कर कष्टो की तरफ ध्यान रखते हुये अपने लक्ष में आगे बढ़ने लगे। आज आपश्रीने अपूर्व कष्ट देखकर किये गये परिश्रम का ही फल हैं कि आज अल्प समय में (मात्र ८ महिने के अन्दर ही) केकड़ी से द्वितीय छ'रीपाल (पैदल) चंवलेश्वरजी का संघ संघवी दीपचंदजी सोभागमलजी की मार्फत निकल रहा है।

अजोड़ शासनप्रभावना !

जिस प्रकार कृषक अपनी हरी भरी खेती को देख कर प्रसन्न होता है। उसी प्रकार आज हम हमारे आत्मा के खेत को धर्म के हरे भरे पोधो से पल्लवित देखकर हमारा रोम रोम प्रफुल्लित हो रहा है। यह सब आप ही की कृपा का फल है। आपने अपनी ओजस्वी वाणी द्वारा अनेक जगह पर चमत्कार अपूर्व शासन प्रभावित प्रतिष्ठाये करवाई जिसमें जैसलमेर तीर्थ, मुछाला महावीर तीर्थ, कापरडा तीर्थ, नाकोडा तीर्थ, जोधपुर भेरुबाग तीर्थ आदि मुख्य है। अनेक स्थान पर संघ के आपसी झगड़ो को मिटा कर संघ में एकता की नींव को मजबूत बनायी।

अभिनंदन पत्र

परम पूज्य आचार्य देव श्रीमद् विजयसुशील-सूरजी महाराज साहेब की सेवामें सादर समर्पित--

पूज्य आचार्यदेव,

इस प्रदेश की शुष्क तथा दुर्गम भूमि में विचरण करना और अहिंसाप्रधान जैन धर्म के जीवन-पथ को प्रकाशित करना अलौकिक तथा कितना दुष्कर कार्य है! ऐसे प्रदेश में लगभग १० वर्षों तक विविध एवं प्रभावना करना और सर्व प्रकार से इस प्रदेश की अलौकिक सेवा कठिन परीक्षा है, कठिन साधना है जिसमें आपश्री सफलतापूर्वक [illegible] में [illegible] है।

[illegible] पाठक,

आपश्री [illegible] का ही यह परिणाम है कि हम यह सब देख रहे हैं और [illegible] के ऐतिहासिक [illegible]

प्रकार शासन प्रभावक कार्यों को करते रहे व इस मेवाड़ की उजड़ भूमि में थोड़े वर्ष और दे कर इसे धर्म की दृष्टि से सुदृढ़ बनाने के लक्ष को ख्याल में रख कर इस तरफ विचरण करे। ऐसी हमारी सविनय विनती है।

वीर सं० २४९९ आपके गुणानुरागी
विक्रम सं० २०२९ नेमि सं० २४ हम है केकड़ी श्रीसंघ
फागुण शुक्ला ५ शुक्रवार
दिनांक ८-३-७३ व तीर्थयात्री

दक्षसूरीश्वरजी महाराज साहेब का शिष्यत्व ग्रहण किया (उन समय पू० प्रवर्तक श्री ज्ञानविजयजी म० एवं पू. मुनिराज श्री दक्षविजयजी म०) अपने परम गुरुदेव व दादागुरुदेव की पावन निश्रा में आपने जैन व जैनेतर दर्शन ग्रंथों का निष्ठा-पूर्वक अध्ययन किया और जैन आगमों का विधिपूर्वक अध्ययन किया वि. सं. २०२१ में पूज्यश्री को पू० गुरुदेवने उपाध्याय व आचार्यपद से विभूषित किया।

जैनधर्म दिवाकर,

हमारे राजस्थान प्रदेश का यह परम सौभाग्य है कि पूज्यश्री की दीक्षा, उपाध्याय व आचार्य पद अलंकरण इसी प्रदेश में हुए पूज्यश्री के मार्गदर्शन व सान्निध्य में कार्यान्वित करते रहे हैं। इस दुर्गम प्रदेश में विहार कर पूज्यश्रीने सद्धर्म की जो ज्योति प्रज्वलित की है, वह भौतिकता से संतप्त अशांत मानवियों के पुलकित कर उसे आत्मिक का उन्हें दिशा निर्देश देने में सक्षम हो रही है ताकि इस दिव्य पुरुष से प्रभावित होकर यदि अपने जैन धर्म दिवाकर उपाधि से विभूषित किया जाय तो अनुचित न होगा। हमें

आशा है कि दिवाकर की भांति ही आलोकित हो हमारे पथ को प्रकाशित करने की कृपा यथावत् करते रहेंगे।

साहित्यकलानुरागी संघ,

जैसलमेर जिनधर्म का प्रसिद्ध तीर्थस्थल रहा है। यहां के भव्य जिनप्रासाद धर्म कला व संस्कृति की दृष्टि से अपना विशेष स्थान रखते हैं। स्थापत्य कला के अद्वितीय कोष रूप जिनप्रासाद व दुर्लभ ग्रन्थागार यह अमूल्य सांस्कृतिक व साहित्यिक निधि है जिस पर आज सारे विश्व को गर्व है। दुर्भाग्य से जैनियों के इस सुदृढ़ गढ़ में आज जैन परिवार अत्यल्प संख्या में रह गये हैं। सैकड़ों वर्ष पूर्व निर्मित जैन मन्दिर अब जीर्णोद्धार की अपेक्षा रखते हैं। अतः आप से अनुरोध विनय है कि यहां चातुर्मास में विराजकर इस महत्त्व[illegible] तीर्थ के जीर्णोद्धार का पावन कार्य प्रारंभ करायें ताकि [illegible] अनमोल [illegible] रह सकें। आपके [illegible]

अन्त में पुनः यही कामना करते हैं कि शासनदेव के प्रभाव से आप तन व मन से पूर्ण स्वस्थ रह दीर्घायुष्य प्राप्त करें जिससे धर्म शासन का चतुर्दिक–आलोक प्रान्त भर पथिकों को सम्यक् दिशा-निर्देश दे सकें।

पुनः आपके पावन चरणारविन्दों में श्रद्धा–सुमन अर्पित करते हुए

जैसलमेर — हम हैं

फाल्गुन सुद ६ वि.सं. २०२७ — जैसलमेर जैन श्रीसंघ के

दिनांक २ मार्च, १९७१ — सदस्य

वि० सं० २००९ के मागशर (कार्तिक) कृष्णा ६ को वेरावल सौराष्ट्र में स्व० पू० प्रवर गुरुदेव आचार्यप्रवर श्रीमद्विजयलावण्यसूरीश्वरजी म० सा० के पवित्र कर कमलों द्वारा अपने गुरु महाराज के साथ गणिपद प्राप्त किया।

वि० सं० २००९ के वैशाख शुक्ला ३ अक्षयतृतीया के दिन राजनगर अहमदाबाद गुजरात में अपने समुदाय के साथ पू० आचार्य देवों के करकमलो द्वारा अपने गुरुवरादि १५ गणिवरों के साथ साथ आप भी पन्न्यास पद पाये।

वि० सं० २०२१ के माघ शुक्ला २ के दिन राजस्थान मरुधर प्रदेश के मुण्डारा गाव में उपाध्याय पद से और माघ शुक्ला ५ वसन्त पंचमी के दिन आचार्यपद से समलंकृत आपको अपने पू० गुरुदेव आचार्यवर्य श्रीमद् विजयदक्षसूरीश्वरजी म० सा० ने शास्त्रविशारद साहित्यरत्न कविभूषण पद के साथ किया।

[illegible]

आपने आज दिन तक [illegible] छोटे मोटे ग्रन्थों का नव निर्माण व संपादन कर साहित्य सेवा में अपना अच्छा योगदान दिया है और वर्तमान में भी साहित्यनिर्माण

ो आपका पूर्णतः ध्यान लगा हुआ है। [illegible] सद्गुणों से आकृष्ट होकर हमें [illegible] सत्कार करने में स्वयं की हिमालय [illegible] करने में असमर्थता [illegible] उपकारों के उपकार की उत्कृष्ट [illegible] नहीं रोक सकते। इस अवसर्पिणी [illegible] श्री शान्तिनाथ भगवान के विराजे [illegible] युक्त परम पावन [illegible] आपके करकमलों [illegible]।

[illegible] पर हम आपको 'मरुधर देशोद्धारक' [illegible] करने [illegible] आनन्दित हो [illegible]

[illegible] पर पूर्ण विश्वास है कि आप [illegible] स्वीकार कर रहे हैं उसे [illegible] का सर्वांगीण [illegible]।

[illegible] अस्तु।

[illegible] श्री जैन संघ
[illegible]
[illegible]

खीमेल, खुडाला, घणी, सिरोही, अन्दोर गुडा, मनोरा, नांदाणा वगैरे स्थलों में प्रतिष्ठा अंजनशलाकादि हुये हैं।

२१ उपरांत अष्टान्हिका महोत्सवादि, ७ छरीपालती संघयात्रायें, दीक्षा-वडी दीक्षायें अनेक उपधान-उद्यापन प्रमुख सुसंपन्न हुए। पाली-खीमेल-घर्णा-गुडा एन्डला-रामसीन आदि स्थलों में श्री जैन धार्मिक पाठशालायें स्थापित कराई।

श्री ब्राह्मणवाडजीतीर्थ में श्री वर्द्धमानजिनागम मन्दिर निर्माण का खातमुहूर्त-शिलान्यासादि हुए। वर्षों से पिछडे हुए श्री जैसलमेर तीर्थ तरफ भी आपका ध्यान गया व आपकी प्रबल प्रेरणा से उस तीर्थ के जीर्णोद्धार का निर्णय आपके मार्गदर्शन अनुसार होना तय हुआ। इस प्रकार श्री जिनेश्वर वीतरागदेव के शासन साधु महापुरुषों की धर्मरक्षा व प्रचार की परंपरा को आपने अक्षुण्ण बनाये रक्खा। आपके अनेक सद्गुण व पिछडी राजस्थान की अंधकारमय भूमिको प्रकाश की ओर ले जाने की प्रवृत्ति का श्री जैसलमेर संघने सम्मान किया व आपको मरुधर दिवाकर के पद से अलंकृत किया है।

हमें इस बात का गौरव है कि :—

आप हमारे प्रदेश में सुन्दर संयम साधना करते हुए विचरण कर रहे हैं कि हमारे प्रदेश का धर्मदृष्टि से

उद्धार करने में भी [illegible]
ऐसी स्थिति में [illegible]
आप पुण्यप्रद का [illegible]
के उपरांत पवित्रता का [illegible]
मूल करते हैं। पर [illegible]
भावना को भी हम [illegible]
के सोलहवें तीर्थंकर [illegible]
आप आज मन्दिर में [illegible]
प्रभावना पूर्वक [illegible]
द्वारा सम्पन्न हुई।

इस पुस्तक [illegible]
के पद से [illegible]
रहे हैं

इसी आशा [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

卐 खीमेलनगरमण्डन श्री शान्तिनाथस्वामिने नमः 卐

શાસનપ્રભાવક પરમપૂજ્ય આચાર્યદેવ

શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીએ

વિક્રમ સં. ૨૦૨૨ની સાલમાં

સિંહવલ્લી [ખીમેલ] નગરમાં કરેલ

અનુપમ–ચિરસ્મરણીય

ચાતુર્માસનું સંક્ષિપ્ત વર્ણન

ચાતુર્માસ પ્રવેશ

રાજસ્થાનના મરૂધર પ્રદેશમાં ચાર વર્ષથી અનુપમ શાસન-પ્રભાવના કરી રહેલા એવા શાસન-[illegible] [illegible] [illegible] પરમપૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબ સપરિવાર અષાઢ સુદ ૫ ને મંગળ વારના દિવસે ખીમેલનગરમાં ચાતુર્માસાર્થે પધાર્યા ત્યારે [illegible] ભવ્ય સ્વાગત કર્યું હતું. અનેક સ્થળે દરવાજાઓ [illegible] [illegible] હતા. [illegible] હતું. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આવી હતી.

આ પ્રસંગે [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] અને

ઘણી આદિ અનેક સ્થળેથી અનેક ભાવુકો આવ્યા હતા. તથા ગુજરાત-કપડવંજથી શા. હીરાલાલ શંકરલાલ અને તેમનાં ધર્મપત્ની અ. સૌ. ચંદનબાઈ, તેમનાં બ્હેન મણીબાઈ અને પુત્ર જશવંતલાલ વિગેરે પણ આવ્યા હતાં.

પ્રતિદિન શ્રીસંઘ પૂ આચાર્ય મ. શ્રીના પ્રાભાવિક પ્રવચનનો અપૂર્વ લાભ આનંદભેર લેવા લાગ્યો હતો.

પૂજા અને પ્રભાવના.

પરમશાસનપ્રભાવક પ. પૂ. સ્વ. આચાર્યવર્ય **શ્રીમદ્ વિજય-લાવણ્યસૂરીશ્વરજી મ. સાહેબનો** દીક્ષાનો દિવસ અષાડ શુદ પાંચમનો આવતો હોવાથી, તે પાંચમને ગુરુવારના દિવસે પૂ. આ. મ. શ્રીના સદુપદેશથી શા. સાગરમલજી ભીખમજી તરફથી પંચ-કલ્યાણકની શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુની પૂજા ભણાવાઈ હતી, અને પ્રભાવના પણ કરવામાં આવી હતી.

પંચમાંગ પૂ. શ્રી ભગવતીજી સૂત્ર અને શ્રી વિક્રમ ચરિત્રનો પ્રારંભ—

અષાડ શુદ નોમને રવિવારના દિવસે શા. માંગીલાલ હજારી-મલજીએ [illegible] મણ ઘીની ઉછામણી બોલી પૂ. શ્રી ભગવતીજી સૂત્રને ચતુર્વિધ સંઘ સાથે વાજતે ગાજતે પોતાના ઘેર લઈ જઈ, [illegible] સ્થાનમાં પધરાવ્યા બાદ, જ્ઞાનપૂજન કરવા પૂર્વક પૂ. આ. મ. શ્રીના વરદહસ્તે વાસક્ષેપ નખાવી પાંચ તિથિ [illegible] કરી હતી. માંગલિક શ્રવણ કર્યા બાદ પ્રભાવના [illegible] પણ પ્રભાવના પૂર્વક કર્યું હતું. દશમના દિવસે [illegible] પૂર્વક ઉપાશ્રયે આવી અને જ્ઞાનપૂજન કરી પૂ.

શ્રી ભગવતીસૂત્ર પૂ. આ. મ. શ્રીએ વંચાયું હતું. પ્રથમ પૂજન ૧૦૧ મણ ઘીની બોલી બોલનારે [illegible] કર્યું હતું. [illegible] પૂજન મણ ઘી ની બોલી બોલનારાઓએ કરી [illegible] જ્ઞાનપૂજન કર્યું હતું [illegible] બોલી બોલનારે [illegible] પૂ. આ. મ. [illegible] જ્ઞાનપૂજન કર્યું હતું

[illegible] પૂ. આ. મ. [illegible] ભગવતીજી [illegible] વિક્રમ [illegible]

[illegible] પ્રભાવના સાથે [illegible] હતી

પૂ. શ્રી ભગવતીજી આદિ સૂત્રના યોગમાં પ્રવેશ

[illegible] પૂ. આ. મ. [illegible] પૂ. મુ. શ્રી [illegible]

[illegible] પૂ. મુ. શ્રી [illegible]

[illegible] ઓળીમાં [illegible]

[illegible]

દ્વારા વાજતે ગાજતે લઇ જઇ ઉછામણી બોલવા પૂર્વક તેમનો અગ્નિસંસ્કાર કરવામાં આવ્યો હતો. આ અંગે અનુકુલતાએ ' અષ્ટાહ્નિકા–મહોત્સવ ' કરવાનો પણ નિર્ણય શ્રીસંઘે કર્યો હતો.

અષાઢ વદ પાંચમ અને છઠના દિવસે શા. સરદારમલ કૃષ્ણાજી તરફથી પૂજા પ્રભાવના સહિત ભણાવવામાં આવી હતી.

શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર તપ આદિની આરાધના—

(૧) અષાડ વદ છઠના દિવસે સંઘમાં શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર તપની આરાધના શરૂ કરવામાં આવી હતી. તેમાં ૬૫ ભાઈ-બ્હેનો જોડાયા હતા. જુદા જુદા સદ્‌ગૃહસ્થો તરફથી નવે દિવસ એકાસણાં સમૂહરૂપે થયાં હતાં. ચૌદશે પૂર્ણ થયેલ આ તપની આરાધના અંગે આરાધકો તરફથી પ્રથમ શ્રાવણ શુદ પાંચમને દિવસે પ્રભાવના પૂર્વક પૂજા જિનમંદિરમાં ભણાવાઇ હતી.

(૨) પ્રથમ શ્રાવણ શુદ સાતમને દિવસે પંચરંગી તપનો પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો હતો. અનેક ભાઇ-બ્હેનો આ તપમાં જોડાયા હતા. અગીયારસે પૂર્ણ થયેલ. આ તપનાં પારણાં તપસ્વિઓને મહેતા હરિચંદજી વક્તાવરમલજીએ પોતાના ઘરે બારસના દિવસે કરાવ્યાં હતાં. એ પ્રસંગે એન્ડ યુક્ત પૂ આ. મ. આદિ ચતુર્વિધ સંઘનાં પગલાં પણ કરાવ્યાં હતાં.

(૩) પ્રથમ શ્રાવણ શુદ પુનમને દિવસે સંઘમાં સામુદાયિક અરિહંત પદનો જાપ સાડા બાર લાખનો થયો હતો. ત્યારથી [illegible] એકાસણું શા. હસ્તીમલજી જુહારમલજી ખામેસરા તરફથી થયાં હતાં.

(૪) [illegible] શ્રાવણ વદ બીજ સાતમ અને આઠમનો અનંત

[illegible] શ્રી [illegible] મહારાજનો [illegible] કર્યો. તેનો જવાબ ડા. [illegible] તરફથી [illegible] હતો

આવતી વર્ષ તેમના [illegible] તરફથી [illegible] હતો

(૨) પ્રથમ [illegible] ચોથી [illegible] હતા

આ [illegible] '[illegible]' [illegible] તેના [illegible] હતો.

(૩) [illegible]

[illegible]

[illegible]

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથનો અઠ્ઠમ

દ્વિતીય શ્રાવણ શુદ ૧૩–૧૪–૧૫ના પરમપ્રાભાવિક શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથનો અઠ્ઠમ સંઘમાં સામુદાયિક વિધિપૂર્વક થયો હતો. તે અંગે પુનમના દિવસે સંઘ તરફથી ૯૯ અભિષેકની પૂજા ઠાઠમાઠ પૂર્વક શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનના મંદિરમાં ભણાવાઇ હતી.

એકમના દિવસે તપસ્વીઓને પારણાં પણ સંઘ તરફથી કરાવ્યાં હતાં.

અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવ તથા શ્રી સિદ્ધચક્ર મહાપૂજન

દ્વિતીય શ્રાવણ (ભાદરવા) વદ બીજથી શા. જસવંતરાજ સનરથમલજી હાલાવત તરફથી સ્વર્ગસ્થ થયેલ પોતાની માતા જમનાબાઈના સ્મરણાર્થે શ્રી શાન્તિનાથ ભગવાનના મંદિરમાં 'અષ્ટાહ્નિકા-મહોત્સવ' શરુ કરવામાં આવ્યો હતો. સાતમના દિવસે અમદાવાદ નિવાસી વિધિકારક શા. લાલભાઇ ફુલચંદ શીપાએ 'શ્રી સિદ્ધચક્રમહાપૂજન' વિધિપૂર્વક ભાવવાહી સુંદર ભણાવ્યું હતું. સંગીતકાર વાસુદેવે પણ પૂજા તથા ભાવનામાં ભક્તિરસ સરસ જમાવ્યો હતો. ખામેલની નજીક વિદ્યાવાડીમાંથી આવેલ બહેનોની મંડળીએ તથા શ્રીવરકાણાતીર્થથી આવેલ નાનક ટેનુભાઇએ પણ ભક્તિરસ જમાવ્યો હતો. અગિયારસના દિવસે મહોત્સવની પૂર્ણાહુતિ થઇ હતી.

શ્રી જૈનધાર્મિક કન્યાશાળાનું ઉદ્ઘાટન

[illegible] ભાદરવા) વદ અગિયારસના દિવસે (શેઠ [illegible] દિવસે) 'શ્રી જૈનધાર્મિક કન્યા-

શાળા'નું ઉદ્ઘાટન શા. ભારમલ ઉમેદચંદભાઈએ ૫૦૦૧ રૂપિયાની ઉછામણી બોલવા પૂર્વક પ. પૂ. આચાર્ય ભગવંતની શુભ નિશ્રામાં કર્યું હતું

અષ્ટાહ્નિકા-મહોત્સવ

દ્વિતીય શ્રાવણ (ભાદરવા) વદ બારસથી શા. [illegible] દેવરાજ [illegible] તરફથી તેમના સ્વ. પતિ [illegible] સ્મરણાર્થે 'અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવ' શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો જે ભાદરવા સુદ પાંચમે પૂર્ણ થયો હતો

શ્રી પર્યુષણા મહાપર્વની અપૂર્વ આરાધના

પ.પૂ. આચાર્ય ભગવંતો [illegible] પુણ્યનિશ્રામાં [illegible] શ્રી પર્યુ-ષણા મહાપર્વની આરાધના નિર્વિઘ્ને અપૂર્વ થઈ હતી

(૧) [illegible]

[illegible]

[illegible]

(૨) [illegible]

આઠ ઉપવાસ	૧૧
સાત ઉપવાસ	૪
છ ઉપવાસ	૪
પાંચ ઉપવાસ	૨૦
ચાર ઉપવાસ	૩૪
છઠ અને એક ઉપવાસ-અનેક	
અઠ્ઠાઈનિધિ તપવાળા	૧૫
સિદ્ધિતપ	૧
[illegible]	૧

સોળ પહોરી પોસહવાળા ૨૦

(૧) [illegible] ભાઈએ સોળ પહોરી પોસહ સાથે [illegible] તપશ્ચર્યા કરી હતી.

(૨) [illegible] ભાઈએ અઠ્ઠાઈની તપશ્ચર્યા કરી હતી

(૩) [illegible] ભાઈએ [illegible] તપશ્ચર્યા કરી હતી

(૪) [illegible]

[illegible]

ભગવાનનું પારણું ૧૫૦૧ મણ ઘીની ઉછામણી બોલવા પૂર્વક શા. ભેરુમલજી ચમનાજી પારેખે પોતાના ઘરે ભાદરવા શુદ એકમે વાજતે ગાજતે લઇ જઇ પ્રભાવના સહિત રાત્રિ જાગરણ કર્યું હતું.

બીજને દિવસે પારણું ૧૧૧ મણ ઘીની ઉછામણી બોલવા પૂર્વક શા. ચંપકલાલ સુમેરમલજી ખીમાવત, તથા ત્રીજને દિવસે ૮૫ મણ ઘીની ઉછામણી બોલવા પૂર્વક શા. ચુનીલાલ ઓટરમલજીએ પોતાના ઘરે વાજતે ગાજતે લઇ જવા પૂર્વક પ્રભાવના સહિત રાત્રિજાગરણ કર્યું હતું.

રાજેન્દ્રભવનમાંથી—ભગવાનનું પારણું ૧૧૫૧ મણ ઘીની ઉછામણી બોલવા પૂર્વક શા. વાલચંદજી માનમલજી ખીમાવતે એકમે, ૫૧ મણ ઘીની ઉછામણી બોલવા પૂર્વક શા. ચંપકલાલ સુમેરમલજી ખીમાવતે બીજે, અને ૫૧ મણ ઘીની ઉછામણી બોલવા પૂર્વક શા. પારસમલ કનકરાજજી મહેતાએ ત્રીજે પોતાને ઘરે વાજતેગાજતે લઇ જઈ પ્રભાવના સહિત રાત્રિજાગરણ કર્યું હતું.

[૩] શ્રી કલ્પસૂત્ર શા. પુખરાજજી જેઠમલજી પોતાને ઘરે વાજતે ગાજતે લઈ જઈ પ્રભાવના સહિત રાત્રિજાગરણ કર્યું હતું.

[૪] તપશ્ચર્યા—આ વર્ષે ખીમેલમાં અપૂર્વ થઇ હતી. ઘેર ઘેર તપસ્યાનું વાતાવરણ ગુંજી રહ્યું હતું.

પૂર્ણ થયા બાદ સાધ્વીઓના ઉપાશ્રયે તથા [illegible] ઉપાશ્રયે [illegible] તરફથી [illegible] પ્રભાવના [illegible] થઇ હતી. [illegible] તરફથી [illegible] પ્રભાવના થઇ હતી.

[illegible] તરફથી [illegible] પ્રભાવના થઇ હતી.

[illegible] તરફથી [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

હતો. તથા શા. જસવંતરાજજી સમરથમલજી તરફથી સાધર્મિકવાત્સલ્ય થયું હતું.

સાતમના દિવસે શા. મોહનરાજજી હેમરાજજી ખજાનચી તરફથી ઘર દીઠ ભાર વહેંચવામાં આવ્યો હતો.

આઠમના દિવસે શા. ગેમરાજજી હીરાચંદજી લોઢા તરફથી સાધર્મિકવાત્સલ્ય થયું હતું.

નોમના દિવસે શા. માંગીલાલજી હજારીમલજી પુનમીયા તરફથી સાધર્મિકવાત્સલ્ય થયું હતું.

દશમના દિવસે શા. જુવાનમલજી હસીચંદજી કોઠારી તરફથી મોટર દ્વારા સંઘ લઈ જઈ શ્રી રાણકપુરજી તીર્થમાં સાધર્મિકવાત્સલ્ય કરવામાં આવ્યું હતું.

અગીયારસના દિવસે શા. અચલદાસજી ચેનાજી પારેખ તરફથી સાધર્મિકવાત્સલ્ય થયું હતું.

બારસના દિવસે શા. લાલચંદજી માનમલજી ખીમાવત તરફથી સાધર્મિકવાત્સલ્ય થયું હતું.

તેરસના દિવસે શા. લાલચંદજી પ્રતાપમલજી પારેખ તરફથી સાધર્મિકવાત્સલ્ય થયું હતું.

ચૌદશના દિવસે શા. ભાગચંદજી હસીચંદજી તરફથી સંઘ લઈ જઈ શ્રી રાણકપુરજી તીર્થમાં સાધર્મિકવાત્સલ્ય કરવામાં આવ્યું હતું.

પૂનમના દિવસે શા. મોહનરાજજી બાદરમલજી ખીમાવત તરફથી સાધર્મિકવાત્સલ્ય થયું હતું.

પ્રભાવના

[illegible] દિવસે [illegible] પ્રતિક્રમણ

આસો માસની શાશ્વતી ઓળીની આરાધના —

પ. પૂ. આ. મ. શ્રીની નિશ્રામાં અભૂતપૂર્વ શાસન પ્રભાવના સાથે પર્વાધિરાજ શ્રી પર્યુષણા મહાપર્વની મહામંગલકારી આરાધના અનેક ધાર્મિક મહોત્સવો પૂર્વક સુંદર થયા બાદ આસો માસની શાશ્વતી ઓળીની આરાધના પણ [illegible] દિવસ મહોત્સવ પૂર્વક [illegible] થઈ હતી.

આ નિમિત્તે [illegible] પૂજા [illegible] પ. પૂ. આ. મ. શ્રી [illegible] અપૂર્વ [illegible] હતો.

[illegible]

દીવાળી પર્વની આરાધના —

[illegible]

[illegible]

તિથિ હોવાથી પ.પૂ. આ. મ.શ્રીના સદુપદેશથી શા. જવાનમલ વિમલચંદ હસ્તીચંદજી કોઠારી તરફથી પંચકલ્યાણકની પૂજા, પ્રભાવના, આંગી તેમજ રાતના બેઠક થઈ હતી.

શ્રી વર્ધમાનતપ આયંબિલ ખાતું

પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ.શ્રીના સદુપદેશથી શા વાલચંદજી પ્રતાપચંદજી પારેખે પોતાની સ્વ. જ્યોતીબાઈ માતાના સ્મરણાર્થે 'જ્યોતીબાઇ વર્ધમાન તપ આયંબિલ ખાતું' પાંચ વર્ષ સુધી સંપૂર્ણ પોતાના ખર્ચે ચલાવવાનો શ્રીસંઘ તરફથી આદેશ લીધો હતો. તેનો પ્રારંભ પણ શા. વાલચંદજી પ્રતાપચંદજીએ સાનંદ કર્યો હતો.

સજોડે બ્રહ્મચર્યવ્રતની પ્રતિજ્ઞા

પ.પૂ. આ. મ.શ્રીની પુણ્યનિશ્રામાં શા. વાલચંદજી માનમલજી [illegible]ના ધર્મપત્ની અ.સૌ. હુલાસીબ્હેને શ્રી પર્યુષણા મહાપર્વ પ્રસંગે માસક્ષમણની ઉગ્ર તપશ્ચર્યા કરી હતી. તે નિમિત્તે શા. [illegible]એ સાર્વજનિક જનહિત જલપ્રદાય યોજનામાં અંશદાન [illegible] રૂપિયા આપ્યા હતા. તદુપરાંત પ.પૂ. આ. મ. [illegible] શા. [illegible]એ તેમજ તેમનાં ધર્મપત્ની અ. સૌ. [illegible] બ્રહ્મચર્યની પ્રતિજ્ઞા કરી હતી.

[illegible] મહાપર્વની આરાધના કરવા માટે પાલી, [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], બ્યાવર, [illegible] [illegible] વિગેરે અનેક સ્થળોથી માણસો આવ્યા હતા.

[illegible] શ્રી પર્યુષણા મહાપર્વની અનુમો- [illegible] નિમિત્તે અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ [illegible] હતો.

૨૫૧) રૂપિયાના આંકડાનો ડા. [illegible] ભટ્ટ [illegible] [illegible] હારો ગ્રંથમણિને પહેરાવ્યો હતો

૨૦૧) રૂપિયાના આંકડાનો ડા. [illegible] ભટ્ટ [illegible] પણ હારો ગ્રંથમણિને પહેરાવ્યો હતો

આ પ્રસંગે ગ્રંથમણિના [illegible] [illegible] ડા. [illegible] [illegible] મોટા [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હારો વગેરે પહેરાવ્યા હતા

(૪) [illegible] પૂર્વે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પૂ. [illegible] [illegible] [illegible] ૧૫૫) રૂપિયાના આંકડાના ડા. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પ્રથમ પુસ્તક [illegible] હતું

ડા. [illegible] ભટ્ટ [illegible] બીજું પુસ્તક ૧૫૧) રૂપિયાના આંકડાના [illegible] હતું

ડા. [illegible] ભટ્ટ [illegible] [illegible] ત્રીજું પુસ્તક [illegible] રૂપિયાના આંકડાથી [illegible] હતું. તેમજ ચોથું પુસ્તક [illegible] ૨૫) રૂપિયાના આંકડાના [illegible] [illegible] હતું.

ડા. [illegible] ભટ્ટ [illegible] પાંચમું પુસ્તક ૨૫ રૂપિયાના આંકડાની [illegible] હતું.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પુસ્તક હતું. [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પુસ્તક [illegible] [illegible] હતું [illegible] [illegible]

હજાર ભાઈ–બ્હેનોને ભાતું આપવામાં આવ્યું હતું. શ્રી વરકાણાજી પાર્શ્વનાથ ભગવાનના દર્શનાદિ કરી સાંજના પૂ. આ. મ.શ્રી આદિ રાની સ્ટેશન જિનમંદિરનાં દર્શન કરવા પૂર્વક ખીમેલ પાછા પધાર્યા હતા.

[૨] કાર્તિક વદ પાંચમને શુક્રવારના દિવસે શ્રી શાન્તિનાથ ભગવાનના મંદિરના મંડપમાં નાણ મંડાવવામાં આવી હતી. ત્યાં ચતુર્વિધ સંઘ સમક્ષ ખીમેલ શ્રી સંઘના અનેરા ઉલ્લાસ પૂર્વક **પૂજ્ય મુનિરાજ શ્રી વિનોદવિજયજી મ૦શ્રીને** વિધિવિધાન સહિત પૂ. આ. મ શ્રીએ પંચમાંગ પૂ. શ્રી ભગવતીજી સૂત્રની અનુજ્ઞા કરાવવા પૂર્વક ગણિપદાર્પણ કર્યું હતું. તે પ્રસંગે—

૨૦૦૧) રૂપિયાના આદેશથી શા. હીમ્મતમલજી ગુલાબચંદજીએ નૂતન ગણિને મંત્રપટ વહોરાવ્યો હતો.

૧૦૦૧) રૂપિયાના આદેશથી પૂ. આ. મ શ્રીને કાંબલ પણ તેમણે જ વહોરાવી હતી.

૫૦૧) રૂપિયાના આદેશથી તે સમયે સજોડે તેમનું જ નામ બોલાવવામાં આવ્યું હતું. તેમજ—

૨૦૧) રૂપિયાના આદેશથી નવકારવાળી પણ તેમણે જ નૂતનગણિને વહોરાવી હતી.

[illegible]) રૂપિયાના આદેશથી શા. [illegible]મલજી હજારીમલજી તરફથી કાંબલ નૂતનગણિને વહોરાવી હતી.

[illegible]) રૂપિયાના આદેશથી શા. [illegible]મલજી રતનાજી પારેખના તરફથી [illegible] નૂતનગણિને વહોરાવ્યા હતા.

હજારી હતી. પૂ. આ. મ.શ્રીના સદુપદેશથી સમવસરણની રચના [illegible] આયંબિલ એકજ દિવસે થયાં હતાં સાંજના પૂ. આ. મ.શ્રી આદિ [illegible] યાત્રા પધાર્યા હતા

સાધુ સમુદાયમાં તપશ્ચર્યા—

પૂ. આ. મ.શ્રીએ વર્ધમાન તપના [illegible] આયંબિલ [illegible] હતી. [illegible] પૂ. મુ. શ્રી [illegible] પૂ. શ્રી [illegible] [illegible] શ્રી [illegible] [illegible] કરી હતી.

પૂ. મુ. શ્રી [illegible] મ.શ્રીએ શ્રી [illegible] ના અંતે [illegible] શરૂ કરી હતી.

તથા પૂ. મુ. શ્રી [illegible] મ.શ્રીએ શ્રી [illegible] [illegible] કરી હતી.

[illegible] આરાધના—

પૂ. આ. મ. શ્રી [illegible] [illegible] [illegible] આરાધના [illegible] કરી હતી. [illegible] પૂ. આ. મ.શ્રીએ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] સ્વીકાર—

(૧) [illegible] [illegible] [illegible] પૂ. આ. મ.શ્રી [illegible]

અમૃતમલજી હજારીમલજીના સુપુત્રે પોતાને ઘેર લઈ જઈ રાત્રિ-જાગરણ કર્યું હતું.

તેમજ છઠના દિવસે ચતુર્વિધ સંઘ સહિત પૂ. આ. મ. શ્રી આદિ મુનિમંડળનાં પુનિત પગલાં પણ પોતાને ઘેર વાજતેગાજતે કરાવ્યાં હતાં પ્રભાવના પણ કરી હતી.

બપોરે ૪૫ આગમની પૂજા ભણાવાઈ હતી. વરઘોડો પણ કાઢવામાં આવ્યો હતો.

આ પ્રસંગે પંજાબકેશરી પૂ. આ. શ્રી વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના સમુદાયના પ્રસિદ્ધવક્તા પૂ. મુનિરાજ શ્રી વલ્લભદત્ત-વિજયજી મ. પણ વાલીયો પધાર્યા હતા.

તદુપરાંત પૂ. સા. શ્રી ગજેન્દ્રશ્રીજી તથા પૂ. સા. શ્રી સુર્વ-પ્રભાશ્રીજીની પણ હાજરી હતી. આસપાસના રાની, ઘણી, વરકાણા, નિમ્બેલા, કાલના, એન્ડલાગુડા આદિ અનેક સ્થળોના ભાવુકો પણ આવ્યા હતા.

ભાનુનગરને આંગણે શાસનપ્રભાવક પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્[illegible]સૂરીશ્વરજી મ. શ્રીની શુભનિશ્રામાં ગણિપદપ્રદા-નનો [illegible] શાસનપ્રભાવનાપૂર્વક અનુપમ ઉજવાયો હતો.

રાની સ્ટેશન પર ઉત્થાપનવિધિ—

રાની સ્ટેશન શ્રી જૈન સંઘની વિનંતિથી પૂ. આ. મ. શ્રી આદિ [illegible] કાર્તિક વદ ૧૩ ને શનિવારના દિવસે રાની [illegible] પધાર્યા બાદ, તેઓશ્રીના શુભ નિશ્રામાં જિન-[illegible] શ્રી શાન્તિનાથ ભગવાન આદિની વિધિ [illegible] કરવામાં આવી હતી જ્યારે શ્રી સંઘે પૂજા

વિ. સં. ૨૦૨૩ની સાલમાં

પરમશાસનપ્રભાવક

પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ.શ્રીની

શુભનિશ્રામાં અભૂતપૂર્વ શાસનપ્રભાવના પૂર્વક થયેલ

અનેક ધાર્મિક કાર્યો.

[૧] શ્રી વરકાણાજી તીર્થની યાત્રા.

[illegible]

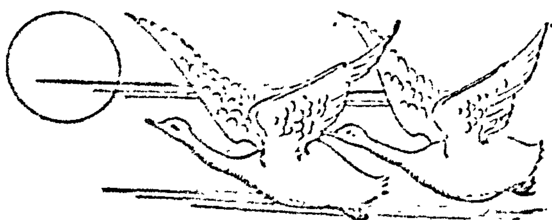
[૨] સાંડેરાવમાં પ્રવેશ અને વિહાર.

[illegible]

(૨) શ્રીકાપરડાજી તીર્થમાં પ્રભુપ્રતિષ્ઠા કરાવવા અંગે ત્યાંથી આવેલ પેઢીના કાર્યવાહકોની વિનંતિનો પૂ. મ. શ્રીએ સ્વીકાર કર્યો હતો.

(૩) ખીમેલ શ્રીજૈનસંઘે પણ અંજનશલાકા અને પ્રતિષ્ઠા કરાવવાની ભાવના પ્રદર્શિત કરી હતી.

(૪) ચાંદરાઈમાં શા. કૃષ્ણાજી ભારમલજી તરફથી થનાર ઉપધાન અંગે ચાંદરાઈથી આવેલ શ્રીસંઘના ડેપ્યુટેશનની વિનંતિનો પૂ. આ. મ. શ્રીએ સ્વીકાર કર્યો હતો.

ભગવાનના નૂતન જિનમંદિરનું વિધિપૂર્વક ખાતમુહૂર્ત કરવામાં આવ્યું હતું.

ત્યારબાદ પૂ. આ. મ. શ્રી આદિએ વરલીથી વિહાર કર્યો હતો.

[૫] રેલડામાં જિનમંદિર બંધાવવાનો સદુપદેશ

પૂ. આ. મ. શ્રી આદિએ આઠમ વરલીથી કરી [illegible] અને [illegible] કરી, ત્યાંથી રેલડા પધાર્યા હતા. આ રેલડા સંઘને નૂતન જિનમંદિર બંધાવવાનો સદુપદેશ આપવાથી [illegible] [illegible]

[૬] સાંદરાદમાં પ્રવેશ અને ઉપધાન તપનો પ્રારંભ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

હતા. ત્યાર પછી પૂ. આ. મ.શ્રીએ શ્રી વર્ધમાન તપની ૩૧મી ઓળીનું અને પૂ. મુ. શ્રી વિનોદવિજયજી ગણિએ પૂ. શ્રી ભગવતી સૂત્રના યોગની સમાપ્તિનું પારણું કર્યું હતું.

બપોરે પૂ. આ. મ.શ્રી આદિએ સાંડેરાવ જવા માટે રોડલા તરફ વિહાર કર્યો હતો, અને પૂ. મુ.શ્રી વિનોદવિજયજી ગણી આદિ ત્યાં જ રોકાયા હતા.

૩. સાંડેરાવમાં પ્રવેશ અને ઉપધાનતપનો પ્રારંભ

પૂ. આ. મ.શ્રી આદિ રોડલા અને કોરીલાવ થઈને પોષ શુદ છઠને સોમવારના દિવસે સાંડેરાવ પધારતાં, પૂ. પં. શ્રી ચંદનવિજયજી ગણી અને પૂ. મુ. શ્રી મનોહરવિજયજી આદિ સામે આવ્યા હતા. તેમજ પૂ. મુ. શ્રી વલ્લભદત્તવિજયજી, પૂ. મુ. શ્રી સુરેન્દ્રવિજયજી તથા પૂ. મુ.શ્રી કોવિદવિજયજી આદિ પણ સામે આવ્યા હતા. શ્રીસંઘે ભાવભીનું ભવ્ય સ્વાગત કર્યું હતું. જિનમંદિરે દર્શનાદિ કરી શણગારેલ વિશાલકાય મંડપમાં પૂ. આ. મ. શ્રી આદિ પધાર્યા બાદ તેઓશ્રીના શુભનિશ્રામાં મહામંગલકારી શ્રી ઉપધાન તપનો પ્રારંભ શા. સુરજમલ પુખરાજજીના તરફથી થયો હતો. તેમાં [illegible] ભાઈ-બહેનોએ પ્રવેશ કર્યો હતો. ત્યાર પછી [illegible] પૂ. આ. મ. શ્રીએ 'શ્રી ઉપધાન તપથી થતા લાભો' [illegible] પ્રભાવિક પ્રવચન આપ્યું હતું. શ્રીસંઘમાં આનંદ આનંદ [illegible] હતો.

૪. રાની-સ્ટેશને જિનમંદિરનું ખાતમુહૂર્ત

પૂ. આ. મ. આદિ [illegible] શુદ સાતમને બુધવારના દિવસે [illegible] રાની-સ્ટેશને [illegible] હતા. તેઓશ્રીની [illegible] જિનમંદિર [illegible] શ્રી શાન્તિનાથ

અકરાળાના નૂતન જિનમંદિરનું વિધિપૂર્વક ખાતમુહૂર્ત કરવામાં આવ્યું હતું.

ત્યારબાદ પૂ. આ. મ. શ્રી આદિએ ત્યાંથી [illegible] વિહાર કર્યો હતો.

[૫] કોટડામાં જિનમંદિર બંધાવવાનો સદુપદેશ

પૂ. આ. મ. શ્રી આદિએ [illegible] કરી [illegible] કોટડા [illegible] નૂતન જિનમંદિર બંધાવવાનો સદુપદેશ આપતાં [illegible] હતો. [illegible]

[૬] [illegible]માં પ્રવેશ અને ઉપધાન તપનો પ્રારંભ

[illegible] વિહાર કરી પૂ. આ. [illegible] આદિ [illegible]

[illegible] પૂ. આ. [illegible]

[illegible] પૂ. આ. [illegible]

નૂતન ઉપાશ્રયનું ઉદ્ઘાટન

પોષ શુદ પુનમને ગુરૂવારના દિવસે ચાંદરાઇમાં પૂ. આ. મ.શ્રીની શુભનિશ્રામા શ્રીસંઘે નૂતનઉપાશ્રયનું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું. ત્યાં જ પૂ. આ. મ.શ્રીએ મંગલપ્રવચન કર્યા બાદ પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી. બપોરે પૂજા પણ ભણાવરાવી હતી.

પાદરલીમાં શ્રી સિદ્ધચક્ર મહાપૂજન

ચાંદરાઈમાં પૂ. આ. મ. શ્રીએ ઉદ્ઘાટન કરાએલ નૂતન ઉપાશ્રયમાં મંગલપ્રવચન કર્યા બાદ, ત્યાંથી વિહાર કરી પાદરલી પધારતાં શ્રીસંઘે ભાવભીનું સ્વાગત કર્યું હતું. એ સમયે સ્વ. પૂ. આ. શ્રીમદ્‌વિજયનીતિસૂરીશ્વરજી મ.શ્રીના સમુદાયના પૂ. મુ.શ્રી શ્રી પૂર્ણાનંદવિજયજી મ. આદિ સામે આવ્યા હતા. જિનમંદિરે દર્શનાદિ કરી ઉપાશ્રયમાં પધાર્યા બાદ પૂ. આ. મ. શ્રીએ મંગલ પ્રવચન કર્યું હતું. ત્યારપછી શ્રીસંઘ પ્રભાવના લઇને સ્વસ્થાનકે ગયો હતો. સાંજના પાંચ વાગે પૂ. આ. મ. શ્રી આદિ શ્રી સિદ્ધચક્ર મહાપૂજન પૂર્ણ નિર્વિઘ્ન ભણાઇ રહ્યા પછી તેમજ ઉપધાન કરાવેલ ભાઇઓને માળા પહેરાવવાનું કાર્ય પતાવ્યા બાદ વિહાર કરી [illegible] તે જ પુનમને દિવસે પધારી ગયા હતા. પાદરલીમાં પૂ. આ. મ. શ્રીની શુભનિશ્રામા શ્રી સિદ્ધચક્ર મહાપૂજન [illegible] શ્રીસંઘમાં ઘણો જ આનંદ વર્તો હતો.

બેસવાડાના ઠાકોર વંદનાર્થે આવ્યા

[illegible] તેરસને મંગળવારના દિવસે બેસવાડાના ઠાકોર [illegible] પૂ. આ. મ. શ્રીના દર્શન-વંદનાર્થે [illegible] પૂ. આ. મ. સાહેબે સદુપદેશ આપતાં ઠાકોર [illegible] મહાપર્વના આઠે દિવસ હિંસા નહીં

[illegible]

[illegible]

ઓરિસામાં પ્રવેશ અને આચાર્યપદ મહોત્સવ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

તરીકે જાહેર કર્યા હતા. ઉપધાન કરાવનાર શા. મીઠાલાલજીએ પણ નાણ સમક્ષ ચતુર્થવ્રત ઉચ્ચર્યું હતું. શાન્તિસ્નાત્ર યુક્ત દશાહ્નિકા મહોત્સવનો પ્રારંભ આ દિવસથી જ કરવામાં આવ્યો હતો.

પૂ. ગણિ શ્રીવિનોદવિજયજી મ. શ્રીને અપાયેલ પંન્યાસ પદવી—

મહા શુદ દશમને દિવસે (તા. ૧૯–૨–૬૭) પૂ. આ. મ. શ્રીએ પોતાના વિનયવંત શિષ્યરત્ન પૂ. ગણિશ્રી વિનોદવિજયજી મ. શ્રીને નાણ સમક્ષ શ્રી સંઘના અનેરા ઉત્સાહ સહિત વિધિપૂર્વક પંન્યાસ પદવી આપવામાં આવી હતી. એ સમયે શ્રીસંઘે મંત્રપટ, કામ્બલો અને કપડાઓ નૂતન પંન્યાસજી મ. શ્રીને વહોરાવ્યા હતાં. તેમજ મોટા ખુંટવડા–સૌરાષ્ટ્રથી આવેલ પંન્યાસજી મ. શ્રીના સંસારી બન્ધુ દોશી જમનાદાસ છગનલાલે પણ કપડો વહોરાવ્યો હતો. બપોરે શ્રીસંઘ તરફથી શાન્તિસ્નાત્ર ભણાવાયું હતું.

સુમતીબાઇની થયેલ દીક્ષા

મહા શુદ અગીયારસને દિવસે પૂ. આ. મ. શ્રી ના વરદહસ્તે [illegible] શા. રતનચંદ અમીચંદજીના ધર્મપત્ની સુમતીબાઇની દીક્ષા થઇ હતી. રૈવતાચલ તીર્થોદ્ધારક સ્વ. પૂ. આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ વિજયનીતિસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના સમુદાયના પૂ. સા. શ્રી [illegible] શિષ્યા પૂ. સા. શ્રી કંચનશ્રીજીના શિષ્યા તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા, અને સા. રૈવતશ્રીજી નામ રાખવામાં આવ્યું હતું.

[illegible] પૂ. આ. શ્રીમદ્ વિજયહર્ષસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના [illegible] પૂર્ણાનંદવિજયજી મ. તથા તેમના [illegible] વિજયજી મ. શ્રી [illegible] હાજરી હતી.

આઠમે ખંભાત પધાર્યા હતા. સાતમે શ્રી [illegible] ભગવાનના મંદિરની વર્ષગાંઠ તિથિ હોવાથી [illegible] વિધિપૂર્વક [illegible] તેમજ પૂજા પણ ભણાવવામાં આવી હતી. નોમને દિવસે [illegible] પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી [illegible] મહારાજની સ્વર્ગવાસ તિથિ હોવાથી સવારે ૮ વાગે વરઘોડો કાઢવામાં આવ્યો હતો તેમજ બપોરના [illegible] પૂજા ભણાવવામાં આવી હતી.

[૯] બોટમાં અષ્ટાહ્નિકા-મહોત્સવ

[illegible] વદ ૧૧ને બુધવારના દિવસે પૂ. આ. શ્રી [illegible] આદિ ખંભાતથી વિહાર કરી [illegible] દિવસે [illegible] પધાર્યા હતા [illegible] આવ્યા હતા.

પૂ. આ. શ્રી [illegible] આદિ [illegible] દિવસે [illegible] વિહાર કરી [illegible] પધાર્યા હતા.

[illegible]

[૧૦] શ્રી [illegible] આદિ પંચતીર્થીના [illegible] સંઘ

[illegible]

જિનમંદિરની વર્ષગાંઠનો દિવસ

ચાંદરાઈમાં શ્રી ઋષભદેવ જિનમંદિરની વર્ષગાંઠનો દિવસ ફાગણ સુદ પાંચમનો આવતાં તે દિવસે નૂતન ધજા બન્ને પૂ. આ. મ. શ્રીની શુભનિશ્રામાં વિધિપૂર્વક ચઢાવવામાં આવી હતી. તથા પ્રભાવનાપૂર્વક પૂજા પણ સંઘ તરફથી ભણાવાઈ હતી.

[૭] વેદાનામાં અષ્ટાહ્નિકામહોત્સવ અને શ્રી સિદ્ધચક્રમહાપૂજન

ફાગણ સુ છઠના દિવસે પૂ. આ. શ્રી વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ. આદિ વેદાના પધાર્યા હતા. પૂ. સુશીલસૂરીશ્વરજી મ. આદિ નોમે પધાર્યા હતા. વેદાનામાં ઉપરોક્ત બંને આચાર્ય મ. શ્રીની શુભ નિશ્રામાં સંઘવી સાંકળચંદજી પુનમચંદજીના તરફથી શા. પુખરાજ- [illegible] સુપુત્ર ભરતકુમારના જન્મદિવસ નિમિત્તે અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવયુક્ત શ્રી સિદ્ધચક્રમહાપૂજન ફાગણ સુદ ૧૦ ને મંગલવારના દિવસે સુંદર ભણાવાયું હતું. ક્રિયાકારક લાલભાઈ ફુલચંદ વીયા [illegible] હતા. [illegible] આલોતરાની સંગીત મંડળી બેન્ડસાથે [illegible] હતી. પૂ. આ. શ્રી વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીએ ફાગણ [illegible] વેદાનામાં કરી હતી. અને પૂ. આ. શ્રી વિજયસુશીલ- સૂરીશ્વરજી મ. શ્રીએ એ જ ચોમાસી ચૌદશ ચાંદરાઈમાં કરી હતી.

[૮] ખીમાડામાં સ્વ. પૂ. આ. ગુરુદેવની સ્વર્ગવાસતિથિ નિમિત્તે પૂજાદિ

[illegible] પૂ. આ. શ્રીમદ્વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ. આદિ [illegible] વિહાર [illegible] ચાંદરાઈ [illegible] આદિ સ્થળે [illegible] પધાર્યા હતા. પૂ. આ. શ્રીમદ્વિજય- [illegible] આદિ ચાંદરાઈથી છઠના વિહાર કરી

ધનશ્રીમવિ. મ, પૂ. મુ.શ્રી ચંદ્રશેખરવિ. મ., પૂ. મુ.શ્રી અભય-ચંદ્રવિ. મ, પૂ. મુ.શ્રી કુંદનવિ. મ, પૂ. મુ.શ્રી પ્રમોદવિ. મ, પૂ. મુ.શ્રી રમણિકવિ. મ અને પૂ. મુ.શ્રી [illegible]વિ. મ હતા. ગણુવર્તિ પૂ. મુ.શ્રી વલ્લભદત્તવિ. મ, પૂ. મુ.શ્રી [illegible]વિ. મ, પૂ. મુ.શ્રી સુધર્મવિ. મ. હતા તેમજ પૂ. મુ.શ્રી [illegible]વિ. મ પણ હતા. આથી સમુદાયમાંથી પૂ. આ. શ્રી [illegible] અને પૂ. આ. શ્રી [illegible] આદિ હતાં. આર્યા-જૈનો ૧૫૦ ઉપરાંત હતા.

નાડોલમાં-પૂ. અને આ. મ.શ્રી આદિની નિશ્રામાં પૂ. મુ.શ્રી વલ્લભદત્તવિ. મ.શ્રીએ [illegible] ' શ્રી આનંદદેવસૂરિ જૈન ઉપાશ્રય ' અંગેનો ચંદો (રૂપિયા ૨૧૦૦૦) [illegible] થયો હતો.

અમદાવાદમાં-પ. પૂ. શાસનસમ્રાટ શ્રીમદ્ વિજયનેમિસૂરીશ્વરજી મ.શ્રીના સ્વર્ગીય દિવ્યાત્મા તરફથી પૂ. પં.શ્રી ધુરંધરવિજયજી મ.શ્રીના ગુરુમંદિરમાં અને પૂ. આ. મ.શ્રીના ગુરુદેવશ્રી અને [illegible] (રૂ. ૧૦૦૧) રૂપિયા આપવામાં આવ્યા હતા [illegible] પૂ. પં.શ્રી ધુરંધરવિજયજી મ.શ્રીના વિદ્વાન શિષ્ય પૂ. મુનિશ્રી [illegible]વિજયજી મ.શ્રીનું ચોમાસું નક્કી કર્યું હતું.

ઘાટકોપરમાં-અને પૂ. આ. મ.શ્રી આદિનું અને [illegible] નિશ્રામાં પૂ. આ. શ્રીમદ્ વિજય[illegible] મ. શ્રી તથા પૂ. પ્રવર્તક શ્રી ગુણાનંદવિજયજી મ. શ્રીનું ચાતુર્માસ નક્કી થયું હતું.

[illegible]

સૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના સદુપદેશથી શા. મીઠાલાલજી ફોજમલજી સંઘવીએ શ્રીકાપરડાજી તીર્થનો છરીપાળતો સંઘ કાઢ્યો હતો.

ફાગણ શુદ છઠને શનિવારના દિવસે શ્રી કાપરડાજીતીર્થમાં પૂ. શ્રીમદ્‌વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ શ્રીની શુભનિશ્રામાં સંઘવીજી શા. મીઠાલાલ ફોજમલજી તથા શા. લાલચંદ પ્રતાપમલજી આદિને સંઘમાળા વિધિપૂર્વક પહેરાવવામાં આવી હતી.

એ સમયે સંઘવીજીના ભત્રીજા શા. લાલચંદ પ્રતાપમલજીએ પૂ આ. મ શ્રીની શુભનિશ્રામાં કોઇપણ તીર્થનો છરી પાળતો સંઘ કાઢવાની પ્રતિજ્ઞા કરવાપૂર્વક ગોળનો ત્યાગ કર્યો હતો.

તદનુસાર વિ. સં. ૨૦૨૩ની સાલમાં ખોડમાં અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવ તથા સાધર્મિકવાત્સલ્ય કરવા પૂર્વક બન્ને પૂ આ.મ. શ્રીની શુભનિશ્રામાં ચૈત્રશુદ છઠને રવિવારના દિવસે શા. લાલચંદ પ્રતાપમલજી સંઘવીએ વિશ્વવિખ્યાત શ્રી રાણકપુરજી આદિ પંચતીર્થીનો છરી પાળતો સંઘ કાઢ્યો હતો. તેમાં બેન્ડ–હાથી–અશ્વ–નગારચી વગેરે સાથે હતાં. ચાંચોડી-વરકાણાજીતીર્થ–નાડોલ–નાડલાઇ–દેસુરી મુછાળામહાવીરતીર્થ–ઘાણેરાવ–સાદડી એ સર્વસ્થળે બન્ને. પૂ.આ. મ. આદિ ચતુર્વિધ સંઘનું સુંદર સામૈયું-સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું. સર્વસ્થળે બન્ને પૂ આ. મ. શ્રીનાં પ્રાભાવિક પ્રવચનો થયાં હતાં. પૂજા–પ્રભાવના–આંગી–ભાવના અને સાધર્મિકવાત્સલ્ય પણ સર્વ સ્થળે [illegible] સાથે થયાં હતાં.

સંઘમાં–૧ બન્ને આચાર્યદેવો, પૂ. પં. શ્રી ચંદનવિ. મ., પૂ. પં. શ્રી [illegible] મ., પૂ. મુ શ્રી ચંદ્રપ્રભવિ. મ., પૂ. મુ.શ્રી [illegible] મ., પૂ. મુ શ્રી [illegible] મ., પૂ. મુ શ્રી વર્ધમાનવિ. મ., પૂ. મુ. શ્રી [illegible] મ., પૂ. મુ શ્રી [illegible] મ., પૂ. મુ.શ્રી

આવ્યો હતો. શાસન પ્રભાવના સાથે આ કાર્યની ખૂબજ અનુ-મોદના થઇ હતી. ત્યારે પૂજ્ય [illegible] મોરબી [illegible] રવાના થયો હતો. આ બાજુ અન્ને પૂ. આ. મ. શ્રી આદિ પણ ખીમેલ અંજનશલાકા-પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ પર જવા માટે વિહાર કરી સાદડી પધાર્યા હતા. ત્યાંથી મુંડારા-વાલી-ખુડી-રાની સ્ટેશન તરફ વિહાર કરી ગયા હતા.

[૧૧] ખીમેલમાં પ્રવેશ, અંજનશલાકા-પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ તથા ઉદ્યાપન મહોત્સવ—

વિ. સં. ૨૦૦૨નો ચાતુર્માસ ખીમેલ [illegible] પધારેલ શાસનપ્રભાવક પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય [illegible]સૂરીશ્વરજી મ. પાસે ખાસ કરીને જ અંજનશલાકા તથા પ્રતિષ્ઠા કરાવવાની ખીમેલ ગામે નિર્ણય કર્યો હતો. તથા ખીમેલનું ડેપ્યુટેશન આગાઉ પૂ. આ. મ. શ્રી પાસે આવીને વિનંતિ પણ કરી આવ્યું હતું. આ બાજુ [illegible] પર [illegible] વિહાર કરી પધારી રહેલ શાસનપ્રભાવક પ. પૂ. આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય[illegible]સૂરીશ્વરજી મ. પાસે પણ શ્રી સંઘે વિનંતિ કરી હતી.

તદનુસાર વિ. સં. ૨૦૦૩ના [illegible] ([illegible]) [illegible]

(૧) [illegible] ([illegible]) [illegible]

અને માનવ મહેરામણથી સમલંકૃત ભવ્ય વરઘોડો કાઢવામાં આવ્યો હતો. બન્ને પૂ. આ. મ. શ્રીએ 'શ્રીમહાવીર જન્મ કલ્યાણકની મહત્તા' એ વિષય ઉપર સુંદર પ્રવચન કર્યું હતું. સંઘમાં અત્યંત આનંદ વર્ત્યો હતો.

શ્રી રાણકપુરજી તીર્થમાં પ્રવેશ અને સંઘમાળ

ચૈત્ર શુદ ચૌદશને રવિવારના દિવસે સાદડીથી છરી પાળતો સંઘ શ્રીરાણકપુરજી તીર્થમાં આવતાં શેઠશ્રી આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢી તરફથી પૂ. બન્ને આ. મ. શ્રી આદિ અને સંઘપતિ આદિનું સામૈયું કરવામાં આવ્યું હતું. ગજરાજ સાથે છરી પાળતો સંઘ પ્રથમવારજ આ તીર્થમાં આવેલો હોવાથી તેમજ ચૈત્રી પુનમનો મેળો હોવાથી જૈન-જૈનેતર માનવમહેરામણ ઉભરાયું હતું.

ચૈત્ર શુદ પુનમને સોમવારના દિવસે સવારે શ્રી રાણકપુરજી તીર્થમાં નલિનીગુલ્મવિમાન આકારે શોભતા વિશાલકાય શ્રી આદિનાથભગવાનના મનોહર મંદિરના ભવ્ય મંડપમાં, બન્ને પૂ. આ. મ. શ્રીની શુભ નિશ્રામાં, સંઘવી મીઠાલાલ ફોજમલજી તથા સંઘવી સાકરચંદ પ્રતાપમલજી આદિને સંઘમાળા વિધિપૂર્વક પહેરાવવામાં આવી હતી.

બન્ને સંઘવીજીએ સંઘપ્રયાણના દિવસથી માંડીને પેદલ ક્રમપૂર્વક પ્રતિદિન આયંબિલની તપશ્ચર્યા વિધિપૂર્વક ચાલુ રાખી હતી. અને સંઘમાળાના દિવસે પણ બન્નેએ ઉપવાસ કર્યો હતો.

આ બન્નેને સંઘમાળા પહેરાવવાની ઉપજ સારા પ્રમાણમાં થઈ હતી.

[illegible] જૈન-જૈનેતર સર્વેનું જમણ રાખવામાં [illegible] બન્ને સંઘવીજીને [illegible] વરઘોડો કાઢવામાં

[૬] ખીમેલમાં-શા. હસ્તિમલજી ભિમરાજના ધર્મપત્ની કુમારીબાઈએ કરેલ નીદ્યાપન વિગેરે અનેક તપોની આરાધના નિમિત્તે શા. હસ્તિમલ-નથિમલ-વિનયચંદ બેટા પોતા જુહારમલજી ભિમરાજ તરફથી અને પૂ. આ. મ.શ્રીના શુભ નિશ્રામાં શ્રી શાન્તિનાથ ભગવાનના બાદરમાં મેલ (વૈશાખ) વદ તેરશથી શાન્તિસ્નાત્ર પુજન અષ્ટાહ્નિકા-મહોત્સવ ઉદ્યાપન સાથે શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. કેસરી ગુરનો બનાવવામાં અનેક રચનાઓ સાથે [illegible] ઉજમણું ગોઠવવામાં આવ્યું હતું. વૈશાખ સુદ પાંચમે દિવસ શા. પુખરાજજી જુહારમલજી ભિમરાજની [illegible] દાવાથી સાધર્મિકવાત્સલ્ય પણ તેમના તરફથી કરવામાં આવ્યું હતું.

વૈશાખ સુદ છઠે ચોમાસાના દિવસ શાન્તિસ્નાત્ર પણ શા. હસ્તિમલ જુહારમલજી ભિમરાજ તરફથી જ શ્રી શાન્તિનાથ ભગવાનના મંદિરમાં ભણાવાયું હતું.

[૭] ખીમેલમાં [illegible]

[illegible]

રચના સહિત કેસરીયા નગરના ભવ્ય મંડપમાં શાસન પ્રભાવક પરમપૂજ્ય બન્ને આચાર્ય મ.શ્રીની શુભ નિશ્રામાં શ્રી અંજનશલાકા તથા પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ અભૂતપૂર્વ શાસન પ્રભાવના સાથે ઉજવાયો હતો.

તેમાં વૈશાખ શુદ છઠ ને સોમવારના દિવસે સહસ્ત્રફણા શ્રી પાર્શ્વનાથ આદિ ૧૦૧ જિનબિમ્બોની, જયપુરથી આવેલ પા ઈચના ધરણેન્દ્ર-પદ્માવતી યુક્ત શ્રી જયવર્ધન પાર્શ્વનાથની, ગુરુ મૂર્ત્તિઓની, શાસન અધિષ્ઠાયક યક્ષ-યક્ષિણીઓની તથા શ્રીસિદ્ધચક્ર મહાયંત્ર-ઘટા વગેરેની અંજનશલાકા વિધિવિધાન પૂર્વક કરવામાં આવી હતી.

વળી વૈશાખશુદ દશમને શુક્રવારના દિવસે બાવન જિનાલયના દરવાજાના ઉપરના વિભાગમાં નૂતન બનાવેલ સમવસરણમાં ચોમુખજી તરીકે ચાર સહસ્રફણા શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની મનોહર મૂર્તિઓ વગેરેની શ્રીસંઘના અનેરા ઉત્સાહ સાથે અને ગગનભેદી બેન્ડના સુમધુર અવાજે વિધિપૂર્વક પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી હતી.

શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનના દશભવ વાળા આરસપાષાણના પટ્ટો સ્થાપન કરવામાં આવ્યા હતા. બાવનજિનાલયની બે દેરીઓમાં પણ જિનબિંબોની પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી હતી.

બાવનજિનાલયની પાસે શા. લાલચંદ હેમરાજજી ખજાનચી તરફથી બંધાવવામાં આવેલ દાદાવાડીમાં શ્રી સ્થંભનપાર્શ્વનાથ ભગવાનની મૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી હતી.

[illegible] સ્થળે નૂતન દંડ-ધ્વજ ઇંડાં ચઢાવવામાં આવ્યાં હતાં. [illegible] બૃહદ શાન્તિસ્નાત્ર ભણાવવામાં આવ્યું હતું. [illegible] દિવસે દ્વારોદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું.

કાન્તિસ્નાત્ર પૂજા અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવનો પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો હતો.

પંજાબ કેસરી પૂ. આ. શ્રીમદ્ વિજયવલ્લભસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના આજ્ઞાવર્તી વિદ્વાન્ તપસ્વી મુ. શ્રી સુરેન્દ્રવિજયજી મ. શ્રીના શિષ્યરત્ન મુ. શ્રી મહોદયવિજયજીની વડી દીક્ષા પૂ. આ. શ્રીના વરદ હસ્તે થઈ હતી એ સમયે ત્યાંના નગરશેઠ ભોગીલાલ છગનલાલે [illegible] નાણું [illegible] ઉજવ્યું હતું.

વૈશાખ (જેઠ) વદ ૧૧ના શુભ દિવસે પૂ. આ. મ. શ્રીની શુભ નિશ્રામાં ૨૧ જિનબિંબોનો [illegible] અને [illegible] શુભ મુહૂર્ત પૂર્વક [illegible] પૂર્વક જિનમંદિરમાં પ્રવેશ કરાવવામાં આવ્યો હતો. એ જ દિવસે [illegible] તથા નવગ્રહાદિ પૂજન કરવામાં આવ્યું હતું. સ્વામીવાત્સલ્ય પણ રાખવામાં આવ્યું હતું. [illegible] પૂ. આ. મ. શ્રીએ શ્રી કાપરડાજી તીર્થ તરફ [illegible] વિહાર કર્યો હતો. [illegible] દિવસે શ્રી સંઘે કાન્તિસ્નાત્ર ભણાવ્યું હતું.

પૂ. આ. મ. શ્રી આદિને શ્રી કાપરડાજી તીર્થ પહોંચવા માટે [illegible] હતા.

શ્રી કાપરડાજી તીર્થમાં પ્રવેશ અને પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ—

વૈશાખ (જેઠ) વદ ૧૨ને [illegible] દિવસે પૂ. આ. મ. શ્રી [illegible] હતું. [illegible]

પૂ. આ. મ. શ્રી [illegible] વિહાર કરતા [illegible], [illegible] વૈશાખ (જેઠ) વદ ૧૩ને [illegible] શ્રી કાપરડાજી તીર્થમાં [illegible]

રટાફ સાથે આવ્યા હતા. સંગીતકાર વાસુદેવભાઇ આવ્યા હતા. ગુઠાબાલોત્તરા વર્ધમાન જૈન છાત્રાલ. [illegible]ની બેન્ડ સાથે આવી હતી.

રથ–ઇન્દ્રધ્વજ–હાથી–અશ્વો અને ત્રણ બેન્ડો વરઘોડામાં કાઢવામાં આવ્યા હતા.

સર્વ મળી આવક ત્રણ લાખ રૂપીયાની થઇ હતી આ મ. શ્રીની પુણ્યનિશ્રામાં આ આખોય પ્રસંગ ખી આંગણે મહાન્ શાસન પ્રભાવના પૂર્વક અભૂતપૂર્વ ઉજ[illegible]

ખીમેલથી પ. પૂ. આ. શ્રીમદ્‌વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી આદિએ અગવરીમાં પ્રભુપ્રતિષ્ઠા અને ગૂઢામાં ઉદ્યાપન અંગે ગુડાબાલોતરા તરફ વિહાર કર્યો હતો. તથા પ. શ્રીમદ્‌વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ. શ્રી આદિએ ગુંદોજમાં [illegible] અને શ્રી કાપરડાજીતીર્થમાં પ્રતિષ્ઠા અંગે કાપરડાજીતીર્થ વિહાર કર્યો હતો. તથા વાસણા અને પોખરામાં પ્રતિષ્ઠા પૂ. મુ. શ્રી મનોહરવિ. અને પૂ. મુ. શ્રી અભયશેખર વિ. સાસણા તરફ છૂટ વિહાર કર્યો હતો.

ગુંદોજમાં ૨૧ જિનબિંબોનો પ્રવેશ અને મહોત્સવાદિ

પૂ. આ. શ્રીમદ્‌વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજીમ. શ્રી અ[illegible] રાણીસ્ટેશન ૧૧–૧૨ બે દિવસ રોકાઇ ચાચોરી પધાર[illegible] [illegible] સંઘે સ્વાગત કરવા પૂર્વક પૂજન ભણાવી હતી. ત્યાં પ[illegible] ૧૪–૧૫ બે દિવસ રોકાઇ બિઠડ પધારતાં શ્રી સંઘે સ્વાગત [illegible] પૂર્વક [illegible] હતી. સાંધ. વૈશાખ (જેઠ) વદ ત્રીજને [illegible] દિવસે પૂ. આ. મ. શ્રી આદિ ગુંદોજ પધાર્યા હતા. [illegible] સામૈયું [illegible] સ્વાગત કર્યું હતું. પ્રતિદિન પૂ. આ. [illegible] શ્રી સંઘને લાભ [illegible]. પ્રભુ પ્રવેશ [illegible]

આવ્યા હતાં. જયારે શાન્તિનાથ ભગવાનમાં આવ્યું હતું. [illegible] આ પ્રસંગે પૂ. આ. મ. શ્રી. પૂ. મુ. શ્રી [illegible] પૂ. મુ. શ્રી [illegible] મ. પૂ. મુ. શ્રી [illegible] મ. તથા પૂ. મુ. શ્રી [illegible] મ. [illegible] પૂ. મુ. શ્રી સુરેન્દ્ર વિ. મ. પૂ. મુ. મ. [illegible] પૂ. મુ. શ્રી [illegible] વિ. મ. તથા પૂ. મુ. શ્રી [illegible] વિ. મ. હતા. [illegible] પૂ. મા. શ્રી [illegible] મ. [illegible] હતા.

[illegible] આવેલા હતા. [illegible] નિમિત્તે [illegible] આવેલા હતા. [illegible] આવેલી હતી [illegible] સિવાય [illegible] હતા. [illegible] દેખાતી હતી.

વિ. સં. [illegible] વિ. સં. [illegible]

દેવસ્થાન પેઢી તરફથી શા. તેજરાજજી ભંસાલી અધ્યક્ષ મહાશયે હાથી ઉપર બેસી બેન્ડ યુક્ત પૂ. આ. મ. શ્રીનું ભાવભીનું ભવ્ય સામૈયું-સ્વાગત કર્યું હતું.

દશમથી પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવનો-પ્રારંભ થયેલો હોવાથી આજે પૂ. આ. મ. શ્રીની શુભ નિશ્રામાં કુંભસ્થાપના કરવામાં આવી હતી.

પ્રાચીન એવા આ તીર્થનો જીર્ણોદ્ધાર પૂ. આ. મ. શ્રીના પરમગુરુ ભગવંત શાસનસમ્રાટ્ પ. પૂ. આ. શ્રીમદ્‌વિજયનેમિ-સૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના વરદહસ્તે વિ. સં. ૧૯૬૫ના મહા શુદ પાંચમને દિવસે થયો હતો. ત્યારપછી આ તીર્થનો મહિમા વિશેષ વૃદ્ધિ પામ્યો છે.

વિ. સં. ૨૦૨૨ની સાલમાં પૂ. આ. શ્રીમદ્ વિજય સુશીલ-સૂરીશ્વરજી મ. શ્રી આદિ મુનિ મંડળે પ્રથમ જ વાર આ તીર્થની યાત્રા છરીપાળતા સંઘ સાથે કરેલ હોવાથી, તેની સ્મૃતિ નિમિત્તે પૂ. આ. મ. શ્રીના સદુપદેશથી આ જ તીર્થમાં **'નૂતન સમવ-સરણ મંદિર'** નાજુક અને મનોહર બંધાવવા માટે સંઘવીજી શા. ભીકાજી[illegible] સંઘેતી ખોડવાલાએ ૫૫૦૧ રૂપીયામાં આદેશ લીધો અને તેમાં પોતાના તરફથી આરસ પાષાણુ પર કોતરેલા તીર્થોના ચાર પટ પણ મૂકવા માટે સંઘવીજીએ જાહેરાત કરી હતી. તદનુસાર આ તૈયાર થયેલ નૂતન સમવસરણ મંદિરમાં વિ. સં. ૨૦૨૩ના જેઠ શુદ બીજને રવિવારના દિવસે એ જ [illegible] પૂજ્ય પાદ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ. [illegible] તેઓશ્રીના વરદ હસ્તે ચાર ભગવાનની પ્રતિષ્ઠા [illegible] સાથે વિધિપૂર્વક કરવામાં આવી હતી. [illegible] મંદિરમાં [illegible] ભગવાનની પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી [illegible] મંદિર પર દંડ-ધ્વજ-કળશ ચઢાવવામાં

પંન્યાસ પ્રવરશ્રી ભદ્રંકરવિજયજી મ. શ્રીના શિષ્યોનું પણ આગમન થયું હતું.

પૂ. આ. મ.શ્રીએ રાજસ્થાનમાં 'નૂતન શ્રી વર્ધમાન જિનાગમમંદિર' બંધાવવાનો સદુપદેશ આપતાં આ [illegible] પોતે બંધાવેલ જિનમંદિર અને જ્ઞાનમંદિરની પ્રશંસા [illegible] પોતાના તરફથી વેચાતી લઈને એ જ સ્થળમાં 'આગમમંદિર' બંધાવવા માટે પૂ. આ. ને ઘણી વિનંતિ કરી હતી. ત્યારે પૂ. આ. મ.શ્રીએ જણાવ્યું હતું કે કોઈ પણ સુશ્રાદ્ધ સ્વયં એ કાર્ય ઉપદેશ દ્વારા કરાવવાની ભાવના તો છે જ. આદીના સદ્‌ગૃહસ્થોની વિનંતિ છે અને તમારી પણ વિનંતિ છે

[illegible] આનુષંગિક પ્રવેશ કર્યો પછી 'નૂતનશ્રી વર્ધમાન જિનાગમમંદિર' કર્યું અને ક્યા સ્થળે બંધાવવું તેનો નિર્ણય કર્યો.

પુનઃ પૂ. આ. મ. શ્રી આદિ [illegible] પધાર્યા હતા ત્યાં [illegible] કરી હતી. પૂ. પં. શ્રી ભદ્રંકરવિજયજી મ. આદિનું આગમન થયું હતું.

કોલરગામમાં નૂતન દંડ સ્થાપન અને ધ્વજારોપણ—

પૂ. આ. મ. શ્રી આદિ [illegible] વિહાર કરી [illegible] પધાર્યા હતા. ત્યાંના શ્રી [illegible] કોલરગામના [illegible] અને ધ્વજારોપણનો નિર્ણય કરી પૂ. આ. મ. શ્રીને વિનંતિ કરી [illegible] કોલરગામમાં પૂ. આ. મ. શ્રી [illegible] પધાર્યા હતા

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

હતું. એજ દિવસે પૂ. આ. મ.શ્રી આદિએ શ્રી કાપરડાજી મહાતીર્થથી પાલી તરફ વિહાર કર્યો હતો.

ખીમાડામાં ધ્વજારોપણ અને પૂજા

પૂ. આ. મ. શ્રી આદિ પાલી–ગુંદોજ આદિ સ્થળે થઈને જેઠ શુદ દશમને શનિવારના દિવસે ખીમાડા પધાર્યા હતા. અગિયારસના દિવસે શ્રીનમિનાથ જિનમંદિરની વર્ષગાંઠ હોવાથી પૂ. આ. મ. શ્રીના નિશ્રામાં વિધિપૂર્વક નૂતન ધ્વજા ચઢાવવામાં આવી હતી અને પૂજા પણ ભણાવવામાં આવી હતી.

સાંડેરાવમાં બન્ને આચાર્ય મ. શ્રીનું સંમિલન—

પ. પૂ. આ. શ્રીમદ્ વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ.શ્રી આદિ ગૂડા બાલોતરામાં શ્રી સિદ્ધચક્ર મહાપૂજન યુક્ત ઉદ્યાપન મહોત્સવ તથા અનવરીમાં પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ કરાવી ધાણીમાં થનાર શાન્તિસ્નાત્ર યુક્ત અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવ પર પધારતાં જેઠ શુદ અગીયારસના દિવસે સાંડેરાવ પધાર્યા હતા. આ બાજુ બારસના દિવસે ખીમાડાથી પૂ. આ. શ્રી વિજય સુશીલસૂરીશ્વરજી મ.શ્રી પધારતાં બન્ને આચાર્ય મ.શ્રીનું (ગુરુ–શિષ્યનું) સંમિલન થયું હતું.

શીવગંજમાં બન્ને આચાર્ય આદિનું સંમિલન તથા આગમમંદિરની વિચારણા

પૂ. આ. મ. શ્રીમદ્ વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ.શ્રી આદિ સાંડેરાવથી [illegible] પધારતાં શ્રીસંઘે સામૈયું કરવા પૂર્વક પ્રભાવના [illegible] સુમેરપુર સ્થિરતા કરી ચૌદશે સાંજના [illegible] જ્ઞાનમંદિરમાં પધાર્યા હતા. ત્યાં પૂ. આ. મ. શ્રી જિનેન્દ્રસૂરિજી મ. આદિનું સંમિલન થયું હતું. તેમજ પૂ. આ. [illegible]સૂરીશ્વરજી મ.શ્રીના સમુદાયના પૂ.

[illegible]

[illegible]

પ્રતિષ્ઠા-મહોત્સવ

[illegible]

[illegible]

તદુપરાંત શ્રીહીરસૂરીશ્વર જૈન ઉપાશ્રયમાં પણ શ્રીમાણિભદ્રજીની મૂર્તિ પાદુકાની પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી હતી. બપોરે પ્રતિષ્ઠા કરેલ શ્રી શાન્તિનાથ ભગવાનના મંદિરમાં ઠાઠમાઠપૂર્વક શાન્તિસ્નાત્ર ભણાવવામાં આવ્યું હતું.

પૂ. શ્રીવિપાકસૂત્ર અને વિક્રમચરિત્રનો પ્રારંભ

અષાઢ (શ્રાવણ) વદ છઠને ગુરૂવારના દિવસે મંદવાડીવાવાળા શા. શંકરલાલ તારાચંદજીએ બેન્ડવાજા પૂર્વક પૂ. આ. મ. આદિ ચતુર્વિધ સંઘ સહિત પૂ. શ્રીવિપાકસૂત્રને પોતાના ઘેર લઇ જઈ, બહુમાનપૂર્વક સ્થાનકે પધરાવી, જ્ઞાનપૂજા કરવા પૂર્વક અને વાસક્ષેપ નખાવવા પૂર્વક પૂ. આ. મ.શ્રીના મુખથી માંગલિક સાંભળી, ભાવનાની આરાધના કરી હતી. તેમજ રાતના પણ બેઠક રાખીને ભાવના કરી હતી.

બીજાને શુક્રવારના દિવસે વરઘોડા સહિત પૂ.શ્રી વિપાકસૂત્ર શ્રી હીરસૂરીશ્વર ઉપાશ્રયમાં લાવી પૂ. આ. મ.શ્રીને વહોરાવ્યા હતા, જુદા જુદા ભાઈઓએ જ્ઞાનપૂજન પાંચ કર્યાં હતાં. શ્રીસંઘે જ્ઞાનપૂજન કર્યાં પછી પૂ. આ. મ.શ્રીએ સંઘ સમક્ષ શ્રી વિપાકસૂત્ર અને વિક્રમચરિત્રનો સાનંદ પ્રારંભ કર્યો હતો. પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી. તેમજ બપોરે પણ ૪૫ આગમની પૂજા ... તરફથી ભણાવવામાં આવી હતી.

અનેક તપની આરાધના

... સંઘમાં શ્રી નમસ્કાર મહા- ... પાર્શ્વનાથના અઠ્ઠમ ... છઠ તપની ૫૦ ... ભાઈઓએ વિધિ- ... ૨ ...

અઠ્ઠમતપના અત્તરવાયણા પ્રસંગે ગુલાબચંદજી સુરાણા તરફથી તથા તેના પારણાં [illegible] ઓટરમલજીના ધર્મપત્ની માંગીબાઈ તરફથી કરાવવામાં આવ્યા હતા. દરેકને એક રૂપિયો મોટી નેમિચંદજી તરફથી આપવામાં આવ્યો હતો.

શ્રી ગૌતમસ્વામીના છઠ્ઠ તપના પારણાં [illegible] વાળા નેનમલજી નથમલજી [illegible] તરફથી થયા હતાં. સર્વેને એક શ્રીફળ પણ આપવામાં આવ્યું હતું.

યોગોદ્વહન તથા તપશ્ચર્યા

પ. પૂ. આ. મ.શ્રીની શુભનિશ્રામાં પૂ. મ. શ્રી વિનોદવિજયજી મ.શ્રીએ વર્ધમાન તપની [illegible] ઓળી કરી હતી.

પૂ. મુ. શ્રી વિબુધવિજયજી મ.શ્રીએ શ્રી [illegible] મહાનિશીથસૂત્રના યોગ કર્યા હતા. પૂ. મુ. શ્રી [illegible]વિજયજી મ.શ્રીએ શ્રી સૂત્રકૃતાંગ સૂત્રના અને [illegible] યોગ કર્યા હતા તથા [illegible] કર્યો હતો.

પૂ. મુ. શ્રી વર્ધમાનવિજયજી મ.શ્રીએ [illegible] તપશ્ચર્યા કરી હતી

પૂ. મુ. શ્રી [illegible]વિજયજી મ. શ્રીએ [illegible] યોગ કર્યા હતા. પૂ. મુ. શ્રી [illegible]વિજયજી મ.શ્રીએ [illegible] અને [illegible] યોગ કર્યા હતા.

શ્રી [illegible] [illegible] શ્રી વર્ધમાન [illegible]

[illegible]

[illegible]

વિજયજી મ. આદિ ચતુર્વિધ સંઘની સમક્ષ [illegible] પ્રભાવના કરી હતી.

પુનામાં આવેલા ધાર્મિક શિક્ષક ભીખાભાઈને પણ લાભ લેવા પૂર્વક [illegible] સ્મૃતિ નિમિત્ત [illegible] કરવી એક નોંધ નોંધાઈ હતી.

સંઘમાંના નવયુવકો [illegible] જૈન [illegible] કરવામાં આવ્યાં હતાં

[illegible] બેન્ડ તથા અન્ય બેન્ડ [illegible] અનેરા [illegible] નિકળ્યો હતો

દશ દિવસનો મહોત્સવ

વિવિધ તપસ્યા અને આરાધનાના [illegible] દશ દિવસનો મહોત્સવ [illegible] કરવામાં આવ્યો હતો. [illegible] નવકાર [illegible] પૂજા [illegible] આદિ [illegible] હતા

[illegible] ની આરાધના

[illegible]

[illegible]

[illegible] આરાધના

[illegible]

[illegible] સુ [illegible] પાસે વિધિપૂર્વક [illegible] ઉજવાઈ હતી. [illegible] જુહારમલજી [illegible] તથા [illegible] ઉજમણું [illegible] આવ્યા હતી [illegible] પૂજા પણ ભણાવવામાં આવી હતી

બહુમાન સમારોહ

કાર્તિક સુદ [illegible] દિવસ [illegible] [illegible] સમારોહ [illegible] વિધિ [illegible] હતો. [illegible] પણ [illegible] હતા. [illegible] [illegible] [illegible] હતી.

જ્ઞાનપંચમીની આરાધના

કાર્તિક સુદ [illegible] દિવસ [illegible] જ્ઞાનપંચમી [illegible] દર્શન [illegible] હતું. [illegible] પૂજા પણ ભણાવવામાં આવી હતી.

[illegible]

[illegible] હતું.

વ્યાખ્યાન પૂ. આ. મ.શ્રીએ ચાલુ કર્યું હતું. વ્યાખ્યાનનો લાભ પૂ. મુ.શ્રી ઋદ્ધિચંદ્રવિજયજી હતો. દિવાળી પર્વના દેવવંદનાદિ કરવામાં આવ્યા.

અષ્ટાહ્નિકા–મહોત્સવ

શ્રી કદમ્બગિરિજી તીર્થમાં ચાતુર્માસ રહેલા પ્રભાવક ગચ્છાધિપતિ પૂજ્યપાદ આચાર્યસમ્રાટ શ્રીમદ્ સૂરીશ્વરજી મ.શ્રીની પુણ્ય નિશ્રામાં સમાધિપૂર્વક કાળધર્મ પૂ. મહોપાધ્યાય શ્રી સુમિત્રવિજયજી મ. અને પૂ. શ્રી કમલવિજયજી મ.ના નિમિત્તે, પ. પૂ. આ. શ્રીમદ્ સુશીલસૂરીશ્વરજી મ.શ્રીના સદુપદેશથી સિરોહીમાં આસો વદ અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવનો પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો હતો, સં. ૨૦૨૪ના કાર્તિક શુદ પાંચમે પૂર્ણ થયો હતો.

નૂતનવર્ષનું માંગલિક પ્રવચન

વીર સં. ૨૪૯૪ તથા વિક્રમ સં. ૨૦૨૪ના ...ના અનંતલબ્ધિનિધાન શ્રી ગૌતમસ્વામી ગણધર ભગવં...

બપોરે ચોમાસી દેવવંદન કરવામાં આવ્યા હતા.

ચાતુર્માસ પરાવર્તન અને વિહાર

કાર્તિક શુદ પુનમને શુક્રવારના દિવસે પૂ. આ. મ. શ્રી આદિ મુનિમંડળે ચાતુર્માસ પરાવર્તન શા. શેષમલજી તરફથી બેન્ડવાજા સહિત ગોયલીના ઉપાશ્રયે કર્યું હતું. ત્યાં પૂ. આ. મ. શ્રીએ પ્રવચન કર્યા બાદ પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી. શ્રીઋષભદેવ ભગવાનના મંદિરમાં બાંધવામાં આવેલ શ્રીસિદ્ધગિરિજીના પટ સન્મુખ પૂ. આ. મ. શ્રીએ ચતુર્વિધ સંઘ સહિત ચૈત્યવંદન કરવા પૂર્વક શ્રી સિદ્ધગિરિજીના ૨૧ ખમાસમણ દુહા બોલવા પૂર્વક દેવામાં આવ્યા હતાં બપોરે-વરઘોડો કાઢવામાં આવ્યો હતો અને શુભમાં શા. રૂપચંદ અમરચંદજી દોશી તરફથી ૯૯ પ્રકારી પૂજા ભણાવવામાં આવી હતી. સાંજના પૂ. આ. મ. આદિ ચાર ઠાણા શા. પ્રતાપમલજી જુરાજી કાંગટાણીના બંગલે પધાર્યા હતા.

કાર્તિક વદ એકમને શનિવારના દિવસે શ્રી બ્રાહ્મણવાડજી આદિ પંચતીર્થીની યાત્રા માટે પૂ. આ. મ. શ્રી આદિ ચાર ઠાણાએ શ્રી સંઘને માંગલિક સંભળાવી વિહાર કર્યો હતો.

વિ. સં. ૨૦૨૪ની સાલમાં

પ. પૂ. આ. શ્રીમદ્ સુશીલસૂરીશ્વરજી

મ. શ્રીની શુભ નિશ્રામાં શાસનપ્રભાવનાપૂર્વક થયેલ

અનેક ધાર્મિક કાર્યો

[illegible] બ્રાહ્મણવાડજી આદિ પંચતીર્થીની યાત્રા

[illegible] કાર્તિક વદ એકમને શનિવારના

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

તિલકસૂરીશ્વરજી મ. આદિએ ખેડા તરફ વિહાર કર્યો હતો, અને પૂ. આ. શ્રી વિજય સુશીલસૂરીશ્વરજી મ. આદિએ શ્રી બામણવાડજી તીર્થ તરફ વિહાર કર્યો હતો. આઠમ સેવેરા અને નોમ શ્રી બામણવાડજી તીર્થમાં કરી, દશમે પૂ. આ. મ. આદિ નાદીયા પધાર્યા હતા. સાંજના લોટાણા જિનમંદિરનાં દર્શનાદિ કર્યાં હતાં. અગિયારસે દીયાણા તીર્થની યાત્રા કરી એ જ દિવસે પાછા લોટાણા પધાર્યા હતા. ત્યાંથી બારસે નાદીયા રોકાઈ ચૌદસે શ્રી બામણવાડજી આદિ પંચતીર્થીની યાત્રા પૂ. આ. મ.શ્રી આદિએ સાનંદ કરી હતી.

[૨] પાડીવમાં અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવ

માગશર શુદ ચોથ ને મંગલવારના દિવસે શ્રી બામણવાડજી તીર્થથી વિહાર કરી પૂ. આ. મ.શ્રી આદિ સિરોહી પધાર્યા હતા. ત્યાંથી દશમે ગોયલી પધારી મૌન એકાદશી કરી તેરસે જાવાલ પધારતાં શ્રી સંઘે સામૈયું-સ્વાગત કર્યું હતું. તથા વ્યાખ્યાન બાદ ગુરુની પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી.

માગશર શુદ પુનમ ને શનિવારના દિવસે પૂ. મુ. શ્રી વિબુધ-વિ. મ. તથા પૂ. મુ. શ્રી અભયશેખર વિ. મ. બન્નેને શ્રી મહાનિશીથસૂત્રના યોગ પૂર્ણ થયા હતા. તે નિમિત્તે શ્રી સંઘે પંચકલ્યાણક પૂજા ભણાવી હતી.

માગશર [illegible] ના દિવસે પૂ. મુ. શ્રી વિબુધ વિ. મ. [illegible] આયંબિલમાં પ્રવેશ કરાવ્યો હતો.

માગશર [illegible] ને ગુરુવારના દિવસે પૂ. આ. મ. શ્રી [illegible] વિહાર કરી પાડીવ પધારતાં શ્રી સંઘે સામૈયું-[illegible] પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી.

[illegible] દ્વારા આર વર્ષથી [illegible]
[illegible]
[illegible] હતી, અને [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] કરી હતી.

(૭) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[૯] [illegible]

[illegible]

[illegible]

નારથી વાડુની પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી. તથા તેમની ભક્ત રાજકુમારીનો [illegible] પ્રથમ હોવાથી એ નિમિત્ત પૂ [illegible] મ મૈની પુત્ર નિશ્રામાં [illegible] [illegible] [illegible] ને જ દિવસથી શરૂ કરવામાં આવેલ હતા.

ચૈત્ર (વૈશાખ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પૂ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પૂ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પૂ [illegible] [illegible] હતુ.

(૧૧) [illegible] તીર્થોની યાત્રા

ચૈત્ર (વૈશાખ [illegible] [illegible] પૂ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હતી.

(૧૨) [illegible] પૂ [illegible]

પૂ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પૂ [illegible] [illegible] પૂ [illegible] [illegible] હતુ.

(૧૩) [illegible]

[illegible]

કોલર-ગોયલી થઈને વૈશાખ શુદ પાંચમ ને શુક્રવારના દિવસે સિરોહી પધારતાં શા. ભૂરમલજી દલીચંદજી ગાંધી તરફથી સ્ટેટબેન્ડ સહિત ભવ્ય સામૈયું-સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું. પૂ. પં. શ્રી હર્ષવિજયજી ગણી આદિ તથા પૂ. મુ. શ્રી ભુવનવિજયજી મ. આદિ સામે પધાર્યા હતા. શા. ભૂરમલજી દલીચંદ ગાંધીએ પૂ. આ. મ. શ્રી આદિ ચતુર્વિધ સંઘનાં પગલાં પોતાના ઘરે કરાવ્યાં હતાં.

(૧) એ જ દિવસે શ્રી હીરસૂરીશ્વરજી જૈન ઉપાશ્રયમાં વિશાલ સંઘની હાજરીમાં નાણ સમક્ષ પ. પૂ. આ. મ. શ્રીએ પોતાના વ્યવહારકુશળ કવિ શિષ્યરત્ન પૂ. મુનિરાજશ્રી વિબુધવિજયજી મ.ને વિધિપૂર્વક પ્રવર્તકપદથી સમલંકૃત કર્યા હતા.

(૨) એ જ દિવસે સ્વ. પ. પૂ. આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ વિજયનીતિસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના સમુદાયના આજ્ઞાવર્તી પૂ. સા. શ્રી અંજનાશ્રીજીના શિષ્યા પૂ. સા. શ્રી શીલગુણાશ્રીજીની પણ વડીદીક્ષા કરવામાં આવી હતી.

(૩) એ જ સ્વ. પૂ. વયોવૃદ્ધ મુનિરાજ શ્રી જયવિજયજી મ.સાહેબની મૂર્તિની વિધિપૂર્વક પ્રતિષ્ઠા શ્રી જયવિજયજી જ્ઞાનમંદિર-[illegible]માં પૂ. આ. મ.શ્રીના વરદ હસ્તે કરવામાં આવી હતી. તે નિમિત્તે અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ ચાલુ હતો.

(૪) [illegible] શ્રી અર્બુદાચલ વગેરે તીર્થોની છરીપાળ સંઘ [illegible] શ્રી ભૂરમલ દલીચંદજી તરફથી શ્રી [illegible] મંદિરમાં વૈશાખ સુદ [illegible] દશ દિવસનો [illegible] આવ્યો હતો.

[illegible] અંજનાશ્રીજીની [illegible] પણ એ જ [illegible]

પેઠી તરફથી ઓચ્છવ કરવામાં આવ્યું હતું એ પ્રસંગે પુનાથી શાહ હીરાચંદ ધરમચંદ આદિ આવ્યા હતા. વડોદરાથી એ મોટી શાહ [illegible] મહેનો વાસ્તે આવ્યા હતા પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી આદિએ ઘણા દિવસ સ્થિરતા કરી હતી.

ભાવનગરમાં આચાર્યાદિકનો મહોત્સવ—

અત્રે પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી આદિ [illegible] તીર્થથી વિહાર કરી [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

તીર્થ– લોટાણાતીર્થ – દિયાણાજીતીર્થ – નીતોડા– ધનારી-કાછોલી-કાછોલી-દ્રા–ભારજા–શાન્તિઆશ્રમ–આલાના એ સર્વે સ્થળે સંઘ પધારતાં સામૈયું કરવામાં આવ્યું હતું. પ્રતિદિન વ્યાખ્યાન-પૂજા–ભાવના આદિ ચાલુ રહ્યા હતાં. શાસનની પ્રભાવના સર્વ સ્થળે થઇ હતી.

[૧૫]

શ્રી આબુજી તીર્થની યાત્રા અને સંઘમાળારોપણ

શ્રી આબુજી દેલવાડા સંઘ પધારતાં શેઠ કલ્યાણજી પરમાનંદજીની પેઢી તરફથી શાસન પ્રભાવક બન્ને પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિ સંઘ તથા સંઘપતિનું સુંદર સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું. શ્રી દેલવાડા ઉપરાંત અચલગઢની પણ યાત્રા કરી હતી.

જેઠ શુદ બીજને બુધવારના દિવસે જગમશહૂર શ્રી આબુજી તીર્થપર પૂ૦ બન્ને આ૦ મ૦ શ્રીની પુણ્યનિશ્રામાં સંઘપતિ ખુશાલદ દલીચંદજી આદિને તીર્થમાળા [સંઘમાળા] વિધિ સહિત ચતુર્વિધ સંઘના અનેરા ઉત્સાહ સાથે પ્રહેરાવવામાં આવી હતી. માળાની કુલ ઉછામણી તેર હજાર ઉપરાંત થઇ હતી.

ત્રીજને દિવસે પૂ૦ આ૦ મ૦ આદિ સંઘ શ્રી આબુજી તીર્થ પરથી ઉતરીને અનાદરા પહોંચ્યો હતો. ત્યાંથી સંઘ મંડાર થઇ શ્રી જીરાવલાજી તીર્થનાં દર્શનાદિ કરી એજ દિવસે સિરોહી પહોંચ્યો હતો.

શ્રી જીરાવલાજી તીર્થની યાત્રા

બન્ને પૂ૦ આ૦ મ૦શ્રી આદિ અનાદરાથી સેલવાડા થઈને જીરાવલા તીર્થમાં જેઠ સુદ પાંચમ ને શનિવારના દિવસે પધાર્યા

પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ મંગલ પ્રવચન કર્યા બાદ પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી. તેમજ બપોરે શ્રા૦ [illegible] તરફથી [illegible] પૂજા પણ ભણાવવામાં આવી હતી.

[illegible] પૂ૦ પં૦ શ્રી [illegible]વિજયજી મ૦, પૂ૦ પં૦ શ્રી [illegible]વિજયજી મ૦, પૂ૦ [illegible] શ્રી [illegible]વિજયજી મ૦, પૂ૦ મુ૦ શ્રી [illegible]વિજયજી મ૦, પૂ૦ મુ૦ શ્રી [illegible]વિજયજી મ૦, પૂ૦ મુ૦ શ્રી [illegible]વિજયજી મ૦ તથા પૂ૦ મુ૦ શ્રી [illegible]વિજયજી મ૦ [illegible] પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવ શ્રી[illegible] મ૦ શ્રીનું [illegible] કર્યો હતો.

[illegible] પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના [illegible] [illegible] ચાલ્યો હતો.

પૂ૦ શ્રી ભગવતીસૂત્રના યોગમાં પ્રવેશ

[illegible] પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ પોતાના [illegible] પૂ૦ [illegible] શ્રી [illegible]વિજયજી મ૦ને [illegible] પૂ૦ શ્રી ભગવતીસૂત્રના [illegible] કર્યો હતો.

[illegible] કરવામાં આવી હતી. [illegible] પણ [illegible] આવી હતી.

પૂ૦ શ્રી ભગવતીસૂત્રની [illegible]

[illegible]

વર્ધમાનમહી જ શ્રી નમસ્કાર મહામંત્રનો તપ દશ દિવસના મહોત્સવ પૂર્વક શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો

તેમાં નો બાર્ડ-પટ્ટો ગોઠવ્યા હતા નવે દિવસ પુજન-પ્રભાવના-ભાવના-આંગીઓ આદિ જુદા જુદા ભાઈઓએ આદેશ લેવા પૂર્વક લીધા હતા

પહેલું ઉદ્યાપનમાં આદેશ લેવા પૂર્વક નવે દિવસની એકાસણાની [illegible] એ લીધો હતો
ચૌદશે શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર તપની આરાધના વિધિપૂર્વક પૂર્ણ [illegible] આરાધક ભાઈ-બ્હેનોને [illegible] ભાવપૂર્વક [illegible] કરવામાં હતી [illegible] પોતાના [illegible] કરાવ્યા હતી

અઠ્ઠમ તપની આરાધના

પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવના ઉપદેશથી આ [illegible] અને [illegible] અને [illegible] પૂર્વક અને [illegible] કરવામાં આવી હતી.

અષ્ટમહાસિદ્ધિતપની આરાધના અને નવ દિવસનો મહોત્સવ

[illegible] ઉપદેશથી [illegible] 'અષ્ટમહાસિદ્ધિતપ' [illegible] પૂર્વક શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. જેમાં [illegible] ભાઈ-બ્હેનો જોડાયા હતા

આઠે દિવસનાં એકાસણાનો તથા પૂજા-આંગી આદિનો લાભ જુદા જુદા ભાઇઓએ લીધો હતો. પુનઃ અષ્ટમહાસિદ્ધિતપની આરાધના પૂર્ણ થયા બાદ આરાધક ભાઇ-બ્હેનોને શ્રાવણ (ભાદરવા) વદ એકમને શુક્રવારના દિવસે શા૦ હીરાચંદજી શીવદાનજીએ રૂપિયો અને શ્રીફળ આપવા પૂર્વક પારણાં કરાવ્યાં હતાં. તેમજ પ્રભાવના સહિત પૂજા પણ ભણાવી હતી. પોતાના ઘેર ચતુર્વિધ સંઘ સહિત પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના પગલાં પણ કરાવ્યા હતાં

શ્રાવણ (ભાદરવા) વદ ત્રીજથી અક્ષયનિધિ તપનો પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો હતો.

શ્રી જૈન નવયુવક મંડળે ભજવેલું અમરકુમારનું નાટક—

રામસીનમાં પરમશાસનપ્રભાવક પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવ ચાતુર્માસ પધાર્યા બાદ, શ્રી જૈન નવયુવક મંડળ વિશેષ જાગૃતિમાં આવતાં [illegible] બન્યું હતું. નૂતન બેન્ડ વસાવવા પૂર્વક પ્રત્યેક ધાર્મિક કાર્યોમાં તેનો પૂર્ણ સહકાર રહેતો હતો. મંડળે શ્રાવણ (ભાદરવા) વદ [illegible] શનિવારને [illegible] રાતે ઉપાશ્રયના બહારના [illegible] નમસ્કાર મહામંત્રના પરમ પ્રભાવવાળું અમરકુમારનું નાટક [illegible] હતું. તે જોવાને માટે છત્રીસ કોમ આવેલી હતી.

શ્રી પર્યુષણા મહાપર્વની અપૂર્વ આરાધના—

[illegible] પુણ્યનિશ્રામાં પર્વાધિરાજ શ્રી [illegible] અપૂર્વ થઇ હતી.

[illegible] અપૂર્વ [illegible]

૫૦)) રૂપિયા— શા૦ ફુલચંદ ખુમાજી તરફથી કુંથુસ્વામીના.
૭૫)) રૂપિયા— શા૦ બાબુલાલ દેવચંદ તરફથી કેશર પૂજાના
૨૫)) રૂપિયા— શા૦ બાબુલાલ કસ્તુરજી તરફથી અંગ પૂજાના
૨૦)) રૂપિયા— શા૦ ધારમચંદ દેવાજી તરફથી પુષ્પ પૂજાના
૨૫)) રૂપિયા— શા૦ રઘુનાથજી ભગવાનજી તરફથી ધૂપપૂજાના.

આ પ્રમાણે શ્રી સંઘને પ્રતિષ્ઠા ના મુહૂર્ત મહોત્સવની [illegible] ભાગ્યશાળી થયા અને પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ વાસક્ષેપ કરી હતી

તેનો શ્રી સંઘે આનંદ સ્વીકાર કર્યો હતો

વંદનાર્થે આવેલ પૂ૦ મુ૦ શ્રી હર્ષ વિ૦ મ૦ અને ભોરોલથી શ્રી સંઘ—

[illegible] પૂ૦ આ૦ મ૦ [illegible] પૂ૦ આ૦ મ૦ [illegible] પૂ૦ આ૦ મ૦ [illegible]

દર્શનાર્થે પધારેલ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિ અને રાધનપુર શ્રી સંઘ—

[illegible] પૂ૦ આ૦ મ૦ [illegible]

તપસ્વી મુ૦ શ્રી વર્ધમાનવિજયજી મ૦ આદિના પગલાં કરાવી પ્રભાવના કરી હતી.

પુનાથી આવેલા ધાર્મિક શિક્ષિકા બીખીબ્હેનને ત્યાં પણ પગલાં કરવામાં આવ્યા હતાં.

તદુપરાંત સોળ-દશ-આઠ વાળાને ત્યાં પણ પૂ૦ આ૦ મ૦ આદિ બેન્ડ યુકત પધાર્યા હતા.

પારણાં– ૧૬૫) રૂપિયામાં આદેશ લેવા પૂર્વક પાંચમના દિવસે ઉપવાસથી માંડીને સર્વ તપસ્વીઓને પારણાં સવારે શા૦ બાબુજી મંછાજી તરફથી કરાવવામાં આવ્યા હતાં.

સાધર્મિવાત્સલ્ય– બપોરે સાધર્મિવાત્સલ્ય શા૦ બાબુજી મંછાજી તરફથી, અને ૮૨૫) રૂપિયામાં આદેશ લેવા પૂર્વક સાંજના સાધર્મિવાત્સલ્ય શા૦ બાબુજી જુહાજી તરફથી કરવામાં આવ્યું હતું.

પ્રતિવર્ષ કરતાં આ વર્ષે દેવદ્રવ્ય અને જ્ઞાનદ્રવ્યની ઉપજ સારા પ્રમાણમાં થઈ હતી.

જિનમંદિર અંગેના ચડાવા

[illegible] શ્રીના સદુપદેશથી શ્રી પર્યુષણા મહાપર્વમાં [illegible] જિનમંદિર અંગેના ચડાવા બાર મહિના સુધીના [illegible]

[illegible] તરફથી શ્રી સુપાર્શ્વનાથ [illegible]

[illegible] તરફથી શ્રી પાર્શ્વનાથ [illegible]

તરફથી અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવ આશ્વિન શુદ અગીયારસને મંગળવારથી શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. તે આશ્વિન (આસો) વદ પહેલી સોમને મંગળવારે પૂર્ણ થયો હતો.

આશ્વિન (આસો) વદ પાંચમને ગુરૂવારના દિવસે પણ [illegible] પરમોપકારી આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્ વિજય[illegible] [illegible] મહારાજશ્રીની જન્મતિથિ નિમિત્તે તથા [illegible] [illegible] આચાર્યવર્ય શ્રીમદ્ વિજય[illegible] મ૦ શ્રીના [illegible] પૂ૦ મુ૦ શ્રી [illegible] મ૦ [illegible] [illegible] નિમિત્તે શેઠ [illegible] તરફથી પૂજા ભણાવવામાં આવી હતી.

આસો માસની ઓળીની આરાધના—

પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીની શુભ નિશ્રામાં આસો માસની [illegible] [illegible] [illegible] આસો શુદ સાતમ ને [illegible] દિવસે [illegible] થી તેમાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના [illegible] [illegible] [illegible] સુધી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કરાવાઈ હતી.

[illegible] દિવસે શેઠ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ભણાવી હતી.

[illegible] દિવસે [illegible] [illegible] તરફથી પૂજા [illegible] ભણાવવામાં આવી હતી.

[illegible] દિવસે શેઠ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આવ્યો હતો.
[illegible] [illegible] પણ પૂ૦ આ૦ મ૦ [illegible] [illegible]

વિજયજી મ૦ આદિ રામસીન સંઘ સહિત શ્રી જૈન નવયુવક બેન્ડ સાથે માંડોલી પધાર્યા હતા. એ સમયે પૂ૦ મુ૦ શ્રી લક્ષ્મીવિજયજી મ૦ આદિ સંઘ સહિત બેન્ડ સાથે સામે આવ્યા હતા. માંડોલી શ્રીસંઘે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિનું ભાવભીનું ભવ્ય સામૈયું-સુસ્વાગત કર્યું હતું. જિનમંદિરે દર્શન કર્યા બાદ ઉપાશ્રયમાં પધારી પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ સુંદર પ્રવચન આપ્યું હતું.

એ પ્રસંગે રામસીન સંઘે બે રૂપિયા અને શ્રીફળ તથા શા૦ ભાનુજી પ્રતાગજીએ એક રૂપિયો એ પ્રમાણે ઘર દીઠ પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી

માંડોલી શ્રી સંઘ તરફથી જમણ રાખવામાં આવ્યું હતું. તેમજ ચાલતા અઠ્ઠાઇ મહોત્સવમાં પ્રભાવના સહિત પૂજા ભણાવરાવી હતી.

સાંજના પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિ સંઘ સહિત રામસીન પધારી ગયા હતા.

વંદનાર્થે આવેલ પૂ૦ મુ૦ શ્રી વીરવિ૦ મ૦ અને ચાંદુર શ્રી સંઘ—

ચાંદુરમાં પૂ૦ મુ૦ શ્રી તિલકવિજયજી મ૦ શ્રીના શિષ્યરત્ન પૂ૦ મુ૦ [illegible] વિજયજી મ૦ સંઘ સહિત રામસીનમાં બિરાજતા પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીને વંદનાર્થે પધાર્યા હતા. પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીનું [illegible] પૂર્ણ થયા બાદ ચાંદુર સંઘ [illegible] આવી હતી. સાંજના પૂ૦ મુ૦ શ્રી [illegible] મ૦ સંઘ સહિત ચાંદુર પધારી ગયા હતા.

[illegible]—

[illegible] મહોત્સવની [illegible] નિમિત્તે શ્રી [illegible]

એ ઉપરાંત મહારાષ્ટ્ર–મહાગુજરાત–રાજસ્થાન આદિ અનેક સ્થળના આગુઓ સંઘનાયે આવ્યા હતા. તે સર્વેએ રામસીન શ્રી જૈનધાર્મિક ભક્તિનો સુંદર લાભ લીધો હતો

રામસીન શ્રી જૈનધાર્મિક પાઠશાળાના સહાયકો

પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવના સદુપદેશથી સ્થપાયેલ આ જૈનધાર્મિક પાઠશાળામાં સહાયના આપેલ રામસેનના સદ્ગૃહસ્થોની શુભ નામાવલિ નીચે પ્રમાણે છે

[૧] ૧૨૦૦) રૂપિયા– શા૦ [illegible] (એ મ.[illegible])
[૨] ૧૧૦૦) રૂપિયા– શા૦ [illegible] (એ મ.[illegible])
[૩] [illegible]) રૂપિયા– શા૦ [illegible] (એક મ.[illegible])
[૪] [illegible]) રૂપિયા– શા૦ [illegible] (એક મ.[illegible])
[૫] [illegible]) રૂપિયા– શા૦ [illegible] (એ મ.[illegible])
[૬] [illegible]) રૂપિયા– શા૦ [illegible] (એક મ.[illegible])
[૭] [illegible]) રૂપિયા– શા૦ [illegible] (એ મ.[illegible])
[૮] [illegible]) રૂપિયા– શા૦ [illegible] (એક મ.[illegible])
[૯] [illegible]) રૂપિયા– શા૦ [illegible] (એક મ.[illegible])
[૧૦] [illegible]) રૂપિયા– શા૦ [illegible] (એક મ.[illegible])
[૧૧] [illegible]) રૂપિયા– શા૦ [illegible] (એક મ.[illegible])
[૧૨] [illegible]) રૂપિયા– શા૦ [illegible] (એક મ.[illegible])
[૧૩] [illegible]) રૂપિયા– શા૦ [illegible] (એક મ.[illegible])
[૧૪] [illegible]) રૂપિયા– શા૦ [illegible] (એક મ.[illegible])
[૧૫] [illegible]) રૂપિયા– શા૦ [illegible] (એ મ.[illegible])

[૧૬] ૫૦૦) રૂપિયા– શા૦ ધરમાજી મૂળાજી (બે માસના)

[૧૭] ૨૫૦) રૂપિયા– શા૦ ભુરમલજી ભૂબાજી (એક માસના)

[૧૮] ૨૫૦) રૂપિયા– શા૦ હીરાચંદજી શાવદાનજી (એક માસના)

[૧૯] ૨૫૦) રૂપિયા– શા૦ બાબુજી ભૂબાજી (એક માસના)

ચાતુર્માસ પરાવર્તન તથા રથયાત્રાનો વરઘોડો

પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ કાર્તિક શુદ ચૌદશને સોમવારના દિવસે ચાતુર્માસિક વ્યાખ્યાનનો લાભ શ્રીસંઘને સુંદર આપ્યો હતો. બપોરના દેવવંદન અને સાંજના ચાતુર્માસિક પ્રતિક્રમણ પણ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીની શુભ નિશ્રામાં શ્રાવકોએ કર્યું હતું.

કાર્તિક શુદ પુનમને મંગળવારના દિવસે સવારે પૂ૦ આ૦ મ૦ [illegible] આદિ ઠાણા [illegible] તથા પૂ૦ સા૦ શ્રી સૌમ્યલતાશ્રીજી અને પૂ૦ સા૦ શ્રી મયણરેહાશ્રીજીએ ચાતુર્માસ પરાવર્તન ૨૫૧) રૂપિયાની [illegible] શા૦ ભાણજી તારાજી સરપંચને ત્યાં ચતુર્વિધ [illegible] કર્યું હતું. એ સમયે સરપંચે તરફ [illegible] જ્ઞાનપૂજન કરવા પૂર્વક [illegible] હતો. [illegible] પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ 'કાર્તિક પુનમની મહત્તા' [illegible] પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી.

[illegible] બપોરે [illegible] રથયાત્રા [illegible]
[illegible]
[illegible] સહિત

સાંજના પ્રતિક્રમણમાં અને રાતના ભેટમાં પણ [illegible] તરફથી પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી. સોમના દિવસે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિ ઉપાશ્રયે પધારી ગયા હતા.

વ્યાખ્યાન અને પૂજાઓ—

પૂ૦ આ૦ મ૦ બીજે કાર્તિક (માગસર) વદ બીજને ગુરુવારના દિવસથી પુનઃ પૂ૦ શ્રી જયવંતીજી [illegible] અને [illegible] વિક્રમચરિત્રના વ્યાખ્યાનનો લાભ પ્રતિદિન શ્રી સંઘને આપતા હતા.

કાર્તિક (માગસર) વદ ૧૦ ને [illegible] દિવસ [illegible] તરફથી પૂજા પ્રભાવના સહિત [illegible] આવી હતી.

ચોકી પણ [illegible] તરફથી પ્રભાવના સહિત પૂજા ભણાવવામાં આવી હતી.

[illegible] પ્રભાવના પૂર્વક પૂજા ભણાવી હતી.

મહોત્સવનો પ્રારંભ, કુંભસ્થાપન અને
પૂ૦ શ્રી જયવંતીજી [illegible] પ્રથમ [illegible] પુનીત [illegible]

[illegible]

[illegible]

મ૦ ને નાણુસમક્ષ શ્રી સંઘના અનેરા ઉત્સાહ સાથે વિધિપૂર્વક ગણિપદથી સમલંકૃત કર્યા હતા. એ સમયે મંત્રપટ તથા કમ્મલિકાદિની ઉછામણી બોલવા પૂર્વક શા૦ ભૂરમલજી ભૂબાજીએ નૂતનગણીને મહોરાવવાનો લાભ લીધો હતો.

પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવે પૂ૦ શ્રી ભગવતીજીસૂત્રના પ્રથમ શતકની પૂર્ણાહુતિ કર્યા બાદ, પહેલું પૂજન ગીનીથી તથા અન્ય ચાર પૂજન રુપાનાણાથી શા૦ હીરાચંદ શીવદાનજીએ કર્યું હતું. શ્રી સંઘે પણ જ્ઞાનપૂજન રુપાનાણાથી કર્યું હતું. તેમજ પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી.

બપોરે પૂ૦ શ્રી ભગવતીજીસૂત્રનો રથ, ઇન્દ્રધ્વજ અને બેન્ડ સહિત વરઘોડો કાઢવામાં આવ્યો હતો. તેમજ પીસ્તાળીશ આગમનની પૂજા શા૦ વીરચંદજી ચંદાજી તરફથી ભણાવવામાં આવી હતી. પ્રતિદિન પૂજા પણ તેમના તરફથી ચાલુ રહી હતી.

[illegible] કુંભસ્થાપના કરવામાં આવી હતી.

મૌન એકાદશીની આરાધના—

[illegible] વ્યાખ્યાનમાં 'મૌન એકાદશીની [illegible]' [illegible] વ્યાખ્યાન પૂર્વક સુંદર [illegible] હતી. [illegible] કરવામાં આવ્યું હતું. [illegible]

[illegible]માં પ્રવેશ—

[illegible] ચાતુર્માસ કરી [illegible] દીક્ષા [illegible] મહોત્સવ પૂર્વક દીક્ષા [illegible] મ૦ શ્રી [illegible] નગરમાં [illegible]

[illegible] પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના [illegible] [illegible] કર્યો હતો. [illegible] હતો.

(૧) [illegible] પણ પૂ૦ આ૦ મ૦ [illegible] [illegible] કર્યું હતું વ્યાખ્યાન બાદ પ્રભાવના કરી હતી [illegible] પણ વ્યાખ્યાનમાં પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી

(૨) [illegible] પૂ૦ આ૦ મ૦ [illegible] થયાં હતા. [illegible] દિવસ [illegible] [illegible] પ્રભાવના કરી હતી

[illegible] [પિંપ] [illegible] દિવસ [illegible] પૂ૦ આ૦ મ૦ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

આ દિવસે જાલોર કોર્ટના એસ. પી. અને રામસીન થાણાના ફોજદાર પણ બન્ને પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીને વંદન કરવા માટે ઉપાશ્રયમાં આવ્યા બાદ, પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીનાં પ્રવચનથી પ્રભાવિત બન્યા હતા.

રામસીનમાં ગણિ–પંન્યાસપદ પ્રદાનનો મહોત્સવ શ્રીસંઘે બન્ને પ૦ પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીની શુભ નિશ્રામાં શાસન પ્રભાવના પૂર્વક સુંદર ઉજવ્યો હતો.

વિહાર અને વ્યાખ્યાન

માગસર (પોષ) વદ બીજને શનિવારના દિવસે સવારે પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્‌વિજયદક્ષસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રી આદિએ મોખતનગર તરફ વિહાર કર્યો હતો. ચતુર્વિધ સંઘ વળાવવા માટે ગયો હતો. બપોરે પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્‌વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રીએ વ્યાખ્યાનમાં આત્માધિકારે વંચાતા શ્રી વિક્રમચરિત્રની પૂર્ણાહુતિ નિર્વિઘ્ન કરી હતી

શ્રી જીરાવલાજી તીર્થયાત્રાર્થે વિહાર

માગસર (પોષ) વદ ત્રીજને રવિવારના દિવસે સવારે પ૦ પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્‌વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મ૦ શ્રી આદિએ શ્રી જીરાવલાજી [illegible] વિહાર કર્યો હતો.

[illegible] શ્રી સંઘ વળાવવા માટે ગયો હતો. [illegible] પૂ૦ આ૦ મ૦ [illegible] માંગલિક સંભળાવ્યા બાદ, શ્રી [illegible] [illegible] અંજનશલાકા અને બિંબ પ્રતિષ્ઠા [illegible] પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિને પુનઃ પધારવા માટે [illegible] શાસન પ્રભાવના પૂર્વક [illegible] [illegible] પૂર્વક, [illegible] [illegible] હતી.

[illegible] [illegible] જિનમંદિરે દર્શન કર્યાં

卐 श्री जिनेन्द्राय नमो नमः 卐

જૈનધર્મનો સર્વોત્તમ કર્મવાદ

(જૈન દર્શનના પ્રતિપાદક સર્વજ્ઞ વિભુશ્રી તીર્થંકર પરમાત્મા [illegible] તેમાં વસ્તુવિજ્ઞાન અનેકાન્તવાદ, સ્યાદ્વાદ, નયવાદ, કર્મવાદ, પરમાણુવાદ, અધ્યાત્મવાદ, આદિ [illegible] અને આત્મવાદ સર્વાનુભવે સર્વોત્કૃષ્ટ છે. આજના વૈજ્ઞાનિકો [illegible] જેવો વિવિધ શોધ કરી વિશ્વને આશ્ચર્યચકિત બનાવવા [illegible] જૈનદર્શનના [illegible] છે. તેનું [illegible] પૂ. આ. શ્રી સુશીલસૂરિજીએ [illegible] છે. તે પાઠકોની જાણકારી માટે [illegible] –સં.)

આસ્તિક દર્શનોમાં જૈનદર્શનનું સ્થાન અદ્વિતીય છે. તેના પ્રણેતા સર્વજ્ઞવિભુ શ્રી તીર્થંકર પરમાત્મા છે. તેમનો વસ્તુવિજ્ઞાન અનેકાન્તવાદ, સ્યાદ્વાદ, નયવાદ, કર્મવાદ, પરમાણુવાદ, અધ્યાત્મવાદ, આદિ [illegible] અને આત્મવાદ વગેરે સર્વોત્તમ ને સર્વોત્કૃષ્ટ છે. તે પૈકી અત્ર કર્મવાદ પરત્વે કિંચિત્ સ્વરૂપ આલેખાય છે.

[1] કર્મ માનવાનું કારણ :-

'न कारण विना कार्योत्पत्तिः' અર્થાત્ 'કારણ વિના કાર્યની ઉત્પત્તિ થતી નથી' એ સર્વમાન્ય નિયમને અનુસરીને વિશ્વમાં દેખાતા એક રાજા અને એક રંક, એક શ્રીમંત અને એક ભિખારી, એક બુદ્ધિશાળી અને એક મૂર્ખ, એક રોગી અને એક નિરોગી, તથા એક સુખી અને એક દુઃખી!

સંઘમાંથી ૧૧ ભાઈઓની કમિટિ
પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી સપરિવાર સંઘ
ગયા હતા. આઠમને શુક્રવારના દિ
સંઘ સાથે વાજતે ગાજતે બહારના
બપોરે પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીના વ્યાખ્
મળ્યો હતો.

નુમને શનિવારના દિવસે
જસવંતપુરાથી દાંતરાઈ તરફ વિહાર
છ૪ ઉપરાંત ભાઈ-બ્હેનો સાથે આ

(૩) પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આ
શ્રી સંઘે બેન્ડ સહિત સુંદર સ્વાગત—
બાદ જસવંતપુરાથી સાથે આવેલ સાધર્
સાથ દાંતરાઈ સંઘે લીધો હતો.

પ્રતિક્રમણ બાદ રાતના દાંતર
ઉપાશ્રયમાં રાખવામાં આવ્યો હતો.

(૪) પોષ દશમી-માગશર વદ
દાંતરાઈથી પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રી આદિ
[illegible] માં પધાર્યાં હતા. ગોલા ગામથી
[illegible] આવેલા હતા.

અહીં પૂ૦ આ૦ શ્રીમદ્વિજય
[illegible] વિજયજી પૂ૦ પંન્યાસશ્રી
[illegible] થયું હતું.

પૂ૦ આ૦ મ૦ શ્રીએ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

એક સ્વર્ગના સુખમાં મ્હાલતો હોય અને એક નરકના ઘોર દુઃખમાં પીડાતો હોય!

વળી બીજ સમાન પિતા એક હોય અને ક્ષેત્ર સમાન માતા એક હોય તો પણ તેના ફળમાં ભિન્નતા!

માતાએ એક જ સમયે બે પુત્રને જન્મ આપ્યો હોય, તેમાંય મોટો તફાવત! એક બુદ્ધિશાળી થાય અને બીજો મૂર્ખ રહે

વળી સહુ કોઈ સુખ અને શાંતિ ઇચ્છે છે કોઈને ય જરા પણ દુઃખ ગમતુ નથી સર્વેના પ્રયત્નો સુખ અર્થે જ હોય છે. આમ છતા પણ વિપત્તિના પહાડો તૂટી પડે છે અને દુઃખ પર દુઃખ ખડકાયે જ જાય છે તેનાથી અનંત શક્તિના ધણી એવા સંસારી આત્માઓ પણ પરેશાન બની જાય છે.

આ રીતે જગતના ચારે તરફ અસમાન જન્મ-વિચિત્રતા-વિષમતા જણાય છે, તેનું કારણ શુ?

દરેક રીતે વિચાર કરતા જગતની આ વિચિત્રતાનું જરૂર અને અસાધારણ કારણ કોઈ પણ જો હોય તો તે કર્મ જ છે, એ વાત નિઃશંક સિદ્ધ થાય છે.

કારણ કોઈ એમ કહે કે જગતના સમસ્ત પ્રાણીઓના આત્મદ્રવ્ય સમાન હોવા છતા પણ જે સુખ-દુઃખાદિકની વિચિત્રતા જોવામા આવે છે તે સ્વાભાવિક છે, માટે તેનું કોઈ પણ કારણ નથી. અર્થાત્ કારણ તરીકે કર્મ માનવાની જરૂર નથી.

આ કથન પણ વ્યાજબી નથી. કારણ કે, તર્કશાસ્ત્રનો એક એવો નિયમ છે કે–'જગતમાં જે નિર્હેતુક હોય તેની નિત્ય સત્તા કે તેનો નિત્ય અભાવ હોવો જોઈએ.' જેમ આત્મા અને આકાશ વગેરે સત્ વસ્તુઓ નિત્ય હોવાથી તેનું કોઈ કારણ નથી, તેથી તેનું નિત્ય અસ્તિત્વ કાયમ છે. તેમજ આકાશકુસુમ અને ખરવિષાણ વગેરે અસત્ વસ્તુઓનું કોઈ પણ કારણ નહિ હોવાથી તેનો નિત્ય અભાવ પણ કાયમ છે.

તેમ આ વિશ્વવિચિત્રતાની નિત્ય સત્તા કે નિત્ય અભાવ નથી. માટે તર્કદૃષ્ટિથી તેનું કોઈપણ કારણ માનવું જોઈએ

પરંતુ તેનું સાચું અને અ[illegible] કારણ એજ છે

[૩] સાંખ્ય દર્શન—કર્મને પ્રકૃતિ સ્વરૂપે સંબોધે છે.

[૪] વેદાંત દર્શન—કર્મને અવિદ્યા માયા શબ્દથી સંબોધે છે.

[૫] ન્યાયદર્શન—કર્મને આત્માના ગુણ ધર્માધર્મ સ્વરૂપે માને છે અને તેને 'સંસ્કાર' અથવા 'અદૃષ્ટ' એ નામથી સંબોધે છે

[૬] મીમાંસક દર્શન—કર્મને અપૂર્વ તરીકે સંબોધે છે

[૭] યોગ દર્શન—કર્મને વાસના, કર્મ અને અપૂર્વ નામથી સંબોધે છે.

[૮] વૈશેષિક દર્શન—કર્મને અદૃષ્ટ એ નામથી સંબોધે છે.

આ રીતે ભારતના અને ભારતની બહાર પ્રવર્તી રહેલા દરેક દર્શનોએ જુદી જુદી રીતે કર્મનો સ્વીકાર કરેલો છે.

(૩) કર્મનું લક્ષણ —

કર્મ શબ્દની સિદ્ધિ માટે [illegible]

આ કથન પણ વ્યાજબી નથી. કારણ કે, તર્કશાસ્ત્રનો એક એવો નિયમ છે કે–'જગતમાં જે નિર્હેતુક હોય તેની નિત્ય સત્તા કે તેનો નિત્ય અભાવ હોવો જોઈએ.' જેમ આત્મા અને આકાશ વગેરે સત્ વસ્તુઓ નિત્ય હોવાથી તેનું કોઈ કારણ નથી, તેથી તેનું નિત્ય અસ્તિત્વ કાયમ છે. તેમજ આકાશકુસુમ અને ખરવિષાણ વગેરે અસત્ વસ્તુઓનું કોઈ પણ કારણ નહિ હોવાથી તેનો નિત્ય અભાવ પણ કાયમ છે.

તેમ આ વિશ્વવિચિત્રતાની નિત્ય સત્તા કે નિત્ય અભાવ નથી. માટે તર્કદૃષ્ટિથી તેનું કોઈપણ કારણ માનવું જોઈએ.

ખરેખર તેનું સબળ અને અસાધારણ કારણ એજ છે કે—'સંસારમાં પરિભ્રમણ કરી રહેલા અનેકવિધ પ્રાણીઓના પૂર્વકૃત કર્મ.' આથી વિશ્વવિચિત્રતાનું કારણ કર્મ છે એ વસ્તુ સિદ્ધ થાય છે.

(૨) સર્વદર્શનોમાં કર્મનો સ્વીકાર :—

જગતમાં અનેક દર્શનો વિદ્યમાન છે. તે સર્વમાં પરસ્પર ભિન્નતા અને વિરુદ્ધતા પણ દેખાય છે, તો પણ કર્મના [illegible] સંબંધમાં પ્રાયઃ આસ્તિક સર્વદર્શનો એક મત છે. માત્ર તેનો સ્વીકાર જુદા જુદા નામે કરેલો જણાય છે.

(૧) જૈન દર્શન—કર્મને કર્મ શબ્દથી સંબોધે છે.

(૨) બૌદ્ધ દર્શન—કર્મને [illegible], [illegible] કે અવિ- [illegible] સંબોધે છે.

પુદ્ગલ દ્રવ્યનું જ એક સ્વરૂપ હોવાથી તેના જ તેનો અન્તર્ભાવ થઈ જાય છે. તેથી કર્મને છ દ્રવ્યથી જુદું જણાવેલ નથી.

(૬) કર્મના ભેદ :—

જૈનદર્શને કર્મના બે ભેદ કહેલા છે દ્રવ્ય કર્મ અને ભાવકર્મ.

(૧) દ્રવ્યકર્મ-આ જગતના કર્મરૂપે પરિણામ પામી શકે એવા અનંત પરમાણુથી બનેલ [illegible] કર્મપુદ્ગલોમાંથી રાગાદિ ભાવકર્મોથી [illegible] આત્મા-રૂપ પ્રતિબન્ધ [illegible] [illegible] કર્મપુદ્ગલો [illegible] અને [illegible] ઉત્પન્ન કરવાની જે શક્તિ [illegible] છે, તેને 'દ્રવ્યકર્મ' કહેવામાં આવે છે

(૨) ભાવકર્મ-[illegible] રૂપ આત્માના જે અભ્યન્તર પરિણામો તે ભાવકર્મ કહેવાય છે [illegible] પરિણામો ભાવકર્મ કહેવાય છે.

આ ભાવકર્મ દ્રવ્યકર્મના બંધનું કારણ છે, અને દ્રવ્યકર્મ એ ભાવકર્મનું કાર્ય છે.

આ બન્નેનો [illegible] કારણ [illegible] છે. [illegible]

રીતે છે. 'क्रियते तत् कर्म' કરાય તે કર્મ અર્થાત્ મિથ્યાત્વાદિ હેતુઓ દ્વારા જે કરાય તે કર્મ કહેવાય છે.

(૪) આત્માની સાથે કર્મનો સમ્બન્ધ :—

અનાદિ અનંત એવા આ સંસારમાં આત્મા અને અને કર્મનો સંબંધ પણ અનાદિકાલીન છે. જેમ શરીરે તેલ ચોળેલ વ્યક્તિને ધૂળના રજકણો સ્વયં ચોંટે છે તેમ કર્મવર્ગણા પણ આત્મપ્રદેશની સાથે લિપ્ત બને છે. જેમ ભોજન કરેલ વિવિધ આહાર અસ્થિ, મજ્જા, મેદ અને રુધિર રૂપ બને છે તેમ આત્મપ્રદેશની સાથે ચોંટેલ કર્મ પણ વિવિધ સ્વરૂપને ધારણ કરે છે. આત્માના જેવા અધ્યવસાય વર્તતા હોય તેવા કર્મપ્રદેશો તેની સાથે લિપ્ત થાય છે.

શુભ અધ્યવસાયોથી બંધાયેલ જો કર્મ હોય તો શુભ કર્મનો બંધ પડે છે અને અશુભ અધ્યવસાયોથી બંધાયેલ જો કર્મ હોય તો અશુભ કર્મનો બંધ પડે છે.

(૫) કર્મ શું છે ? :—

[illegible] 'કર્મ શું છે?' એ સંબંધમાં જણાવે છે કે:

આ વિશ્વ-જગત્ છ દ્રવ્ય સ્વરૂપ છે. એ છ દ્રવ્ય ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, આકાશાસ્તિકાય, પુદ્ગલાસ્તિકાય, જીવાસ્તિકાય અને કાલ એ નામે પ્રસિદ્ધ છે.

[illegible] છ દ્રવ્યના નામોમાં [illegible] કર્મનું નામ નથી, તેનું કેમ?'

[illegible] છે કે, 'કર્મ' એ પુદ્ગલાસ્તિકાય [illegible] છે.' અર્થાત્ કર્મ એ છ દ્રવ્યો પૈકી

થાય તેટલા પ્રમાણમાં આત્માના જ્ઞાનગુણના ઢંકાણની હાનિ-વૃદ્ધિ થાય છે.

આ જ્ઞાનાવરણીય કર્મ આત્માના જ્ઞાન ગુણનો ઘાત કરનાર હોવાથી તે ઘાતિકર્મ કહેવાય છે તેના મતિજ્ઞાનાવરણીય વગેરે પાંચ ઉત્તર ભેદો છે આંખના પાટા સમાન તે છે તેની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ૩૦ કોડાકોડી સાગરોપમની, અને જઘન્ય સ્થિતિ અંતર્મુહૂર્તની છે

(૨) દર્શનાવરણીય કર્મ—જેને લઈને આત્માની દર્શનશક્તિ અવરાય-ઢંકાઈ જાય તે આ કર્મના ઉદયથી આંખે આંધળા થવું, કાને બહેરા થવું, નાકથી ગંધની ખબર ન પડવી, જીભથી સ્વાદની ખબર ન પડવી અને સ્પર્શ-ત્વચાથી ઠંડા-ઉનાદિકની ખબર ન પડવી તથા નિદ્રા આવવી અને ઇન્દ્રિયોની અપેક્ષા વિના આત્મ-વિશુદ્ધિ દ્વારા થતું મર્યાદિત કે પૂર્ણ સામાન્ય વસ્તુ જ્ઞાન થતું નથી.

આ કર્મનો ઉદય પણ ઓછો અધિક કે મંદ હોય તેટલો જ આત્માનો દર્શન ગુણ ઢંકાય છે.

આ દર્શનાવરણીય કર્મ આત્માના દર્શન ગુણનો ઘાત કરનાર હોવાથી તે ઘાતી કર્મ કહેવાય છે. તેના ચક્ષુદર્શના-વરણીય વિગેરે ચાર અને નિદ્રાદિ પાંચ, એમ બન્ને મળીને નવ ઉત્તર ભેદો છે. દ્વારપાળ-દરવાન સમાન તે છે. તેની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ૩૦ કોડાકોડી સાગરોપમની અને જઘન્ય સ્થિતિ અંતર્મુહૂર્તની છે.

(૩) વેદનીય કર્મ—જેને લઈને આત્માને સુખાનુભવ થાય કે દુઃખનો અનુભવ થાય તે આ કર્મના ઉદયથી

દૃષ્ટિએ અનાદિ કાર્યકારણ ભાવ છે. અર્થાત્ એ બન્ને કર્મની પરંપરા અનાદિ કાળની છે.

વળી કર્મના આઠ ભેદો છે. તે આ પ્રમાણે :—

"नाणस्सावरणिज्जं, दंसणावरणं तहा।
वेयणिज्जं तहा मोहं, आउकम्मं तहेव य ॥

नामकम्मं च गोत्तं च, अंतरायं तहेव य।
एवमेयाइं कम्माइं, अट्ठेव उ समासओ ॥"

(૧) જ્ઞાનાવરણીય, (૨) દર્શનાવરણીય, (૩) વેદનીય, (૪) મોહનીય, (૫) આયુ, (૬) નામ, (૭) ગોત્ર અને (૮) અંતરાય એ રીતે આઠ કર્મો સંક્ષેપમાં છે.

આ રીતે જૈનદર્શને કર્મના આઠ મુખ્ય વિભાગ પાડેલા છે, અને તેના ઉત્તરભેદ ૧૫૮ પ્રતિપાદન કરેલા છે. તે સર્વેનું જો સૂક્ષ્મ દૃષ્ટિથી વિવેચન કરવામાં આવે તો એક પુસ્તક રૂપ બની જાય, પણ અહીં તો પરિમિત જ [illegible] પ્રકાશિત કરવાનું હોવાથી વાંચક વર્ગને માત્ર સંક્ષેપમાં જ તેનું સિંહાવલોકન કરવાનું રહેશે.

(૧) જ્ઞાનાવરણીય કર્મ : જેને લઈને આત્માનો જ્ઞાન [illegible], અર્થાત્ આત્માના જ્ઞાન ગુણ પર આવરણ [illegible] કર્મના પ્રબળ ઉદયથી 'જાણવાનું', 'પૂર્વાપર [illegible] વસ્તુનો નિર્ણય કરવાનું' [illegible] આત્મસ્વરૂપ [illegible] આત્મ ગુણને આ કર્મ [illegible] [illegible] [illegible]

કરનાર દર્શન મોહનીય છે, અને પરમ સુખ કે ચારિત્ર ગુણનો ઘાત કરનાર ચારિત્રમોહનીય છે તેથી આ મોહનીય કર્મ ઘાતીકર્મ કહેવાય છે. દર્શન મોહનીયના સમ્યક્ત્વમોહનીયાદિ ત્રણ ભેદ અને ચારિત્ર મોહનીયના સોળ કષાય ને નવ નોકષાય મળી કુલ એ મોહનીય કર્મના ૨૮ ઉત્તર ભેદો છે આત્માના અનંત આનંદને રોકનાર એ છે મદિરાપાન સમાન તે છે તેની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ૭૦ કોટાકોટી સાગરોપમની, અને જઘન્ય સ્થિતિ અંતર્મુહૂર્તની છે

(૪) આયુષ્ય કર્મ :—જેને ઉદયે આત્માને એક શરીરમાં મર્યાદિત અમુક સમય સુધી રહેવું પડે અને તદ્ભવ યોગ્ય જીવન વ્યવહાર કરવો પડે તે આ કર્મના ઉદયથી જીવ દેવગતિમાં, મનુષ્યગતિમાં, તિર્યંચગતિમાં અને નરકગતિમાં [illegible] છે ને તે [illegible] પોતાની ઇચ્છા હોય કે ન હોય તો પણ તે તે અવસ્થામાં તે તે કર્માનુસાર ત્યાં રહેવું જ પડે છે તથા તે તે ગતિને યોગ્ય જીવનવ્યવહારના [illegible] જીવન [illegible] કરવું પડે છે

આ આયુષ્યમાં આત્માને [illegible] ન હોવાથી તે [illegible] છે [illegible] ઉત્તર ભેદો છે. [illegible] અને [illegible]

(૬) [illegible] :—[illegible]

આત્મા અનેક પ્રકારના પૌદ્‌ગલિક સુખ કે દુઃખનો અનુભવ કરે છે. જીવ શુભ વેદનીયના ઉદયે દૈવિક વૈભવ અને માનુષી ઐશ્વર્ય–સુખ પામે છે અને અશુભ વેદનીયના ઉદયે નાના પ્રકારના કાયિક ને માનસિક આદિ દુઃખ પામે છે.

આ કર્મનો ઉદય જેટલો તીવ્ર કે મંદ હોય તેટલોજ આત્માને તીવ્ર કે મંદ સુખ–દુઃખનો અનુભવ થાય છે.

આ વેદનીય કર્મ આત્માના કોઇપણ ગુણનો ઘાત કરનાર ન હોવાથી તે અઘાતી કર્મ કહેવાય છે. આત્માના અનંત સુખને તે દબાવે છે. તેના સાતા અને અસાતા એમ બે ઉત્તર ભેદો છે. મધથી ખરડાયેલ તલવારની ધાર ચાટવા જેવું તે છે. તેની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ૩૦ કોડાકોટી સાગરોપમની અને જઘન્ય સ્થિતિ બાર મુહૂર્તની છે.

(૪) મોહનીય કર્મ :—જેને લઈને આત્મા સત્ કે અસત્ વસ્તુના વિવેકથી વિકલ થાય યાને હિતાહિતનું ભાન ભૂલી જાય, અર્થાત્ મોહગ્રસ્ત–મૂઢ બની સંસારમાં અટવાઈ પડે તે. આ કર્મના ઉદયથી આત્મામાં ક્રોધ–માન–માયા–લોભ, હાસ્ય–રતિ અરતિ–ભય–શોક–દુગંછા, વિષય-વાસના, અને સત્યનું અશ્રદ્ધાનાદિક દુર્ગુણોનો આવિર્ભાવ-પ્રગટ થાય છે. તથા આત્મસંયમની અભિલાષા અને તેની પ્રવૃત્તિથી આત્મા અટકી જાય છે. આ કર્મનો ઉદય જેટલો તીવ્ર કે મંદ હોય તેટલા પ્રમાણમાં જ તે તે દુર્ગુણોનો [illegible] [illegible] થાય છે.

આ મોહનીય કર્મની પ્રકૃતિ બે વિભાગમાં વ્હેંચાય[illegible] [illegible] છે. એક દર્શન મોહનીય અને બીજું ચારિત્ર [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] દુર્ગુણો [illegible]

પંચ હોવા છતાં તે યોગ્ય રસ્તે વાપરી શકતો નથી. આ કર્મ આત્માના વીર્યાદિ ગુણનો ઘાત કરનાર હોવાથી તે ઘાતી કર્મ કહેવાય છે. તેના દાનાન્તરાય વગેરે પાંચ ઉત્તર ભેદો છે ભંડારીના સમાન તે છે તેની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ત્રીસ કોડાકોડી સાગરોપમની, અને જઘન્ય સ્થિતિ અંત મુંહુર્તની છે.

આ રીતે કર્મના મૂળ આઠ ભેદો છે ને આઠ કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિઓ (ઉત્તર ભેદો) ૧૫૮ ગણાય છે ને આ પ્રમાણે :—

(૧)	જ્ઞાનાવરણીય કર્મના	—	૫	ભેદ
(૨)	દર્શનાવરણીય ,,	—	૯	,,
(૩)	વેદનીય ,,	—	૨	,,
(૪)	મોહનીય ,,	—	૨૮	,,
(૫)	આયુષ્ય ,,	—	૪	,,
(૬)	નામ ,,	—	૧૦૩	,,
(૭)	ગોત્ર ,,	—	૨	,,
(૮)	અંતરાય ,,	—	૫	,,
			૧૫૮	

૭ કર્મનો બંધ.—

ઉપરોક્ત જે આઠ પ્રકારના કર્મો બાંધવામાં [illegible] પડે છે. પ્રકૃતિ બંધ, સ્થિતિ બંધ, રસબંધ અને પ્રદેશબંધ. પ્રકૃતિ કર્મનો સ્વભાવ, તેની સ્થિતિ, તેનો રસ અને તેના પ્રદેશ [illegible] કર્મો [illegible] છે [illegible] [illegible] પ્રકૃતિઓ [illegible] છે. કર્મ

ઉદયથી આત્મા માન યા અપમાન, કીર્તિ યા અપકીર્તિ પ્રાપ્ત કરે છે. ત્રસ યા સ્થાવર વગેરે અનેક ઉચ્ચ-નીચ નામથી સંબોધાય છે. સ્વયં આત્મા છતાં એકેન્દ્રિયાદિકપણે વ્યપદેશ પામે છે. આ નામકર્મ આત્માના કોઈ પણ ગુણનો ઘાત કરનાર ન હોવાથી તે અઘાતી કર્મ કહેવાય છે. આત્માના અગુરુલઘુ ગુણને તે દબાવે છે. તેના ગતિ વગેરે ૧૦૩ ઉત્તર ભેદો છે. ચિતારા સમાન તે છે. તેની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ વીશ કોડાકોડી સાગરોપમની અને જઘન્ય સ્થિતિ આઠ મુંહુર્તની છે.

(૭) ગોત્રકર્મ :—જેને લઈને આત્માને ઊંચા-નીચાપણું પ્રાપ્ત થાય તે. અર્થાત્ ઉચ્ચ કે નીચ કુળમાં જન્મ ધારણ કરાવે તે. આ કર્મના ઉદયથી આત્માને ઉચ્ચ યા નીચ ગોત્રમાં ઉત્પન્ન થવું પડે છે. તેને લઈને ઉચ્ચ નીચ ગોત્રથી બોલાવતાં અનેકવાર અસહ્ય માનાપમાન કે સુખ-દુઃખ આત્માને અનુભવવાં પડે છે. આ ગોત્ર કર્મ આત્માના કોઈ પણ ગુણનો ઘાત કરનાર ન હોવાથી અઘાતી કર્મ કહેવાય છે. આત્માના અરૂપી ગુણને તે દબાવે છે. તેના ઉચ્ચ અને નીચ એમ બે ઉત્તર ભેદો છે. કુંભારના સમાન તે છે. તેની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ વીશ કોડાકોડી સાગરોપમની અને જઘન્ય સ્થિતિ આઠ મુંહુર્તની છે.

(૮) અંતરાય કર્મ :—જેને લઈને આત્માની દાનાદિક [illegible] શક્તિઓમાં અંતરાય થાય તે. આ કર્મના ઉદયથી [illegible] વસ્તુની પ્રાપ્તિ થતી નથી. [illegible] [illegible] [illegible] કરી શકતો નથી. [illegible]

રાજુ ચકને બાંધેલ કર્મને આત્માથી જુદા પડતા વાર લાગે છે કારણ કે આ કર્મના બંધ સ્પૃષ્ટ કર્મના બંધ કરતા વધારે મજબૂત બંધને છે.

નિધત્ત કર્મબંધ [illegible] સોયો ને ધાગે તેવાલિકથી મજબૂત કર્યો પછી [illegible] એમ તે સોય [illegible] છૂટી પડે છે, [illegible] ભાવના [illegible] અતિ જોરદાર અધ્યવસાયપૂર્વક [illegible] કર્મ [illegible] વિશિષ્ટ અનુષ્ઠાન કરવા દ્વારા [illegible] છૂટું પડી શકે છે

નિકાચિત કર્મબંધન [illegible] એક રૂપ કરી નાખવાથી કોઈ રીતે [illegible] છૂટી પડી શકતા નથી, તેમ કર્મ બાંધતા [illegible] પણ [illegible] કર્મ બંધાતી વખતે પણ અતિ રસપૂર્વક આનંદ [illegible] કર્મ બંધાય. પછી પણ તેની આનંદપૂર્વક પ્રશંસા, અનુમોદન [illegible] કર્મ એવું ચીકણું બંધાય છે કે તે ભોગવ્યા સિવાય આત્માને છૂટકો થતો જ નથી.

આ નિકાચિત કર્મબંધમાં [illegible] પરિવર્તન કે ફેરફાર થઈ શકતો નથી તેનું ફળ અવશ્ય ભોગવવું જ પડે છે. ક્યારે ક્યારેક [illegible] કર્મબંધ શુભ અધ્યવસાય દ્વારા [illegible] પણ આત્મા પરિવર્તન ફેરફાર કરી શકે છે

(૮) કર્મનો ઉદય અને તેનો ભોગવટો કાળ —

આત્માની [illegible] સાથે [illegible] કે [illegible] [illegible] [illegible] કે તેને [illegible] [illegible] નથી તેમ કર્મ [illegible] [illegible] કે [illegible] નથી, કિન્તુ [illegible] [illegible] કર્મ [illegible] [illegible]

આત્મા સાથે કેટલો સમય રહેશે તે સ્થિતિબંધ કામ કરે છે. ફલ દેવાની શક્તિનો નિર્ણય કરવો તે રસબંધ અનુભાગ બંધ કામ કરે છે. અને કર્મના પ્રદેશનો સંચય કરવો તે પ્રદેશબંધ કામ કરે છે. આ સંબંધમાં મોદકનું દૃષ્ટાંત સમજવા લાયક છે. સુંઠ વગેરે પદાર્થોથી વ્યાપ્ત લોટ ઘી ગોળ આદિનો એક મોદક લાડુ બનાવ્યો. આ મોદક વાયુનો વિનાશક હોય તે એનો પ્રકૃતિબંધ, એક માસ કે પખવાડીયા સુધી સારો રહી શકે તેમ હોય તે એનો સ્થિતિબંધ, સ્વાદમાં બહુ ગળ્યો, ઓછો ગળ્યો કે કડુતાવાળો આદિ હોય તે એનો રસબંધ, અને જુદા જુદા દ્રવ્યોના સમૂહરૂપ બનેલો હોય તે એનો પ્રદેશબંધ કહેવાય છે. આ બધું ય મોદક તૈયાર થતાંની સાથે જ મનાય છે. તેમ આત્માને કર્મબાંધતાની સાથે જ પ્રકૃતિ આદિ ચારે પ્રકારના કર્મબંધ એકી સાથે એક અધ્યવસાયથી પડે છે. તેમાં જે અધ્યવસાય અતિતીવ્ર થયેલો હોય તેનો બંધ અતિગાઢ નિકાચિત પડે છે, અને જે અધ્યવસાય તીવ્ર, મંદ કે મંદતર થયેલો હોય તેનો બંધ નિદ્ધત, સ્પૃષ્ટ કે બદ્ધ પડે છે. આજ વસ્તુ નીચે પ્રમાણે સોયનાં દૃષ્ટાંતથી [illegible] શકાય તેવી છે.

સ્પૃષ્ટ કર્મબંધ : સોયોના એક ઢગલા પર [illegible] જેમ [illegible] જાય છે, તેમ શિથિલ ભાવે [illegible] કર્મો [illegible] સામાન્ય [illegible] જાય છે. સ્પૃષ્ટ કર્મ સામાન્ય [illegible] જાય છે.

બદ્ધ કર્મબંધ : [illegible] છે, તેમ સામાન્ય

છે. હું કરું છું એમ જે વિચારવું તે વૃથા અભિમાન છે. વસ્તુતઃ કર્મના તાંતણાથી ગુંથાએલો જ લોક છે. અર્થાત્ સમસ્ત પ્રાણીગણ પોતપોતાના કર્મોને અનુસારે જ સુખ-દુઃખને ભોગવે છે.

(૧૦) કર્મનો પ્રભાવ :—

ત્રણે લોકમાં કર્મનો પ્રભાવ સર્વત્ર વર્તી રહ્યો છે. એના સંકજામાં સિદ્ધો સિવાય સંસારી સર્વ જીવો જકડાઈ રહ્યા છે અરે! દુનિયાના કહેવાતા દેવોને પણ વિચિત્ર દશામાં જેવું મૂકવા છે. જુઓ—

"બ્રહ્મા યેન કુલાલવન્નિયમિતો બ્રહ્માણ્ડભાણ્ડોદરે,
વિષ્ણુર્યેન દશાવતારગહને ક્ષિપ્તો મહાસંકટે ।
રુદ્રો યેન કપાલપાણિપુટકે ભિક્ષાટનં સેવતે,
સૂર્યો ભ્રામ્યતિ નિત્યમેવ ગગને તસ્મૈ નમઃ કર્મણે ॥૧॥"

[નીતિશતક (ભર્તૃહરિ) શ્લો૦ ૯૨]

જે કર્મે બ્રહ્માને (જગતનું સર્જન કરવા માટે) કુંભારની જેમ બ્રહ્માંડરૂપી ભાજન–વાસણ ઘડવાને નિયમ્યા છે, જેણે વિષ્ણુને મહા સંકટવાળા દશ અવતાર રૂપ ગહનમાં નાખ્યા છે, જેણે રુદ્ર–મહાદેવને હાથમાં ખોપરી રાખીને ભિક્ષાટન કરાવ્યું છે, તથા જેના પ્રતાપે સૂર્ય હંમેશ આકાશમાં ભમે છે, એવા તે કર્મને નમસ્કાર હો! (૧)

"કૃતકર્મક્ષયો નાસ્તિ કલ્પકોટિશતૈરપિ ।
અવશ્યમેવ ભોક્તવ્યં, કૃતં કર્મ શુભાશુભમ્ ॥ ૨ ॥"

વિક્રમચરિત્ર, સર્ગ ૨, શ્લો૦ ૬૭

કરોડો કલ્પો-યુગો વ્યતીત થાય તો પણ કરેલા કર્મનો

બાદ ઉદયમાં આવે છે. આમાં વચલો બાધા વગરનો જે કાળ તે અબાધાકાળ જઘન્યથી અંતર્મુહૂર્ત અને ઉત્કૃષ્ટ એક કોટીકોટી સાગરોપમની સ્થિતિએ સો વર્ષનો હોય છે. આ અબાધાકાળ પૂર્ણ થાય એટલે કર્મ ઉદયમાં આવે છે. અને એને લઈને આત્માને કર્મના વિપાકનો અનુભવ થાય છે.

(૬) કર્મનું ફળ :—

આત્મા જેવાં જેવાં કર્મો કરે છે, તેને અનુરૂપ તેવાં તેવાં ફળો મળે છે. પાપકૃત્યો કરીને સારા ફળની આશા રાખવી તે નિરર્થક છે. પરંતુ જ્યારે એ કર્મનાં ફળરૂપે દુઃખ [illegible] આવે ત્યારે ગભરાયા સિવાય શાંતિથી એને [illegible]. જેથી નવાં કર્મો બંધાય નહીં અને [illegible]. 'બંધ સમય ચિત્ત ચેતીએ [illegible]' [illegible] દૃષ્ટિ રાખવાની [illegible] છે.

[illegible]

[illegible]

છે. હું કરું છું એમ જે વિચારવું તે મૃષા અભિમાન છે. વસ્તુતઃ કર્મના તાંતણાઓથી ખેંચાયેલા જ હોય છે. અર્થાત્ સમસ્ત પ્રાણીગણ પોતપોતાના કર્મોને અનુસારે જ સુખ દુઃખને ભોગવે છે.

(૧૦) કર્મનો પ્રભાવ —

ખરું જોતાં કર્મનો પ્રભાવ સર્વત્ર વર્તી રહ્યો છે. એના સંકજામાં સિદ્ધો સિવાય સંસારી સર્વ જીવો સપડાઈ રહ્યા છે અરે! દુનિયાના કહેવાતા દેવોને પણ [illegible] જેવું જણાય છે. જુઓ—

"બ્રહ્મા યેન કુલાલવન્નિયમિતો બ્રહ્માણ્ડભાણ્ડોદરે,
વિષ્ણુર્યેન દશાવતારગહને ક્ષિપ્તો મહાસંકટે ।
રુદ્રો યેન કપાલપાણિપુટકે ભિક્ષાટનં સેવતે,
સૂર્યો ભ્રામ્યતિ નિત્યમેવ ગગને તસ્મૈ નમઃ કર્મણે ॥૯૨॥"

[નીતિશતક (ભર્તૃહરિ) શ્લોક ૯૨]

જે કર્મે બ્રહ્માને (જગતનું સર્જન કરવા માટે) કુંભારની જેમ બ્રહ્માંડરૂપી ભાજનના [illegible] છે, જેણે વિષ્ણુને [illegible] મહાસંકટમાં નાખ્યા છે, જેણે રુદ્ર-મહાદેવને [illegible] ભિક્ષા માગતા કર્યા છે, તથા જેના પ્રભાવે સૂર્ય [illegible] છે, એવા તે કર્મને નમસ્કાર હો! (૧)

"નાભુક્તં ક્ષીયતે કર્મ કલ્પકોટિશતૈરપિ ।
અવશ્યમેવ ભોક્તવ્યં, કૃતં કર્મ શુભાશુભં ॥ ૧ ॥"

[illegible]

[illegible]

ક્ષય થતો નથી. કારણ કે—કરેલ શુભાશુભ કર્મ અવશ્ય ભોગવવું જ પડે છે. (૨)

दग्धे बीजे यथाऽत्यन्तं, प्रादुर्भवति नाङ्कुरः ।
कर्मबीजे तथा दग्धे, न रोहति भवाङ्कुरः ॥ ३ ॥
[तत्त्वार्थसूत्रभाष्य. कारिका, श्लोक० ८]

જેમ બીજ અત્યંત બળી ગયું હોય અર્થાત્ નિઃસત્ત્વ થયું હોય તો તેમાંથી અંકુરો ઉત્પન્ન થતો નથી, તેમ કર્મરૂપી બીજ બળી ગયે છતે સંસાર રૂપી અંકુરો ઉત્પન્ન થતો નથી. (૩)

(૧૧) કર્મવિપાક પ્રશ્નોત્તરી—

(૧) પ્રશ્ન : કર્મ રૂપી કે અરૂપી?

ઉત્તર : કર્મ પૌદ્ગલિક હોવાથી તે રૂપી છે.

(૨) પ્રશ્ન : કર્મ રૂપી છે, તો પછી ઘટાદિકની જેમ દેખાતું કેમ નથી?

ઉત્તર : પરમાણુ વગેરેની જેમ તે અત્યંત સૂક્ષ્મ હોવાથી, રૂપી છતાં પણ દેખી શકાતું નથી.

(૩) પ્રશ્ન : અરૂપી આત્માને રૂપી કર્મથી ઉપઘાત કે અનુગ્રહ કેવી રીતે થઈ શકે?

ઉત્તર : અરૂપી જ્ઞાનાદિને પણ રૂપી મદિરાથી ઉપઘાત અને અનુગ્રહ થઈ શકે છે. અર્થાત્—જે રીતે [illegible] મદિરાથી ઉપઘાત [illegible] અનુગ્રહ [illegible] કર્મથી અરૂપી આત્માને [illegible] અનુગ્રહ થઈ શકે છે.

દાન કર્મપ્રકૃતિપ્રાભૃત કષાયપ્રાભૃત, ગોમ્મટસાર, લબ્ધિસાર, ક્ષપણાસાર આદિ કર્મસાહિત્ય પણ શ્રી દિગમ્બર આચાર્યોનું રચેલું વિદ્યમાન છે. કર્મવાદના વિષયમાં જૈન સાહિત્યની તુલનામાં અન્ય દર્શનોનું કોઈ પણ સાહિત્ય આવી શકતું નથી.

(૧૮) દૈવવાદ

જગતમાં જૈન દર્શનનો 'અનેકાન્તવાદ—સ્યાદ્વાદ' જેટલો વિખ્યાત છે તેટલો જ દર્શનનો 'કર્મવાદ' પણ પ્રખ્યાત છે. આજે પણ એ જૈનદર્શનના કર્મવાદને ફક્ત ભારતીય દર્શનોને જ નહિ, કિન્તુ વિશ્વભરના અન્ય દર્શનોને તથા [illegible] પણ [illegible] છે. જૈનદર્શને જે કર્મવાદ સંબંધી જે સૂક્ષ્મતાપૂર્વક અને સાંગોપાંગ [illegible] નિરૂપણ કર્યું છે, તે [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

છે. ચરમ તીર્થંકર શ્રમણ ભગવાન મહાવીર પરમાત્માએ પણ અનેકવાર આપેલ ધર્મોપદેશમાં તેનો પડઘો ખૂબ જોરશોરથી પાડ્યો છે, એટલું જ નહિ પણ 'પુરુષ એવેદં સર્વં.' એ વેદ વાક્યથી કર્મના અસ્તિત્વમાં શંકા કરતા એવા ધુરંધર પંડિત અગ્નિભૂતિજીને પણ શંકાના સુંદર સમાધાનથી અત્યંત પ્રભાવિત બનાવી પાંચસો શિષ્યો સાથે સંયમના પવિત્ર પંથે પ્રયાણ કરાવી પોતાના દ્વિતીય ગણધર તરીકે સ્થાપ્યા હતા.

વર્તમાન જૈન આગમોમાં કર્મવાદનું સ્વરૂપ તો અતિ અલ્પ પ્રમાણમાં જ વર્ણવેલ છે. કર્મવિચારનું મૂળ તો શ્રુતકેવલી શ્રી સુધર્માસ્વામીજીગુરુની રચેલી દ્વાદશાંગી પૈકી લુપ્ત થયેલ દ્રષ્ટિવાદ નામના બારમા અંગના ચૌદ પૂર્વ [illegible] કર્મપ્રવાદ નામના પૂર્વમાં છે. આ પૂર્વ પણ લુપ્ત થયેલ છે, છતાં પણ તેમાંના કેટલાક વિચારો પરંપરાએ [illegible] આવેલ અને સંગ્રહાઈ રહેલા છે. પૂર્વાચાર્ય મહર્ષિઓએ તે વિચારોને [illegible] કરેલ કર્મવાદના સાહિત્ય [illegible] આજે પણ [illegible] શ્રી આનંદ [illegible] [illegible]

(૧૬) [illegible]—

રણ કર્મપ્રકૃતિપ્રાભૃત કષાયપ્રાભૃત, ગોમ્મટસાર, લબ્ધિસાર, ક્ષપણાસાર આદિ કર્મસાહિત્ય પણ શ્રી દિગંબર આચાર્યોનું રચેલું વિદ્યમાન છે. કર્મવાદના વિષયમાં જૈન સાહિત્યની તુલનામાં અન્ય દર્શનોનું કોઈ પણ સાહિત્ય આવી શકતું નથી.

(૧૮) ઉપસંહાર

જગતમાં જૈન દર્શનનો 'અનેકાન્તવાદ—સ્યાદ્વાદ' જેટલો વિખ્યાત છે તેટલો જ દર્શનનો 'કર્મવાદ' પણ પ્રખ્યાત છે. આજે પણ એ જૈનદર્શનના કર્મવાદને કેવળ ભારતીય દર્શનોએ જ નહિ, કિન્તુ વિદેશના અન્ય દર્શનો તથા વૈજ્ઞાનિકોએ પણ કોઈને કોઈ સ્વરૂપમાં અપનાવેલ છે. જૈનદર્શને જે કર્મવાદ બતાવી જે સૂક્ષ્મતાપૂર્વક અને અતિ [illegible] નિરૂપણ કર્યું છે, તે આધુનિક—[illegible]

卐 ॥ ॐ ह्रीँ अर्हँ नमः ॥ 卐

ઉ...પો...દ્...ઘા...ત.

અનાદિ અનંત એવું વિશ્વ બે વિભાગમાં વહેંચાએલું છે. જીવ વિભાગમાં અને અજીવ વિભાગમાં. જગતમાં કોઈપણ એવી વ્યક્તિ નથી, કોઈપણ એવી વસ્તુ નથી કે કોઈપણ એવો પદાર્થ નથી કે તેનો સમાવેશ કાંતો જીવમાં અને કાંતો અજીવમાં થતો ન હોય ?

અનાદિ કાળથી નિગોદસ્થાનમાં અવ્યવહારરાશિમાં નિવાસ કરી રહેલા અને તે સ્થાન છોડીને વ્યવહાર રાશિમાં આવી ક્રમે એકેન્દ્રિયપણું, બેઇન્દ્રિયપણું, તેઇન્દ્રિયપણું, ચઉરિન્દ્રિયપણું, અસંજ્ઞી પંચેન્દ્રિયપણું અને સંજ્ઞી પંચેન્દ્રિયપણું પામી દશ દશ દ્રષ્ટાંતે દુર્લભ એવો મનુષ્યભવ પ્રાપ્ત કરી ભગવાનની પારમેશ્વરી પ્રવ્રજ્યા સ્વીકારી અને [illegible] કર્મોનો નાશ કરી અંતે મુક્તિસ્થાનમાં બિરાજમાન [illegible] સંસારમાં પરિભ્રમણ કરી [illegible] જીવ વિભાગમાં થાય છે.

એક એક પરમાણુ અથવા એક આકાશ પ્રદેશથી [illegible] અજીવ વિભાગમાં થાય છે [illegible] ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, [illegible] અજીવ વિભાગમાં થાય છે.

જીવ [illegible] અજીવ ન થઈ શકે અને અજીવ [illegible] જીવ ન થઈ શકે એ અનાદિ સિદ્ધાંત છે.

[illegible]

આત્માને શસ્ત્રો છેદી શકતાં નથી અને અગ્નિ બાળી શકતો નથી. એ ગીતાવાક્ય પણ સુવિદિત થાય છે

વિશ્વમાં ભલેને વિજ્ઞાન ગમે તેટલું આગળ વધ્યું હોય, અને વધતું જતું હોય તો પણ તેનામાં દૃશ્યને અદૃશ્ય કરવાની અને અદૃશ્યને દૃશ્ય કરવાની શક્તિ નથી અને આવવાની પણ નથીજ

આ બન્ને દૃશ્ય અને અદૃશ્ય વિભાગ પૈકી અત્ર દૃશ્યવિભાગનીજ અહીં સંક્ષિપ્ત વિચારણા કરવાની છે

દૃશ્યની સિદ્ધિ

૧ દૃશ્ય આત્મા છે કે નહીં? [illegible] વીર સં૦ ૨૪૮૮ વર્ષ પૂર્વે [illegible] વિક્રમ સં ૨૦૧૮ [illegible]

---

૧ [illegible]

[illegible] (आचारांगनिर्युक्ति गा [illegible])

૧ [illegible]

૨૫૦૦ વર્ષ પૂર્વે પણ ચૌદ વિદ્યાના પારંગત અને સર્વજ્ઞપણાનો દાવો ધરાવતા પાંચસો શિષ્યોના પરિવારવાળા એવા શ્રી ઈન્દ્રભૂતિ વિપ્રને હતો.

"विज्ञानघन एवैतेभ्यो भूतेभ्यः समुत्थाय तान्येवानुविनश्यति, न प्रेत्यसंज्ञाऽस्ति"

[[illegible] બૃહદારણ્યક ઉપનિષદ્ ૨. ૪. ૧૨.]

એ વેદ વાક્યથી શ્રી ઇન્દ્રભૂતિ વિપ્ર સંશયમાં પડેલા [illegible] સર્વજ્ઞપણાને જરાયે આંચ ન લાગે એ ખાતર [illegible] પૂછીને પણ સમાધાન કરી શકે તેમ ન હતું, પણ [illegible] સર્વજ્ઞ શ્રમણ ભગવાન મહાવીર [illegible] અને પ્રભુએ 'વિજ્ઞાનઘન' [illegible] સાચો અર્થ સમજાવ્યો ત્યારે જ એ [illegible] શ્રી ઈન્દ્રભૂતિવિપ્રનો સંશય નષ્ટ થયો. અને [illegible] નિઃશંકપણે સ્વીકારી [illegible] કરી સપરિવાર ઇન્દ્રભૂતિ [illegible] પ્રધાન શિષ્યરત્ન થયા.

[illegible] શ્રી ઇન્દ્રભૂતિએ કરેલો [illegible] —

[illegible] પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, [illegible]

'ન પ્રેત્યસંજ્ઞાઽસ્તિ' અર્થાત્ પુનર્જન્મ થતો નથી. અર્થાત્ પરલોકની સંજ્ઞા નથી

આજ વસ્તુનું સ્પષ્ટીકરણ એ છે કે—

જ્યારે પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ અને આકાશ એ પાંચ ભૂતો કાયા સ્વરૂપે પરિણામ પામે ત્યારે તેમાંથી 'અયં ઘટ, અયં પટ, અયં મનુષ્યઃ' આ ઘટ છે, આ પટ છે, આ મનુષ્ય છે ઇત્યાદિ વિવિધ પ્રકારના જ્ઞાનરૂપ ચૈતન્ય ઉત્પન્ન થાય છે, પણ આત્મા નામનો પદાર્થ ઉત્પન્ન થતો નથી

જેમ મહુડાં, પિષ્ટ [illegible] મદિરાના અંગોમાંથી માદક શક્તિ [illegible] ઉત્પન્ન થાય છે તેમ [illegible] પરિણામ પામેલાં પાંચ ભૂતોમાંથી ચૈતન્યશક્તિ ઉત્પન્ન થાય છે

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

卐 પ્રત્યક્ષ પ્રમાણથી જીવ-આત્માની સિદ્ધિ 卐

જુઓ તેનો પૂર્વપક્ષ-

ઘટ-પટાદિ પદાર્થો જેમ પ્રત્યક્ષ રૂપે જણાય છે તેમ આત્મા-જીવ પણ પ્રત્યક્ષરૂપે જણાવવો જોઈએ ?

કદાચ પરમાણુ જેવો અતિ સૂક્ષ્મ હોય અને ન જણાતો હોય તો પણ પરમાણુ સમૂહથી બનેલા જેમ ઘટ-પટાદિ દેખાય છે, તેમ આત્મા તો તેવા કાર્યરૂપે પણ પરિણમેલો પ્રત્યક્ષ દેખાતો નથી; માટે આત્મા-જીવ નથી.

આ પૂર્વપક્ષરૂપ સંશય યુક્તિ સંગત નથી તે હવે પછી ઉત્તરપક્ષરૂપ નીચે જણાવેલા પ્રમાણોથી સમજાશે.

ઉત્તરપક્ષ—

[illegible] એ સમજવું જોઈએ કે '[illegible]માં જે વસ્તુ ન [illegible] સંશય પણ ન જ હોય.'

[illegible] જીવ-આત્મા નથી જ તો [illegible] [illegible], [illegible] જીવ-આત્મા [illegible] [illegible] જીવ-આત્મા પણ [illegible] [illegible] [illegible] કે— [illegible]

[illegible]

નથી. [illegible] પુત્ર [illegible], પણ [illegible] પુત્ર નથી

આમ [illegible] વસ્તુના [illegible] હોય, પણ [illegible] વસ્તુનો [illegible] નથી

વળી [illegible] જ્ઞાનના એક પ્રકાર [illegible] આદિ પણ જ્ઞાનના [illegible] જ્ઞાન [illegible] પણ [illegible] જ્ઞાન [illegible] આદિ જ્ઞાનના [illegible]

જ્ઞાન એ આત્માનો [illegible] છે. [illegible] જ્ઞાન [illegible]

વળી [illegible] આદિ [illegible] જ્ઞાન [illegible] !

આ [illegible] —

[illegible]

અગ્નિના તાપનું નિમિત્ત મળતાં સુવર્ણમાંજ રહેલું તે પ્રગટ થાય છે, તેમ આત્મામાં બ્રાહ્મી કે સારસ્વતચૂર્ણ વગેરેથી જ્ઞાનની વૃદ્ધિ કે જ્ઞાનનું સતેજપણું થાય છે, અને મદિરાદિકથી જ્ઞાન અવરાઇ જાય છે તે જ્ઞાન કંઈ બ્રાહ્મી કે સારસ્વત ચૂર્ણ વગેરેમાંથી કે મદિરાદિકમાંથી ઉત્પન્ન થતું નથી, પણ બ્રાહ્મી કે સારસ્વત ચૂર્ણ વગેરેના અને મદિરાદિકના સંસ્કારથી ઉત્પન્ન થાય છે અને અવરાય છે.

આથી આ દૃષ્ટાંત દ્વારા પાંચભૂતમાંથી આત્મા-જીવ ઉત્પન્ન થાય છે એમ માની શકાય નહીં, પણ જ્ઞાન એ તો આત્માનો ગુણ હોવાથી આત્મામાંજ વિદ્યમાન હોય છે, [illegible] આદિ વસ્તુના સંયોગમાં આવતાં તે નિમિત્ત [illegible] ઉત્પન્ન થાય છે, અને આ ઉપયોગ [illegible] આત્માનું લક્ષણ છે, એજ આત્માનો ગુણ છે એમ [illegible] તે ગુણનો આધાર 'આત્મા-જીવ [illegible] પાંચભૂતથી ભિન્ન છે અને ચૈતન્યરૂપ છે.'

[illegible]

[illegible] વિકારોનો અનુભવ [illegible] થાય છે. તે અનુભવ [illegible] આધારે [illegible]

[illegible]

વળી સૌને 'હું ગોરો, હું ગોરું છું, હું જાડીયો' વગેરે 'અહમ્' વિષયક લૌકિક જ્ઞાન થાય છે, તથા 'મારું કુટુંબ, મારું ધન' ઈત્યાદિ 'મમ' વિષયક જ્ઞાન થાય છે, તે પણ આત્માની સિદ્ધતાને જણાવે છે. અહમ્ અને મમ વિષયક જ્ઞાન એ આત્માનો ગુણ હોવાથી તેનો આધાર જુદો આત્મા છે પણ ઇન્દ્રિયો નહીં.

કદાચ કોઈ એમ કહે કે ઇન્દ્રિયો જ્ઞાનાત્મક હોવાથી અહમ્ અને મમ વિષયક જ્ઞાન ઇન્દ્રિયોને થાય છે, આત્માને નહીં.

આ વાત પણ વ્યાજબી નથી. કારણ કે ચક્ષુ આદિ ઇન્દ્રિયથી [illegible] [illegible] ઇન્દ્રિયના [illegible] પણ [illegible] છે.

[illegible]

[illegible]

વળી 'આત્મા—જીવ નથી' આ જે બોલાય છે એજ વાક્ય 'આત્મા છે' એમ સિદ્ધ કરે છે. જેમ વ્યવહારમાં પણ 'ઘટ નથી' એમ કોઈ કહે ત્યારે શું 'ઘટનો સર્વથા અભાવ?' એમ કહેતા નથી, પણ 'તે કાળે, તે સમયે, તે સ્થળમાં, માટી આદિ અમુક દ્રવ્યનો કે અમુક આકૃતિવાળો ઘટ નથી' એમ કહે છે.

તથા વિદ્યમાન વ્યક્તિને માટે કોઈ પૂછે કે 'જિનદાસ નથી' ત્યારે શું જિનદાસ વ્યક્તિ સર્વથા નથીજ એમ કહેવાનું નથી, પણ '[illegible] અહીં નથી' ઈત્યાદિ કહેવાય છે.

તેમ 'આત્મા—જીવ નથી,' એ વાક્યમાત્રથી કંઈ આત્માનો સર્વથા અભાવ સિદ્ધ થઈ શકતો નથી, પણ યુક્તિપૂર્વક વિચાર કરતાં આત્માનું અસ્તિત્વ સિદ્ધ થાય છે.

આમ વિવિધ રીતે વિચારણા કરતાં પ્રત્યક્ષ પ્રમાણથી 'આત્મા જીવ છે,' એ સિદ્ધ કરી શકાય છે.

[illegible] અનુમાન પ્રમાણથી આત્મા—જીવની સિદ્ધિ

અનુમાન પ્રમાણથી પણ આત્માની સિદ્ધિ થઈ શક[illegible] [illegible] નથી. જુઓ તેનો પૂર્વ પક્ષ

અનુમાન [illegible] પ્રમાણપૂર્વક પ્રવર્તે છે. [illegible] અગ્નિ [illegible] હોય કે [illegible]

[illegible] અગ્નિ હોય [illegible] પ્રત્યક્ષ [illegible]

આત્માની સાથે તો ક્યારે ય કોઈનો પણ સંબંધ પ્રત્યક્ષથી દ્રષ્ટિગોચર થતો નથી, કે તેને જોઈને કહી શકાય કે અહીં આત્મા છે, માટે અનુમાન પ્રમાણથી પણ 'આત્મા છે', એ સિદ્ધ થઈ શકતું નથી.

ઉત્તર પક્ષ—

જગતમાં જે ભોગ્ય એટલે ભોગવવા યોગ્ય હોય તેનો ભોક્તા એટલે ભોગવનાર અવશ્ય હોય છે. જેમ અગ્નિ વિના ધૂમ ન હોઈ શકે તેમ ભોક્તા વિના ભોગ્ય ન હોય. ભોજન અને વસ્ત્ર વગેરે જેમ ભોગ્ય છે તો તેનો ભોક્તા મનુષ્ય છે, તેમ દેહ—શરીર પણ ભોગ્ય છે માટે તેનો ભોક્તા દેહધારી—શરીરી કોઈપણ હોવો જોઈએ અને તે આત્મા—જીવ જ છે, અર્થાત્ એના સિવાય બીજો કોઈપણ નથી એ સ્પષ્ટ સિદ્ધ થાય છે.

આથી 'વિદ્યમાનભોક્તૃકં ઇદં શરીરં ભોગ્યત્વાત્, ઓદનાદિવત્' એ અનુમાન દ્વારા આત્માની સિદ્ધિ થાય છે.

આ અનુમાનમાં ઇદં શરીરં એ પક્ષ છે, વિદ્યમાનભોક્તૃકં એ સાધ્ય છે, ભોગ્યત્વાત્ એ હેતુ છે અને ઓદનાદિવત્ એ દૃષ્ટાંત છે.

અર્થ:—ઇદં શરીરં એટલે આ શરીર વિદ્યમાનભોક્તૃકં એટલે વિદ્યમાન છે ભોક્તા જેનો એવું છે, કારણ કે ભોગ્યત્વાત્ ભોગ્યપણું હોવાથી, જેવી રીતે ઓદનાદિવત્ ભાત વગેરેની જેમ.

અર્થાત્ ભોગ્ય શરીર છે માટે તેનો ભોક્તા આત્મા અવશ્ય છે, એ આ અનુમાનથી પણ સિદ્ધ થાય છે.

કદાચ કોઈ કહે કે—મૃતક શરીરનો ભોગી કોણ ? આ રીતે તર્ક કરનારે સમજી લેવું જોઇએ કે 'જ્યાં ભોગ્ય હોય ત્યાં જ કે તે સમયે ભોગી હોવો જ જોઈએ' એવો કોઇ નિયમ નથી. એક બાજુ ભોગી અન્યકાળમાં કે અન્ય ક્ષેત્રમાં વર્તતો હોય છે અને બીજી બાજુ ભોગ્ય વસ્તુ બીજે સ્થળે કે ભોગીના અભાવ કાળમાં પણ વર્ત્તતી હોય છે.

જેમ અલંકાર–આભૂષણ–વસ્ત્રાદિ બીજે સ્થળે હોય છે, અને તેનો પહેરનાર પણ બીજે સ્થળે હોય છે, અથવા પરલોક સીધાવી ગયેલો હોય છે, તો પણ તે અલંકાર–આભૂષણ–વસ્ત્રાદિ હોવાથી તેનો 'ભૂતકાળમાં ભોગવનાર હતો અથવા વર્તમાન કાળમાં છે,' એમ માની શકાય છે. તેમ ભોગ્ય દેહ–શરીર છે તો તેનો ભોગી આત્મા પણ છે અથવા ભૂતકાળમાં હતો, ઇત્યાદિ સમાન યુક્તિથી આત્માની હયાતી સિદ્ધ કરી શકાય છે.

આ રીતે અનુમાન પ્રમાણથી પણ આત્મા અવશ્ય સિદ્ધ થાય છે

ઉપમાન પ્રમાણથી જીવ–આત્માની સિદ્ધિ

[illegible] પ્રમાણથી પણ આત્માની સિદ્ધિ થઈ શકતી [illegible] પરસ્પર નથી. જુઓ તેનો પૂર્વપક્ષ–

[illegible] પદાર્થમાં સાદૃશ્ય બુદ્ધિ [illegible] સાદૃશ્ય [illegible] હોય [illegible]

[illegible]

માત્રથી હોય તેને રોઝ સમજવું' આમ વ્યક્તિ જ ગવયના આકાર જેવા આકારવાળા જંગલી જાનવરને જોઈ સમજી શકાય કે 'ગાય જેવા આકારવાળું હોવાથી આ રોઝ છે.' પણ અહીં તો આત્માના જેવો બીજો કોઈ પદાર્થ જગતમાં જોવાતો નથી કે જેની ઉપમાથી આત્મા-જીવ છે એ વસ્તુ સિદ્ધ થઈ શકે !

ઉત્તરપક્ષ—

ઉપમા અને ઉપમેયનું સર્વથા સાદૃશ્ય મળી જ ન શકે, માત્ર એકદેશીય સાદૃશ્ય હોવાથી ઉપમા આપી શકાય છે, અને એ રીતે અહીં પણ મળી શકે છે.

જેમ 'દૂધમાં ઘી, તલમાં તેલ, ફૂલમાં સુગંધ અને કાષ્ઠમાં અગ્નિ જે રીતે રહે છે તે રીતે દેહમાં આત્મા પણ રહેલો છે.'

ઋષિમુનિઓના વચનમાં આવે છે કે-

'ક્ષીરે ઘૃતં તિલે તૈલં, કાષ્ઠેઽગ્નિઃ સૌરભં પુષ્પે ।
ચન્દ્રકાન્તે સુધા યદ્વત્ તથાત્માદેહતઃ પૃથક્ સ્થિતઃ'

'જેમ દૂધમાં ઘી, તલમાં તેલ, કાષ્ઠમાં અગ્નિ, પુષ્પમાં સુગંધ અને ચંદ્રકાન્તમણિમાં અમૃત રહેલું છે તેમ દેહથી જુદો એવો આત્મા પણ દેહમાં રહેલો છે.'

અહીં એ વાત સ્પષ્ટ થાય છે કે દૂધમાં જેમ ઘી આધેય, તલમાં જેમ તેલ આધેય, કાષ્ઠમાં જેમ અગ્નિ આધેય, પુષ્પમાં જેમ સુગંધ આધેય, અને ચંદ્રકાન્તમણિમાં જેમ અમૃત આધેય છે તેમ દેહમાં આત્મા પણ આધેય છે.

ફલિતાર્થ એનો એ થયો કે ઘી આદિની ઉપમાથી આત્મારૂપી ઉપમેયની સિદ્ધિ થઈ, અર્થાત્ ઉપમાન પ્રમાણથી પણ આત્મા-જીવની વિદ્યમાનતા જણાવી.

ꕥ આગમ પ્રમાણથી જીવ-આત્માની સિદ્ધિ ꕥ

હે ઈન્દ્રભૂતિ! આગમ પ્રમાણથી પણ આત્માની સિદ્ધિ થઈ શકે છે. પૂર્વે જણાવેલ 'विज्ञानघन०' 'स वै अयं आत्मा ज्ञानमय' અને 'दद्द' એ વેદવાક્યો અને તેનો કરેલ સત્યાર્થ આત્માનું અસ્તિત્વ સિદ્ધ કરે છે.

વળી વેદમાં એક વાક્ય છે કે—

"अस्तमिते आदित्ये याज्ञवल्क्य ! चन्द्रमस्यस्तमिते शान्तेऽग्नौ, शान्तायां वाचि, किं ज्योतिरेवायं पुरुषः? आत्मज्योतिरेवायं सम्राडिति होवाच ।"

'હે યાજ્ઞવલ્ક્ય! જ્યારે સૂર્ય અસ્ત થઈ જાય છે, ચં[illegible] અસ્ત થઈ જાય છે, અગ્નિ શાન્ત થઈ જાય છે, વચન અ[illegible] થઈ જાય છે, ત્યારે પુરુષમાં કઈ જ્યોતિ હોય છે? [illegible] [illegible] સમ્રાટ આત્મજ્યોતિ છે.'

અર્થાત્ પુરુષ જ આત્મજ્યોતિ છે. પ્રસ્તુતમાં પુરુષનો અર્થ આત્મા અને જ્યોતિનો અર્થ જ્ઞાન છે, જ્યારે બાહ્ય [illegible] ત્યારે પણ આત્મામાં જ્ઞાનપ્રકાશ [illegible] કે આત્મા સ્વયં [illegible] પણ આત્મા-જીવ સ્વયં [illegible] સિદ્ધ કરે છે.

[illegible] પણ [illegible]

અદૃષ્ટના પ્રતિપક્ષી રૂપે જીવની સિદ્ધિ

વળી વિશ્વમાં અદૃષ્ટ છે, તો તેનો પ્રતિપક્ષી—વિરોધી કોઈપણ હોવો જોઈએ. કારણ કે—અદૃષ્ટના [illegible] શુદ્ધપદના પ્રતિપક્ષ [illegible] છે માટે. જ્યાં જ્યાં [illegible] શુદ્ધપદનો પ્રતિપક્ષ હોય છે ત્યાં ત્યાં તેનો પ્રતિપક્ષી હોય છે. જેમ 'અઘટ'નો પ્રતિપક્ષી 'ઘટ' અને 'અઘટ'નો પ્રતિપક્ષી 'ઘટ' [illegible] વિદ્યમાન છે, [illegible] પ્રતિપક્ષી 'જીવ' અવશ્ય વિદ્યમાન છે [illegible] હવે 'જીવ'ની સિદ્ધિ [illegible] [illegible]

[illegible]

અંગરૂપ આગમની) સંપૂર્ણ સુંદર રચના કરી. એ જ આ ગૌતમસ્વામી મહારાજા-ઇન્દ્રભૂતિજી શ્રમણ ભગવાન મહાવીર પરમાત્માના પ્રથમ ગણધર થયા.

આ સંબન્ધમાં વિશેષ જિજ્ઞાસુઓએ શ્રીઠાણાંગ સૂત્ર તથા શ્રી કલ્પસૂત્રાદિ આગમ ગ્રંથો ઉપરાંત વિશેષાવશ્યકાદિ ગ્રંથો પણ જોવા.

આત્મા-જીવની સિદ્ધિમાં સર્વજ્ઞ શ્રમણભગવાન મહાવીર પરમાત્મા અને સમર્થ પંડિત પ્રવર શ્રી ઈન્દ્રભૂતિ ગૌતમસ્વામિજીનો ઉપરોક્ત પ્રસંગ વર્ણવ્યો. તેવોજ બીજો પ્રસંગ વીર સં ૨૪૮૮ વર્ષ પૂર્વેનો પુરુષાદાનીય શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુના સંતાનીય શ્રી કેશીકુમાર શ્રમણ અને પ્રદેશીરાજાનો છે. જુઓ તે પ્રસંગ—

'પરલોક, પુણ્ય, પાપ, દેવલોક, નરક અને આત્મા-જીવ આદિ નહિ માનનાર નાસ્તિક એવા પ્રદેશીરાજાને પુણ્યોદયે [illegible] શ્રી કેશીકુમાર શ્રમણનો સુયોગ પ્રાપ્ત થયો.

[illegible] પરલોક વગેરેની પ્રશ્નોત્તરીમાં [illegible] 'આત્મા-જીવ નથી' [illegible] પ્રશ્નો પૂછ્યા [illegible]

[illegible]

જોયું તો તેનું શબ જ પડેલું હતું. કોઠીની અંદર અને બહાર [illegible] કોઈ ઠેકાણે છિદ્ર-(ડું) જણાયું નહિ કે જેમાંથી આત્મા-જીવ બહાર નીકળી જાય!

આથી નિશ્ચય કરી કે આત્મા-જીવ નથી જ. વળી તે મૃત્યુ પામેલ ચોરના શરીરના [illegible] આત્મા અને [illegible] કોઈ પણ ઠેકાણે છિદ્ર તો દેખાતું જ નથી, તો પછી [illegible] આના શરીરમાં [illegible]?

ઉત્તર—કેશીકુમાર શ્રમણ ભગવંત કહે છે કે—

હે રાજન્! [illegible]

અહીં લોઢાના ગોળામાં છિદ્ર તો નથી, છતાં પણ અંદર અગ્નિ દાખલ થાય છે. તેમ ચોરના શરીરમાં પણ કીડા દાખલ થાય તેમાં છિદ્રની લેશમાત્ર પણ જરૂર પડે નહિ.

આતો સમજી શકાય તેવું ઉદાહરણ-દષ્ટાંત છે કે અગ્નિ રૂપી છે, છતાં પણ છિદ્ર વિના લોઢાના ગોળામાં દાખલ થાય છે, તો પછી કીડાના અરૂપી જીવ ભલેને કોઠીમાં કે શરીરમાં છિદ્ર ન હોય તો પણ દાખલ થાય એમાં આશ્ચર્ય શું ? અર્થાત્ છિદ્ર વિના પણ અરૂપી આત્મા-જીવ દાખલ થઈ શકે છે એ વસ્તુ સિદ્ધ થાય છે.

(૨) પ્રશ્ન-એક ચોરને જીવતાં તેનું વજન કર્યું અને તે [illegible] મૃત્યુ પામતાં તેનું વજન કર્યું, છતાં પણ વજનમાં જરા પણ ફેરફાર પડ્યો નહિ. તેથી નિશ્ચય કર્યો, કે જો તેના શરીરમાં જીવ હોત તો વજન વધવું જોઈએ, અને મૃત્યુ પામતાં જીવ નિકળી જતા વજન ઘટવું જોઈએ. બન્ને રીતે વજન કરતાં છતાં વજનમાં લેશમાત્ર પણ ફેરફાર ન પડવાથી આત્મા-જીવ નથી એ મેં સ્વીકાર કર્યો.

એની પણ વિદ્યમાનતા વિષેમાં અવશ્ય છેજ. કોઈનાથી પણ ના પાડી શકાય તેમ નથીજ

(૩) પ્રશ્ન—જીવને જોવાને માટે અને તેની ખાત્રી કરવાને માટે મેં એક માણસના કેદી—શરીરના ટુકડે ટુકડા કરી નાખ્યા, તોપણ તેના શરીરના કોઈપણ વિભાગમાંથી જીવ જોવામાં આવ્યો જ નહીં માટે જીવ છે એમ કઈ રીતે માની શકાય ?

ઉત્તર હે રાજન્ ! જેમ અરણી નામના કાષ્ઠ—લાકડામાં અગ્નિ છે, એના નાને તેટલા ઝીણા ઝીણા ટુકડા કરીને આંખોવડેથી કે સૂક્ષ્મ-દર્શક યંત્રથી જોવામાં આવે તો પણ અગ્નિ દેખાતો જ નહિ, તેમ શરીરના નાને તેટલા ટુકડે ટુકડા કરવામાં આવે તો પણ તેમાં જીવ દેખાતો જ નહિ. અરણીના કાષ્ઠમાં રહેલો અગ્નિ તો રૂપી છે છતાં દેખાતો નથી, તો પછી શરીરમાં રહેલો જીવ તો અરૂપી છે એ કઈ રીતે દેખાય? અર્થાત્ આત્મા-જીવ નજરે દેખી શકાય તેવો તે આત્મા-જીવ નથીજ એમ માની શકાય નહિ. એનો પણ [illegible] અનુમાન-પ્રમાણથી છેજ

(૪) પ્રશ્ન—[illegible] દેખાતો કેમ નથી ?

ઉત્તર—[illegible]

હલન-ચલનાદિ ક્રિયા કરનાર આત્મા જીવ છે. એ સાબીત થાય છે.

આથીજ જીવ વિનાના મૃતક શરીરમાં હલન-ચલન આદિ ક્રિયા દેખાતી નથી.

હવે જેમ ઘટ-પટાદિક પ્રત્યક્ષરૂપે દેખાય છે તેમ આત્મા-જીવ દેખાતો નથી, તેનું કારણ એ છે કે-આત્મા અરૂપી હોવાથી પ્રત્યક્ષરૂપે દેખાતો નથી. એથી કરીને વિશ્વમાંથી એનો કંઈ અભાવ થતો નથી.

અર્થાત્ જગતમાં આત્મા-જીવનું અસ્તિત્વ સદાને માટે જ કાયમ છે.

આ રીતે શ્રી કેશીકુમાર શ્રમણ ભગવંતના આત્મા-જીવની વિદ્યમાનતાનાં વચનો સાંભળી પરદેશી રાજાને પણ કબુલ કરવું પડ્યું કે [illegible]

'અચ્' કરેલ છે તેમાં ચકાર અનુબંધ છે [illegible]
જતાં બાકી રહેલ જે અ ને ઞાચ્ ના ચકાર [illegible]
'જીવ' શબ્દ સિદ્ધ કરેલ છે

આ રીતે વ્યાકરણથી જીવ શબ્દને સિદ્ધ કર્યા પછી હવે તેનું લક્ષણ જણાવાય છે

૩. જીવનું લક્ષણ ૩.

જીવનું લક્ષણ અનેક રીતે છે જેમ —

(૧) 'ચેતનાલક્ષણો જીવઃ' - [illegible] 'જીવ' કહેવાય છે

આ લક્ષણ નિશ્ચયનયને આશ્રીને છે

(૨) 'ઉપયોગો લક્ષણમ્' [illegible] 'જીવ' છે

(તત્ત્વાર્થાધિગમસૂત્ર દ્વિતીયાધ્યાય સૂત્ર -)

આ લક્ષણ પણ નિશ્ચયનયને આશ્રીને છે

(૩) 'પ્રાણાન્ ધારયતીતિ જીવઃ'

પ્રાણોને ધારણ કરે તે 'જીવ' કહેવાય છે

આ લક્ષણ વ્યવહાર નયને આશ્રીને છે

(૪) "યઃ કર્તા કર્મભેદાનાં ભોક્તા કર્મફલસ્ય ચ । સંસર્તા પરિનિર્વાતા, સ હ્યાત્મા નાન્યલક્ષણઃ"

[શાસ્ત્રવાર્તાસમુચ્ચય [illegible]]

જે વિવિધ કર્મો કરે છે, [illegible]

ભોક્તા હોય, તદનુસાર ચારેગતિમાં પરિભ્રમણ કરનાર હોય અને સાધન પામીને તે કર્મથી છૂટો થનાર હોય તેજ આત્મા-જીવ છે. આ સિવાય આત્માનું અન્ય લક્ષણ હોઈ શકતું નથી.

આ રીતે જીવનું લક્ષણ વિવિધ રીતે ઘટી શકે છે.

卐 જીવના પર્યાયવાચક શબ્દો 卐

જીવ કહો કે આત્મા કહો એ બન્ને પર્યાયવાચક શબ્દો છે. આજે પણ એ બન્ને શબ્દો સર્વત્ર વ્યાપક છે. વળી જંતુ, પ્રાણી અને સત્વાદિ એ પણ જીવનાજ પર્યાયવાચક શબ્દો છે. ચેતનશબ્દ પણ જીવને માટે વપરાતો પ્રસિદ્ધ છે.

(૧) સંસારી સર્વ જીવો સામાન્ય રીતે ચેતન રૂપ [illegible] રૂપે એક પ્રકારે છે.

(૨) સંસારી સર્વ જીવો—ત્રસ અને સ્થાવર રૂપે, અથવા સાંવ્યવહારિક અને અસાંવ્યવહારિકરૂપે બે પ્રકારે છે.

(૩) સંસારી સર્વ જીવો [illegible] પુરુષ અને નપુંસકવેદે અથવા અવિરત [illegible] અને દેશવિરતિ ભેદે, અથવા ભવ્ય, અભવ્ય અને જાતિભવ્ય ભેદે ત્રણ પ્રકારે છે.

(૪) સંસારી સર્વ જીવો નારક દેવ મનુષ્ય અને તિર્યંચ ગતિના ભેદે ચાર પ્રકારે છે.

(૫) સંસારી સર્વ જીવો—એકેન્દ્રિય, બેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય, ચઉરિન્દ્રિય અને પંચેન્દ્રિય ભેદે પાંચ પ્રકારે છે.

(૬) સંસારી સર્વ જીવો પૃથ્વીકાય, અપ્કાય, તેઉકાય, વાઉકાય, વનસ્પતિકાય અને ત્રસકાય ભેદે છ પ્રકારે છે.

(૭) સંસારી સર્વ જીવો [illegible]

(૮) સંસારી સર્વ જીવો—અંડજ, પોતજ, જરાયુજ, રસજ [illegible], સંમૂર્છિમ, ઉદ્ભિજ અને ઔપપાતિક ભેદે આઠ પ્રકારે છે.

અથવા દેવ, નર તિર્યંચ અને નારક પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા ભેદે પણ આઠ પ્રકારે છે.

(૯) સંસારી સર્વ જીવો—પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ અને વનસ્પતિ એ પાંચ સ્થાવર એકેન્દ્રિય, બેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય, ચઉરિન્દ્રિય અને પંચેન્દ્રિય ભેદે નવ પ્રકારે છે.

(૧૦) સંસારી સર્વ જીવો—પાંચ સ્થાવર એકેન્દ્રિય, બેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય, ચઉરિન્દ્રિય અને સંજ્ઞી પંચેન્દ્રિય ભેદે દશ પ્રકારે છે.

(૧૧) સંસારી સર્વ જીવો—સૂક્ષ્મ ને બાદર એકેન્દ્રિય, વિકલેન્દ્રિય, જલચર, સ્થલચર, ખેચર, મનુષ્ય, દેવ અને નારક ભેદે અગિયાર પ્રકારે છે.

(૧૨) સંસારી સર્વ જીવો—પૃથ્વી, અપ્, તેઉ, વાઉ, વનસ્પતિ અને ત્રસ એ ષટ્કાય પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા ભેદે બાર પ્રકારે છે.

અથવા (૧) મિથ્યાદૃષ્ટિ (૨) સાસ્વાદન (૩) મિશ્ર (૪) અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિ (૫) દેશવિરત (૬) પ્રમત્તસંયત (૭) અપ્રમત્તસંયત (૮) નિવૃત્તિ બાદર સંપરાય (૯) અનિવૃત્તિ બાદર સંપરાય (૧૦) સૂક્ષ્મ સંપરાય (૧૧) ઉપશાન્ત કષાય વીતરાગ છદ્મસ્થ (૧૨) ક્ષીણ કષાય વીતરાગ છદ્મસ્થ (૧૩) સયોગી કેવળી અને (૧૪) અયોગી કેવળી એમ ચૌદ ગુણસ્થાનવર્તી જીવ ભેદ કરીને ચૌદ પ્રકારે છે.

આ રીતે સિદ્ધાન્તાનુસાર જીવભેદ અનેક પ્રકારે છે.

[illegible] જીવ—આત્માના પ્રમાણભૂત શ્લોકો [illegible]

(૧) "न जायते न म्रियते कदाचिन्नायं भूत्वा भविता।
नैनं छिन्दन्ति शस्त्राणि, नैनं दहति पावकः
न चैनं क्लेदयन्त्यापो न शोषयति मारुतः।"

(आचाराङ्गसूत्रवृत्ति, पृ० [illegible], श्लो० [illegible])

'આ આત્મા કદાપિ ઉત્પન્ન થતો નથી અને મૃત્યુ પણ પામતો નથી. વળી આ આત્મા ઉત્પન્ન થઈને ફરી થશે એમ પણ નથી.

આ આત્માને શસ્ત્રો છેદી શકતા નથી, અગ્નિ બાળી શકતો નથી, પાણી ભીંજવી શકતું નથી અને પવન સુકાવી શકતો નથી.'

(૨) "अच्छेद्योऽयमदाह्योऽयमक्लेद्योऽशोष्य एव च।
नित्यः सर्वगतः स्थाणुरचलोऽयं सनातनः॥"

(આચારાંગસૂત્રવૃત્તિ, પૃ૦ ૨૨૫. શ્લો૦ ૨)

'આ આત્મા અચ્છેદ્ય છે, અભેદ્ય છે, અને તે અવિકારી કહેવાય છે, તેમજ આ આત્મા નિત્ય, સતતગ (નિરંતર ગતિકરનાર) સ્થાણુ, અચલ અને સનાતન છે.'

(૩) स्वयं कर्म करोत्यात्मा, स्वयं तत्फलमश्नुते ।
स्वयं भ्रमति संसारे, स्वयं तस्माद् विमुच्यते ॥ ”

(ચાણક્યનીતિ. અ૦ ૬ શ્લો૦ ૯)

'આત્મા પોતેજ કર્મ કરે છે, તે કર્મનું ફળ આત્મા

(૬) "जले जीवाः स्थले जीवाः जीवाः पर्वतमस्तके ।
ज्वालामालाकुले जीवाः, सर्वं जीवमयं जगत् ॥"

([illegible], अ० ३१)

'જળમાં જીવો છે, સ્થળમાં જીવો છે, પર્વતના શિખર પર જીવો છે, જ્વાળાના સમૂહથી સહિત એવા અગ્નિમાં જીવો છે. તથા આ સમસ્ત જગત જીવમય છે.'

(૭) "कामं क्रोधं लोभं मोहं त्यक्त्वात्मानं पश्यति कोऽहम् ।
आत्मज्ञानविहीना मूढास्ते पच्यन्ते नरकनिगूढाः ॥"

(मोहमुद्गर श्लो० ७)

'કામ, ક્રોધ, લોભ અને મોહનો ત્યાગ કરી, આત્માને જુએ કે હું કોણ છું ? આ આત્મજ્ઞાન વિનાના મૂઢ પુરુષો નરકમાં પડીને પચાય છે, અર્થાત્ પીડા પામે છે.'

(૮) "उद्धरेदात्मनात्मानं, नात्मानमवसादयेत् ।
आत्मैव ह्यात्मनो बन्धुरात्मैव रिपुरात्मनः ॥"

(भगवद्गीता, अ० ६, श्लो० ५)

'[illegible] આત્મા જ આત્માનો બંધુ છે અને આત્મા જ આત્માનો શત્રુ છે.'

(૯) "[illegible] ।
[illegible] ॥"

"तद्वद्दोषविहीनात्मा, भवत्येव निराश्रयः।
निराशो निश्चलो वत्स! न मित्रं न रिपुस्तदा॥"

(पद्मपुराण, खण्ड २, अ० ८६ श्लो० ५९-६०)

'હે મહામતિ! જેમ વાયુવર્જીત સ્થાનમાં રહેલો, નિશ્ચળ, વાયુરહિત અને સળગાવેલો એવો દીવો સમસ્ત અંધકારનો નાશ કરે છે, તેમ હે વત્સ! નિર્દોષ નિરાશ્રય અને આશા રહિત એવો આત્મા જ્યારે નિશ્ચળ થાય છે, ત્યારે તેનો કોઈ પણ મિત્ર કે શત્રુ રહેતો નથી.'

(२०) "ये निःस्पृहास्त्यक्तसमस्तरागा—
तत्त्वैकनिष्ठा गलिताभिमानाः।
सन्तोषपोषैकविलीनवाञ्छा—
ते रागिणो मनसा न बाह्यम्॥

'નિરંતર આત્માનું જ્ઞાન, ધ્યાન અને તપના બળ વડે [illegible] કર્યું [illegible] નહીંતર પ્રમાદથી [illegible] આ જીવનું [illegible] નાશ પામે છે'

(૧૬) "नाहं नारको नाम, न तिर्यक् नापि मानुषः ।
न देवः किन्तु सिद्धात्मा, सर्वोऽयं कर्मविक्रमः ॥

'હું નારકી નથી, તિર્યંચ નથી, મનુષ્ય પણ નથી, તથા દેવ પણ નથી, કિન્તુ સિદ્ધ આત્મ સ્વરૂપ છું અને [illegible] આ સર્વ તો કેવળ કર્મનો [illegible] છે'

(૧૭) "आत्मानो [illegible] विचारः, [illegible] ।
[illegible] कर्मनिर्मुक्तः, परमात्मा न [illegible] ॥"

([illegible] ૧. [illegible])

'[illegible]'

(૧૮) "[illegible] ।
[illegible] ॥"

([illegible])

'[illegible]'

(૨૫) "यो न साधयेत् धर्मं, कामक्रोधौ तदाश्रयौ।
महामोहाभिभूतेन, तेनात्मा वञ्चितो ध्रुवम्॥"

(इतिहाससमुच्चय, अ० १८ श्लो० ३६)

"જે ધર્મને સાધતા નથી, અને કામ-ક્રોધના આશ્રયરૂપ છે, તે મહામોહથી વિમૂઢ થએલા એવા જીવે પોતાના આત્માને નિશ્ચય પૂર્વક ઠગ્યો છે એમ સમજવું."

(૨૬) "सम्यक्त्वं तु मतिज्ञानं चारित्रं दर्शनं तथा।
तपः सम्पूर्णं चैव, मर्त्यभूमिषु दृश्यते॥"

[[illegible] श्लो० १९९]

"જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને તપનું આચરણ [illegible] છે."

(૨૭) "[illegible] [illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]।
[illegible] [illegible], [illegible]॥"

([illegible])

[illegible] અને [illegible] કહ્યા છે, [illegible] કહ્યા છે [illegible] કહ્યા છે, અને [illegible] કહ્યા છે

આ [illegible] પણ [illegible] છે [illegible] પણ [illegible] છે

૨૬ [illegible]

[illegible] છે [illegible] પણ [illegible] છે

[illegible] છે

[illegible] છે—

(૧) [illegible] (૨) [illegible] (૩) [illegible] (૪) [illegible] (૫) [illegible] (૬) [illegible] (૭) [illegible] (૮) [illegible] (૯) [illegible] (૧૦) [illegible] (૧૧) [illegible] (૧૨) [illegible] (૧૩) [illegible] (૧૪) [illegible] (૧૫) [illegible].

[illegible]

હેતુઓ નીચે પ્રમાણે છે.

(૧) જીવનો વિકાસ પ્રથમ ગુણસ્થાનકે સકૃતબંધથી આરંભ (૨) માર્ગાનુસારીના ૩૫ ગુણ (૩) જયણારૂપ ઉપયોગ (૪) દાન, શીલ, તપ, ભાવરૂપ સામાન્ય ધર્મ (૫) સમ્યગ્દર્શન (૬) સમ્યગ્જ્ઞાન (૭) અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિ (૮) ફળની ઇચ્છા રાખ્યા વિના સ્વેચ્છાયે સ્વીકારાતા અને આચરણમાં ઉતારાતા વ્રત-નિયમ આદિ (૯) સમ્યક્ ચારિત્ર (૧૦) બારવ્રત (૧૧) સર્વવિરતિ (૧૨) અપ્રમત્ત (૧૩) સૂક્ષ્મ સંપરાય (૧૪) ક્ષીણમોહ (૧૫) સયોગી (૧૬) અયોગી (૧૭) સર્વકર્મક્ષય અને મોક્ષ.

॥ શુભં ભવતુ ॥

[illegible]

પ્રાક્ કથન

[illegible]

હે છે. શ્રીમદ્ ભાગવતકારે શ્રીઋષભદેવનું ચરિત ઘણું સ્પષ્ટ કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે; અને એવા મહાપુરુષને હિંદુધર્મના ૨૪ અવતારોમાં પણ સ્થાન આપ્યું છે. આ ઉપરથી જૈન-ધર્મની પ્રાચીન પરંપરાનો સ્પષ્ટ ખ્યાલ આવે છે.

ભગવાન મહાવીરના ૧૧ ગણધરો અને તે પછીના ધુરંધર જૈનાચાર્યો થયા છે તે મોટા ભાગે વૈદિક શાસ્ત્રોના વિદ્વાન બ્રાહ્મણો જ હતા, જેમણે પોતાના જ્ઞાનની અપૂર્ણ-તાથી અસંતુષ્ટ થઈને જૈનધર્મની દીક્ષા અંગીકાર કરી હતી. આ હકીકત જૈનધર્મ પ્રતિ જગતની શ્રદ્ધા દૃઢ કરે એવી છે.

॥ श्री अर्हं नमः ॥

જૈનધર્મ અને તેની પ્રાચીનતા.

सर्वमङ्गलमाङ्गल्यं सर्वकल्याणकारणम् ।
प्रधान सर्वधर्माणां, जैन जयति शासनम् ॥ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

જેના પરથી જૈનધર્મ નામ પડયું હોય !

વસ્તુતઃ જૈનધર્મ એ ગુણનિષ્પન્ન નામ છે તેમાં બે શબ્દો પડેલા છે. 'જૈન' અને 'ધર્મ' પહેલો जि [जि] जि [जि] अभिभवे, To Conquer, એમાંના जि ધાતુ પરથી ઉણાદિનો न પ્રત્યય લાગતાં जिन શબ્દ બન્યો છે. અજિતવાચી નહિ, એવા આ ગુણવાચક जिन શબ્દની વ્યુત્પત્તિ આ પ્રમાણે છેઃ- 'रागादीनन्तरङ्गरिपून् जयतीति जिनः'- રાગ-દ્વેષ વગેરે અભ્યંતર શત્રુઓને જીતે તે 'જિન' કહેવાય. બીજો 'धृञ् [धृ] धारणे, To hold ધારણ કરવું' એ ધાતુ પરથી ઉણાદિનો म પ્રત્યય લાગતાં ધૃ+મ ધર્મ શબ્દ બન્યો છે. તેની વ્યુત્પત્તિ આ રીતે છે 'दुर्गतौ प्रपतज्जन्तून् धारणाद् धर्म उच्यते' દુર્ગતિમાં પડતા પ્રાણીઓને ધારણ કરે તે "ધર્મ" કહેવાય છે

આથી જ જુદા જુદા દર્શનકારોએ પોતાના દર્શનના [illegible] ભિન્ન ભિન્ન નામથી ઓળખાવ્યું છે. એટલું જ નહીં પણ [illegible] જુદા જુદા નામથી [illegible] છે.

અનેકાન્તની સર્વોત્કૃષ્ટતા–

[illegible] છે. [illegible] નથી [illegible] છે.

[illegible] છે કે–

" बौद्धानामृजुसूत्रतो मतमभूद् वेदान्तिनां संग्रहात्
सांख्यानां तत एव नैगमनयाद् योगश्च वैशेषिकः ।

शब्दब्रह्मविदोऽपि शब्दनयतः सर्वैर्नयैर्गुम्फिता
जैनी दृष्टिरितीह सारतरता प्रत्यक्षमुद्वीक्ष्यते ॥ [illegible]"

—[illegible]

---

१ [illegible]

[illegible], [illegible]–[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], અને [illegible]–[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કોઈ પણ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નથી, એટલું જ નહીં પણ [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] પણ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પણ [illegible] [illegible] [illegible] નથી [illegible] પણ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] જ છે, [illegible].

[illegible] [illegible] શું છે—

[illegible] [illegible]

જીવોના મનોવાંછિત પૂરનાર કલ્પતરુ. કર્મકંટકને ચકચૂર કરનાર દિવ્યશસ્ત્ર. સ્વર્ગાપવર્ગના સુખોને અપાવનાર મહામંત્ર. લોકાલોકના સમગ્ર ભાવોને જણાવનાર અજોડ જ્યોતિ. સંસારસાગરથી તારનાર મહાન જહાજ. વિશ્વમાં સાર્વભૌમ ચક્રવર્તી. ભવવ્યાધિને મટાડનાર ધન્વંતરિ વૈદ્ય. સર્વમંગલોમાં મુખ્ય મંગલ. સર્વ દુઃખોનું પરમ ઔષધ. સર્વ કલ્યાણોનું પ્રધાન કારણ અને મોક્ષનું અભૂતપૂર્વ સાધન.

ત્રિપુટીવિશુદ્ધ જૈનધર્મ—

કષ, તાપ અને છેદ-એમ ત્રણે પરીક્ષામાંથી ઉત્તીર્ણ થયેલું સો ટચનું સોનું જેમ વિશુદ્ધ અને નિર્મલ કહેવાય છે, તેમ આ ત્રિપુટી વિશુદ્ધ જૈનધર્મ પણ વિશુદ્ધ અને નિર્મલ છે. જેમ સોનાની પરીક્ષા સાચો ઝવેરી જ કરી શકે તેમ આ ત્રિપુટી વિશુદ્ધ જૈનધર્મની પરીક્ષા કદાગ્રહશૂન્ય મધ્યસ્થ બુદ્ધિમાન વ્યક્તિ જ કરી શકે.

દેવ, ગુરુ, [illegible] અને [illegible]ના સાચા સ્વરૂપને તે જ [illegible] શકે [illegible] જ [illegible] આ [illegible] કરી, [illegible] શકે છે.

[illegible]—

[illegible]

માટે નથી કારણ કે—તે તે તીર્થંકર પરમાત્માની અપે-
ક્ષાએ ભલે આદિ હોય, પરંતુ પ્રવાહરૂપે તો તે અનાદિ જ છે.

આ બાબતમાં કેટલાક પાશ્ચાત્ય વિદેશી વિદ્વાનોએ તથા અન્ય શાસ્ત્રીઓએ જૈનધર્મને અન્યધર્મની શાખા-પ્રશાખારૂપે માની અખબારોમાં-[illegible] અને પુસ્તકોમાં વાંકા ચૂંકા વિધાનો કર્યા છે. જે [illegible] વિદ્વાનોમાંથી દૂર થયો છે, ત્યારે વર્તમાનમાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] થયા કરે છે, જે [illegible] નથી એ [illegible] [illegible] છે.

કોઈએ જૈનધર્મનો ઉ[illegible] મહાવીર પ્રભુથી, કોઈએ પાર્શ્વનાથ પ્રભુથી, કોઈએ નેમિનાથ પ્રભુથી, તો કોઈએ [illegible] [illegible]

[illegible]

પુરાણો પૂર્વે પણ જૈનધર્મ વિદ્યમાન હતો, તેના પુરાવા નીચે પ્રમાણે છે—

[૧]

" कैलासे पर्वते रम्ये, वृषभोऽयं जिनेश्वरः ।
चकार स्वावतारं यः, सर्वज्ञः सर्वगः शिवः ॥ "

[ग्रंथ शिवपुराणे श्लोक]

[२]

શેઠ અને સમરત [illegible] પૂર્વજ એવા [illegible] નામે પુત્ર ઉત્પન્ન થયા'

'[illegible] અને તે [illegible] પુત્ર [illegible] પુત્ર થયા. [illegible] (સાયબ-) [illegible]'

'[illegible] પુત્ર, [illegible] કર્યો, [illegible] કર્યો'

[૨]

" [illegible] [illegible] ॥"

" [illegible] ।
[illegible] ॥"

[[illegible]]

—[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

'રૈવતગિરિ પર (ગિરનાર પર) નેમિનાથ અને વિમલાચલ પર (શત્રુંજય-સિદ્ધગિરિ પર) યુગાદિ આદિનાથ પધાર્યા. આ ગિરિવરો ઋષિઓના આશ્રમથી મુક્તિમાર્ગનું કારણ છે.

[૪]

"स्पृष्ट्वा शत्रुञ्जयतीर्थं, रैनत्वा वतकाचलम् ।
स्नात्वा गजपदे कुण्डे, पुनर्जन्म न विद्यते ॥" (१)
"पञ्चाशदादौ किल मूलभूमेर्दशोर्ध्वभूमेरपि विस्तरोऽस्य ।
उच्चत्वमष्टौ तु योजनानि, मानं वदन्तीह जिनेश्वरेन्द्राः॥" (२)
"[illegible]ः मनेदर्शो न, मनेद्रनमण्डलः ।
[illegible] ॥" (३)

' સર્વજ્ઞ, સર્વદર્શી અને સર્વ દેવથી નમસ્કાર કરા યેલા એવા આ (આદિદેવ) પ્રભુ [illegible] પૂજ્ય આકૃતિને ધારણ કરનારા છે ' (૩)

' હાથ જોડીને [illegible] દેવો જેમના [illegible]; [illegible] નિત્ય ધ્યાન કરે છે ' (૪)

' કેવળ સ્વરૂપવાળો જેમનો આત્મા, [illegible] કેવળજ્ઞાનથી નિરંજન, નિરંજન, નિરાકાર અને મહર્ષિ એવા આદિદેવ વિષ્ણુ [illegible] ધ્યાન કરે [illegible] (૫)

[૫]

" [illegible] तीर्थेषु, [illegible] यद् फलं भवेद् ।
[illegible] भवेद् ॥ "
[illegible]]

[illegible] [illegible] છે, તે [illegible] છે "
[illegible] છે]

[૬]

" [illegible] ।
[illegible] ॥ " (૧)
" [illegible] ।
[illegible] ॥ " (૨)

" दशभिर्भोजितैर्विप्रैः, यद् फल जायते कृते।
मुनेरर्हत्सुभक्तस्य, तद् फलं जायते कलौ॥ " (३)
[इति नागपुराणे कथितम्]

— 'અકાર છે [अ] આદિમાં જેને અને હકાર [ह]

[illegible] ॥ ३० अ० ३० ॥ "
[[illegible]

[९]

" [illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ "
[illegible]

[१०]

" [illegible]
[illegible]
७-३-११ ॥ "
[illegible]]

[११]

" [illegible]
[illegible]
१८, [illegible] ७-३-३-११ ॥
[illegible]

[१२]

" [illegible]
[illegible] "
[illegible]

[१३]

" अर्हंता ये सुदानवो नरो असो मिसा स प्रयज्ञं यज्ञियेभ्यो दिवो अर्चा मरुद्भ्यः ॥ अ० ४ अ० ३ वर्ग ८ ॥ "

[ऋग्वेद]

[१४]

" अर्हन्बिभर्षि सायकानि धन्वार्हन्निष्कं यजतं विश्वरूपम् अर्हन्निदं दयसे विश्वं भाभुवं न वा ओजीयो रुद्र त्वदस्ति ॥ मं० अ० २ अ० ७ व० २७ ॥ "

[ऋग्वेद]

[१५]

सा एषा रक्षा भवतु शान्तिर्भवतु तुष्टिर्भवतु पुष्टिर्भवतु ऋद्धि-र्भवतु श्रद्धा भवतु निर्व्वाणं भवतु [पठेत् मूलमन्त्र एव इति विधिकल्पात्] ॥

श्रुपम पवित्रं पुष्प... पठेत् पञ्चरत्नं पवित्र ... एवं प्रतिष्ठानं ... ॥

ज्ञानार्णिन्द्र ... ...
... ... गुणान जिन्द्र ... ...
... स्वाहा ॥

नम ... ... ॥
... ...

... स्वाहा ॥ [illegible]

... ...
... ... ॥ [illegible]

[१७]

ॐ नमो ... ...
... ...
स्वाहा ॥

ॐ त्रातारमिन्द्रं वृषभं वदन्ति अमृतारमिन्द्रं हवे सुगतं सुपार्श्वमिन्द्रमाहुरिति स्वाहा ॥

ॐ नग्नं सुधीरं दिग्वाससं ब्रह्मगर्भं सनातनं उपैमि वीरं पुरुषं महान्तमादित्यवर्णं तमसः पुरस्तात् स्वाहा ॥

[२१]

मत्स्वा [illegible] सुशिप्र [illegible] वृषभ [illegible]
[illegible]
१, [illegible] १०३ ॥ पृ० [illegible]–४ ॥

[॰]

[illegible]
[illegible]
१० [illegible] ॥ [illegible] ३–७

[२३]

[illegible]
[illegible]
१० [illegible]

[॰]

[illegible]
[illegible]
३ [illegible] १–६ ॥

[२५]

" कुलादिबीजं सर्वेषामाद्यो विमलवाहनः ।
चक्षुष्मांश्च यशस्वी चाभिचन्द्रोऽथ प्रसेनजित् ॥
मरुदेवी च नाभिश्च, भरते कुलसत्तमाः ।
अष्टमो मरुदेव्यां तु, नाभेर्जात उरुक्रमः ॥
दर्शयन् वर्त्म वीराणां, सुरासुरनमस्कृतः ।
नीतित्रयाणां कर्ता यो, युगादौ प्रथमो जिनः ॥ "

[मनुस्मृति]

जैनधर्मके विषयमें

विश्वविख्यात पाश्चात्य विद्वानोंके

और

महान् पुरुष तत्त्वज्ञानियोंके

सुंदर अभिप्राय.

[१]

[illegible] लिखते हैं –

मैं [illegible] हैं [illegible] है [illegible] करता है " इत्यादि।

[illegible] —

" [illegible] "

[२]

डॉ० हर्मन याकोबी एम्. एम्. पीएच. डी. [जर्मनी] कहते हैं—

" जैनधर्म पूरे तौरसे स्वतन्त्र धर्म है। इस धर्मने दूसरे किसी धर्मका अनुकरण या नकल नहीं की है। "

[३]

डॉ० ए. गिरनाट [पेरिस-फ्रान्सनो पत्रव्यवहार] ता. ३-१२-१९११ के पत्रमें लिखते हैं—

" मनुष्योंकी उन्नतिके लिये जैनधर्मका चारित्र बहुत लाभकारी है, यह धर्म बहुत ही उन्नत, स्वतंत्र, सादा, बहुत मूल्यवान तथा ब्राह्मणोंके मतोंसे भिन्न है, तथा यह बौद्धके समान नास्तिक नहीं है " इत्यादि।

[४]

भूत कर दिया. इसके पश्चात् बहुत समय तक इन पवित्र उपदेशोंके प्रभावसे भारतीयोंकी सभ्यता अभिभूत हो गई ” इत्यादि ।

[५]

डा० राजेन्द्रप्रसाद बाबू जी (भारत [illegible]) कहते हैं-

“ महावीरस्वामीके उपदेश [illegible] प्राप्त हो गया । [illegible] महापुरुषके [illegible] पूर्ण शांति प्राप्त कर सकेगी । [illegible] इन महापुरुषके उपदेशोंके अनुसार चलनेसे शांति प्राप्त हो सकेगी । ”

बाबू राजेन्द्रप्रसाद [illegible] कहा है—

“ जैनधर्मने संसारको अहिंसाका संदेश दिया है. किसी दूसरे धर्मने अहिंसाकी मर्यादा यहां तक नहीं पहुंचाई, [illegible] उपयुक्त है ।

[६]

[illegible] कहते हैं—

“ [illegible]

ही जैनधर्म प्रचारमें है। जैनधर्म और सृष्टि इनकी शरुआत एक साथ ही हुई है।"

डॉ० सतीशचन्द्र विद्याभूषण M. A. PH. D. कलकत्ता कहे छे—

"ऐतिहासिक संसारमां तो जैन साहित्य जगतना माटे गमेथी अधिक कामनी वस्तु छे; ते इतिहासलेखको तथा पुरातत्त्वविचारको माटे अनुसंधाननी विपुल सामग्री रजू करे छे।"

"जैन साधु एकेनिक प्रशंसनीय जीवन व्यतीत करी रह्या छे, जैन साधुओ पूर्णरीते व्रत, नियम, अने इन्द्रिय-संयमनुं पालन करता विश्वमां आत्मसंयमनो एक अत्युत्तम उत्तम आदर्श उपस्थित करे छे. एक गृहस्थनुं जीवन पण जे जैनत्व (खासे जैन आचार-विचारनुं पालन करनार) ने धारे छे ते एटलुं बधुं निर्दोष छे के भारतवर्षने एनुं एक अभिमान होवुं जोईए।"

नूतन विचारधाराकी सम्प्रदाय अथवा धर्मके संस्थापक न थे। इनकी मनके पूर्व ऋषभदेवके अगम्य उपासक थे। इस कथनको सिद्ध करनेवाले अनेक प्रमाण उपलब्ध हैं। स्वयं यजुर्वेदमें भी तीर्थङ्करोंकी मान्यता की गयी है। भागवत पुराणमें इसकी पुष्टि मिलती है। अतएव यह युगानुयुगसे प्रव-र्तमें चला आ रहा है॥"

[८]

डा. कुमाराम इष्णाजी शास्त्री, डबल् बी. ए डोरल डो एम. आर. ए. एस. कहते हैं—

"भारत उपनिषदोंमें महर्षि ऋषभदेव हो गये हैं। वे यहू पवारी मजन तथा जैनोंके प्रथम तीर्थंकर थे।"

[९]

प्रो० जगन्नाथ झा, एम ए डी. लिट् कहते हैं—

"जैनधर्मका अभ्यास जितना मैंने किया है, उस परसे इतना कह सकता हूँ कि अगर विरोध सज्जन जैन-साहित्यका अभ्यास व मनन करके पीछे करें तो उनका विरोध शान्त हो जायगा और वे विरोध करना ही छोड़ देंगे।"

[१०]

डा. [illegible] ([illegible]) में लिखते हैं-

"[illegible] साहित्यमें इतर, जैसे भारतके साथ तुलनीय

जाती है। जैनधर्मावलंबियोंको 'निग्रन्थ' नामसे पहिचाना जाता है।"

[११]

स्व० मोहनदास करमचंद गांधी [भारतको आझादी दिलानेवाले नेता] कहते हैं—

"आज श्रीमहावीरस्वामीजीको सम्मान दिया जाता है वह एक ही कारणसे। अहिंसा धर्मका उन्होंने जो प्रचार और प्रसार किया गया वह है, इसके बारेमें मुझे सन्देह नहीं है। अहिंसा धर्मके सबसे बड़े प्रचारक महावीरस्वामी ही थे।"

[१२]

इसलिये जैनियोंको तो ऐसा चाहिये।"

[१४]

स्व० लोकमान्य तिलकने कहा है —

"पूर्वकालमें यज्ञके लिए असंख्य पशुओंकी हिंसा होती थी इसके प्रमाण मेघदूतादिक अनेक ग्रन्थोंसे मिलते हैं। रन्तिदेव नामक राजाने यज्ञमें इतना प्रचुर वध किया था कि नदीका जल खूनसे रक्तवर्ण हो गया, उस नदीका नाम चर्मवती प्रसिद्ध है। ब्राह्मण और हिन्दूधर्ममें मांसभक्षण और मदिरापान बंद हो गया यह भी जैनधर्मका प्रताप है। महावीरस्वामीका अहिंसा धर्म ही ब्राह्मणधर्ममें मान्य हो गया है" इत्यादि।

"महावीरस्वामीजीने जैनधर्मको पुनर्जीवन दिया। वे देश व प्रचारक थे। इस अवधिके पहले भी जैनधर्म प्रचलित था। इस बातसे जैनधर्मकी प्राचीनता सिद्ध होती है।"

[illegible] तिलक कहते हैं कि —

"इन्हीं तथा सामाजिक [illegible] कि जैनधर्म अनादि है, [illegible] है। [illegible]"

[१५]

[illegible] कहते हैं —

"अहिंसा, दया और प्रेमके आधार पर एक विश्वधर्मकी स्थापना करना जैनधर्म प्रवर्तक महावीरका उद्देश्य था।"

[१६]

प्रोफेसर मॅक्समूलरने लिखा है—

"जैनधर्म हिंदूधर्मसे बिलकुल भिन्न है

[१७]

[२०]

श्री [illegible] [अध्यापक, [illegible]] कहते हैं—

" जैन तीर्थंकरों द्वारा दिये गये उपदेशोंमें परम [illegible] है। और उन उपदेशोंके प्रति मैं विशेष भक्ति रखता हूं

[२१]

डा. [illegible] ने बताया है—

जैनधर्म यह बौद्धधर्मकी शाखा नहीं [illegible] है, इसमें कोई संदेह नहीं। "

[२२]

[illegible], पं. [illegible] कहते हैं —

" पार्श्वनाथजी जैनधर्मके प्रथम प्रचारक नहीं। इस धर्मका प्रथम प्रचार श्रीऋषभदेवने किया। "

[२३]

[illegible] ने कहा है —

[illegible] प्राचीन [illegible] [illegible]। "

[२४]

प. [illegible] [illegible] ने अपने व्याख्यानमें कहा था—

" [illegible] हुए हैं। [illegible] हुए हैं

[२७]

वासुदेव गोविन्द आपटे बी. ए. लिखते हैं —

"(१) प्राचीनकालमें जैनियोंने उत्कृष्ट पराक्रम वा राज्यभारका परिचालन किया है।

(२) जैनधर्ममें अहिंसातत्व अत्यन्त श्रेष्ठ है।

(३) जैनधर्ममें यतिधर्म अत्यन्त उत्कृष्ट है-इसमें सन्देह नहीं।

(४) जैनधर्ममें स्त्रियोंको भी यतिदीक्षा लेकर परोपकारी कृत्योंमें जन्म बीतानेकी आज्ञा है वह सर्वोत्कृष्ट है।

(५) हमारे हाथसे जीवहिंसा न होवे इसके लिये जैनी जितने डरते हैं उतने बौद्ध नहीं डरते।

(६) एक समय हिन्दुस्तानमें जैनियोंकी बहुत उन्नतावस्था थी। धर्म, नीति, राजकार्य धुरन्धरता, शास्त्रदान, समाजोन्नति आदि बातोंमें इनका समाज इतर जनोंसे बढ़ा था।"

[२८]

डा० [illegible] [illegible]

"(१) [illegible] लिखते हैं [illegible]

[illegible] हुआ है, यह सर्व आदि

जाता है।"

[३२]

मि० [illegible] लिखते हैं -

"जैनधर्म एक ऐसा प्राचीन धर्म है कि जिसकी उत्पत्ति तथा इतिहास का पता लगाना एक बहुत ही दुर्लभ बात है" इत्यादि।

[३३]

श्री [illegible] [illegible] [illegible]

'[illegible]' [illegible] लिखते हैं

" [illegible] [illegible]

इस [illegible] [illegible] है।

[illegible]

प्रेम तो जहाँ जोरशोरसे उठती रहती थी, और सिर्फ मनुष्य ही क्यों उन्होंने संसारके प्राणीमात्रकी भलाईके लिये सबका त्याग किया। आदर्शोंका खून बहाना रोकनेके लिये अपनी जिंदगीका खून कर दिया।

यह अहिंसाकी परम ज्योतिवाली मूर्तियाँ हैं। वेदोंकी श्रुति 'अहिंसा परमो धर्मः' कुछ ऐसी पवित्र महान् पुरुषोंके जीवनमें अमली सूरत अख्तियार करता हुआ नजर आता है।

ये मूर्तियाँ आजकल [illegible], आजकल [illegible] और [illegible] अहिंसक और [illegible] पुकारे हैं। यह हमारी

[illegible] अपने आपको [illegible] (यथार्थ [illegible]) और पूर्ण बना लिया था " इत्यादि।

[६४]

[illegible] लिखा है—

" [illegible] धर्म [illegible] जैन [illegible] २३ तीर्थंकर हो गये थे।"

[६५]

यूरोपियन विद्वान डा. [illegible]

" स्याद्वाद [illegible] इत्यादि

[६६]

[illegible] कहते हैं—

" [illegible] इत्यादि।

[६७]

[illegible] लिखते हैं—

" व्याकरणादि नाना शास्त्रोंके अध्ययन अध्यापन द्वारा- [illegible] मनोंमें [illegible] अनेक राजा-प्रजाकी सभामें विजय कर [illegible] अपने समान मानता है। एक जैन ग्रन्थके हाथमें [illegible] पुस्तक [illegible], [illegible], निःपक्षपाती पुरुष दिख [illegible] कि-मानो एक जगत् छोड़के दूसरे जगत्में आकर खड़ा हो गया। आजलगभग ७० वर्षोंसे जो कुछ अध्ययन किया और [illegible] [illegible] सा मालूम होने लगा... [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] जैनधर्म था, [illegible] [illegible], [illegible] और [illegible]... [illegible] कहीं पर भी नहीं [illegible], इसमें संदेह नहीं।"

[[illegible]]

" आरंभमां विद्वानोना मनमां एवी बौद्धधर्मनी असरथी प्रबल भ्रमणा बंधाई गई हती के तेओ जैनधर्मने बौद्धधर्मनी एक शाखा तरीके ज मनावता लाग्या हता, परन्तु हवे अमोने दृष्टिमर्यादाने प्रकाशित करनारो पडदो खसी गयो छे अने तेथी जैनधर्म पूर्वना धर्मोमां पोतानुं स्थान प्राप्त करतो जाय छे। "

[४०]

गुजरातना प्रसिद्ध विद्वान रा० रा० आनंदशंकर बापुभाई ध्रुव 'स्याद्वाद सिद्धान्त' विषे जणावे छे :

" स्याद्वादनो सिद्धांत " अनेक सिद्धांतोने अवलोकीने तेनो समन्वय (अर्थात् मेळाप) करवा खातर प्रकट करवामां आव्यो छे। स्याद्वाद एकीकरणनुं दृष्टिबिंदु अमारी सामे उपस्थित करे छे। शंकराचार्ये स्याद्वाद उपर जे आक्षेप कर्यो छे ते मूळ रहस्यनी साथे संबंध राखतो नथी। ए निश्चय छे के विविध दृष्टिबिंदुओद्वारा निरीक्षण कर्या वगर कोई वस्तु संपूर्ण स्वरूपमां आवी शके नहीं। आ माटे स्याद्वाद उपयोगी तथा सार्थक छे। महावीरना सिद्धांतमां बतावेल स्याद्वादने केटलाक संशयवाद कहे छे, ए हुं नथी मानतो। स्याद्वाद संशयवाद नथी किन्तु ते एक दृष्टिबिंदु अमने मेळवी आपे छे। विश्वनुं केवी रीते अवलोकन करवुं जोईए ए अमने शीखवे छे। "

[४१]

मद्रास हाईकोर्टना प्रधान विचारपति श्रीकुमारस्वामी शास्त्री जणावे छे—

" जैनधर्मनो उद्गम अने इतिहास स्मृतिशास्त्रो तथा तेनी टीकाओथी घणो प्राचीन छे। जैनधर्म हिन्दुधर्मथी [illegible]

શાસ્ત્રમાં પણ ઘણાં જીવોની રક્ષાનો ખ્યાલ રાખ્યો છે. એ આવો દયાભાવ કોઈ ધર્મમાં જોયો નથી. "

[૪૫]

[illegible] જણાવે છે—

" [illegible] ?"

[૪૬]

[illegible] है—

" [illegible] "

[૪૭]

[illegible] है—

" [illegible] "

[૪૮]

સ્વામી રામમિશ્રજી શાસ્ત્રી (પ્રો૦ સંસ્કૃત કૉલેજ-બનારસ જણાવે છે—

“ મોહન જો ડેરો, પ્રાચીન શિલાલેખો, ગુફાઓ તેમજ પ્રાચીન અનેક અવશેષો મળી આવ્યા હોવાથી પણ જૈનધર્મની પ્રાચીનતાનો ખ્યાલ આવે છે ।”

“ જૈનધર્મ ત્યારથી પ્રચલિત થયો છે કે જ્યારથી સૃષ્ટિનો આરંભ થયો । હું તો એ માનું છું કે—વેદાન્ત દર્શનથી પણ જૈનધર્મ ઘણો જૂનો છે ।”

જે [illegible] ભૂતકાળમાં [illegible] વર્તમાનકાળમાં [illegible] છે, અને ભવિષ્યકાળમાં [illegible] ધર્મનો છે. [illegible]

[illegible] ધર્મના [illegible] [illegible] અને [illegible] ઉપર [illegible] [illegible] [illegible] એ જ [illegible] અભિપ્રાય

[illegible]

[illegible] } [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

ઉપશમ વિવેક સંવર, તેની શાખાઓ ખૂબ છે;
પડાવશ્યક પત્રોની, અત્યંત નિબીડ ઘટા છે.
જિનેશ્વર૦ (૪)

જેમાં લીન સાધુ પક્ષીઓ, નિરંતર તેને સેવે છે;
કેવળધારી સર્વ સર્વજ્ઞો, સુગંધી પુષ્પો તેના છે.
જિનેશ્વર૦ (૫)

અનુપમ મુક્તિના મેવા, સુમધુર ફળ તેનાં છે;
જંગમ મહાતમ જગાર્યો એ, સદા સિંચિત સંચિત છે.
જિનેશ્વર૦ (૬)

પંચાચાર રસકસથી, અનુપમ ફાલ્યોફૂલ્યો તે છે;
[illegible] ફળ આપવાથી, સુંદર સુરતરુ તેથી છે.
જિનેશ્વર૦ (૭)

[illegible] છે;
[illegible] છે.
જિનેશ્વર૦ (૮)

[illegible] છે,
[illegible] છે.
જિનેશ્વર૦ (૯)

સ્યાદ્વાદની સર્વોત્કૃષ્ટતા

મા...રેતા...પિ ...

॥ અર્હં ॥

અનંત કાળ અને [illegible]

[illegible]

કીડીઓના નગરમાંથી ઊભરાતી કીડીઓ, અંધારામાં પડેલા [illegible] પીંડા, મંકોડાની હારમાળા અને મધપુડાની [illegible] માખીઓ, આકાશમાં ઊડતા [illegible] [illegible] છે. એ કીડીઓ, માખીઓ, [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] છે, [illegible] [illegible] છે [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

તમામ પદાર્થો તેના અંગ પ્રત્યંગને પેટાવિભાગને જૂદા માની સર્વ ભિન્નમ્ કરી સંગ્રહે છે.

આ જગતનું અવલોકન જેટલું ઊંડું, તલસ્પર્શી અને સૂક્ષ્મ તેટલું તેનું જ્ઞાન સાચું અને વ્યવસ્થિત.

આપણી પાસે આજે જે ઇતિહાસ છે તે અને [illegible]

[illegible]

માનવી પોતાની વિચારશક્તિ અનુસાર પસંદ કરી વિચારધારાને આગળ વિકસાવી ન શકયા અને અટકી ગયા. તેથી તે વિચારધારાને વ્યવસ્થિત કરી અને એ પ્રમાણે દરેક વિચાર-માન્યતાને દૃઢ કરવા, પાછળ તેના જુદા જુદા [illegible] કે મત-પંથો ચલાવ્યા અને તેને અનુરૂપ આચરણ [illegible] તે તેના ધર્મો છે, આનો વિકાસ તેની [illegible] વિચાર રજૂ કરનાર અને તેના વાહકોનું [illegible] પ્રમાણે [illegible] થયા સ્થિર અને વ્યાપક બન્યા.

ભારતના ધર્મો તરફ નજર નાખીએ તો [illegible] અનેક ધર્મો આ રીતે પ્રગટ થયા છે, [illegible] છે અને વિલીન થયા છે.

[illegible]

[illegible]

ધર્મ અને આચાર

વિશેષ શક્તિશાળી પુરુષ–ધર્મપ્રવર્તક પોતાની વિશિષ્ટ વિચારધારા પ્રરૂપી ને વિચારધારાને અનુરૂપ માર્ગ આચરણા શરૂ કરી ને ધર્મરૂપે પ્રગટ થયો. વિચારધારા અને આચ- રણાનો [illegible] ન હોય તો બન્ને [illegible] આચરણા જૂની [illegible] અને વિચારધારા તેનાથી દૂર પડી શકે.

[illegible] મુખ્ય પુરુષની વાણી [illegible] વિચારધારા [illegible]

[illegible]

દ્રવ્યાર્થિક અને વિશેષદૃષ્ટિ તે પર્યાયાર્થિક. આ બન્ને દૃષ્ટિનો સમુચ્ચયવાળો સ્વીકાર તે સ્યાદ્વાદ, યથાર્થવાદ, અનેકાન્તવાદ. ગૌણમુખ્ય ભાવે નિહાળનાર એકદૃષ્ટિ તે નયવાદ.

કોઈ પણ વસ્તુને તેના સંભવતી બધી બાજુએ નિહાળવી તે અનેકાન્તદૃષ્ટિ. પદાર્થ જે રીતે હોય તે રીતે યથાર્થપણે સ્વીકારનાર વાદ તે યથાર્થવાદ

પદાર્થ માત્રમાં અનેક ધર્મો છે તે દરેક ધર્મોને સ્વીકારનાર વાદ તે અનેકાન્તવાદ. પદાર્થના સંભવતા અનેક ધર્મોમાંથી અમુક કોઈ ધર્મની મુખ્યતા હોય ત્યારે તેને અપેક્ષાએ કથન કરે તે

'दासोऽनुदासोऽपि दासानुदास मतिरेवाऽस्तु विभवे।'

આ ભવ અને પરભવમાં મારી મતિ [illegible] વિષે રહો

પૂ૦ કલિકાલસર્વજ્ઞ ભગવાન્ શ્રીમદ્ હેમચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજશ્રીએ [illegible] પણ ભાખ્યું છે —

'जिनधर्मविनिर्मुक्तो, मा भूवं चक्रवर्त्यपि।
स्यां चेटोऽपि दरिद्रोऽपि, जिनधर्माधिवासितः॥'

[હે પ્રભો! ભવાન્તરમાં] જિનધર્મથી રહિત એવો ચક્રવર્તી નહીં થઉં, પણ જિનધર્મથી વાસિત એવો હું ભલે દરિદ્ર-ગરીબ દાસ થાઉં

જય વીયરાય [પ્રાર્થના] સૂત્રમાં પણ પ્રભુ પાસે એ જ ભાવની યાચના કરી છે —

'तह वि मम हुज्ज सेवा भवे भवे तुम्ह चलणाणं।'

[હે પ્રભો] ભવોભવ તમારા ચરણની સેવા હોજો

લોગસ્સ [નામસ્તવ] સૂત્રમાં પણ પ્રભુ પાસે એ જ માગણી કરી છે —

'आरुग्ग-बोहिलाभं, समाहिवरमुत्तमं दिंतु।'

[illegible]

સ્યાદ્વાદનું સ્વરૂપ સમજાવનાર, સ્યાદ્વાદ જગતઉપકારક છે તેનું ભાન કરાવવા સાથે તેની કેટલી સુંદર સૌરભ છે તે પ્રદર્શિત કરે છે.

રાજનગરનિવાસી શેઠ સારાભાઇ જેશિંગભાઈ અને શેઠ મનુભાઈ જેશિંગભાઇ બન્ને બંધુના પ્રયાસથી શેઠ જેશિંગભાઈ કાલીદાસ ટ્રસ્ટ તરફથી આ પુસ્તિકા પ્રકાશિત થાય છે એ પ્રશંસાયોગ્ય છે.

॥ ॐ ह्रीँ अर्हं नमः ॥

સ્યાદ્વાદની સર્વોત્કૃષ્ટતા

પ્રારંભ

અયં જનો નાથ ! તવ સ્તવાય
ગુણાન્તરેભ્યઃ સ્પૃહયાલુરેવ ।
વિગાહતાં કિન્તુ યથાર્થવાદ-
મેકં પરીક્ષાવિધિદુર્વિદગ્ધઃ ॥

[illegible]

[illegible]

*

એ દિવ્યચક્ષુ છે. જગતની કોઈ પણ વસ્તુને અનેકાંતદષ્ટિથી એકીકરણ-સંકલન કરનાર અલૌકિક શાસ્ત્ર છે. એકાન્તવાદીઓને ઉગારનારું અમોઘ શસ્ત્ર છે. નયરૂપી મહેલના દ્વારો ઓને વશ કરનાર અનુપમ અંકુશ છે. સમન્વયની સંકલના મનોહર ઔષધ છે. અજ્ઞાનતિમિરને ધ્વંસ કરનાર જાજ્વલ્યમાન સૂર્ય છે. વાદીઓના દુરાગ્રહથી ઉત્પન્ન થતી [illegible] ઉડાડનાર પૂર્ણચંદ્ર છે. વિશ્વની મહાસભામાં સહુને શાંતિ આપનાર નિષ્પક્ષ ન્યાયાધીશ છે. સર્વધર્મ સમન્વયનું સુંદર સંગીત છે. સમસ્ત વિશ્વના મહાન સિદ્ધાન્તો [illegible] વિશ્વશાંતિ સ્થાપનાર અદ્વિતીય સત્તા છે.

સ્યાદ્વાદ એ નિત્યાનિત્ય, ભિન્નાભિન્ન, વાચ્યાવાચ્ય વગેરે અનેક વસ્તુઓનું સાપેક્ષ સમન્વયસ્થાન છે. [illegible] કિરણો છે અહિંસા, સંયમ અને તપરૂપી [illegible] વિશ્વની અમર છે. [illegible] જૈનદર્શનની મનોહર [illegible] છે.

આ રીતે સમસ્ત વિશ્વમાં સાર્વભૌમ સત્તા ધરાવનાર સ્યાદ્વાદ-અનેકાંતવાદ એ એક મહાન શક્તિ છે.

(૩) સ્યાદ્વાદ શબ્દનો વ્યુત્પત્તિ અર્થ

'સ્યાદ્વાદ'માં બે શબ્દો જોડેલા છે: એક સ્યાત્ અને બીજો વાદ. તેમાં સ્યાત્ શબ્દ અવ્યય [illegible] છે. તેનો અર્થ અનેકાન્ત [illegible] થાય છે અને વાદ શબ્દ 'વદ્ (વદ્) વ્યક્તાયાં' [illegible] બનેલો છે. તેનો વ્યુત્પત્તિ અર્થ વાદ, [illegible]

'કથન કરવું' અર્થાત્ વચનવ્યવહાર કરવો એવો થાય છે. બંને સાથે મળે તો स्याद् इति वादः "स्याद्वाद" એટલે સ્યાદ્ પૂર્વકનો જે વાદ તે; અર્થાત્ 'અનેકાન્તવાદ' એવો અર્થ થાય છે.

આ રીતે વ્યાકરણદૃષ્ટિએ વ્યુત્પત્યર્થ સહિત "स्याद्वाद" શબ્દ સિદ્ધ થાય છે.

[૫] સ્યાદ્વાદના પર્યાયવાચક શબ્દો

સ્યાદ્વાદ કહો કે અનેકાન્તવાદ કહો, અપેક્ષાવાદ કહો કે કથંચિત્વાદ કહો અથવા સપ્તભંગીવાદ કહો એ બધા સમાનાર્થક પર્યાયવાચી શબ્દો છે આથી જ જગતના વિદ્વાનોએ 'સ્યાદ્વાદદર્શન' કે 'અનેકાન્તદર્શન' તરીકે [illegible] જૈનેતર પ્રાચીન-અર્વાચીન વિદ્વાનો પણ પોતાના [illegible] નામથી તેને ઓળખાવે છે

[૬] સ્યાદ્વાદ એ શું નથી?

(૧) સ્યાદ્વાદ એ સંશયવાદ નથી, (૨) [illegible] નથી, (૩) [illegible]વાદ નથી, (૪) [illegible]વાદ નથી (૫) [illegible]વાદ નથી, (૬) [illegible]વાદ નથી, (૭) [illegible]વાદ નથી, (૮) [illegible]વાદ નથી, (૯) [illegible]વાદ નથી, (૧૦) [illegible]વાદ નથી, (૧૧) [illegible]વાદ નથી

[illegible]

(૧) [illegible]?

[illegible]

[illegible]

તે કુનયવાદ કહેવાય છે જેમ દ્રવ્યાર્થિક નય પર્યાયાર્થિક નયની અપેક્ષા ન રાખે અને પર્યાયાર્થિક નય દ્રવ્યાર્થિક નયની અપેક્ષા ન રાખે ત્યારે [illegible] [illegible], માટે તે કુનયવાદ નથી

(૬) [illegible] એ [illegible] શા માટે નથી ?

[illegible]

(૭) [illegible] એ [illegible] શા માટે નથી ?

[illegible]

(૮) [illegible] એ [illegible] શા માટે નથી ?

[illegible]

(૯) [illegible] એ [illegible] શા માટે નથી ?

[illegible]

ધર્મોનું એક જ વસ્તુમાં અવિરોધપણે અસ્તિત્વ છે તેમ અનુગમ વિશાળતા અને ગુણગ્રાહિતા છે (૧૧) તેનો બીજો અભિલાપ્ય અનુભવ છે (૧૨) તે પોતાનું આખું [illegible] છે (૧૩) વિશિષ્ટ વિજ્ઞાન છે (૧૪) વસ્તુમાત્ર એકાનુભવ દષ્ટિબિંદુ છે (૧૫) તથા અને દલીલોનો [illegible] પુષ્ટિ આપે છે (૧૬) આચાર અને વિચારમાં [illegible] (૧૭) એકાન્તવાદનું નિરસન છે (૧૮) [illegible] (૧૯) પૌદ્ગલિક અનુભવ સાધન છે

(૮) સ્યાદ્વાદ એ શું શું શીખવે છે?

(૧) સ્યાદ્વાદ [illegible]

પ્રાપ્ત થાય તે શીખવે છે. (૧૫) પાપમાર્ગથી કેમ પાછા હઠવું અને સન્માર્ગ તરફ કયી રીતે પ્રયાણ કરવું તે શીખવે છે. (૧૬) અહિંસા, સંયમ અને તપનું કેમ પરિપાલન કરવું તે શીખવે છે. (૧૭) સાચું જ્ઞાન કેમ પ્રાપ્ત થાય તે શીખવે છે. (૧૮) આત્મોન્નતિ, આત્મઆઝાદી કે આત્મોદ્ધાર કયી રીતે થઈ શકે તે શીખવે છે. (૧૯) સંસારસાગરથી કેમ તરાય તે શીખવે છે. (૨૦) આત્માનું ગમનાગમન કેમ અટકે તે શીખવે છે. (૨૧) આત્મા, પરમાત્મા કયી રીતે બની શકે અને સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ મોક્ષસુખ કયી રીતે પામી શકાય તે શીખવે છે.

[illegible] જ્ઞાન [illegible] પણ [illegible] [illegible]
જ માટે વિશ્વમાં સ્યાદ્વાદને [illegible] ભાન આપવામાં આવે છે

હવે આપણે [illegible] સ્યાદ્વાદને [illegible]

વિશ્વમાં પ્રત્યેક વસ્તુ [illegible] છે [illegible] [illegible] અનંતા [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] માટે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] –

(૧) એક જ વ્યક્તિ પોતાના પુત્રની અપેક્ષાએ પિતા [illegible] છે, તે પોતાના પિતાની અપેક્ષાએ પુત્ર છે. પોતાના મામાની અપેક્ષાએ પોતે ભાણેજ છે, ને પોતાના ભાણેજની અપેક્ષાએ પોતે મામો છે. પોતાના કાકાની અપેક્ષાએ [illegible] ભત્રીજો છે, ને પોતાના ભત્રીજાની અપેક્ષાએ [illegible] છે. પોતાના [illegible] અપેક્ષાએ [illegible] છે [illegible] [illegible] અપેક્ષાએ પોતે [illegible] છે. પોતાના [illegible] અપેક્ષાએ પોતે [illegible] છે. ને પોતાના [illegible] અપેક્ષાએ [illegible] છે. પોતાના [illegible] અપેક્ષાએ [illegible] છે [illegible] [illegible] અપેક્ષાએ પોતે [illegible] છે. પોતાના [illegible] અપેક્ષાએ [illegible] છે, ને પોતાના [illegible] [illegible] છે

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] એક જ [illegible] છે, [illegible] [illegible] [illegible] છે

(૨) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ધ્રૌવ્ય એમ ત્રણે[1] અંશો અપેક્ષાભેદથી ઘટી શકે છે.

ઉક્ત બન્ને દૃષ્ટાંતો ચેતનનાં જણાવ્યાં. હવે જડપદાર્થ અંગે જણાવાય છે.

(૩) જગતમાં ધર્માસ્તિકાય વગેરે છ દ્રવ્યો છે. સર્વે ઉત્પાદ, વ્યય અને ધ્રૌવ્યયુક્ત છે. પોતાના મૂળ સ્વભાવથી તે બધા નિત્ય છે અને વિવિધ અવસ્થાઓની અપેક્ષાએ તે બધા અનિત્ય છે. દૃષ્ટા—

(૧) કુંભાર-કુંભારે મૃત્પિંડમાંથી [illegible] કુંભ—ઘડો બનાવ્યો

ઉત્પત્તિ થઈ, પણ સોનારૂપ તો બન્નેમાં અનુગત હોવાથી કાયમ જ છે

[૫] સુવર્ણાદિ-કુંડલાદિ કારણિકમાંથી કાર્યની ઉત્પત્તિ બનતાં તે સમયે કારણિકનો નાશ અને કુંડલીની ઉત્પત્તિ થઈ, છતાં બન્નેમાં કારણદ્રવ્ય તો નિયત જ છે

આ રીતે જગતના જડ અને ચેતન સકલ પદાર્થોમાં અનેકાન્તદૃષ્ટિએ 'સ્યાદ્વાદ' સિદ્ધાંતની સમજપૂર્વક ઘટાવી શકાય

હવે આપણું જીવન દર્શનકારો સ્યાદ્વાદને કઈ રીતે માન્ય રાખે છે તે સમજીએ

[૧૦] અન્ય દર્શનકારોની માન્યતામાં પણ સ્યાદ્વાદ

ભારતવર્ષના ભિન્ન ભિન્ન અનેક દર્શનો પ્રવર્ત્યાં છે તેમાં નૈયાયિક, બૌદ્ધ, સાંખ્ય, વેદાન્ત, વૈશેષિક, મીમાંસક અને આર્હત એ દર્શનો વિશેષ પ્રચલિત છે.

[૧] નૈયાયિકો—એક પદાર્થના નિત્યત્વ અને અનિત્યત્વ બન્ને વિરુદ્ધ ધર્મોનો સ્વીકાર કરે છે. દા. ત.—

[illegible]

સૂચના—પેપર્સની અદાલતે બીજા નંબરવાળો જવાબ આપ્યો છે.

૬. એક દૂધવાળા પાસે ખરાબ દૂધ હતું, એ કારણે તેનો દંડ થયો. દૂધવાળાએ માની લીધું કે મારી પાસે ખરાબ દૂધ હતું, તો શું આ દંડ ઠીક છે?

(૧) હા; કારણ–તે માને છે કે તેની પાસે ખરાબ દૂધ હતું.

(૨) હા; કારણ–એવું અનુમાન લગાવી શકાય કે તે દૂધ વેચવા માટે હતું.

(૩) નહીં; એ નક્કી કેમ કહી શકાય કે એ દૂધ વેચવા માટે જ હતું?

દારૂ પીધો નથી એ સાબિત કરવું તે દારૂડિયાના હાથમાં છે.

સૂચના—સૌરાષ્ટ્રની [illegible] બીજા નંબરનો [illegible] આપ્યો છે.

૮. [illegible]

(૧) [illegible]

(૨) [illegible]

(૩) [illegible] નહીં.

સૂચના—[illegible] બીજા નંબરનો [illegible] આપ્યો છે.

૯. [illegible]

(૧) [illegible]

(૨) [illegible]

કે તે ઉપરની યાદીમાંથી સ્પષ્ટ સમજી શકાય તેમ છે. સ્યાદ્વાદની ઉપયોગિતાના આ પ્રકટ પુરાવાઓ છે. ભગવાન મહાવીરસ્વામીના આ સ્યાદ્વાદને સમજી જગત્ પ્રવર્તન કરે તો ઘણી મારામારી અને આફતમાંથી બચી જાય.

[૧૨] નયોમાં પણ સ્યાદ્વાદ

વસ્તુ માત્રમાં અનંત ધર્મો રહેલા છે. તેમાંના એક ધર્મમાં કોઈ પણ એક ધર્મ લઈ બાકીનાનો, વસ્તુનું કથન કરવું તે 'નય' કહેવાય છે.

આથી જગતમાં જેટલા જેટલા વચનના પ્રકારો છે તેટલા તેટલા નય થઈ શકે છે અને તેના આખરી [illegible] એક સમાવેશ થાય છે.

મુખ્યપણે નયના બે ભેદ છે-(૧) દ્રવ્યાર્થિક નય અને (૨) પર્યાયાર્થિક નય.

સૂક્ષ્મ રીતે નયના સાત ભેદ છે-(૧) નૈગમ, (૨) સંગ્રહ, (૩) વ્યવહાર, (૪) ઋજુસૂત્ર, (૫) શબ્દ, (૬) સમભિરૂઢ અને (૭) એવંભૂત.

આ સાતે નયોને પણ [illegible] —

(૧) નૈગમ નયના [illegible]

(૨) સંગ્રહ નયના [illegible]

(૩) વ્યવહાર નયના [illegible]

૧. જુઓ [illegible]

(૬) સ્યાદ્ નાસ્તિ અવક્તવ્ય—આ વસ્તુ અવક્તવ્ય હોવા છતાં અમુક અપેક્ષાએ કહી શકાય નહીં

(૭) સ્યાદ્ અસ્તિ નાસ્તિ અવક્તવ્ય – આ વસ્તુ અવક્તવ્ય હોવા છતાં પણ અમુક અપેક્ષાએ કહી શકાય અને અમુક અપેક્ષાએ કહી શકાય નહીં

દા. ત.—'આત્મા' પર સપ્તભંગી આ રીતે ઘટાવી શકાય—

(૧) 'આત્મા નિત્ય છે' એમ દ્રવ્યાર્થિક નયની દૃષ્ટિએ 'સ્યાદ્ અસ્ત્યેવ' નામનો પ્રથમ ભંગ બને છે

(૨) 'આત્મા અનિત્ય છે' એમ પર્યાયાર્થિક નયની દૃષ્ટિએ 'સ્યાદ્ નાસ્ત્યેવ' નામનો દ્વિતીય ભંગ બને છે

(૩) 'આત્મા નિત્ય છે' એ દ્રવ્યાર્થિક નયની દૃષ્ટિએ છે, પણ પર્યાયાર્થિક નયની દૃષ્ટિએ નહીં, તેમ 'આત્મા અનિત્ય છે' એ પર્યાયાર્થિક નયની દૃષ્ટિએ છે, પણ દ્રવ્યાર્થિક નયની દૃષ્ટિએ નહીં. આ રીતે 'સ્યાદ્ અસ્તિ નાસ્તિ' એ નામનો તૃતીય ભંગ બને છે

(૪) 'આત્મા અવક્તવ્ય છે' કેમકે આત્માના નિત્ય અને અનિત્ય એ બંને સ્વરૂપ એકીસાથે કહી શકાય નહીં.

આ રીતે 'સ્યાદ્ અવક્તવ્ય એવ' એ ચતુર્થ ભંગ બને છે

(૫) 'આત્મા [illegible] અવક્તવ્ય છે' [illegible] નિત્ય અને [illegible] બંને સ્વરૂપ એકીસાથે [illegible]

(૧) પ્રશ્ન-રાજમાર્ગ પર એક દંપતી યુગલ ચાલતું જાય છે કોઈએ પૂછ્યું કે, 'આ બન્ને કોણ છે અને પરસ્પર શો સંબંધ છે?'

ઉત્તર-પુરુષ અને સ્ત્રી તેમાં એક પતિ છે અને બીજી તેની પત્ની છે. કારણ કે તે બન્ને લગ્નવિધિથી જોડાયેલા છે અર્થાત્ પતિની અપેક્ષાએ તે પત્ની છે, અને પત્નીની અપેક્ષાએ તે પતિ છે

(૨) પ્રશ્ન-ઝવેરીની દુકાને વિવિધ જાતનું ઝવેરાત છે તેને ખરીદ કરવા આવેલ ઘરાક પૂછે કે, આ ઝવેરાતમાં વધારે કીમતી શું? અને ઓછું કીમતી શું?

ઉ૦ તેના જવાબમાં કહેવાશે કે, આ હીરા કરતાં આની કીમત વધારે છે અને એના કરતાં આની કીમત ઓછી છે.

આ રીતે વિશ્વના સર્વ વ્યવહારમાં સ્યાદ્વાદ વણાયેલો

[૨૫] ઝઘડો શમાવવામાં પણ સ્યાદ્વાદ

કોઈ પણ માણસો પરસ્પર ઝઘડો ચલાવતો હોય, પણ એ [illegible] સ્યાદ્વાદનું આલંબન લેવામાં આવે તો તે તરત જ શમી જાય છે

એક માણસ સાસુ અને વહુને પરસ્પર ઝઘડો [illegible] કે એ કોઈ પણ રીતે સમજતા નહીં. કારણ કે, [illegible] એક કલમ માટે તો વહુને જોઈતું હતું છે. અને વહુને એક કલમ માટે તો સાસુને જોઈતું હતું છે. છેવટે [illegible] કહ્યું કે, [illegible] પણ [illegible] છે અને વહુના પણ [illegible] છે માટે બંને [illegible] [illegible]'

(૧) પ્રશ્ન-રાજમાર્ગ પર એક દંપતી યુગલ ચાલ્યું જાય છે કોઈએ પૂછ્યું કે, 'આ બન્ને કોણ છે અને પરસ્પર શો સંબંધ છે?'

ઉત્તર-પુરુષ અને સ્ત્રી તેમાં એક પતિ છે અને બીજી તેની પત્ની છે. કારણ કે તે બન્ને લગ્નસંબંધથી જોડાયેલા છે અર્થાત્ પતિની અપેક્ષાએ તે પત્ની છે, અને પત્નીની અપેક્ષાએ તે પતિ છે

(૨) પ્રશ્ન-ઝવેરીની દુકાને વિવિધ જાતનું ઝવેરાત છે તેને ખરીદ કરવા આવેલ ઘરાક પૂછે કે, આ ઝવેરાતમાં વધારે કીમતી કયું? અને ઓછું કીમતી કયું?

ઉત્તર-તેના જવાબમાં જણાવશે કે, આ બધા કરતાં આની કીમત વધારે છે અને એના કરતાં આની કીમત ઓછી છે.

આ રીતે વિશ્વના સર્વ વ્યવહારમાં સ્યાદ્વાદ સમજવો

[૧૪] ઝઘડો શમાવવામાં પણ સ્યાદ્વાદ

કોઈ પણ પ્રસંગે પરસ્પર ઝઘડો ચાલતો હોય, પણ જો સ્યાદ્વાદનું આલંબન લેવામાં આવે તો તે તરત જ શમી જાય છે

[illegible]

કહ્યું કે, 'ભાઇ! અમને ઘણા દિવસથી હાથી જોવાનું મન છે, પણ અમે બધા અંધ-ચક્ષુહીન હોવાથી નજરે જોઇ શકીએ તેમ નથી. જો ભલો થઇને તું અમને સ્પર્શ કરવા દે તો હાથી કેવો હોય તે અમે છએ સમજી જઇશું.'

હાથીનો મહાવત ભલો હતો. તેણે છએ આંધળાઓને હાથીનો સ્પર્શ કરવા દેવા હા પાડી. આ છએ આંધળાઓ તરત જ હાથી પાસે ગયા. તેમાં (૧) જેના હાથમાં કાન આવ્યો. તેણે કહ્યું કે, 'આ હાથી તો 'સૂપડા જેવો લાગે છે.' (૨) જેના હાથમાં તેની લાંબી સૂંઢ આવી તેણે કહ્યું કે, 'આ હાથી તો 'જાડા સાંબેલા જેવો' જણાય છે.' (૩) જેના હાથમાં તેના [illegible] દંતૂશળ-દાંત આવ્યા તેણે કહ્યું કે, 'આ હાથી

આથી કોઈએ પણ પૂરો હાથીને જોયો નથી [illegible] અંગનો સ્પર્શ કર્યો નથી, એટલે તમને [illegible] દૃષ્ટિએ-અપેક્ષાએ એમ લાગે કે [illegible]

'વસ્તુતઃ તમે બધા [illegible] છે, હાથીના જે જે ભાગને-અંગને [illegible] તેના [illegible] જેવો [illegible] જેવો, [illegible] જોયો પણ નહીં [illegible]

'બધાંને હાથીના [illegible] હાથીનો ખરો ખ્યાલ આવવો [illegible] નહીં!

આ વાત [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

આ એક જ વસ્તુને જુદા જુદા શબ્દોથી ઓળખાવેલ છે પણ વસ્તુતઃ એ બધા શબ્દો આ એક જ 'ચોખા'ને લક્ષીને કહેવામાં આવે છે.'

સૌના મનનું સમાધાન થયું અને ઝગડો શમી ગયો.

કેટલીક વખત આપણા ઝગડાઓ આવા બાબતોને આભારી હોય છે.

૩. ઢાલની બન્ને બાજુનું દૃષ્ટાંત

એક ગામ પર ભયંકર ધાડપાડુઓ ચઢી આવ્યા. ગામના લોકોએ પણ જોરદાર સામનો કર્યો અને ધાડપાડુઓને નસાડી મૂક્યા, પણ ગામનો એક મુખ્ય માણસ મરી ગયો. તેના સ્મારક તરીકે ગામની ભાગોળે તેની આકૃતિવાળો પાળિયો ઊભો કરવામાં આવ્યો. તેના એક હાથમાં ઢાલ અને બીજા હાથમાં તલવાર આપેલી હતી. ઢાલ એક બાજુથી સોનેરી અને [illegible]

ઘોડેસવારો ઘોડા ઉપરથી નીચે ઊતરી ઢાલની બન્ને બાજુ વારાફરતી જોઈ. તો માલમ પડ્યું કે ઢાલ સોનેરી પણ છે અને રૂપેરી પણ છે. બન્નેએ વાત કબૂલ કરી. ત્યાં બન્ને સિપાઈઓ અને બન્ને ઘોડેસવારો પણ ત્યાંથી રવાના થયા.

આ રીતે બીજાં ઉદાહરણોમાં પણ સમજી લેવું. એક જ વસ્તુમાં અનેક ગુણો અને અનેક ધર્મો રહેલા છે. આથી જ તેનું ભિન્ન ભિન્ન અપેક્ષાએ કથન થઈ શકે, પણ તેથી એક કથન સાચું અને બીજું ખોટું છે એમ કદી પણ કહી શકાય નહીં.

આ પ્રસંગે તો એમ જ બોલવું જોઈએ કે, આ વસ્તુ અપેક્ષાથી આવી પણ છે ને તેવી પણ છે! આથી એ વસ્તુમાં રહેલા વિરોધી જણાતા અનેક ધર્મોનો સ્વીકાર થાય અને ક્યાંયે વિરોધ આવે નહીં. એ જ સ્યાદ્વાદની ખાસી અને સુંદરતા છે.

આથી જ અનેકાન્તદૃષ્ટિ-સ્યાદ્વાદદૃષ્ટિની આવશ્યકતા, સર્વોત્કૃષ્ટતા અને ઉપયોગિતા ઘણા લેખકોએ કહી છે તેનો સહજ ખ્યાલ વાચકોને આવશે.

જગતમાં જેટલા મતમતાંતરો અને ઝઘડા, કલહો અને કોલાહલો પેદા થતા હોય તો પણ આ અનેકાન્તવાદના પ્રકાશથી તરત શમી જાય અને સુખશાંતિ સર્વત્ર ફેલાવી શકાય છે.

[૧૪] સ્યાદ્વાદસિદ્ધિનાં પ્રાચીન પ્રમાણો

(૧) કલિકાલસર્વજ્ઞ આચાર્ય શ્રીમદ્ હેમચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજે રચેલા 'સિદ્ધહેમ' વ્યાકરણ ગ્રન્થ 'સિદ્ધિ

"इमां समक्षं प्रतिपक्षसाक्षिणा-
मुदारघोषामवघोषणां ब्रुवे ।
न वीतरागात् परमस्ति दैवतं,
न चाप्यनेकान्तमृते नयस्थितिः ॥२८॥

*[વિરોધી] સર્વ વાદીઓની સમક્ષ ઉચ્ચારી — [illegible] કહેવામાં આવે છે કે, વીતરાગથી અન્ય કોઈ દેવ [illegible] નથી અને અનેકાન્તથી અન્ય કોઈ પણ નયસ્થિતિ નથી.

(૬) સ્તુતિકાર શ્રી સમન્તભદ્રાચાર્યે [illegible] 'બૃહત્સ્વયંભૂસ્તોત્રાવલિ' ના [illegible] ના [illegible] શ્લોકમાં કહ્યું છે કે—

"नयास्तव स्यात्पदसत्यलाञ्छिता
रसोपविद्धा इव लोहधातवः ।
भवन्त्यभिप्रेतगुणा यतस्ततो,
भवन्तमार्याः प्रणता हितैषिणः ॥"

—સ્યાત્ પદથી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] રસાયનથી (દવાથી) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] સ્યાત્ પદથી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

(૭) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

स्याद्वादात् [१-१-२]" એ સૂત્રની વૃત્તિમાં જણાવ્યું છે કે—

'एकस्यैव हि ह्रस्व-दीर्घादिविधयोऽनेककारकसंनिपातः, सामानाधिकरण्यम्, विशेषण-विशेष्यभावादयश्च स्याद्वादमन्तरेण नोपपद्यन्ते।'

> "इमां समक्षं प्रतिपक्षसाक्षिणा—
> मुदारघोषामवघोषणां ब्रुवे ।
>
> न वीतरागात् परमस्ति दैवतं,
> न चाप्यनेकान्तमृते नयस्थितिः ॥२८॥

[(વિશ્વમાં] સર્વ વાદીઓની સમક્ષ [illegible] ઉદ્‌ઘોષણા [illegible] છે કે, વીતરાગથી અન્ય કોઈ દેવ [illegible] નથી અને અનેકાન્તથી અન્ય કોઈ નય વ્યવસ્થિત [illegible].

(૪) શ્રુતવિદ શ્રી સમન્તભદ્રાચાર્ય [illegible] 'બૃહત્સ્વયંભૂસ્તોત્ર' ના શ્રી વિમલનાથ સ્તોત્ર [illegible] શ્લોકમાં જણાવ્યું છે કે—

> "नयास्तव स्यात्पदलाञ्छना इमे,
> रसोपविद्धा इव लोहधातवः ।
>
> भवन्त्यभिप्रेतफला यतस्ततो,
> भवन्तमार्याः प्रणता हितैषिणः ॥"

—સ્યાદ્ પદથી [illegible] (કીમિયા) [illegible] [illegible]

એ [illegible] સ્યાદ્ પદથી [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] છે—

'न एकत्र नाना-विरुद्धधर्मप्रतिपादकः स्याद्वादः किन्तु अपेक्षाभेदेन तदविरोधद्योतकस्यात्पदसमभिव्याहृतवाक्य-विशेषः स इति ॥'

—એક વસ્તુમાં વિવિધ વિરુદ્ધ વસ્તુને પ્રતિપાદન કરનાર સ્યાદ્વાદ નથી, પરંતુ અપેક્ષાભેદથી તેના અવિરોધને બતાવનાર સ્યાત્ પદથી યુક્ત વાક્યવિશેષરૂપ સ્યાદ્વાદ છે.

તે જ પ્રમાણે શ્રી [illegible]

न च तासु भवानुदीक्ष्यते,
प्रविभक्तासु सरित्स्विवोदधिः ॥'

—સર્વ નદીઓ જેમ મહાસાગરમાં મળેલ છે, પરંતુ જુદી જુદી વહેતી નદીઓમાં મહાસાગર દેખાતો નથી, તેમ સર્વ દર્શનરૂપી નદીઓ આપના સ્યાદ્વાદરૂપી મહાસાગરમાં (નયભેદથી) સંમિલિત થાય છે પરંતુ [illegible] અલગ અલગ રહેલ તે તે દર્શનરૂપી નદીઓમાં આપનો સ્યાદ્વાદરૂપી મહાસાગર દૃષ્ટિગોચર થતો નથી. એ જ [illegible] આપની વિશિષ્ટતા છે.

[illegible]

" [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥

[illegible]

[illegible]

અનેકાન્તવાદ- સ્યાદ્વાદના કથનથી જ જણાય છે. (૨)

મને મહાવીર પર પક્ષપાત નથી અને કપિલ વગેરે પર દ્વેષ નથી, છતાં એટલું તો ખરું જ છે કે, જેની વાત યુક્તિવાળી છે તેનો સ્વીકાર કરવો જોઈએ.

—'એ કાળમાં સત્ પણ ન હતું અને અસત્ પણ ન હતું' એમ કહેલા મળે છે.

[૨] કઠોપનિષદ્—"અણોરણીયાન્ મહતો મહીયાન્ ।" (૧. ૨૦)

—'તે અણુથી પણ નાનો છે અને મહાનથી પણ મહાન છે.' એમ કહેલા મળે છે

[૩] ઈશાવાસ્યોપનિષદ્—"તદેજતિ તન્નૈજતિ તદ્દૂરે તદ્વન્તિકે ।" (ઈશા૦ ૫)

—'તે હાલે છે ને નથી હાલતો, તે દૂર છે ને નજીક પણ છે.'

[૪] ભગવદ્ગીતા—'[illegible] નિર્ગુણં ગુણભોક્તૃ ચ ।' (૧૩-૧૫)

—'[illegible] પણ [illegible] છે અને નિર્ગુણ પણ ગુણભોક્તા છે.'

[૫] [illegible]—

"[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

निर्गुणस्तत्र निर्लिप्तः अशरीरी निरङ्कुशः ।
स आत्मा भगवान् नित्यः सर्वाधारः सनातनः ॥४॥

सर्वेश्वरः सर्वसाक्षी सर्वशास्ति फलप्रदः ।
शरीरं द्विविधं शम्भो नित्यं प्राकृतमेव च ॥५॥

नित्यं विनाशरहितं नश्वरं प्राकृतं सदा ।"
(ब्रह्मवैवर्तपुराण, श्रीकृष्णजन्मखण्ड, अध्याय-४२)

ઉપર કથન પણ અપેક્ષાભેદથી ઘટી શકે છે. આથી સિદ્ધ થાય છે કે પ્રકૃતિ સ્વરૂપ પણ અનેકાન્તિક છે, એકાંત [illegible] નથી.

(૬) વિષ્ણુસહસ્રનામ—એમાં પણ કહ્યું છે કે—

'[illegible]'

—અનેક રૂપવાળું સ્વરૂપ જેનું છે એવા [illegible] વિષ્ણુને..

(૭) મનુસ્મૃતિ—એમાં મનુજીએ કહ્યું છે કે

'[illegible]
[illegible]'

([illegible])

—[illegible]

[illegible]

(૮) મહાભારત—એમાં [illegible] કહ્યું છે કે—

'[illegible]
[illegible]'

([illegible])

—[illegible]

(૩) મહર્ષિ પતંજલી—સ્વરચિત મહાભાષ્ય નાં પસ્પશાહ્નિકમાં જણાવે છે કે—

'દ્રવ્યં નિત્યમાકૃતિરનિત્યા, સુવર્ણં કયાચિદાકૃત્યા યુક્તં પિણ્ડો ભવતિ, પિણ્ડાકૃતિમુપમૃદ્ય રુચકાઃ ક્રિયન્તે, રુચકાકૃતિમુપમૃદ્ય કટકાઃ ક્રિયન્તે, કટકાકૃતિમુપમૃદ્ય સ્વસ્તિકાઃ ક્રિયન્તે, પુનરાવૃત્તઃ સુવર્ણપિણ્ડઃ પુનરપરયાઽઽકૃત્યા યુક્તઃ ખદિરાઙ્ગારસદૃશે કુણ્ડલે ભવતઃ। આકૃતિરન્યા ચાન્યા ચ ભવતિ દ્રવ્યં પુનસ્તદેવ આકૃત્યુપમર્દેન દ્રવ્યમેવાવશિષ્યતે।

[illegible] [illegible] [illegible] ।
[illegible] [illegible] [illegible] ॥

—[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible]) [illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] '[illegible]' [illegible] નહીં આવે છે

[૧૧] [illegible] [illegible] જણાવે છે કે—

'[illegible]
[illegible]
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥

यतोऽस्मदाद्यन्यवर्ती दृश्य ता न दर्शयेत कारणैः ।
तामसिद्धत्वहेतोश्च पुनः स्याद्विकल्पता ॥२८॥

यस्मिन्नेकस्मिन्नाश्च न संदिग्धा प्रमाणता ।
ज्ञानं च ताद्धर्थ यत्र, तत्र न स्यात् प्रमाणता ॥२९॥

ज्ञाने ह्यनिरुद्ध [illegible] ज्ञानं [illegible] ।

"—જેમ ધૂમજ્ઞાનથી વહ્નિરૂપ સામાન્ય વિશેષનું [illegible] અનુમાન થાય છે

આથી વહ્નિમાં સામાન્ય અને વિશેષરૂપ અંશે બન્નેનો જે સ્વીકાર કર્યો તે જ જણાવે છે કે એ અનેકાન્તવાદનું જ અનુસરણ છે

આ રીતે અનેકાન્તવાદ-સ્યાદ્વાદની [illegible] પ્રાચીન પ્રમાણો બૌદ્ધદર્શનમાં અને મીમાંસાદર્શનમાં મળી શકે છે. આ સિવાય પણ અનેક પ્રમાણો ઉપસ્થિત થાય છે. પણ [illegible] કહેવાને કારણે માત્ર અહીં જ પ્રાચીન પ્રમાણોનું [illegible] કરેલું છે.

વિદ્વાન જિજ્ઞાસુઓએ પ્રાચીન [illegible] [illegible] સ્યાદ્વાદના વિવરણો જોવાની જરૂર છે [illegible]

(૨૦) પ્રાચીન મહાપુરુષોના સ્યાદ્વાદ વિશે [illegible]

જૈનદર્શનના [illegible] [illegible] [illegible] આદિ આચાર્યોએ અનેકાન્તવાદના સમર્થનમાં [illegible] પણ મહત્ત્વના [illegible] છે.

'સિદ્ધહેમ'ના કર્તા [illegible] [illegible] કહ્યું છે કે— [illegible] [illegible] [illegible] છે

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 'સ્યાદ્વાદ' [illegible]

અને 'द्वात्रिंशद्द्वात्रिंशिका' વગેરે ગ્રંથોમાં અનેકાન્તવાદનું અનુપમ વર્ણન કરેલું છે.

વાચકવર્ય પૂર્વધર મહર્ષિ શ્રીઉમાસ્વાતિ મહારાજાએ 'तत्त्वार्थसूत्र' પ્રમુખ ગ્રંથોમાં સ્યાદ્વાદનું સુંદર સ્વરૂપ વર્ણવેલું છે

આચાર્ય પ્રવર શ્રીમદ્ મલ્લિષેણસૂરિ મહારાજાએ સ્યાદ્વાદ મંજરી ગ્રંથમાં સ્યાદ્વાદનું વર્ણન [illegible] શૈલીમાં કર્યું છે.

[illegible] શ્રી [illegible] 'આપ્તમીમાંસા' [illegible] અનેકાંતવાદનું વર્ણન તાર્કિક [illegible] કર્યું છે.

ન્યાયાચાર્ય ન્યાયવિશારદ મહામહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી મહારાજાએ અનેકાંતવ્યવસ્થા, [illegible], સ્યાદ્વાદકલ્પલતા વગેરે અનેક [illegible] [illegible] [illegible] છે.

[illegible] શ્રીવાદિદેવસૂરિ મહારાજાએ [illegible] [illegible] અને [illegible] (૮૪૦૦૦) શ્લોક પ્રમાણ સ્યાદ્વાદરત્નાકર [illegible] અનેકાંતવાદનું અનુપમ નિરૂપણ કર્યું છે. [illegible] [illegible] છે.

આ સિવાય પણ પ્રાચીન આચાર્યો વગેરે અનેક [illegible] પુરુષોએ સ્યાદ્વાદનું વિસ્તૃત નિરૂપણ કર્યું છે [illegible] પણ અર્વાચીન [illegible] [illegible] [illegible] છે.

[૬૨] આધુનિક [illegible] સ્યાદ્વાદ [illegible] —

[૧] [illegible]

[illegible]
([illegible])

[૨] [illegible]

[illegible]
([illegible])

[૩] 'સ્યાદ્વાદની સર્વ વ્યાપકતા'
આ લેખના લેખક–મુનિરાજ (હાલ પંન્યાસ) શ્રી સુશીલવિજયજી
(આ લેખ 'શ્રી જૈન સત્ય પ્રકાશ' માસિકમાં છપાયો છે.)

[૪] 'સ્યાદ્વાદ'

લેખક–મુનિરાજ (હાલ પંન્યાસ) શ્રી ધુરંધરવિજયજી.
(આ લેખ 'શ્રી જૈન સત્ય પ્રકાશ' માસિકમાં છપાયો છે.)

[૫] 'એકાન્ત પક્ષ નિરાસ પ્રકાર' (અનેકાન્તનું સ્વરૂપ)
સં૰–મુનિરાજ શ્રી કપૂરવિજયજી

(૨)

કાશી વિશ્વવિદ્યાલયના વાઈસચાન્સેલર અને ગુજરાતના સમર્થ વિદ્વાન્ આચાર્ય આનંદશંકર બાપુભાઈ ધ્રુવે પોતાના એક વખતના ભાષણમાં સ્યાદ્વાદના સંબંધમાં જણાવ્યું છે કે—

'સ્યાદ્વાદનો સિદ્ધાંત અનેક સિદ્ધાંતો અવલોકીને તેમનો સમન્વય કરવા ખાતર પ્રકટ કરવામાં આવ્યો છે. સ્યાદ્વાદ એકીકરણનું દૃષ્ટિબિન્દુ આપણી સામે ઉપસ્થિત કરે છે. શંકરાચાર્યે સ્યાદ્વાદ ઉપર જે આક્ષેપ કર્યો છે, તે મૂળ રહસ્યની સાથે સંબંધ રાખતો નથી. એ નિશ્ચય છે કે વિવિધ દૃષ્ટિબિન્દુઓ દ્વારા નિરીક્ષણ કર્યા વગર કોઈ વસ્તુ સંપૂર્ણ સ્વરૂપે સમજવામાં આવી શકે નહીં. આ માટે 'સ્યાદ્વાદ' ઉપયોગી તથા સાર્થક છે. મહાવીરના સિદ્ધાંતમાં બતાવેલ સ્યાદ્વાદને કેટલાક સંશયવાદ કહે છે, એ હું નથી માનતો. સ્યાદ્વાદ સંશયવાદ નથી, કિન્તુ તે એક દૃષ્ટિબિન્દુ અમને મેળવી આપે છે—વિશ્વનું કેવી રીતે અવલોકન કરવું જોઈએ એ અમને શીખવે છે.'

કેટલાકોને [illegible] વ્યવહાર [illegible], ત્યારે કેટલા-
કોને [illegible] પણ લાગે છે [illegible]
[illegible]
[illegible] કેટલાકોએ [illegible]
[illegible] કેટલાકોએ [illegible]
કર્યો છે [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

તેના એકાંગી વિચાર અને અપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણના અત્યારે અધિકારી ગણાઈએ.

આપણે પૂર્ણ સત્યને કદાપિ ન્યાય ન આપી શકીએ.

આ સ્થિતિમાં શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યે જિનેન્દ્ર ભગવાન મહાવીરની સ્તુતિ અર્થે જે યોગ્ય શબ્દો વાપર્યા છે, તે અત્રે યાદ આવે છે—

अन्योऽन्यपक्षप्रतिपक्षभावाद्
यथा परे मत्सरिणः प्रवादाः ।
नयानशेषानविशेषमिच्छन्
न पक्षपाती समयस्तथा ते ॥

[illegible] જ્ઞાન [illegible] સારુ [illegible] આધુનિક [illegible] ... [illegible] નથી, પણ [illegible] સારુ [illegible] પૂર્વક અભ્યાસ કરવો જરૂરી છે

(૪)

[illegible] —

'[illegible]'

[illegible] —

[illegible]

(૭)

સન્ ૧૯૧૬માં મારવાડના જોધપુર શહેરમાં મળેલ 'જૈન સાહિત્ય સમ્મેલન'ના પ્રમુખપદે બિરાજેલા M. M. ડા. સતીશચંદ્ર વિદ્યાભૂષણ M. A Ph. D. એ ભાષણ કરતાં સ્યાદ્વાદના સંબંધમાં જણાવ્યું છે કે—

આ વિદ્વાનોના સંમેલનમાં બે વચનો બોલવાને માટે મને આમંત્રણ આપી જે માન આપ્યું છે તેને માટે હું આપનો આભારી છું. હવે આરંભ ક્યાંથી કરવો તેની મને મુંઝવણ થાય છે, કારણ કે સંમેલનનો વિષય વિશાલ છે અને બોલનાર વિદ્વાન્ અને માર્મિક છે. વિશેષ કરીને 'જૈનદર્શન'ના પ્રધાન સિદ્ધાંત 'સ્યાદ્વાદ' અથવા તો 'અનેકાન્તવાદ'ની બાબત કે જે જૈન [illegible]

[illegible]સૂત્ર' 'અનુયોગદ્વારસૂત્ર' 'પ્રજ્ઞાપનાસૂત્ર' વગેરે જૈનાગમ પ્રમાણભૂત ગ્રંથોમાં [illegible] છે

ભદ્રબાહુસ્વામી કે જે [B. C.] ચોથા સૈકામાં થઈ ગયા અને જે 'યુગપ્રધાન' તરીકે તેમના સમયના [illegible] કહેવાતા હતા, તેમણે આ સિદ્ધાન્તનું તેમની પ્રાકૃત [illegible] 'સૂત્રકૃતાંગ-નિર્યુક્તિ'માં નિરૂપણ કર્યું છે

પ્રખ્યાત જૈન ન્યાયાચાર્ય સિદ્ધસેન દિવાકર કે જે વિક્રમાદિત્યના સમયમાં થઈ ગયા છે, તેમણે આ સિદ્ધાન્તનું તેમના પ્રાકૃત ગ્રંથ 'સન્મતિતર્ક'સૂત્ર'માં નિરૂપણ કર્યું છે

જિનભદ્રગણિ ક્ષમાશ્રમણે તેમની 'વિશેષાવશ્યકભાષ્ય' નામની ટીકામાં આ સિદ્ધાન્તનું ઘણું સ્પષ્ટીકરણ કર્યું છે [illegible] (A. D.) [illegible] 'નયચક્રવાલ'માં [illegible]

[illegible] ૧૧૦૦ A. D.) [illegible] ૧૧૫૦ A. D.) [illegible]

[illegible]

આ ગહન અને સૂક્ષ્મ સિદ્ધાંતે બૌદ્ધ અને બ્રાહ્મણ ન્યાયવેત્તાઓની ટીકાને આમંત્રી, પ્રખ્યાત બૌદ્ધ ન્યાયવેત્તા ધર્મકીર્તિએ (A. D.) સાતમા સૈકામાં આ સિદ્ધાંતની તેના પ્રસિદ્ધ ગ્રંથ 'પ્રમાણવાર્તિક'માં ટીકા કરી અને તે ટીકાનો પ્રત્યુત્તર હરિભદ્રસૂરિએ પોતાના પ્રસિદ્ધ ગ્રંથ 'અનેકાંતજયપતાકા'માં આપ્યો છે.

[illegible] 'પ્રમાણ[illegible]' પુસ્તક-૨, પ્રકરણ-૨, ૨૩૬ ૩૭માં આ સિદ્ધાંતને સુધારા-વધારા સાથે [illegible] છે એ [illegible] નોંધ લેવા જેવી છે.

આ સિદ્ધાંતની, પ્રસિદ્ધ શંકરાચાર્ય કે જે [illegible] [illegible] થઈ ગયા છે, તેમણે પોતાની ટીકા [illegible] [illegible] કે જે (A. D.) [illegible] સૈકામાં [illegible] [illegible] [illegible]

'[illegible] [illegible] [illegible]' જેવા લોકોએ [illegible], [illegible], [illegible], અનુભવ એ ચાર કોટીથી જે નિર્વચન કરવું તે નિર્ણય [illegible] [illegible] છે એવું કથન કરીને લોકોને [illegible]. [illegible] [illegible] સિદ્ધાંતમાં સ્યાદ્વાદની વાત કેટલી [illegible] છે કે [illegible] [illegible] માન્યતા પ્રમાણે સર્વ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

(૮)

શ્રી [illegible] [illegible] [illegible] '[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] વર્ષ ૧૧ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] '[illegible] સિદ્ધાંત' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે કે-

'અનેકાંતવાદ' [illegible]

એટલે જેમાં અનેક ધર્મ છે તે, આવો એકાંગી ઉત્તર એ ક્યારેય પણ અપૂર્ણ જ હોય છે. કારણ કોઇ પણ વસ્તુ હંમેશાં એક જ અવસ્થામાં રહેતી જ નથી. તેથી ઉત્તર (કે વા વર્ણન એ ક્યારેય પણ સાપેક્ષ અને તેથી જ અનેકાંગી હોય આ વર્ણન સાત રીતે કરી શકાય છે. તેથી એ પદ્ધતિને સપ્તભંગી પણ કહે છે. દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ ને ભાવ આ ચાર અપેક્ષા વડે કોઈ પણ વસ્તુનું વર્ણન કરવું પડે છે.

(૧) કોઈ પણ એક વસ્તુ સંબંધે જોતાં આ અપેક્ષા ચતુષ્ટયાનુસાર વસ્તુનું અસ્તિત્વ છે એમ કહેવું એ પહેલો પ્રકાર.

આ [illegible] પદ્ધતિ વડે [illegible] [illegible] નથી [illegible] પદ્ધતિ [illegible] નથી

ડૉ. [illegible], મહાત્મા [illegible] પંડિતોએ આ તર્કપદ્ધતિની [illegible] નથી. [illegible] પદ્ધતિ [illegible] 'સ્યાદ્' [illegible] 'સ્યાદ્વાદ પદ્ધતિ' પણ કહેવાય છે.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(૯)

શ્રી હરિસત્ય ભટ્ટાચાર્ય એમ. એ. બી. એમ. પીએચ. ડી. કલકત્તાવાળાએ 'અનેકાંતવાદ' નામના પુસ્તકમાં જણાવ્યું છે કે—

"અનેકાન્તવાદ એ જૈન તત્ત્વજ્ઞાનની ખાસ વિશેષતા છે. કેટલાક વિદ્વાનો એવું બતાવવાનો પ્રયત્ન કરે છે કે વૈદિક દર્શનમાં અથવા તો બૌદ્ધ દર્શનમાં અનેકાન્તવાદનું મૂળ છે, તો અમે કહીએ છીએ કે ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ જોતાં કોઈ પણ જૈનેતર દર્શનમાંથી અનેકાન્તવાદ ઉતરી આવ્યો નથી. વળી વાદ ગમે તે હો તે જૈનદર્શનનો એક સ્વતંત્ર અને વિશિષ્ટ સ્વાભાવિક વિકાસ છે, એટલું જ નહિ પણ જગતની તત્ત્વ-વિચારણામાં અનેકાન્તવાદ એક મૌલિક અને [illegible]
."

'जबसे मैंने शंकराचार्य द्वारा जैनसिद्धांत पर खंडनको पढा है, तबसे मुझे विश्वास हुआ कि इस सिद्धांतमें बहुत कुछ है जिसको वेदांतके आचार्योंने नहीं समझा, और जो कुछ अभी तक मैं जैन धर्मको जान सका हूं उससे मेरा यह विश्वास दृढ हुआ है कि यदि वे जैनधर्मको उसके असली ग्रन्थोंसे देखनेका कष्ट उठाते तो उनको जैनधर्मसे विरोध करनेकी कोई भी बात नहीं मिलती।'

(૧૧)

પંડિત શ્રી મહાવીરપ્રસાદ દ્વિવેદીએ 'સરસ્વતી' માસિકમાં 'પ્રાચીન જૈન લેખસંગ્રહ'ની સમાલોચના કરતા સ્યાદ્વાદના સંબંધમાં જણાવેલ છે કે—

'પ્રાચીન ઢર્રેકે હિંદુ ધર્માવલંબી બડે બડે શાસ્ત્રી તક અબ ભી નહીં જાનતે કિ–જૈનિયોંકા સ્યાદ્વાદ કિસ ચિડિયાકા નામ હૈ।

'ધન્યવાદ હૈ જર્મની ઔર ફ્રાંસ ઇંગ્લેંડકે કુછ વિદ્યાનુરાગી વિશેષજ્ઞોંકો જિનકી કૃપાસે ઇસ ધર્મકે અનુયાયિયોંકે કીર્તિકલાપકી ખોજ ઔર ભારતવર્ષકે સાધારણજનોંકો જ્ઞાત હુઈ। યદિ યે વિદેશી વિદ્વાન જૈનોંકે ધર્મગ્રંથ આદિકી આલોચના ન કરતે, યદિ વે ઉનકે પ્રાચીન લેખકોંકી મહત્તા પ્રકટ ન કરતે તો હમ લોગ શાયદ આજ ભી પૂર્વવત્ હી અજ્ઞાનકે અંધકારમેં હી ડૂબે રહતે।'

(૧૨)

વિદ્વાન શ્રી. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] સ્યાદ્વાદના સંબંધમાં જણાવેલ છે કે—

"श्रीमत् परमगंभीरं स्याद्वादमोघलाञ्छनम् ।
जीयात् त्रैलोक्यनाथस्य शासनं जिनशासनम् ॥

Victory be to that faultless doctrine of Syadvada great and sublime, which is the central truth of Jainism and the word of the lord of the three worlds.

(૧૪)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

અર્થાત્—વસ્તુનો એક સ્વભાવ તે વસ્તુમાં અંતર્ગત બીજા સ્વભાવો સાથે ઓતપ્રોત હોવાથી એકને સંપૂર્ણપણે જાણીએ તો આપોઆપ બીજા સ્વભાવો પણ જાણવામાં આવે અને એક વસ્તુને પૂર્ણપણે જાણીએ તો 'તેમાં રહેલા તમામ ગુણ-ધર્મો આપોઆપ જ્ઞાત થાય જ. આમાં અનેકાન્તવાદનું સાતત્ય રહસ્ય ટૂંકમાં પણ કેટલું મનોરમ શૈલીમાં સમજાવ્યું છે!

(૧૧)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(૧૦)

[illegible]

[illegible]

દિવસ કહ્યો ત્યાં રાતની અપેક્ષા થઈ જ, અભાવ કહ્યો તો ભાવની અપેક્ષા થઈ જ.'

('નયકર્ણિકા' પાંચમા પાનમાંથી)

(૧૯)

मनोवैज्ञानिक विद्वान प्रो. विलियम जेम्स (W. James)ने कहा है कि—

'साधारण मनुष्य इन सब दुनियाओंका एक दूसरेसे असम्बद्ध तथा अनपेक्षितरूपसे ज्ञान करता है। पूर्ण तत्त्ववेत्ता वही है, जो संपूर्ण दुनियाओंको एक दूसरेसे सम्बद्ध और अपेक्षितरूपमें जानता है।"

('સ્યાદ્વાદમંજરી' ૨૧મા પાનમાંથી)

यहाँ हमें कुछ दूध आदि देना चाहिये। उसने कहा दूध क्या होता है? मैंने कहा—तुम नहीं जानते? सफ़ेद और पतला ... होता। उसने कहा—पतला क्या होता है? मैंने कहा [illegible] है जैसा बगुला। उसने कहा बगुला क्या होता है? [illegible] जिसकी गर्दन मोड़दार होती है। उसने कहा मोड़ क्या होता है? मैंने अपनी कलाई इस प्रकार से टेढ़ी करके उसे दिखाया कि मोड़दार यह कहते हैं। तब उसने कहा—अच्छा अब मैं समझ गया दूध क्या है? इस बातचीत से [illegible] कहा—तू तो [illegible] क्या है अब यह जानते [illegible] नहीं रहा है।"

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

પેલા અંધ મિત્રે મને પ્રશ્ન કર્યો. 'રૂપ ? શું છે ?' 'એક જાતનું સફેદ પ્રવાહી.'

અંધ મિત્રે, કહ્યું, 'પ્રવાહી તો હું જાણું છું પણ સફેદ શું ?'

આઇન્સ્ટાઈન: 'હંસના પીછાના જેવો રંગ.'

અંધ મિત્ર: 'પીછું શું તે હું જાણું છું, પણ હંસ એ શું ?'

આઇન્સ્ટાઈન: 'એક જાતનું વાંકી ગરદનવાળું પક્ષી.'

અંધ મિત્ર: 'ગરદન તો હું જાણું છું, પણ વાંકું તે શું ?'

આઇન્સ્ટાઈન કહે છે, 'હવે મારી ધીરજ ખૂટી, આવેશમાં આવેશમાં પેલા અંધ મિત્રનો હાથ પકડી મેં તેને સીધો કર્યો, અને તેના હાથને એક બાજુ આંકડો મારી કોણીથી વાંકો કર્યો અને કહ્યું : આને વાંકો કહેવાય, સમજાયું ?

અંગોને સાપેક્ષદૃષ્ટિથી [illegible] [illegible] અને તેને [illegible] કરનારા હતા.

આજ વાતનું સમર્થન કરનાર એક અન્ય પણ [illegible] આ પ્રમાણે છે— [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] है [illegible] [illegible] जैसा है वैसे बताई।

महात्माजीने एक दृष्टांत प्रदान किया— "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] की बात करता है [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] जैसा लगता है। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] है।"

(૬૦)

પં. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કહે છે—

સ્યાદ્વાદ એ [illegible] [illegible] [illegible] છે [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હતો એ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

(૬૧)

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે—

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

પ્રાંતે આ લેખમાં મારા મતિદોષથી કાંઇ પણ વિપરીત કે અસ્પષ્ટ લખાયેલ હોય, તેનો મિચ્છામિ દુક્કડં આપતો વિરમું છું.

સ્યાદ્વાદ-અનેકાન્તવાદને અહર્નિશ અમારા કોટીશઃ વંદન હો.

卐 ૐ હ્રીં અર્હં નમો નમઃ 卐

જૈનદર્શનમાં

નયવાદની વિશિષ્ટતા

વિશ્વમાં અનેક પ્રકારના વાદો છે. [illegible] સ્યાદ્વાદ-અનેકાન્તવાદની [illegible] સુપ્રસિદ્ધ છે તેમ નયવાદની પણ [illegible] સુવિખ્યાત છે.

જૈનદર્શનના એ નયવાદનો [illegible] છે.

[illegible]

નયનું સ્વરૂપ

'નયતીતિ નયઃ'—[illegible] 'નય' [illegible].

[illegible]?

[illegible] 'નય' [illegible].

જ્ઞાની મહાપુરુષો એ સંક્ષેપમાં તેના પ્રકારો–ભેદોનો સમાવેશ કર્યો છે. તે આ પ્રમાણે—

નય બે પ્રકારે છે. દ્રવ્યાર્થિક અને પર્યાયાર્થિક. આ અંગે કહ્યું છે કે—

" णिच्छय-ववहारनया मूलिमभेदा णयाण सव्वाणं ।
णिच्छयसाहणहेऊ दव्वपज्जत्थिया मुणह ॥ "

અશુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક નય, (૬) ભેદકલ્પના સાપેક્ષ અશુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક નય, (૭) અન્વયદ્રવ્યાર્થિક નય, (૮) સ્વદ્રવ્યાદિ ગ્રાહક દ્રવ્યાર્થિક નય, (૯) પરદ્રવ્યાદિ ગ્રાહક દ્રવ્યાર્થિક નય, અને (૧૦) પરમભાવ ગ્રાહક દ્રવ્યાર્થિક નય

હવે ક્રમશઃ આ દશ ભેદોનું સવિસ્તર સ્વરૂપ વિચારીએ

(૧) કર્મોપાધિ નિરપેક્ષ (રહિત) શુદ્ધદ્રવ્યાર્થિક નય

કર્મની ઉપાધિની અપેક્ષા વિના દ્રવ્ય [illegible] ગ્રહણ કરે તે કર્મોપાધિનિરપેક્ષ શુદ્ધદ્રવ્યાર્થિક નય કહેવાય છે

આ શુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક નય શુદ્ધાત્મસ્વરૂપને ગ્રહણ કરે છે, પણ [illegible] [illegible] [illegible] ગ્રહણ કરતો નથી

'સર્વ સિદ્ધસદૃશ શુદ્ધાત્મા' — [illegible] શુદ્ધાત્મા છે અર્થાત્ આ નય બધાં જ આત્માઓને સિદ્ધ સમાન માને છે

આ જ હકીકત ગાથામાં [illegible] પણ છે

"મગ્ગણ-ગુણઠાણેહિં ય, ચઉદસહિં હવંતિ તહ અસુદ્ધણયા ।
વિણ્ણેયા સંસારી સવ્વે સુદ્ધા હુ સુદ્ધણયા ॥"
[દ્રવ્યસંગ્રહ ગાથા-૧૩]

[illegible]

[illegible]

(૨) ઉત્પાદ વ્યય ગૌણત્વેન સત્તાગ્રાહક શુદ્ધદ્રવ્યાર્થિક નય

ઉત્પાદ અને વ્યયને ગૌણ કરી સત્તા [ધ્રૌવ્ય]ને મુખ્યપણે જે ગ્રહણ કરે તે ઉત્પાદ વ્યય ગૌણત્વેન સત્તાગ્રાહક શુદ્ધદ્રવ્યાર્થિક નય કહેવાય છે.

આ નય કહે છે કે— 'દ્રવ્યં નિત્યમ્' દ્રવ્ય નિત્ય છે. તેના સ્વરૂપમાં કોઈ પણ કાળે ફેરફાર થતો નથી. ભલે પ્રતિસમય ઉત્પાદ વ્યયરૂપ પર્યાયોમાં પરિવર્તન થતું હોય તો પણ દ્રવ્યનું મૂળભૂત સ્વરૂપ અર્થાત્ દ્રવ્યની મૂળ સત્તા તો ત્રણે કાળમાં અવિચલિત રહે છે. સદા કાયમ જ રહે છે.

શુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક નયનો આ ભેદ છે. [૨]

(૩) ભેદ કલ્પના નિરપેક્ષ શુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક નય

ભેદની કલ્પનાની અપેક્ષા [illegible] તે ભેદ કલ્પના [illegible]

[illegible]નું સમર્થન આ નય કરે છે. ભેદની અપેક્ષા નહીં રાખતાં અભેદની અપેક્ષા કરે છે.

શુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક નયનો આ ભેદ છે ૨.

(૪) કર્મોપાધિ સાપેક્ષ અશુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક નય

કર્મોની ઉપાધિની અપેક્ષા રાખીને દ્રવ્ય [illegible] કહેવું તે કર્મોપાધિ સાપેક્ષ અશુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક નય કહેવાય છે.

આ નય આત્માના કર્મોથી ઉત્પન્ન [illegible] છે [illegible] પરિવર્તન થાય છે. [illegible] આત્માના [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(૫) ઉત્પાદ-વ્યય સાપેક્ષ સત્તાગ્રાહક અશુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક નય—

ઉત્પાદ (ઉત્પત્તિ) અને વ્યય (વિનાશ)ની અપેક્ષા રાખીને સત્તાનું જે ગ્રહણ કરવું તે 'ઉત્પાદ-વ્યય સાપેક્ષ સત્તાગ્રાહક અશુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક નય' કહેવાય છે.

આથી આ અશુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક નય કહેવાય. વળી અને મોક્ષ એ બંનેને માન્ય રાખે છે છતાં તેને નય કાંઈક [illegible] શકાય છે.

(૬) ભેદકલ્પના સાપેક્ષ અશુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક નય

ભેદ કલ્પનાની અપેક્ષા જે રાખે તે 'ભેદ કલ્પના સાપેક્ષ અશુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક નય' કહેવાય છે

ગુણ અને ગુણીમાં જે ભેદ છે તે વાસ્તવિક નથી. પણ કાલ્પનિક છે. આ કાલ્પનિક ભેદ પણ દ્રવ્યાર્થિક નયને [illegible] માન્ય રાખવો પડે છે તેથી જ આ નય અશુદ્ધ છે

'જ્ઞાન અને આત્મા' અભિન્ન છે [illegible] જેમ જે માનવામાં આવે તો જ્ઞાનવાળો [illegible] જ્ઞાન [illegible] કહેવાય છે તે [illegible]

[illegible] 'ગુણ અને ગુણી' [illegible] ગુણના [illegible] કહેવાય છે તે પણ [illegible] દ્રવ્યાર્થિક નય [illegible] માન્ય રાખે છે

[illegible] 'નિત્યો [illegible] [illegible]

[illegible] છે અને '[illegible]' [illegible] કલ્પનાથી છે

[illegible]

ન્યાયવિશારદ ન્યાયાચાર્ય મહામહોપાધ્યાય શ્રી યશો-વિજયજી મ. શ્રીએ 'દ્રવ્યગુણ પર્યાયરાસ'માં ઢાળ પાંચમીમાં એટલા જ માટે જણાવ્યું છે કે—

"ગ્રાહક ભેદની કલ્પના, છઠ્ઠો તેહ અશુદ્ધો રે.
જિમ આતમના બોલિઈ, જ્ઞાનાદિક ગુણ શુદ્ધો રે.
જ્ઞાન૦ (૫-૫)

(૭) અન્વય દ્રવ્યાર્થિક નય –

આ [illegible] અને [illegible] છે [illegible] કરે છે [illegible] છે [illegible] કરે છે

[illegible] કરે છે [illegible]

[illegible] છે, [illegible] છે, [illegible] છે, [illegible] છે [illegible]

[illegible]

૩) [illegible]

[illegible] છે

[illegible] કરે છે [illegible]

પરકાળ અને પરસ્વભાવની પણ વિચારણા કરવાપૂર્વક દ્રવ્યની અસત્તાનો નિર્ણય કરે છે, અર્થાત્ તે તે દ્રવ્યો અસત્ છે એમ આ નય જણાવે છે. જુઓ—

'परद्रव्यचतुष्टयाऽपेक्षया द्रव्यं नास्ति'—પરદ્રવ્ય, પરક્ષેત્ર, પરકાળ અને પરભાવ એ પરજાતિની અપેક્ષાએ દ્રવ્ય અસત્ છે.

માટીના બનાવેલા ઘડામાં તન્તુ એ પરદ્રવ્ય છે, વળી ગુજરાતના બનાવેલા ઘડામાં મહારાષ્ટ્ર વગેરે ક્ષેત્ર એ પર ક્ષેત્ર છે, ગ્રીષ્મકાળમાં બનાવેલા ઘડામાં શીતકાળ એ પર કાળ છે, અને લાલ બનાવેલા ઘડામાં શ્વેત એ પરભાવ છે

દર્શનમય આત્મા, ચારિત્રમય આત્મા, યાવત્ સુખમય આત્મા' એમ પણ કહેવાય, તો પણ આ [illegible] નયે 'જ્ઞાનમય આત્મા' એટલું કહેવું [illegible] જાય છે

પુદ્ગલ વગેરે [illegible] જણાવનાર જ્ઞાન છે

પુદ્ગલમાં પણ રૂપ-રસ-ગંધ સ્પર્શ વગેરે [illegible] છે તે બધાંમાં રૂપ એ મુખ્ય છે માટે જ [illegible] રૂપગુણને પરમ [illegible] કહેલું છે [illegible] અન્ય ગુણોને આ નય [illegible]

આ [illegible]

[illegible]

પર્યાયનું લક્ષણ—

પર્યાય [illegible] —
[illegible]

[illegible]

આ [illegible] છે કે—

" [illegible]
[illegible] : "

અનાદિ અનંત એવા દ્રવ્યમાં તેના પર્યાય પ્રતિસમય ઉત્પન્ન થાય છે અને વિનાશ પામે છે. જેમ જળમાં તરંગ ઉત્પન્ન થાય છે અને વિનાશ પામે છે તેમ.

આ રીતે પ્રથમ પર્યાયનું સ્વરૂપ સમજવું. એ પર્યાય બે પ્રકારે છે સહભાવી અને ક્રમભાવી. તેમાં (૧) સહભાવી પર્યાય તે ગુણ કહેવાય છે. જેમકે, આત્માના જ્ઞાન વગેરે.

અહીં આત્માનો ગુણ જ્ઞાન આદિ છે. તે જ્ઞાનાદિ ગુણ [illegible] સ્વરૂપે, અને કાર્યમાં શક્તિરૂપે છે. ગુણો-ક્રિયાઓમાં જ્ઞાનાદિ ગુણ [illegible] સ્પષ્ટ-અસ્પષ્ટ થાય છે, અને સૂક્ષ્મ નિગોદમાં [illegible] જ્ઞાનાદિ ગુણ સ્થાયીરૂપે જ અર્થાત્ શક્તિરૂપે

વળી બીજી રીતે પણ પર્યાયના બે ભેદ છે: અર્થપર્યાય અને વ્યંજનપર્યાય.

તેમાં અર્થપર્યાયને પ્રગટ કરનાર દ્રવ્ય માત્ર છે અને વ્યંજનપર્યાયને પ્રગટ કરનાર જીવ ને પુદ્‌ગલ છે.

અર્થપર્યાય સૂક્ષ્મ સૂક્ષ્મ વર્તમાન કાળવર્તી છે અને વ્યંજનપર્યાય ચિરકાળવર્તી છે.

વળી પર્યાય ચાર પ્રકારે છે તે આ પ્રમાણે—

[૧] સ્વભાવદ્રવ્ય વ્યંજનપર્યાય—

જીવ દ્રવ્ય આશ્રયીને—ચરમ શરીરથી કિંચિત્ ન્યૂન સિદ્ધ પર્યાય તથા પુદ્‌ગલ દ્રવ્ય આશ્રયીને—અવિભાગી પુદ્‌ગલ પરમાણુ.

[૨] સ્વભાવ ગુણ વ્યંજન પર્યાય—

જીવદ્રવ્ય આશ્રયીને—જીવની જ્ઞાનાદિ અનંત [illegible] તથા પુદ્‌ગલ દ્રવ્ય આશ્રયીને—પુદ્‌ગલ પરમાણુમાં એક રસ, એક ગંધ, એક વર્ણ અને બે અવિરુદ્ધ સ્પર્શ.

[૩] વિભાવ દ્રવ્ય વ્યંજન પર્યાય—

જીવદ્રવ્ય આશ્રયીને—જીવની [illegible] તથા પુદ્‌ગલ દ્રવ્ય આશ્રયીને [illegible]

[૪] વિભાવ ગુણ વ્યંજન પર્યાય—

જીવદ્રવ્ય આશ્રયીને—[illegible] તથા પુદ્‌ગલ દ્રવ્ય આશ્રયીને—[illegible]

વર્ણાંતર, અને સ્પર્શથી સ્પર્શાંતર. ઉક્ત એ ચાર વ્યંજન પર્યાય જાણવા. વળી એકત્વ અને પૃથક્ત્વ પ્રમુખ પણ પર્યાયનાં લક્ષણ છે.

આજ કથનને સ્પષ્ટ કરી શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રમાં આવતી ગાથા નીચે પ્રમાણે છે—

"एगत्तं च पुहत्तं च संखा संठाणमेव च ।
संजोगो य विभागो य पज्जवाणं तु लक्खणं ॥"

[૨] અનાદિ નિત્ય શુદ્ધ પર્યાયાર્થિક નય—

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[૪] સાદિ નિત્ય શુદ્ધ પર્યાયાર્થિક નય—

[illegible]

જ્ઞાનાદિ પર્યાયો પણ એક સરખા છે. નિત્ય છે. શાશ્વત
માટે જ કહ્યું છે કે—

'संसारी जीवः सिद्धसदृक् शुद्धात्मा।'

—સંસારી જીવ-આત્મા છે, તે સિદ્ધસમાન શુદ્ધ આત્મા

સંસારી જીવને કર્મોપાધિ હોવા છતાં, તેની વિવક્ષા
આ નય કરતો નથી, એટલે જીવના જ્ઞાનાદિ શુદ્ધ નિ
પર્યાયની વિવક્ષાએ કર્મોપાધિ નિરપેક્ષ (રહિત) નિત્ય શુ
પર્યાયાર્થિક કહેવાય છે.

[૬] કર્મોપાધિ સાપેક્ષ અનિત્ય અશુદ્ધ પર્યાયા-
ર્થિક નય—

ઉપરોક્ત બે પર્યાયાર્થિક નયના જ ભેદ [illegible] કથન કરેલ દ્રવ્યાર્થિક નયના દશ ભેદ અને આ પર્યાયાર્થિક નયના છ ભેદ દિગમ્બર મતાનુસાર બતાવ્યા છે.

[illegible] ભિન્ન ભિન્ન [illegible] નહિ.

[illegible]

દ્રવ્યાર્થિક નયના અને પર્યાયાર્થિક નયના [illegible] દિગમ્બર મતાનુસાર [illegible]

[illegible]

[illegible] નૈગમાદિ સાત નય—

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(૨) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(૩) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ને આ મતાનું—

(૧) [illegible], (૨) [illegible]

(૧) [illegible]— [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]— '[illegible]' [illegible]
[illegible]'

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

([illegible]) [illegible]— '[illegible]' [illegible]
[illegible]

'[illegible]' —[illegible]
[illegible]
[illegible]

'[illegible]
[illegible]'

—[illegible]
[illegible]
[illegible]

ભેદને નહીં માનનાર એવો આ સંગ્રહ નય [illegible] ઉભય નયમાંથી માત્ર સામાન્ય અંશને જ ગ્રહણ કરે છે.

આ સંગ્રહનયના બે ભેદ છે (૧) ઓઘસંગ્રહ અને (૨) વિશેષસંગ્રહ.

(૧) ઓઘ સંગ્રહ એટલે સામાન્ય સંગ્રહ—સર્વ [illegible] પરસ્પર અવિરોધી છે, એક છે, સર્વમાં [illegible] છે, એમ આ નય માને છે.

(૨) વિશેષ સંગ્રહ—સર્વ [illegible] [illegible] છે, અવિરોધી છે, એમ આ નય માને છે. [illegible]

[illegible] વ્યવહારનયના બે ભેદ છે. [૧] [illegible] અને [૨] [illegible].

[૧] [illegible]

[illegible]

[૨] [illegible]

[illegible]

(૧) [illegible]

[illegible]

[illegible]

(૨) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

'આત્માની [illegible]' [illegible]

(૩) પર્યાયનાં પર્યાયનો ઉપચાર—

[illegible]

(૪) [illegible]

[illegible]

[illegible] ઉપચાર [illegible]

[illegible] ઉપચાર [illegible]

આ પદોમાં [illegible] ઉપચાર થયો.

[૮] ગુણમાં પદોનો ઉપચાર—

[illegible]

[illegible] ઉપચાર [illegible]

આ ગુણમાં પદોનો ઉપચાર થયો.

[૯] પદોમાં ગુણોનો ઉપચાર—

[illegible] ઉપચાર [illegible]

[illegible] ઉપચાર [illegible]

આ પદોમાં ગુણોનો ઉપચાર થયો.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

'આ [illegible] છે ' ઇત્યાદિ એ કહેવામાં આવે છે તે [illegible] ઉપચરિત છે [illegible] છે. વળી [illegible] આ [illegible] આત્માને તે [illegible] અને [illegible] છે. માટે [illegible] ઉપચરિત [illegible] છે એમ [illegible]

એ [illegible] ઉપચરિત [illegible]

આ [illegible] છે જુઓ—

[illegible] છે [illegible] અને [illegible] (૧) શુદ્ધ [illegible] અને (૨) [illegible] છે [illegible] (૧) [illegible] અને (૨) [illegible]

[illegible] (૧) [illegible] અને (૨) [illegible] છે [illegible] છે [illegible] છે.

[૪] [illegible]—

[illegible]

[illegible] માને છે

[illegible]

વળી આ નય [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] છે

[illegible]—'[illegible] [illegible]' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] છે [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[ ] [illegible] [illegible]

'[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]'

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

'[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]'

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

એવંભૂતનય—

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(૪) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(૩) [illegible] ૧૦૦ [illegible]
(૪) [illegible] ૧૦૦ [illegible]
(૫) [illegible] ૧૦૦ [illegible]
(૬) [illegible] ૧૦૦ [illegible]
(૭) [illegible] ૧૦૦ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]—

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[૭] [illegible]—

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(૫) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(૬) [illegible]

[illegible]

ગૌતમાદિ [illegible] સુધી [illegible]

ગૌતમાદિ સંબંધી [illegible]—

ગૌતમાદિ [illegible]

૧ ગૌતમ [illegible]— [illegible]

૨ [illegible]

૩ [illegible]— [illegible]

૪ [illegible]— [illegible]

૫ [illegible]

૬ [illegible]— [illegible]

૭ [illegible]— [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(૪) [illegible] —

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(૫) [illegible] —

[illegible]

(૬) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[1] [illegible]

[2] [illegible]

[3] [illegible]

[4] [illegible]

[5] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]—

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[[illegible]]

[illegible]—[illegible]

[illegible] (1) [illegible], [illegible]
(2) [illegible]
[illegible] (3) [illegible]

[[illegible]]

[illegible]—[illegible]

[illegible]—[illegible] '[illegible]' [illegible]
'[illegible]'
[illegible]

[illegible] '[illegible]' [illegible]

[illegible] : ૧ [illegible] [illegible] '[illegible]' કહેવાય છે

[illegible] '[illegible]' કહેવાય છે

[illegible] '[illegible]' કહેવાય છે

[illegible] નથી

[illegible] છે

[illegible] છે.

[illegible] છે

[illegible]—

[illegible]

[illegible]

[illegible] કહેવાય છે

[illegible]

[illegible] કહેવાય છે

[illegible] કહેવાય છે

[illegible]

[illegible]

ઉત્તર—[illegible]

પ્રશ્ન—[illegible] ?

ઉત્તર—[illegible]

[૬]

પ્રશ્ન—[illegible] ?

ઉત્તર—[illegible]

[illegible]

[illegible]

[૪૯]

પ્રશ્ન—જૈનમતે સાતે નયના ઉત્તર ભેદો કેટલા છે?

[૫૦]

પ્રશ્ન—જૈનમતે એ સાતે નયોમાં સ્થૂલ અને સૂક્ષ્મ કોને કોને સમજવા?

આ અંગે કહ્યું છે કે—

'यथा पूर्वः पूर्वो नयः प्रचुरगोचरः, परः परः तु परिमितविषयः।'

ઉત્તર—એ સાતે નયમાં પૂર્વ પૂર્વ નય જે છે તે સ્થૂલ (અધિક વિષય) છે, અને ઉત્તરોત્તર નય જે છે તે સૂક્ષ્મ (પરિમિતવિષય) છે.

અર્થાત્—નૈગમનયથી સંગ્રહનય, સંગ્રહનયથી વ્યવહારનય, વ્યવહારનયથી ઋજુસૂત્રનય, ઋજુસૂત્રનયથી શબ્દનય, શબ્દનયથી સમભિરૂઢનય, અને સમભિરૂઢનયથી એવંભૂતનય ઉત્તરોત્તર સૂક્ષ્મ છે.

એ પ્રમાણે નય સંબંધી [illegible]

ઉપસંહાર

નયની આ વિચારણા અતિ સૂક્ષ્મ છે [illegible]

[illegible]

અત્યુત્તમ સાત ક્ષેત્રો.

ૐ હ્રીં શ્રીં અર્હં નમઃ

અત્યુત્તમ સાત ક્ષેત્રો

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ૐ હ્રીં શ્રીં અર્હં નમ

અત્યુત્તમ સાત ક્ષેત્રો

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

બે બોલ

ઉદ્યમી પુરુષ ઉત્તમ ભૂમિમાં ઉત્તમ ધાન્યનું બીજ વાવેતર કરે તો અનેકગણું ધાન્ય પ્રાપ્ત કરે છે, તેવી જ રીતે અત્યુત્તમ સાત ક્ષેત્રોમાં ન્યાયોપાર્જિત દ્રવ્ય વાપરવાથી આત્મા પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય બાંધે છે, તેના યોગે આત્માને ઉત્તરોત્તર સુગતિની પ્રાપ્તિ, વિપુલ સમૃદ્ધિ અને પરંપરાએ સિદ્ધિગતિ–મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય છે.

પ. પૂ૦ આચાર્યદેવ શ્રી વિજયસુશીલસૂરીશ્વરજી મહારાજશ્રીએ એ અત્યુત્તમ સાત ક્ષેત્રો સંબંધી ટૂંકમાં પણ સુંદર માહિતી આપી છે.

સાતે ય ક્ષેત્રોનું અલગ અલગ વર્ણન, તે અંગેનો જાણવા યોગ્ય ઈતિહાસ, પૂર્વના જ્ઞાની ભગવંતોના જુદા જુદા ગ્રંથોમાંથી સાત ક્ષેત્ર અંગેના સાક્ષીપાઠો આપવાપૂર્વકનાં વર્ણનો આપી આ લઘુ પુસ્તિકાને એક સુંદર પુસ્તિકા બનાવેલ છે.

વાચકો આ વિવેચન સાદ્યંત મનનપૂર્વક વાંચી, સાત ક્ષેત્રોનું સ્વરૂપ સમજી, તે તે ક્ષેત્રોની સુંદર આરાધના કરી પોતાનું જીવન સમુજ્જવલ બનાવે એ જ અભ્યર્થના.

ॐ ह्रीं श्रीं अर्हं नमः

અત્યુત્તમ સાત ક્ષેત્રો

અનાદિ અને અનંત એવું આ વિશ્વ-જગત છે. તેમાં વર્તી રહેલા ધર્મોમા સર્વશ્રેષ્ઠ જૈનધર્મ છે

તેના દેવ સર્વજ્ઞ વીતરાગી-જિનેશ્વર-તીર્થંકરો છે. તેના ગુરુ પંચમહાવ્રતધારી સદ્ધર્મોપદેશક શ્રમણ-સાધુઓ-મુનિઓ છે અહિંસા, સંયમ અને તપ એ ત્રીવેણીના સંગમ રૂપ એ ધર્મ છે

તેમાં અત્યુત્તમ સાત ક્ષેત્રો પ્રતિપાદન કરવામાં આવ્યાં છે. જેનાં નામ નીચે પ્રમાણે છે.

[૧] જિનબિંબ [જિનમૂર્ત્તિ] [૨] જિનમંદિર [જિનચૈત્ય, જિનભવન] [૩] જિનાગમ [૪] સાધુ [૫] સાધ્વી [૬] શ્રાવક અને [૭] શ્રાવિકા.

શાસ્ત્રમાં એ સાતેયને ક્ષેત્ર તરીકે સંબોધ્યાં છે.

જેમ ક્ષેત્રમાં બીજનું વાવેતર કરવામાં આવે છે, તેમ આ સાતેય ક્ષેત્રમાં ન્યાયથી ઉપાર્જન કરેલ ધનનું બીજ વાવેતર કરવાનું હોય છે.

શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે—